

Ladd, George Eldon. "The Pauline Psychology" In *A Theology of the New Testament*. Grand Rapids: Eerdmans, 1974, pp. 457-78.

Laidlaw, John. *The Bible Doctrine of Man*. 2d ed. Edinburgh: T. & T. Clark, 1905.

McDonald, H. D. "Man, Doctrine of" In *EDT*, pp. 676-80.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንጣብ

2ቀርጥተስ 7:1:- «ሥጋንና መንፈስን ከሚያረክብ ነገር ሁሉ ራሳችንን እናንጽ፤ እንዲሁም በመፍራት ቅድስናችንን ፍጹም እናድርገው።»

መዝሙር

«ዕረፌ ነፍሴ»

ዕረፌ ነፍሴ! እንዲሁም በአጠገብኝ ነው!

የገዢን ወይም የሥቃይን መስቀል በትዕግሥት ተሸነሚ!

እንዲሁም እንዲያዝልኝ ለአምላክሽ ተደላት!

በማንኛውም ጊዜ እርሱ ታማኝ ይሆናልኝ።

ዕረፌ ነፍሴ! የተሻለውና ለማያወው ወዳጄሽ!

በእሸኝነጣው መንገድሽ ሁሉንም ይረከብሻል!

ዕረፌ ነፍሴ! አምላክሽ ሁሉንም ይረከብሻል!

ያለፈውን እንደ መራሽ የወደፊቱን ይመራሻል!

ተስፋሽና መተማመኛሽ ነውና አትናወጪ!

አሁን ምስጢር የሆነብሽ ሁሉ ጌላ ይበራልኝና።

ዕረፌ ነፍሴ! ማዕበሎችና ነፋሶች ሁሉ ያውቃሉ!

እርሱ በውስጣቸው ሆኖ ሲኖር የሚገዛቸውን ድምፅ ይረዳሉ።

ዕረፌ ነፍሴ! የቅርብ ወዳጆቼ ለለዩሽ!

በእንባ ሽለቆ ሁሉም ነገር ሲጨልም!

ከዚያም በተሻለ ፍቅሩንና ልቡን ታውቂላሽ!

ገዢንና ፍርሀትሽን ጸጥ ሊያደርግ የሚመጣልሽ!

ዕረፌ ነፍሴ! ኢየሱስሽ ብድራትሽን ይከፍልሻል!

የተወሰደብሽን ከራሱ መላት ይመልስልሻል።

ዕረፌ ነፍሴ! ለዓቱ በፍጥነት እየቀረበ ነው!

እኛ ከአምላካችን ጋር ለዘላለም የምንሆንበት!

ተስፋ መቀረጥ፣ ጭንቀትና ፍርሀት የሚወገድበት!

ገዢ የሚረሳበት! የፍቅር ንጹሕ ደስታ የሚመለስበት!

ዕረፌ ነፍሴ! ለውጥና ዕንባ የሚያልፍበት!

ሁሉ በደኅናና በበረከት በመጨረሻ የምንገናኝበት።

ደራሲ:- ካታሪና ቮን ሸሌጌል፣ በ1697 ተወለደች

ምዕራፍ 24

ገጢአት

ገጢአት ምንድን ነው? ከወደት መጣ? ከአጭ የገጢአት ባሕርይ? ወርሰን ይሆን? በደልን ከአጭ ወርሰን ይሆን?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ሀ. የገጢአት ትርጉም

በመጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተጠቀሰው በመሠረቱ የሰው ዘር ታሪክ ሰው በገጢአት ውስጥ ያለበትን ሁኔታ፣ በእግዚአብሔር በአምላክና እግዚአብሔር ሰውን ወደ ራሱ ለመመለስ ባዘጋጀው በቤዛነት ዕቅዱ ላይ ያነሣውን ዓመፅ የሚያመለክት ታሪክ ነው። ስለዚህ፣ አሁን ሰውን ከእግዚአብሔር የለየውን የገጢአትን ባሕርይ መመልከት ተገቢ ነው።

ገጢአትን እንደሚከተለው ልንተረጎም እንችላለን፤ የእግዚአብሔርን ግብረ ገባዊ ሕግ በድርጊት፣ በአስተሳሰብ ወይም በባሕርይ ለመፈጸም የማያስችል ማንኛውም ውድቀት ገጢአት ይባላል። ገጢአት በዚህ ስፍራ የተተረጎመው ከእግዚአብሔርና ከእርሱ ግብረ ገባዊ ሕግ ጋር በተገናኘ ሁኔታ ነው። ገጢአት መስረትን ወይም ሐሰት መናገርን ወይም የሰውን ነፍስ መግደልን ከመሳሰሉ ግላዊ ድርጊቶች ጋር የተገናኘ ብቻ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር ከእኛ የሚፈልገውን አስተሳሰብ የሚሳረርን አስተሳሰብም የሚጨምር ነው። ይህም በገጢአት የተሞሉ ድርጊቶችን ብቻ ሳይሆን፣ የተሳሳቱ ዝንባሌዎችንም በሚከለክለው በወሀርቱ ትእዛዛት እንደሚከተለው የምናየው ነው። «የባልንጀራህን ቤት አትመኝ፤ የባልንጀራህን ሚስት ወይም የእርሱን ወንድ አገልጋይ ሆን ሲት አገልጋይ፤ በፊውንም ሆነ አሁያውን ወይም የእርሱ የሆነውን ማናቸውንም ነገር አትመኝ» (ዘጠ 20:17 አመት)። በዚህ ስፍራ እግዚአብሔር በግልጽ የሚናገረው ለመስረት ወይም ለማመንዘር መመኘት በእርሱ ፊት ገጢአት እንደ ሆነ ነው። የተራራውም ስብከት ቊጣን (ማቴ 5:22) ወይም ማመንዘርን (ማቴ 5:28) የመሳሰሉ የገጢአት ዝንባሌዎች ሊወገዱ እንደሚገባ ያስተምራል። ሐዋርያው ጳውሎስም እንዲሁ ቅንዓትን፣ ቊጣንና ራስ ወዳድነትን የመሳሰሉትን ዝንባሌዎች በመዘርዘር፣ የሥጋ ሥራዎች እንደ ሆኑና የመንፈስን ምኞት እንደሚቃወሙ አቅርቦአል (ገላ 5:20)። ስለዚህ እግዚአብሔርን ደስ የሚያስኝ ሕይወት በድርጊት ግብረ ገባዊ ንጽሕና ያለው ብቻ ሳይሆን፣ በልብ ምኞትም የሚገለጽ ነው። በርግጥ፣ ከሁሉም ትእዛዛት ትልቁ የሚጠበቅብን ልባችን ለእግዚአብሔር ባለን የፍቅር ዝንባሌ እንዲሞላ ነው። «አንተም ጌታ አምላክህን በፍጹም ልብህ፣ በፍጹም ነፍስህ፣ በፍጹም ሐሳብህና በፍጹም ገደህ ውደድ» (ማር 12:30)።

ከላይ በግልጽ የቀረበው የገጢአት ትርጉም ገጢአት የእግዚአብሔርን ግብረ ገባዊ ሕግ በድርጊትና በዝንባሌ ብቻ ሳይሆን፣ በግብረ ገባዊ ባሕርያችንም ጭምር ለመፈጸም የማያስችል ማንኛውም ውድቀት ነው። ባሕርያችን፣ ማለትም የውስጥ ጠባቂዎች፣ ማንነታችንን የሚገልጹ መነሻ ፍጥረታችን ራሱ በገጢአት የተሞላ ሊሆን ይችላል። በክርስቶስ ከመዋጀታችን በፊት በገጢአት የተሞላ ድርጊትን የፈጸምንና ገጢአተኛ ዝንባሌም የነበረን ብቻ አልነበርንም፤ ነገር ግን በተፈጥሮአችንም ገጢአተኞች ነበርን። ስለዚህ ጳውሎስ፣ «75 ገጢአተኞች ባለን፤ ክርስቶስ ስለ እኛ ጥተ» (ሮሜ 5:8) ማለት ችሎአል። ወይም ቀደም ብሎ «እንደ ሌሎቹም የቊጣ ልጆች ነበርን» (ኤፌ 2:3) ብሎአል። አንድ ያላመነ ሰው ተኝተም እያለ የገጢአት ድርጊት ባይፈጽምም ወይም በገጢአት የተሞላን ዝንባሌ ባያስተናግድም እንኳ፤ በእግዚአብሔር ፊት

«ገጠአተኛ» ነው። እርሱ ወይም እርሷ ከእግዚአብሔር ግብረ ገባዊ ሕግ ጋር የማይስማማ በገጠአት የተሞላ ተፈጥሮ አላት።

የገጠአትን ዋና ባሕርይ የሚገልጹ ሌሎች ትርጉሞችም ቀርበዋል። እጅግ የታወቀው ትርጉም የገጠአት መነሻ ምክንያት ራስ ወዳድነት ነው የሚለው ነው። ይሁን እንጂ፤ እንዲህ ዐይነቱ ትርጉም በሚከተሉት ምክንያቶች በቂ አይደለም፡- 1) መጽሐፍ ቅዱስ ራሱ ገጠአትን በዚህ መንገድ አይገልጽም፤ 2) አብዛኛው የራስ ፍላጎት መልካምና መጽሐፍ ቅዱስም በአንዳንድ መልኩ የሚደግፈው ነው፤ ለምሳሌ ኢየሱስ፤ «በሰማይ ለራሳችሁ ሀብት አከማቹ» (ማቴ 6:20) በማለት ያዘዘው እንዲሁም በቅድስናና በክርስቲና ብለለት ለማደግ የምናደርገው ጥረት የሚደገፍ ነው (1ተሰ 4:3)፤ ወይም ለድነታችን በክርስቶስ በኩል የምንመጣበት መንገድ የሚደገፍ ነው። እግዚአብሔር ገጠአተኞችና የራስ ፍላጎታቸውን ለማሟላት የሚረዳቸው ሰዎች እንዲመሰሱ «ተመሰሱ! ከክፉ መንገዳችሁ ተመሰሱ! የእስራኤል ቤት ሆይ ለምን ትሞቻችሁ?» (ሕዝ 33:11) ብሎ ይለማናቸዋል። የገጠአት መሠረታዊ ባሕርይ ራስ ወዳድነት እንደ ሆነ አድርጎ መተርጎም ብዙ ሰዎች ለግል ጥቅም የሚያደርጉትን ጥረት ሁሉ እንዲተወት ያደርጋል፤ ይህም መጽሐፍ ቅዱስን የሚቃወም ነው። 3) ብዙ ገጠአት ራስ ወዳድነት ከሚለው ቃል ጋር የተያያዘ አይደለም፤ ይኸውም ብዙ ሰዎች ለሰሐቱ ሃይማኖት ወይም ለዓለማዊና ለሰብአዊ ጉዞዎች ወይም ከመጽሐፍ ቅዱስ ግብ ጋር ለሚሳረፍ ፖለቲካዊ ዐላማዎች መላ በመላ ራሳቸውን ሊሰጡ ስለሚችሉ ነው፤ ይህም ራስ ወዳድነት ከሚለው ቃል ጋር ፈጽሞ ግንኙነት በሌለው መልኩ ነው። ከዚህም በላይ፤ እግዚአብሔርን መጥላት፤ ጣዖት አምልኮና አለማመን በአጠቃላይ ስራስ ወዳድነት ጋር የተያያዙ አይደሉም፤ ነገር ግን እጅግ ከባድ የሆኑ ገጠአቶች ናቸው። 4) እንዲህ ዐይነቱ ትርጉም የእግዚአብሔር ክፍተቻ ዐላማ የራሱን ክብር መፈለግ ስለ ሆነ፤ በእግዚአብሔርም በኩል ስሕተት ወይም ገጠአተኝነት እንዳለ ሊያመለክት

ለምሳሌ ያህል A. H. Strong, *Systematic Theology*, pp. 567-73. ይመልከቱ። ይሁን እንጂ፤ ስትርጎም ራስ ወዳድነትን ሲተረጎም የግል ፍላጎትን ወይም በሌሎች ጫንቃ የግል ፍላጎትን ማርካት ከሚለው አስተሳሰብ እጅግ ለየት ባለ መንገድ ነው። ስትርጎም ራስ ወዳድነትን የሚያየው «ከከፍተኛው ከእግዚአብሔር ፍቅር በተለየ የራስን ምርጫ የመጨረሻ ማድረግ» (ገጽ 567) ሲሆን፤ «ለመኖርም ሆነ ለወዳድነት የመጨረሻው ደረጃ ከእግዚአብሔር ይልቅ ራስን መሠረታዊና አዎንታዊ ምርጫ ማድረግ ነው» (ገጽ 572)። ስለዚህ ራስ ወዳድነትን ከእግዚአብሔር ጋር ባለ ግንኙነት መመልከትና የእግዚአብሔር ፍቅር ተቃራኒ መሆኑን ልዩ በሆነ መንገድ መረዳትና «በእግዚአብሔር ውስጥ ያለው ፍቅር መሠረታዊና ተፈጥሮአዊ ባሕርይ የሆነውን ማለትም፤ ቅድስናውን መቃወም እንደ ሆነ» ስትርጎም እጅግ የሰማውን የራስ ወዳድነትን ትርጓሜ (ከእግዚአብሔር ግብረ ገባዊ ሕግ ጋር አለመስማማት) በተለይም በአስተሳሰብ አካባቢ (በድርጊት ይገለጻል ብሎ የተረጉመው) የሚታየው ነው። ስትርጎም ራስ ወዳድነትን በዚህ ባልተለመደ መንገድ ሲተረጎመው፤ ከእግዚአብሔር ቃል ጋር የሚጋጭ አይደለም፤ እንዲያውም ገጠአት በፍጹም ልሳቸን እግዚአብሔርን እንድንወድ የታዘዝንበትን ታላቁን ትእዛዝ ማፍረስ አንድ ሆነ ተናግሮአል። የዚህ ትርጓሜ ችግር «ራስ ወዳድነት» የሚለውን ቃል በእንግሊዝኛ ቋንቋ ከተለመደው ትርጉም በተለየ ሁኔታ ማቅረብ ነው፤ ስለዚህም፤ የእርሱ ትርጉም ሁልጊዜ ለተዛባ ትርጓሜ የተጋለጠ ነው። በዚህ ክፍል ያነገነው ሐሳብ ስትርጎም ራስ ወዳድነትን ባልተለመደ መንገድ ገጠአት መሆኑን የገለጠበትን ሁኔታ ለመቃወም ሳይሆን፤ ራስ ወዳድነት መተርጎም ያለበትን መንገድ ለማሳየት ነው።

በርግጥ፤ በሌሎች ጫንቃ የራሳችንን ፍላጎት ለማሟላት ጥረት ማድረግ ስሕተት ነው፤ መጽሐፍ ቅዱስም፤ «ሌሎች ከእናንተ እንደሚሻሉ በትሕትና ተጠሩ እንጂ በራስ ወዳድነት ምጥት ወይም ከገብ ውዳሴ ለማግኘት አንዳች አታድርጉ» (ፊል 2:3) ይላል። ይሁን እንጂ፤ ራስ ወዳድነት በተሳሳተ አስተሳሰብ ሲታይና በመጽሐፍ ቅዱስ በሚታወቀው የግል ፍላጎት መካከል ያለውን ልዩነት ብዙ ሰዎች አያውቁም።

ይችላል (ኢሳ 42:8፤ 43:7-21፤ ኤፌ 1:12)። እንግዲህ እንዲህ ዐይነቱ ማጠቃለያ በግልጽ ስሕተት ነው።

ከእግዚአብሔር ሕግና ከእርሱ ግብረ ገባዊ ባሕርይ አንጻር ገጠአትን መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚገልጠው መተርጎም የተሻለ ነው። ሐዋርያው ዮሐንስ ገጠአት ዐመፅ እንደ ሆነ ይናገራል (1ዮሐ 3:4)። ሐዋርያው ጳውሎስ የሰው ዘር ሁሉ ገጠአተኛ እንደ ሆነ ሲገልጽ ወደ እግዚአብሔር ሕግ ያመለክታል፤ ይኸውም የተጻፈው ሕግ ለአይሁድ በሰጥም (ሮሜ 2:17-29)፤ ወይም ያልተጻፈው ሕግ በአሕዛብ ጎሊና ላይ የሚሠራው በባሕርያቸው የሚገለጸው «ብልባቸው የተጻፈው» (ሮሜ 2:15) ከሕጉ ጋር ተያያዥነት እንዳለው ነው። በማንኛውም ሁኔታ ይሁን ገጠአተኝነታቸው የሚገለጸው ከእግዚአብሔር ግብረ ገባዊ ሕግ ጋር ለመስማማት ባለመቻላቸው ነው።

በመጨረሻም፤ ይህ ትርጉም እጽንዖት የሚያደርገው በገጠአት ከባድነት ላይ መሆኑን ማስተዋል አለብን። ከተመከረክችንም ብንንሣ ገጠአት ለሕይወታችን እጅግ ከባድ እንደ ሆነ እንረዳለን፤ በእኛ ላይና በተጠቁትም በሌሎች ላይ ሥቃይንና አፍራሽ ውጤትን እንደሚያስከትል አናውቃለን። ነገር ግን ገጠአት የእግዚአብሔርን ግብረ ገባዊ ሕግ አለመጠበቅ እንደ ሆነ አድርገን ብንተረጎም፤ ገጠአት በተላላ ከሥቃይና ከአፍራሽ ሁኔታ በላይ እንደ ሆነ ብቻ መተርጎም ይሆናል፤ ከቃሉ ጥልቅ መንፈስ አንጻር እጅግ ትልቅ ስሕተት ነውና። እግዚአብሔር በፈጠረው አጥናፈ ዓለም ውስጥ ገጠአት መኖር አልነበረበትም። በእግዚአብሔር መልካም ባሕርይ ውስጥ ላለው ነገር ሁሉ ገጠአት ግልጽ ተቃውሞ ነው። እግዚአብሔር በእርሱነቱ በባሕርይ ፈጽሞ ለዘላለም ደስ እንደሚለኝ ሁሉ፤ እግዚአብሔር ፈጽሞ ለዘላለም ገጠአትን ይጠላል። ይህ በመሠረቱ የእግዚአብሔርን ግብረ ገባዊ ባሕርይ ልቀት መቃረን ይሆናል፤ ቅድስናውንም ይቃረናል፤ ስለዚህ እርሱም ገጠአትን የግድ ይጠላል።

ለ. የገጠአት አጃማመር

ገጠአት ከየት መጣ? ወደ አጥናፈ ዓለም እንዴት ገባ? በመጀመሪያ፤ በግልጽ ማረጋገጥ ያለበትን እግዚአብሔር ራሱ ገጠአት አለማድረጉን ነው፤ እግዚአብሔር ራሱም ስለ ገጠአት ተወቃሽ ሊሆን አይችልም። ገጠአትን ያደረገው ሰው ነው፤ ገጠአትን ያደረጉት መላእክት ናቸው፤ ሰውም ሆነ መላእክት ገጠአትን ያደረጉት በፈቃድነትና በራሳቸው ምርጫ ነው። ስለ ገጠአት እግዚአብሔርን ሰብስቦ ማድረግ የራሱን የእግዚአብሔርን ባሕርይ በመሃረር የሚፈጸም የስድስ ቃል ነው፤ «...ሥራውም ፍጹም ነው፤ መንገዱም ሁሉ ትክክል ነው፤ የማይሳሳት ታማኝ አምላክ፤ ተጥተኛና ጸድቅ አምላክም እርሱ ነው» (ዘጸ 32:4)። አብርሃም በእውነትና በድፍረት፤ «...የምድር ሁሉ ጻፍ በቅን አይፈርድም?» (ዘፍ 18:25) በማለት ጠይቀዋል። ኤሊሁም በትክክል «...ከፋትን ማድረግ ከእግዚአብሔር ዘንድ፤ በደልንም መፈጸም ሁሉን ከሚችል አምላክ ይራቅ» (ኢዮ 34:10) ብሎአል። በርግጥ፤ በደልን ለማድረግ መሻት ፈጽሞ ለእግዚአብሔር የሚቻል ጉዳይ አይደለም፤ «እግዚአብሔር በክፉ አይፈተንም፤ እርሱም ማንንም አይፈትንም» (ያዕ 1:13)።

ይሁን እንጂ፤ በሌላ በኩል ደግሞ፤ ተቃራኒ ከሆነው ስሕተት መጠበቅ አለብን፤ ይኸውም በሥልጣን ከእግዚአብሔር ክራሱ ጋር እኩል ወይም ተመሳሳይ የሆነ ዘላለማዊ ክፉ ገይል በአጥናፈ ዓለም ይኖራል ብሎ ማመን ነው። ይህንን ማለት በከፍተኛ ደረጃ ሁለት እኩል ገይል (dualism) ተብሎ የሚጠራው እንዳለ ማረጋገጥ ነው፤ ይኸውም በአጥናፈ ዓለም እኩል የሆኑ ገይላት፤ ማለትም አንዱ መልካም ሌላው ክፉ የሆኑ ገይላት፤ አሉ ማለት

፤ የእግዚአብሔርን ቅንነት በተመለከተ የተጻፈውን ገጽ 218 ላይ ይመልከቱ።

ነው። በሌላ በኩል ደግሞ፤ እግዚአብሔርን ገጠኦት ያስደንቀዋል ወይም ይገዳደረዋል ወይም የእርሱን ሁሉን ቻይነት ያሸንፋል ወይም በአጥናፈ ዓለም ላይ ያለውን የእርሱን መግባታዊ ተጥጥር ይጥሳል ብለን ማመን የለብንም። ለዚህስ፤ እግዚአብሔር ራሱ ገጠኦትን አድርጓል ለማለት ፈጽሞ ባንደፍርም ወይም እርሱን ስለ ገጠኦት ለበብ ማድረግ ባይገባንም፤ «ሁሉን በፈቃዱ ምክር መሠረት እንደሚሠራው» (ኤፌ 1:11)፤ እንዲሁም «በለማይ ገይላት፤ በምድር ሕዝቦች ላይ የወደደውን ያደርጋል እጁን መከልከል የሚችል የለም፤ ምን ታደርጋለህ?» ብሎ የሚጠይቀውም የለም» (ዳን 4:35) የሚለውን እውነት ማወቅ ይኖርብናል፤ እርሱ ደስ ባይሰኝበትም ወይም ግብረ ገባዊ በሆኑ ፍጡራን አማካይነት ገጠኦት በራሳቸው ፈቃድ እንዲደረግ ቢወስንም፤ ገጠኦት ወደ ዓለም እንዲመጣ የፈቀደው እርሱ ነው።

አዳምና ሔዋን የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ከጣሹበት ጊዜ በፊት እንኳ ገጠኦት ሳይጣኑና አጋንንቱ በወደቁበት ወቅት በመላእክት ዓለም ነበረ። ነገር ግን የሰውነት ዘር በተመለከተ የመጀመሪያው ገጠኦት አዳምና ሔዋን በኤድን ገነት የፈጸሙት ነው (ዘፍ 3:1-19)። መልካሙንና ክፍሉን የሚያሳውቀውን ፍሬ መብላታቸው በብዙ መንገድ ገጠኦትን በተመለከተ በአጠቃላይ በተለይ የሚገልጽ ነው። በመጀመሪያ፤ ገጠኦታቸው የዕውቀትን መሠረት አናግቶአል፤ እግዚአብሔር አዳምንና ሔዋንን ከዚህ ፍሬ ከበላችሁ ሞትን ትሞታላችሁ በማለት (ዘፍ 2:17)፤ «እውነት ምንድን ነው?» ለሚለው ጥያቄ የተለየ መልስ በመስጠቱ ነው፤ እባቡ «ሞትን አትሞቱም» ብሎአልና (ዘፍ 3:4)። ሔዋን የእግዚአብሔርን ቃል ሥልጣናዊ እውነት መጠራጠር ጀመረች፤ እግዚአብሔር የተናገረው እውነት መሆን አለመሆኑን ለመጥራት ሞክረች።

ሁለተኛ፤ ገጠኦታቸው የግብረ ገባዊ መስፈርት መሠረትን አናግቶአል፤ ይኸውም እግዚአብሔር ከዚያ በፊት ፍሬ አዳምና ሔዋን ባይበሉ መልካም ነው (ዘፍ 2:17) ብሎ ባቀረበው ግብረ ገባዊ ትክክለኛነት ላይ «ትክክል የሆነው የቱ ነው?» ለሚለው ጥያቄ የተለየ መልስ በመስጠቱ ነው። ነገር ግን እባብ ክፍሬው መብላት ትክክል እንደ ሆነ ሐሳብ በማቅረቡ፤ አዳምና ሔዋንም ፍሬውን ቢበሉ «እንደ እግዚአብሔር እንደሚሆን» (ዘፍ 3:5) በመናገሩ ነበር። ሔዋን የእግዚአብሔር ቃል ትክክለኛና ትክክለኛ ያልሆነውን የሚለይበትን ፍቺ ላትመረምር፤ በራሱም ግምት ለራሱም ትክክለኛና መልካም መስሎ የታያትን አደረገች። «ሴቲቱ የዛፋ ፍሬ ለመብል መልካም፤ ለዐይን የሚያስደስትና ጥበብንም ለማግኘት የሚያጋን እንደ ሆነ ባየች ጊዜ፤ ከፍሬው ወስዳ በላች» (ዘፍ 3:6)።

ሦስተኛ፤ ገጠኦታቸው «እኔ ማን ነኝ?» ለሚለው ጥያቄ የተለየ መልስን አመጣ። ትክክለኛው መልስ የሚከተለው ነው፤ አዳምና ሔዋን የእግዚአብሔር ፍጥረታት ናቸው፤ በእርሱም የሚደገፉ እንዲሁም ምንጊዜም ቢሆን እርሱን ፈጣሪነቸውና ጌታቸው በማድረግ ሊገዙለት የሚገባቸው ናቸው። ነገር ግን ሔዋን በጊዜም አዳም «እንደ እግዚአብሔር የመሆን» (ዘፍ 3:5) ፈተና ውስጥ ገቡ፤ ራሳቸውንም በእግዚአብሔር ምትክ ለማስቀመጥ ሞክሩ።

ከላ ሁለት እኩል ገይል (dualism) ምዕራፍ 15 ላይ የተጠቀሰውን ይመልከቱ።

ከፋን በተመለከተ ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ግንኙነት በምዕራፍ 16 ላይ የተጻፈውን ይመልከቱ። እግዚአብሔር፤ «በክፋት ደስ የሚለኝ አምላክ አይደለም» (መዝ 5:4) እንዲያውም «በመሃን የሚወዱትን ግን ነፍሱ ትጠላቸዋለች» (መዝ 11:5)። ስለዚህ እግዚአብሔር እንደ ዋነኛው ዐላማው ፈጽሞ በገጠኦት ደስ አይሰኝም፤ እግዚአብሔር ገጠኦት ወደ ዓለም እንዲመጣ ያደረገበት ምክንያት ምስጢር እንደ ሆነ እስካሁን ድረስ በእኛ ዘንድ አለ።

የመላእክትን ገጠኦት በተመለከተ ምዕራፍ 20 ላይ የተጻፈውን ይመልከቱ።

በአዳምና በሔዋን ውድቀት ላይ የተጠቀሰውን ትረካና ታሪካዊ እውነታ ልብ ማለት እጅግ አስፈላጊ ነው። ታሪካዊ በሆነው በዘፍጥረት መጽሐፍ ላይ ከቀረበው ታሪክ ጋር የአዳምና የሔዋን የፍጥረት ታሪክ እንደ ተያያዘ ሁሉ፤ ይህም የሰው ውድቀት ታሪክ ከሰው ፍጥረት ታሪክ ቀጥሎ ያለው በጸሐፊው በቀጥታ ቀርቦአል። ከዚህም በላይ፤ የዐዲስ ኪዳን ጸሓፊዎች ይህን ታሪክ ወደ ጌላ በማመልከት «ገጠኦት በእንድ ሰው በኩል ወደ ዓለም ገቡ» (ሮሜ 5:12) በማለት ያረጋግጣሉ፤ አጥብቀው በመናገርም «ፍርዱ የአንድን ሰው ገጠኦት ተከትሎ ኩነኔን አመጣ» (ሮሜ 5:16) እና «እባብ ሔዋንን በተገዙል አሳታት» (2ቆሮ 11:3) ከዚህም 2:14 ጋር ያነጻጽሩ። ብለው አረጋግጠዋል። እባቡ ያለ ምንም ጥርጥር እውነተኛው ፊት ለፊት በእኩል የሚታየው እባብ ነው፤ ይሁን እንጂ፤ የሚናገርና ሰይጣን በገይሉ በውስጡ የሚሠራበት ነው (ዘፍ 3:15 ከሮሜ 16:20 ጋር ያነጻጽሩ እንዲሁም ከዘገታ 22:28-30፤ ከራሕ 12:9፤ 20:2 ጋር ያነጻጽሩ)።

በመጨረሻም፤ መግለጽ የሚቻለው ማንኛውም ገጠኦት ምክንያታዊ አለመሆኑን ነው። ራሱን ከእግዚአብሔር በላይ ለማድረግ የሚያደርገው ትግል፤ ሰይጣን በእግዚአብሔር ላይ ማመቡ ይህን ያህል ትርጉም የሚሰጠው አይደለም። የፈጣሪነቸውን ቃል ባለመታዘዛቸው አዳምና ሔዋን ይህን ያህል ጉዳት ያመጣል በማለት የማያስቡትም ጉዳይ ነው። እነዚህ የሞኝነት ምርጫዎች ናቸው። ባሬም እንኳ ሰይጣን በእግዚአብሔር ላይ የሚያሳየው የዐዕብ አዳም በተለይም የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ላይ ማመቡን እንደ ሞና ዐጽም የሚጸናበት ጉዳይ የሞኝነት ውሳኔ ነው። ብልጎ ሰው ሳይሆን፤ «ሞኝ በልቡ እግዚአብሔር የለም ይላል» (መዝ 14:1)። በመጽሐፈ ምሳሌም እንደ ተገለጸው በማንኛውም ዐይነት ገጠኦት ውስጥ በማይለሽነት ተዘናቆ የሚገኘው «ሞኝ» ነው (ምላ 10:23፤ 12:15፤ 14:7:16፤ 15:5፤ 18:2 ይመ)። ስሞች እንዳንድ ጊዜ ገጠኦት አደረጉበት ሁኔታ ጥሩ ምክንያት በማቅረብ ራሳቸውን ለማሳመን ቢሞክሩም፤ እውነተኛው ብርሃን በሚበራበት በመጨረሻው ቀን ሊመዘኑ፤ ያ ገጠኦት በማንኛውም ዐይነት ምክንያት ትክክል ሊሆን የሚችልበት ምክንያት አይኖረውም።

ሐ. የውርስ ገጠኦት አስተምህሮ

የአዳም ገጠኦት እንዴት ወደ እኛ ይደርሳል? መጽሐፍ ቅዱስ የአዳምን ገጠኦት በሁለት መንገድ እንደምንወርስ ያስተምረናል።

1. የተወረሰ በደል። በአዳም ገጠኦት ምክንያት በደለኞች ነን። ሐዋርያው ጳውሎስ የገጠኦትን ውጤት በሚከተለው መንገድ ገልጾታል፤ «ስለዚህ ገጠኦት በእንድ ሰው በኩል ወደ ዓለም እንደ ገባ ሁሉ፤ ሞትም በገጠኦት በኩል

አዳምና ሔዋን በታሪክ የነበሩ ሰዎች መሆናቸውን በሚገባ የሚገልጸውን ምዕራፍ 15 ይመልከቱ።

እጅግ የተለመደ ከሆነው «መሠረታዊ ገጠኦት» በሚል ከሚጠራው ስያሜ ይልቅ «የውርስ ገጠኦት» የሚለውን ሐረግ ተጠቅሟል። ምክንያቱም «መሠረታዊ ገጠኦት» የሚለው ሐረግ በቀላሉ ሊያመለክት የሚችለው የአዳምን የመጀመሪያ ገጠኦት እንጂ፤ በአዳም ውድቀት ምክንያት ወደ እኛ የመጣውን ገጠኦት አይደለም፤ የተለመደው ስያሜ ግን ይኸው ነው። «የተወረሰ ገጠኦት» የሚለው ሐረግ በቀላሉ የምንረዳው እንጂ፤ የተወሰነበት ትርጉም የያዘ አይደለም። በደል፤ «እንደውርስ»፤ ምክንያቱም በቀጥታ ወደ እኛ በእግዚአብሔር በኩል የመጣበንና ገጠኦትን የማድረግ ዝንባሌ ከወላጆቻችን እንደ ወረሰው የመጣ አይደለም በማለት እንዳንደች ተቃውሞ ሊያቀርቡ ይችላሉ (ይህ በተለመደው አጠራር «መሠረታዊ ብክለት» ማለት ሊሆን፤ በዚህ ስፍራም «መሠረታዊ ብክለት» ተብሎ ተጠርቶአል)። ይሁን እንጂ፤ ሕጋዊ የሆነውን በደላችንን የወረሰው በቀጥታ ከአዳም በመሆኑና ከወላጆቻችን መሥመር ባለመሆኑ፤ ከውርስ ያነሰ ትርጉም አይኖረውም።

ገብቶአል፤ በዚህ መንገድ ሞት ወደ ሰዎች ሁሉ መጣ፤ ምክንያቱም ሁሉም ገብአት ሠርተዋል» (ሮሜ 5:12)። በዚህ ዐውደ ገብቶ ሐዋርያው ጳውሎስ እየተናገረ ያለው ሰዎች በሕይወታቸው በየቀኑ የሚፈጽሙትን ገብአት ለማለባት አይደለም፤ ምዕራፉ በአጠቃላይ (ሮሜ 5:12-21) አዳምንና ክርስቶስን የሚያነጻጽር ነው። ጳውሎስ «ሰለዚህ... [ገሪክ፡ ሐውቶስ] በዚህ መንገድ ማለትም በአዳም ገብአት» ሞት ወደ ሰዎች ሁሉ መጣ፤ ምክንያቱም ሁሉም ገብአትን ሠርተዋል፤ የሚለው በአዳም ገብአት ምክንያት «ሰዎች ሁሉ ገብአት ሠርተዋል» የሚል ትርጉምን ይሰጣል።

«ሰዎች ሁሉ ገብአትን ሠርተዋል» የሚለው ይህ ሐሳብ፤ እግዚአብሔር ስለ ሁላችን ያለው ሐሳብ አዳም ባመፀበት ጊዜ ሁላችንም ገብአት መሥራታችንን የሚያመለክት ነው፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ቀጥሎ በሚያቀርባቸው ጥቅሶችም ይኸው ይበልጥ ተመልክቶአል።

ሕግ ከመሰጠቱ በፊት ገብአት በዓለም ላይ ነበር፤ ነገር ግን ሕግ በሌለበት ገብአት አይቁጠርም። ይሁን እንጂ ከአዳም ጀምሮ እስከ መሐ ባለት፤ እንደ አዳም ሕግን በመጣስ ገብአት ባልሠሩት ላይ እንኳ ሞት ነገሠ፤ አዳም ይመጣ ዘንድ ላለው አምሳሌ ነበረ (ሮሜ 5:13-14)።

በዚህ ስፍራ ሐዋርያው ጳውሎስ የሚያመለክተው ከአዳም በመነሻ ጀምሮ እስከ መሐ ድረስ ሰዎች ከእግዚአብሔር የተጻፈ ሕግ እንዳልተቀበሉ ነው። ገብአታቸው «የማይቁጠር» (በሕጉ መሠረት የሚጠየቅ ባይሆንም) ቢሆንም፤ ሞትን ይሞታሉ። የመሞታቸው እውነታ የአዳምን ገብአት መሠረት በማድረግ እግዚአብሔር የሰዎችን በደል እንደሚቁጥር የሚያሳይ ትክክለኛ ማረጋገጫ ነው።

በአዳም ገብአት ምክንያት እግዚአብሔር በደላችንን እንደሚቁጥር ለማሳየት በሮሜ 5:18-19 ያለውን ይበልጥ እንደሚከተለው አያያሰ፤

ከእንግዲህ በአንድ ሰው መተላለፍ የተነሣ ኩነት በሁሉ ሰው ላይ እንደ መጣ፤ እንዲሁም በአንድ የጽድቅ ሥራ ለሰው ሁሉ ሕይወትን የሚሰጥ ጽድቅ ከተገኘ። በአንዱ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ገብአተኞች እንደ ሆኑ፤ በአንዱ ሰው መታዘዝ ደግሞ ብዙዎች ጽድቃን ይሆናሉ።

በዚህ ስፍራ ሐዋርያው ጳውሎስ በግልጽ የሚናገረው በአንዱ ሰው መተላለፍ «ብዙዎች ገብአተኞች» ሆኑ ይላል [ገሪክ፡ «ካሪስታትሎስ»] የሚለው አመልካች ግስ ያለፈን ድርጊት የሚያመለክት ነው። አዳም ገብአትን በሠራ ጊዜ፤ የአዳም ዝርያዎች ሁሉ ገብአተኞች እንደ ሆኑ እግዚአብሔር ዐሰበ። ገና ሳንኖርም፤ ወደፊትም እንደምንኖር እግዚአብሔር አያወቀ፤ እንደ አዳም በደለኞች መሆናችንን እግዚአብሔር ማሰብ ጀመረ። ይህ ሐሳብ ጳውሎስ፤ «ገና ገብአተኞች ባለን ክርስቶስ ስለ እኛ ሞተ» (ሮሜ 5:8) ካለው ዓረፍተ ነገር የሚሰማን ነው። በርግጥ፤ ክርስቶስ በሞተ ጊዜ ሁላችንም በሕይወት አልነበርንም። ነገር ግን ድነት እንደሚያስፈልገን ዐስቦ እግዚአብሔር ሁላችንንም እንደ ገብአተኛ ቁጠረን።

የ«ሐማርያን» የሚለው አመልካች ግስ በትሪካው ውስጥ የሚያመለክተው ያለፈ ድርጊትን ነው። በዚህ ስፍራ ሐዋርያው ጳውሎስ የሚናገረው እንደ ነገር እንደ ተፈጸመና ከሥተኝም ያለፈ ድርጊት እንደ ሆነ ነው፤ ይህም «ሰዎች ሁሉ ገብአት ሠርተዋል» የሚለው ነው። ነገር ግን ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን መልክት በሚጽፍበት ጊዜ ሳዎች ሁሉ ገብአትን ሠርተዋል ማለት አልነበረም፤ ምክንያቱም አንዳንዶች ገና አልተወለዱም፤ ሌሎችም እያወቁ ገብአትን ከሚሠሩበት ዕድሜ በፊት በአፃንታቸው ሞተዋል። ስለዚህ ሐዋርያው ጳውሎስ የሚናገረው አዳም ገብአትን በሠራ ጊዜ፤ እግዚአብሔር ሰዎች ሁሉ በአዳም ውስጥ ገብአትን እንደ ሠሩ ቁጥሮአል ማለት ነው።

ከእነዚህ ጥቅሶች ማጠቃለል የምንችለው አዳም በኤድን የአትክልት ስፍራ በተፈተነ ጊዜ የሰው ዘር ወገኖች ሁሉ ወኪል መሆኑን ነው። ወኪላችን እንደ መሆኑ መጠን፤ አዳም ገብአትን ሠራ፤ እግዚአብሔርም እኛን አዳምን እንደ ቁጠረው ሁሉ በደለኞች አድርጎ ቀጠረን (ከዚህ ነገር ጋር በተያያዘ መልኩ የተሰመደው ቃል «ከዘር የመጣ» (impute) የሚል ሲሆን፤ ትርጉሙም «የሌለው መሆንን ማሰብና በዚህም ምክንያት ሌላው ተጠያቂ እንዲሆን ማድረግ ማለት ነው»)። እግዚአብሔር የአዳምን ገብአት የእኛም እንዲሆን ቁጠረ፤ በአጥፍላ 9ለም ላይ ባለው ነገር የመጨረሻው ፈራጅ እግዚአብሔር ቢሆንም፤ ሐሳቦቹ በመላው ትክክል ቢሆኑም፤ በርግጥ የአዳም ገብአት የእኛም ነው። እግዚአብሔር በትክክል የአዳም በደል ወደ እኛ እንዲተላለፍ አደረገ።

አንዳንድ ጊዜ ከአዳም የወረሰነው ገብአት አስተምህሮ «የመሠረታዊ ገብአት አስተምህሮ» በመባል ይጠራል። ከላይ እንደ ተገልጸው፤ ይህንን አባባል አልተጠቀምሁም። ይህ አገላለጽ ጥቅም ላይ ሲውል፤ የምንገነጋገርበት ገብአት የአዳም የመጀመሪያው ገብአት እንደ ሆነ አይታሰብም፤ ነገር ግን ስንወሰድ ከበደልና ገብአትን ከማድረግ ዝንባሌ ጋር እንደ ተወለድን ሊታሰብ ይገባል። ገብአቱ «መሠረታዊ» ነው፤ የመጣውም ከአዳም ነው፤ የመጀመሪያ ነው፤ ምክንያቱም እኛ ሰው ሆነን ወደዚህ ምድር ከመምጣታችን በፊት የነበረ ነው፤ አሁንም ቢሆን የእኛ ገብአት እንጂ የአዳም አይደለም። «መሠረታዊ ገብአት» ከሚለው ሐረግ ጋር በትይዩ የሚጠቀሰው ሐረግ «መሠረታዊ በደል» የሚለው ነው። ይህ ደግሞ ከላይ ስንወያይበት የነበረው ከአዳም የወረሰነውን ገብአት በተመለከተ ሲሆን፤ ከአዳም በደልን ወርሰናል ማለት ነው።

ከአዳም ገብአት የተነሣ በደለኛ እንደ ሆንን እንቁጥራለን የሚለውን ሐሳብ በመጀመሪያ ፊት ለፊት ስንጋፈጥ፤ ተገቢ መሰሉ ለማይታዩን ምላሾችን ተቃውሞ ይሆናል። በርግጥ፤ ገብአትን ለማድረግ አልወሰንንም፤ ወሰነናል እንዴ? ልንፈጽም ፈቃደኞች ካልሆንን እንዴት በደለኞች ሆንን እንቁጠራለን? ይህን በማድረግ እግዚአብሔር ትክክለኛ ነውን?

ስዚህ ምላሽ ሦስት ነገሮች ሊባሉ ይችላሉ፡- (1) ይህ ነገር ተገቢ አይደለም ብሎ የሚቃወም ሁሉ እግዚአብሔር ሊቁጥርበት የሚችለውን በፈቃዱ የሚያደርገውን በደል ያገኝበታል። በመጨረሻው ቀን እግዚአብሔር እንዲፈርድ የሚያደርገውን መሠረታዊ ነገር ያገኝበታል፤ «እግዚአብሔር ለአያንዳንዱ እንደ ሥራው ይሰጠዋል» (ሮሜ 2:6)፤ «በደለኛውም የእጁን ያገኛል» (ቂላ 3:25)፤ (2) ከዚህም በላይ፤ አንዳንዶች እንደሚከተለው ሊናገሩ ይችላሉ፤ «ከእኛ አንዳንዶቻችን በአዳም ቦታ ብንሆን፤ እኛም እንደ እርሱ ገብአትን ባደረግን ነበር፤ በእግዚአብሔር ላይ በተከታታይ የምንገልጸው በመሰማ የሚያሳየው ይህን ነው።» ይህ ምናልባት ትክክል ይሆናል ብዬ ዐሰባለሁ፤ ይሁን እንጂ፤ አጠቃላይ ሐሳብ ሊሆን አይችልም፤ ሊሆን ከሚችለው ወይም ሊሆን ከማይችለው በላይ የተጋነነ ሊሆን ይችላልና። ርግጠኛ ያልሆነ እንዲህ ዐይነቱ አስተሳሰብ የተሰጠው ብያኔ ተገቢ አይደለም የሚለውን ሐሳብ ለማቅላል የሚረዳ አይደለም።

(3) ተቃውሞውን ለመግታት የሚያስችል ዋነኛው አሳማኝ መልስ የሚከተለው ነው፤ ገብአትን በተመለከተ አዳም ሊወክልን አይገባም ብለን ብናስብ፤ በክርስቶስ ልንወክልና እግዚአብሔርም የእርሱን ጽድቅ ወደ እኛ ማስተላለፉ ባልተገባን ነበር ልንል ነው። እግዚአብሔር የተጠቀመበት ሂደት ይኸው ሲሆን፤ ሐዋርያው ጳውሎስም በሮሜ 5:12-21 ያመለከተው ይህን ነው። «በአንዱ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ገብአተኞች እንደ ሆኑ፤ በአንድ ሰው መታዘዝ ደግሞ ብዙዎች ጽድቃን ይሆናሉ» (ሮሜ 5:19)። የመጀመሪያው

ከላይ ተ. 8 ላይ ያለውን ማስታወሻ ይመልከቱ።

ወኪላችን የሆነው አዳም ኅጢአትን ሠራ፤ እግዚአብሔርም በደለኞች አድርጎ ቁጠረን። በእርሱ ለሚያምኑት ሁሉ ወኪል የሆነው ክርስቶስ ግን በፍጹምነት እግዚአብሔርን ታዘዘ፤ እግዚአብሔርም ጻድቃን አድርጎ ቁጠረን። የሰው ዘር እንዲኖርበት እግዚአብሔር የወሰነው መንገድ ይኸው ነው። እግዚአብሔር የሰውን ዘር አዳምን ራስ በማድረግ አንድ አካልና በአንድነት ያለ ውክልና እንደ ሆነ ቁጠረ። እግዚአብሔርም ደግሞ በክርስቶስ የተዋጀውን ዐዲሱን የክርስቲያን ዘር ክርስቶስን የሕዝቡ ራስ በማድረግ አንድ አካልና በአንድነት ያለ ውክልና እንደ ሆነ ያስባል።

ይሁን እንጂ፤ የወንጌል አማኞች የሆኑ ሁሉም የነገረ መለኮት ሊቃውንት በአዳም ኅጢአት ምክንያት ሁላችንም በደለኞች ሆነን መቁጠራችንን አይቀበሉም። አንዳንዶች በተለይም አርማኒያሳውያን የነገረ መለኮት ሊቃውንት እግዚአብሔር እንዲህ ማለቡ ተገቢ አይደለም በማለት ሮሜ 5 ይህንን ያስተምራል ብለው አያምኑም።¹¹ ይሁን እንጂ፤ ሁሉም የወንጌል አማኞች በኅጢአት የተዋጠን ሕይወት ወይም ኅጢአትን የማድረግ ዝንባሌ ያለውን ሕይወት ከአዳም በውርስ እንደ ተቀበለው ያምናሉ። ከዚህ በኋላም የምናጠናው ሐሳብ ይኸው ነው።

2. የተወረሰ ብልሽት፡- ከአዳም ኅጢአት የተነሣ ኅጢአተኛ የዜጅ ባሕርይ አለን። ከአዳም ኅጢአት የተነሣ እግዚአብሔር ካስተመጠብን ሕጋዊ ከሆነው በደል በተጨማሪ፤ አሁንም በአዳም ኅጢአት ምክንያት ኅጢአተኛ የሆነ ባሕርይን ወርሰናል። ይህ የተወረሰ ኅጢአተኛ ባሕርይ አንዳንድ ጊዜ «መሠረታዊ ኅጢአት» ወይም ይበልጥ በትክክል ከተገለጸ «መሠረታዊ ብክለት» ይባላል። ይህንን ቃል «የተወረሰ ብልሽት» በሚል ለውጪዋለሁ፤ ምክንያቱም በግልጽ የምንመለከተውን ሐሳብ ይበልጥ ስለሚያብራራን ነው።

ነገሥ ዳዊት፤ «ሰውሰድ ጀምሮ በደለኛ፤ ገና እናቴም ስትፀንሰኝ ኅጢአተኛ ነኝ» (መዝ 51:5) አለ። አንዳንድ ሰዎች በስሕተት በዚህ ስፍራ የዳዊት እናት በታላቁነት መጠቀሷን ሕንድ ሆነ ይናገራሉ፤ ነገር ግን ይህ ስሕተት ነው። ምክንያቱም ዐውዱ በሙሉ ከዳዊት እናት ጋር ምንም ግንኙነት የለውም። በዚህ ክፍል በአጠቃላይ ዳዊት የሚናዘዘው የራሱን የግል ኅጢአት በተመለከተ ነው። እርሱም እንደሚከተለው ተናዘዘ።

እግዚአብሔር ሆይ፤ እንደ ቸርነትህ መጠን፤

ምሕረት አድርግልኝ፤

እንደ ርኅራኄህም ብዛት፤

መተላለፌን ደምስስ።

እኔ መተላለፌን ዐውቃለሁና፤

... አንተን በርግጥ አንተን ብቻ በደልሁ (መዝ 51:1-4)።

ዳዊት የራሱን ሕይወት ወደ ጌላ ሲመለከት ከመጀመሪያ ኅጢአተኛ መሆኑን ሲረዳ በራሱ ኅጢአት ምክንያት ገሊናው አጃግ እንደ ከበደ ይናገራል። ወደ ጌላ ተመልሶ ስለ ራሱ ሲያስብ፤ ኅጢአተኛ ባሕርይ ያለው መሆኑን ይገነዘባል። በርግጥ፤ ሊወለድ ወይም «ገና እናቴ ስትፀንሰው» ኅጢአተኛ ሆኖ ተወለደ (መዝ 51:5)። ከዚህም በላይ፤ ከመወለዱ በፊት ኅጢአተኛ ዝንባሌ ነበረው፤ ይህንን የሚያረጋግጠው በተፀነሰ ጊዜ እንኳ ኅጢአተኛ ተፈጥሮ እንደ ነበረው በመግለጽ «እናቴም ስትፀንሰኝ ኅጢአተኛ ነኝ» ይላል (መዝ 51:5)። እዚህ ላይ ከሕይወታችን ጋር የተያያዘ ከመጀመሪያው ጀምሮ ኅጢአትን ለማድረግ የተዘጋጀ ዝንባሌ እንደ ነበረን የሚያሳይ ጠንካራ ዓረፍተ ነገርን

እናገኛለን። ተመሳሳይ ሐሳብ በመዝሙር 58:3 ላይ ተርቦአል፤ «ከፋዎች በማሕፀን ላሉ ከመንገድ የወጡ ናቸው፤ ሲወለዱ ጀምሮ የተሳሳቱና ወሽታዎች ናቸው።»

ስለዚህ፤ ተፈጥሮአችን ኅጢአትን የማድረግ ዝንባሌን እንደሚጨምር በማመልከት ሐዋርያው ጳውሎስ ክርስቲያኖች ከመሆናችን በፊት፤ «...እንደ ሌሎችም የቀጣ ልጆች ነበርን» (ኡፌ 2:3) በማለት አረጋግጦ ይነግረናል። ማንም ልጆችን ያሳደገ ሰው ሁሉ ሁላችንም ኅጢአትን ከማድረግ ዝንባሌ ጋር እንደ ተወለድን ከተመለከትን ምስክርነትን ሊሰጠን ይችላል። ስለሁሉም ለመፈጸም ልጆችን ማስተማር አያስፈልግም፤ ያንን በራሳቸው ይደርሱባቸዋል። እንደ ወላጅ ልናስተምራቸው የሚገባን ትክክለኛ የሆነውን ነገር እንዲያደርጉ፤ «በጌታ ምክርና ተግግጽ» (ኡፌ 6:4) እንዲያደርጉ ማድረግ ነው።

ይህ የተወረሰ ኅጢአትን የማድረግ ዝንባሌ ሰዎች ሁሉ መሆን ያለባቸውን ያህል ክፉዎች ናቸው ማለት አይደለም። የሕዝብ ሕግ ግጥም፤ «...በጌታ ኅብረተ ሰብ የሚጠብቃቸው አስተሳሰቦችና በሰው ልጅ ገሊና ውስጥ ያለ መረዳቶች (ሮሜ 2:14-15) ሁሉ በልባችን ውስጥ ላሉት የኅጢአት ዝንባሌዎች ሁሉ ማገጃ ገይላ የሚያቀርቡ ነገሮች ናቸው። ስለዚህ፤ በእግዚአብሔር «ሳጽ ጸጋ» ማለትም ለሰው ልጆች ሁሉ ያለገደብ በተሰጠን ነጻ ስጦታ ሰዎች በትምህርት አድገት፤ በሥልጣኔ፤ በሳይንስና በቴክኖሎጂ፤ በሥነ ጥበብ ዘርፍ ባለ የውበትና የፈጠራ እድገት፤ ፍትሐዊ አሠራርን በማስፈጸም በአጠቃላይም የሰው ልጅ ለሌሎች በሚፈጽመው የቸርነትና የደግነት ሥራ መልካም የሆነ አስተዋፅኦ ለማድረግ በትተዋል።¹² በርግጥ፤ በአጠቃላይ በአንድ ኅብረተ ሰብ ውስጥ ከፍ ያለ ክርስቲያኖቹ ተጽዕኖ ካለ በማያምኑ ሰዎች ሕይወት እንኳ ግልጽ የሆነ «የነጻ ጸጋ» ተጽዕኖ ይታያል። ነገር ግን፤ ይህን ቃል በተመለከተ መልካም ነገር የማድረግ በቻልም በሕይወታችን ያለው ብክለት፤ ኅጢአትን ለማድረግ ያለን ዝንባሌ ማለትም፤ ከአዳም የወረሰው በሙሉ እግዚአብሔርን በተመለከተ እርሱን ሊያስደስተው የሚችል ነገር አንዳችንም ማድረግ አለመቻላችን ነው። ይህ ደግሞ በሚከተሉት ሁለት መንገዶች ሊታይ ይችላል፡-

ሀ. በባሕርያችን በእግዚአብሔር ፊት በአጠቃላይ መንፈሳዊ መልካምነት የለንም። ይኸውም አንዳንዱ ክፍላችን ኅጢአተኛ ሌላው ንጹሕ ማለት አይደለም። ነገር ግን ማንኛውም የባሕርያችን ክፍል፤ ማለትም ፅውቃችን፤ ፍልት ስሜታችንና ፍላጎታችን፤ ልባችን (የፍላጎታችንና የውሳኔ-ሰጪነት ሂደታችን ማክከል)፤ ግባችንና መነሻ ሐሳባችን፤ ሥጋዊ አካላችን እንኳ ቢሆን በኅጢአት የተበከለ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ የሚከተለውን ተናግሮአል፤ «...ኅጢአተኛ በሆነው ተፈጥሮ ውስጥ ምንም በጎ ነገር እንደማይኖር ዐውቃለሁ» (ሮሜ 7:18) እና «...ለርኩሳንና ለማያምኑ ግን ንጹሕ የሆነ ምንም ነገር የለም፤ እንዲያውም አእምሮአቸውና ገሊናቸው የረከሰ ነው» (ቲቶ 1:15)። በተጨማሪም፤ ነቢዩ ኤርምያስ፤ «የሰው ልብ ከሁሉ ይልቅ ተዝኩሶኛ ነው፤ ፈውስም የለውም፤ ማንስ ሊረዳው ይችላል» (ኡር 17:9)። በእነዚህ ምንጦች ውስጥ መጽሐፍ ቅዱስ የማያምኑ ሰዎች በአንዳንድ መንገድ በተባረተ ለሰ-መካከል መልካም ነገር ማድረጋቸውን አይከድም፤ ነገር ግን፤ ከእግዚአብሔር ጋር ሊኖር የሚገባውን ግንኙነት በተመለከተ የማያምኑ መንፈሳዊ መልካምነትን ሊያደርጉ ይችላሉ ወይም መልካም ይሆናሉ የሚለውን አይቀበሉም። ክርስቶስ በሕይወታችን ከሠራው በቀር እኛም እንደ ሌሎች እንደሚያምኑት፤ «...

¹¹ ለምሳሌ ያህል፤ ለተሟላ ማገራረያ H. Orton Wiley, *Christian Theology*, 3 vols (Kansas City, MO: Beacon Hill Press, 1941-49), 3:109-40 ይመልከቱ።

¹² ስለ «ሳጽ ጸጋ» በምዕራፍ 31 ላይ የተጠቀሰውን ይመልከቱ።

ከልባቸው መደንደን የተነሣ ስለማያስተውሉ ልቦናቸው ጨልሞአል፤
 ከእግዚአብሔርም ሕይወት ተለይተዋል። እንደ ተባለው ነን።¹³ (ኤፌ 4:18)
 ለ በድርጊታችን በእግዚአብሔር ፊት መንፈሳዊ መልካምነትን ፈጽሞ ማድረግ
 አንችልም። ይህ ሐሳብ ካለፈው ጋር ይገናኛል። በሕይወታችን እንደ ገጠአተኛ
 ያጣነው አንዳች መንፈሳዊ መልካምነትን ብቻ ሳይሆን፤ በራሱ እግዚአብሔርን
 ደስ ሊያሰኝ የሚችል አንዳች መልካም ሥራና በራሳችን ብርታት ወደ
 እግዚአብሔር ለመቅረብ አለመቻላችን ነው፤ ጳውሎስም፤ «በሥጋ ፈቃድ
 የሚመሩትም እግዚአብሔርን ማስደሰት አይችሉም» (ሮሜ 8:8) አለ። ከዚህም
 በላይ፤ በእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ ፍሬን ከማፍራት አንጻርና እርሱንም
 ደስ ከሚያሰኘው አኳያ ሊያሰሱ፤ «ያለ እኔ ምንም ልታደርጉ አትችሉም» (ዮሐ
 15:5) ብሎአል። በርግጥ የማያምኑ እግዚአብሔርን ማስደሰቱ አይችሉም፤
 ይኸውም በሌላ ምክንያት ሳይሆን ለሚያደርጉት ሁሉ መነሻቸው እግዚአብሔርን
 በማመን ወይም ለእርሱ ካላቸው ፍቅር የተነሣ ባለመሆኑ ነው፤ «ያለ እምነት
 እግዚአብሔርን ደስ ማሰኘት አይቻልም» (ዕብ 11:6) ተብሎአል። ጳውሎስ
 የሚጽፋቸው ሰዎች ያላመኑ በነበሩበት ጊዜ፤ «እናንተ በበደላችሁና
 በገጠአታችሁ ምክንያት መታገን ነበራችሁ፤ በዚህም የዓለምን ክፉ መንገድ
 ተከትላችሁ ...» (ኤፌ 2:1-2) በማለት ነግሮአቸዋል። ጥያቄያችን በገጠአት
 አስራት ወይም ባርነት ውስጥ ናቸው፤ «ገጠአት የሚያደርግ የገጠአት ባሪያ
 ነው» (ዮሐ 8:34) ይላል። ከሰዎች አመለካከት አንጻር ሰዎች መልካምን ነገር
 ማድረግ ቢችሉም፤ ከዚያ ሊሳይዩሰ፤ «የጽድቅ ሥራችን እንደ መርገም ጨርቅ
 ነው» (ኢሳ 64:6)፤ ከሮሜ 3:9-20 ጋር ያገጻጽሩ። በማለት አረጋግጦልናል።
 የማያምኑ ሰዎች የእግዚአብሔርን ነገሮች በትክክል ሊረዱ እንኳ አይችሉም፤
 «መንፈሳዊ ያልሆነ ሰው ከእግዚአብሔር መንፈስ የሆነውን ነገር ሊቀበል
 አይችልም፤ ምክንያቱም እንዲህ ያለው ነገር ለእርሱ ሞኝነት ነው፤ በመንፈስም
 የሚመረመር ስለ ሆነ ሊረዳው አይችልም» (1ቆሮ 2:14) ይላል። ወይም
 በራሳችን ገይል ወደ እግዚአብሔር መምጣት አንችልም፤ ሊያሰሱ፤ «የላከኝ አብ
 ካልሳበው በቀር ማንም ወደ እኔ መምጣት አይችልም» (ዮሐ 6:44) ብሎአልና።

ነገር ግን በእግዚአብሔር ፊት ማናቸውንም መንፈሳዊ መልካምነት መሉ
 በመሉ ምርጫም ካልቻልን፤ የራሳችን የሆነ ነጻ ምርጫ ሊኖረን ይችላልን?
 በርግጥ፤ ከክርስቶስ ውጪ የሆኑ ሁሉ በራሳቸው ፈቃድ መሄድ ይችላሉ፤
 ይኸውም ማድረግ የሚፈልጉትን ሊያደርጉ ይችላሉ፤ ከዚያም ያደርጉታል።
 በዚህ አንጻር ሰዎች ሊያደርጉት የሚችሉት «ነጻ» ምርጫ እንዳላቸው መገመት
 ይቻላል።¹⁴ ይሁን እንጂ፤ መልካም ለማድረግ ካለመቻላቸው የተነሣ፤
 በእግዚአብሔር ላይ ካላቸው መሠረታዊ ዐመፅ ለማመጣትና ገጠአትን ለማድረግ
 ከሚያደርጉት መሠረታዊ ምርጫ፤ የማያምኑ ነጻነት ከሚባለው አስፈላጊ
 እውነት አንጻር ነጻነት የላቸውም፤ ይኸውም ትክክለኛ የሆነውን ነገር ለማድረግ
 ያለው ነጻነትና እግዚአብሔርን ደስ ለማሰኘት የሚሠራው ሥራ ነው።

ከሕይወታችን ጋር ሊዛመድ የሚችለው ነገር ግልጽ ነው፤ እግዚአብሔር
 ለአንድ ሰው ገሰሐ የመግባትንና በክርስቶስ የማመንን ፍላጎት ሲሰጥ፤ እርሱም
 ሆነ እርሷ መዘግየትና ልባቸውን ማደንደን አይገባቸውም (ከዕብ 3:7-8፤ 12:17
 ጋር ያገጻጽሩ)። ገሰሐ ለመግባት መቻልና በእግዚአብሔር ለማመን መፈለግ

¹³ በአጠቃላይ መንፈሳዊ መልካምነትን ማጣትና በእግዚአብሔር ፊት መልካምን ነገር
 ለማድረግ አለመቻል በዛህላዊ መንገድ «አጠቃላይ ባይባል» ይባላል፤ ነገር ግን ይህን
 ሐረግ እዚህ ላይ አልተጠቀምም፤ ምክንያቱም በቀላሉ የአተረጓጉም አለመግባባትን
 ስለሚፈላግ ነው። የማያምኑ ሰዎች ምንም ዐይነት መልካም ነገር አይፈጽሙም የሚል
 ትርጉም ሊሰጥ ይችላል፤ ይህ አተረጓጎም ደግሞ በቃሉም ሆነ በዚህ አስተምህሮ
 መሠረት የሚታሰብ አይደለም።

¹⁴ ነጻ ፈቃድን በተመለከተ ምዕራፍ 16 ላይ የተጻፈውን ይመልከቱ።

በተፈጥሮ የእኛ ሳይሆን፤ በመንፈስ ቅዱስ ማነሣሣት የሚሰጥና ለዘላለም
 የሚቋይ አይደለም። «ካራ ድምፁን ብትሰሙ በዐመፅ እንዳደረጋችሁት አሁንም
 ልባችሁን አታደንድኑ» (ዕብ 3:15) ይላልና።

መ. በሕይወታችን ያሉ ገጠአቶች

1. ሰው ሁሉ በእግዚአብሔር ፊት ገጠአተኛ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በብዙ
 ስፍራ ሰው ሁሉ ገጠአተኛ እንደ ሆነ ይመሰክራል። «ሁሉም ከመንገድ
 ወጥተዋል፤ በአንድ ላይም ብልሹ ሆነዋል፤ አንድ እንኳ መልካም የሚያደርግ
 የለም» (መዝ 14:3)። ጻዊትም፤ «ሰው ሆኖ በፊትህ ጻድቅ የለምና» (መዝ
 143:2) ይላል። ሰሎሞንም፤ «መቼም ገጠአት የማይሠራ የለምና» (ነገ 8:46
 ይመ፤ ከምሳ 20:9 ጋር ያገጻጽሩ) ብሎአል።

በዐዲስ ኪዳን፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ሰዎች ሁሉ አይሁድም ሆኑ የግሪክ
 ሰዎች በእግዚአብሔር ፊት በደለኞች እንደ ሆኑ የሚያመለክት ሰፋ ያለ ክርክር
 በሮሜ 1:18-3:20 አቅርቦአል። እንዲሁም ብሎአል፤ «...አይሁድም ሆኑ እስካሁን፤
 ሁሉም ከገጠአት በታች እንደ ሆኑ አስተድመን ከሰናቸዋል፤ እንዲህ ተብሎ
 እንደ ተጻፈ፤ «ጻድቅ ማንም የለም፤ አንድም እንኳ...» (ሮሜ 3:9-10)።
 ጳውሎስ፤ «ሁሉም ገጠአትን ሠርተዋል፤ የእግዚአብሔርም ክብር
 ጉድለትአቸዋል» (ሮሜ 3:23) በሚለው ቃል ርግጠኛ ሆኖአል። የጌታ ምንድም
 የሆነው ያዕቆብም፤ «ሁላችንም በብዙ ነገር እንሰናከላለን» (ያዕ 3:2) በማለት
 ይህን ሐሳብ ተቀብሎታል። እርሱ የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን መሪና ሐዋርያ¹⁵ ሆኖ
 ሳለ፤ በብዙ ነገር እንደ ተሰናከለ ካመነ፤ እኛም ስለ ራሳችን እንዲሁ ልናምን
 ይገባል። ተወዳጅ ደቀ መዝሙር፤ በተለይም ለኢየሱስ ቅርብ የሆነው ዮሐንስ፤
 የሚከተለውን ተናገረ፤

ገጠአት የለብንም ብንል ራሳችንን እናስታለን፤ እውነትም በእኛ
 ውስጥ የለም። ገጠአታችንን ብንናዘዝ ገጠአታችንን ይቅር ሊለን፤
 ከዐመፃ ሁሉ ሊያገጸን እርሱ ታማኝና ጻድቅ ነው። ገጠአት
 አልሠራንም ብንል፤ እርሱን ሐሰተኛ እናደርገዋለን፤ ቃሉም በእኛ
 ውስጥ የለም (1ዮሐ 1:8-10)።¹⁶

¹⁵ የጌታ ወንድም የሆነው ያዕቆብ ሐዋርያ መሆኑን አለመሆኑን ምዕራፍ 3 ላይ
 የተጻፈውን ማስታወሻ ይመልከቱ።

¹⁶ አንዳንድ የታወቁ የዚህ ምንባብ ትንታኔዎች ተ. 8 ሁሉንም ክርስቲያን
 እንደሚመለከት ያሳያሉ። ይህ አመለካከት የተከሠተው አንዳንድ ክርስቲያኖች ወደ
 ፍጹም ቅድሳና ደረጃ ከደረሱ በዚህ ምድር ከገጠአት ነጻ ሆነው ይኖራሉ የሚለውን
 አጭም ለመውሰድ ነው። ከዚህ አመለካከት የተነሣ፤ የተ. 8 («ገጠአት የለብንም ብንል
 ራሳችንን እናስታለን፤ እውነትም በእኛ ውስጥ የለም») አተረጓጎም ገጠአት ወደሌለበት
 ፍጹምና ከመድረሳቸው በፊት ያሉትን ክርስቲያኖች የሚመለከት ነው። የሚተላለፈው
 ዓረፍተ ነገር የእኛን ነብሄና እግዚአብሔር «ከዐመፃ ሁሉ» እንደሚያገጸን ሲያመለክት፤
 ይኸውም ስለሰፈው ገጠአትና እርሱም ይቅር እንደ ተባለ የሚያረጋግጥ ነው። ከዚያም
 የመጨረሻው ዓረፍተ ነገር (ተ. 10) ገጠአት የሌለበትን ፍጹምና የተቀበሉትን
 ይጨምራል፤ ይኸውም እሁን በሕይወታቸው ገጠአት እንዳላቸው መናገር
 አያስፈልጋቸውም፤ ነገር ግን ባለፈው ሕይወታቸው ገጠአትን እንዳደረጉ ማመን
 ይኖርባቸዋል፤ ለእነርሱ «ገጠአት አልሠራንም ብንል፤ እርሱን ሐሰተኛ እናደርገዋለን»
 የሚለው ቃል እውነት ነው (1ዮሐ 1:10)።

ነገር ግን ይህ ትንታኔ አሳማኝ አይደለም፤ ምክንያቱም ዮሐንስ የመጀመሪያውን
 ዓረፍተ ነገር የሚጽፈው በእሁን ጊዜ ሊሆን ይህም በማንኛውም ጊዜ ሁሉንም
 ክርስቲያኖች የሚመለከት እውነት ነው። ዮሐንስ፤ «ያልበሰልን ክርስቲያኖች በነበርን ጊዜ
 ገጠአት የለብንም ብንል፤ ራሳችንን እናስታለን» በማለት አልጻፈው ወይም ይህ
 አመለካከት እንደሚቀርበው፤ «ገጠአት ወደሌለበት ፍጹምና ከመድረሳችን በፊት
 ገጠአት የለብንም ብንል፤ ራሳችንን እናስታለን» አላለም። ነገር ግን ዮሐንስ በዕድሜው
 መጨረሻ በክርስቶስ ለዐሠርት ዓመታት በማመን የበሰሉትን ጨምሮ በአጠቃላይ

2. ቸሎታችን ገላፊነታችንን ይወስነዋል? ፊት ክርስቲያን አስተማሪና በርም ከ383-410 ዓ.ም. ያለገለገለ የነበረ፤ በጋላም በፓሎስቲና እስከ 424 ዓ.ም. ያለገለገለ፤ ሰው በገላፊነት ሊጠየቅ የሚገባው ሊያደርግ በሚችላቸው ጉዳዮች ብቻ ነው በማለት ያስተምር ነበር። እግዚአብሔር መልካምን ማድረግ እንዳለብን ሊያስጠነቅቅን፤ እግዚአብሔር የሚያዘንን መልካም ነገር ለመፈጸም ቸሎታ ሊኖረን ይገባል። የፒላግየስ አቶም «የተወረሰ ገጠኤት» (ወይም «መሠረታዊ ገጠኤት») የሚባለውን አስተምህሮ የሚቃወምና ገጠኤትን ማድረግ በተለየ የገጠኤት ድርጊት ብቻ የተወሰነ ነው የሚል ነው።¹⁷

ይሁን እንጂ፤ ልናደርገው በምንችለው ጉዳይ ብቻ በእግዚአብሔር ፊት ተጠያቂ እንደምንሆን የሚያስተምረው ሐሳብ፤ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊው ምስክርነት ጋር የማይለወጥም ነው። «በበደላችሁና በገጠኤታችሁ ምክንያት መታገን ነበራችሁ» (ኢፌ. 2:1) የሚለው ቃል በአንድ ወቅት ስንክተለው የነበረውን መንገድ ያመለክታል፤ ስለሆነም፤ ማናቸውንም መንፈሳዊ መልካም ነገር መፈጸም አንችልም፤ ሁላችንም በእግዚአብሔር ፊት በደለኞች ነን። ከዚህም በላይ፤ በእግዚአብሔር ፊት ያለን ገላፊነት በቸሎታችን የሚወሰን ከሆነ፤ በታላላቅ የገጠኤት አስራት ውስጥ ያሉ እጅግ ከፉ ገጠኤቶች፤ በየቀኑ እግዚአብሔርን ለመታዘዝ ጥረት ከሚያደርጉ የበሰሉ ክርስቲያኖች ይልቅ በደላቸው በእግዚአብሔር ፊት ያሰሉ ሊሆኑ ይችላሉ። ለዘላለም ገጠኤት ብቻ ማድረግ የሚችለው ሰይጣን ራሱ ፈጽሞ ምንም በደል ሳይኖርበት ነው፤ ይህ በርማየ የተሳሳተ ማጠቃለያ ነው።

የተጠያቂነታችንና የበደላችን እውነተኛ መመዘኛ እግዚአብሔርን ለመታዘዝ የግዛቶችን ቸሎታ ሳይሆን፤ ፍጹም የሆነው የእግዚአብሔር ግብረ ገባዊ ሕግና በዚያ ሕግ የተገለጠው የግዛ ራሱ ቅድስና ነው። «በሰዚህ የሰማዩ አባታችሁ ፍጹም እንደ ሆነ እናንተም ፍጹማን ሁኑ» (ማቴ 5:48)።

3. ሕፃናት ገጠኤት ከመፈጸማቸው በፊት በደለኞች ናቸውን? አንዳንዶች መጽሐፍ ቅዱስ ሕፃናት በእግዚአብሔር ፊት ስለ ገጠኤት ተጠያቂ ከመሆናቸው አስቀድሞ «የተጠያቂነት ዕድሜ» እንዳለ ያስተምራል ብለው ያበባሉ።¹⁸ ይሁን እንጂ፤ ከላይ በተጠቀሰው «የተወረሰ ገጠኤት» በተመለከተ በሚያወጣው ምንግብ ከመመለሳቸው በፊት ሕፃናት በእግዚአብሔር ፊት በደለኞች ሆነው የሚታዩበትና ገጠኤትነት ባሕርያቸው ገጠኤትን እንዲያደርጉ የሚገፋፋቸውን ዝንባሌ ብቻ ሳይሆን፤ እግዚአብሔርም እንደ «ገጠኤቶች» እንዲመለከታቸው የሚያደርግን ነገር ይሰጣቸዋል። «ስወለድ ጀምሮ በደለኛ፤ ገና እናቱም ስትወስድ ገጠኤትኛ ነኝ» (መዝ 51:5)። የተፈጸመ የገጠኤት ድርጊቶችን በተመለከተ ስለሚሆነው የመጨረሻ ፍርድ የሚናገሩ ምንግቦች (ለምሳሌ፡- ሮሜ 2:6-11)፤ ትክክል ወይም ስሕተት ነው የሚል ግልበባዊ ድርጊትን መሠረት ስለደረገ ፍርድ፤ ለምሳሌም ገና በሕፃንነታቸው ስለ ሞቱ

ለክርስቲያኖች ሁሉ የጻፈው ነው። የሐንስ በማያወላውሉ ቃላት፤ «ገጠኤት የለብንም ብንል ራሳችንን እናስታለን፤ እውነትም በእኛ ውስጥ የለም» ሲል ሁሉንም ክርስቲያን በሚመለከት ይህ እውነት መሆኑን ነው። ይህ ሃረፍተ ነገር ክርስቲያኖች በዚህ ምድር በሕይወት እስካሉ ድረስ በግልጽ የሚታዩ ነው። ይህ እኛን አይመለከተም ብንል፤ «ራሳችንን እናስታለን»።

¹⁷የፒላግየስ ትምህርት መሠረታዊ ሰነድ በድነት ጉዳይ ላይ ትኩረት ያደርጋል፤ ሰው ከእግዚአብሔር ጣልቃ ገብ ጸጋ በተለይ በራሱ ዐቅም የመጀመሪያውንና የመጨረሻውን የድነት ውሳኔ ሊያደርግ ይችላል ይላል። የፒላግየስ ትምህርት በክርቲጅ ገብሌ ግንቦት 1 ቀን 418 ዓ.ም. ትምህርት ነፋቁ ነው ተብሎ ተወግዟል።

¹⁸ይህ የሚለርድ ኤሪክሰን *Christian Theology* 78: 639 ላይ የያዘው አቶም ነው። እርሳቸው «የተጠያቂነት ዕድሜ» ከሚለው ይልቅ፤ «የጋላፊነት ዕድሜ» የሚለውን አገላለጽ ይጠቀማሉ።

ልጆች ጉዳይ የሚያመለክቱት ምንም ነገር የለም። እንዲህ ዐይነቱን ጉዳይ በተመለከተ ገና ከመመለሳችን በፊት ገጠኤቶች ባሕርይ እንደ ነበረን የሚናገረውን የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል መቀበል ይኖርብናል። ከዚህም በላይ፤ የሕፃን ገጠኤቶች ባሕርይ በሕፃኑ ሕይወት በመጀመሪያዎቹ ሁለት ዓመታት ማንም ልጆችን ያሳደገ ሊናገር እንደሚችለው ቀደም ብሎ ራሱን ይገልጻል። ገጉሥ ዳዊት በሌላ ስፍራ፤ «ከፋዎች በማሕረፍ ሳሉ ከመንገድ የወጡ ናቸው፤ ሲመለሱ ጀምሮ የተሳሳቱና ውሽታዎች ናቸው» (መዝ 58:3) በማለት አረጋግጦአል።

ነገር ግን ወንጌልን ለመረዳትና ለማመን የሚያበቃ ዕድሜ ላይ ሳይደርሱ ገና በሕፃንነታቸው ስለ ሞቱ ሕፃናት ምን እንላለን? ሊድኑ ይችሉ ይሆንን?

በዚህ ስፍራ ማለት የሚኖርብን እንዲህ ዐይነት ሕፃናት በድኑ በራሳቸው ደግ ሥራ በግ ራሳቸው ጽድቅ ወይም በቅንነታቸው ሊሆኑ አይችሉም፤ ነገር ግን ሊሆኑ የሚችሉው በክርስቶስ የበዛነት ሥራና መንፈስ ቅዱስ በውስጣቸው በሚሠራው የጳጳም ልደት ሥራ ነው። «አንድ እግዚአብሔር አለና፤ ደግሞም በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል አንድ አስታራቂ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነው ክርስቶስ ኢየሱስ ነው» (1ጢሞ 2:5)፤ «ማንም ጳጳሳዊ ካልተወለደ በተር የእግዚአብሔርን መንግሥት ሊያይ አይችልም» (ዮሐ 3:3)።

ሆኖም አንድ ሕፃን ከመወለዱ በፊት ዐዲስ ልደትን ማለትም ዐዲስ መንፈሳዊ ሕይወትን ማምጣት በርማየ በእግዚአብሔር ይቻላል። ይህ መጥምቁ የሐንስን በተመለከተ እውነት ነበር፤ የሐንስ ከመወለዱ በፊት መልአኩ ገብርኤል፤ «በእናቱም ማሕረፍ ሳለ በመንፈስ ቅዱስ ይሞላል» (ሉቃ 1:15) ብሎአልና። መጥምቁ የሐንስ ከመወለዱ በፊት «ጳጳም ተወልዷል» ልንል አንችል ይሆናል፤ ተመሳሳይ ምሳሌን ዳዊት በመዝሙር 22:10፤ «ከእናቱ ሆድ ጀምሮም አንተ አምላኬ ነህ» አለ። ስለዚህ፤ ግልጽ በሆነ መንገድ፤ ሕፃናት ወንጌልን ከመስማታቸውና ከመረዳታቸው በፊት ቀደም ብሎ ዐዲስ ልደትን ወደ እነርሱ በማምጣት አንዳንድ ጊዜ ከመወለዳቸው በፊት ባልተለመደ መንገድ እግዚአብሔር ሊያድናቸው ይችላል። እንዲህ ዐይነቱ ጳጳም ልደት ቀደም ባለ ዕድሜ ላይ በአንድ ጊዜ ሳይታሰብ በድንገት እግዚአብሔርን በማመን የሚፈጸም ሊሆን፤ አብዛኛውን ጊዜ ልንረዳው የማንችለው ነው።¹⁹

ይሁን እንጂ፤ ይህ እግዚአብሔር ሰዎችን የሚያድንበት የተለመደው መንገድ እንዳልሆነ በግልጽ መታወቅ ይኖርበታል። ድነት አብዛኛውን ጊዜ የሚከሠተው አንድ ሰው ወንጌልን ሰምቶ ሊረዳና እምነቱን በክርስቶስ ላይ ሊያደርግ ነው። ነገር ግን ባልተለመዱ ሁኔታዎች ልክ እንደ መጥምቁ የሐንስ፤ ከዚህ መረዳት በፊት እግዚአብሔር ድነትን ያመጣል። ይህም ደግሞ እግዚአብሔር አንድ ሕፃን ወንጌልን ከመስማቱ በፊት እንደሚሞት ሊያውቅ እንዲህ ዐይነቱን ነገር ያደርጋል ወደሚለው መደምደሚያ ያደርስናል።

ስንት ሕፃናትን እግዚአብሔር በዚህ መንገድ አድኖአል? መጽሐፍ ቅዱስ ይህን አይነግረንም፤ እኛም በተለሉ ልናውቀው አንችልም። መጽሐፍ ቅዱስ ዝም በሚልበት ስፍራ ግልጽ መግለጫ መስጠት ብልገነት አይደለም። ነገር ግን፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በተደጋጋሚ በእርሱ የሚያምኑት ሰዎችን ልጆች እንደሚያድን እግዚአብሔር ተናግሮአል (ዘፍ 7:1 ይመ፤ ከዕብ 11:7፤ ከኢሱ 2:18፤ ከመዝ 103:17፤ ከዮሐ 4:53፤ ከሐሥ 2:39፤ 11:14(?)፤ 16:31፤ 18:8፤ 1ቆሮ 1:16፤ 7:14፤ ከቲቶ 1:6 ጋር ያነጻ)። እነዚህ ምንግቦች የአማኞችን ልጆች ሁሉ እግዚአብሔር ወዲያውኑ እንደሚያድን አያመለክቱም (የአማኞች ልጆች

¹⁹ይሁን እንጂ፤ ልጆች ከተወለዱበት ጊዜ ጀምሮ በእናታቸው እንደሚተማመኑና ከእናታቸው የተለዩ ፍጥረታት እንደ ሆኑ በራሳቸው እንደሚያውቁ እናውቃለን። ስለዚህ በእግዚአብሔር የመታመንን ቸሎታ እርሱ ራሱ ከሰጣቸው እርሱን አያውቁትም ለማለት ፈጽሞ አንችልም።

ሆነው አድገው እግዚአብሔርን የካዱ ልጆችን እናውቃለን፤ መጽሐፍ ቅዱስም ዓላውንና አቤሌምን የመሰሉ ምሳሌዎችን ይሰጣል)፤ ነገር ግን እነዚህ ጥቅሶች እግዚአብሔር በተሰመደ መንገዱ የሚሠራው የአማኞችን ልጆች ወደ ራሱ ለመመለስ አንደ ሆነ ያመለክታል። እጅግ ሕፃናት ሆነው በሰሜኖቱ የአማኞች ልጆች ከዚህ የተለየ አስተሳሰብ ሊኖረን አይገባም።

በተለይ ይህን በተመለከተ ሊታሰብ የሚገባው በርሳሴህ ለንጉሥ ጻዊት የወለደችው የመጀመሪያው ልጅ ጉዳይ ነው። ይህ ሕፃን በሞተ ጊዜ ጻዊት፤ «እኔ ወደ እርሱ አሄዳለሁ አንዲ እርሱ ወደ እኔ አይመለስም» (2ኛ ሰው 12:23) አለ። ጻዊት በሕይወቱ በእግዚአብሔር ሀልዎት ውስጥ ለዘላለም እንደሚኖር በትልቅ መተማመን ተናገረ (መዝ 23:6 እና ሌሎችን የጻዊት መዝሙሮች ይመልከቱ)፤ እንደ ገናም በሚሞትበት ጊዜ የሞተውን ልጁን እንደሚያይ በመተማመን ተናገረ። ይህ እንደ ገና ሊያመለክት የሚችለው ሕገእግዚአብሔር ሀልዎት ውስጥ ለዘላለም ከልጁ ጋር እንደመሆን ነው።²⁰ ይህ ምንጥብ እላይ ከተጠቀሱትም ከሌሎች ጋር በሕፃንነታቸው ልጆቻቸውን ላጡ አማኞች ሁሉ ተመሳሳይ ማጽናኛ ሲሆን፤ በእግዚአብሔር መንግሥት ክብር ውስጥ አንድ ቀን እንደሚያገኙአቸውም ያረጋግጥላቸዋል።

ገና በልጅነታቸው ስለ ሞቱባቸው ስላላመኑ ሰዎች ልጆች መጽሐፍ ቅዱስ የሚናገረው ነገር የለም። ይህን ጉዳይ በእግዚአብሔር እጅ ውስጥ በማስቀመጥ፤ እርሱ ጽድቅና መሐሪ አምላክ መሆኑን ማመን ብቻ ነው። ቢድኑ ከራሳቸው ደግ ሥራ ወይም ከነበራቸው ቅንነት የተነሣ እንደ ሆነ መገመት የለብንም። ከጻፉ አሁንም ድነታቸው የተመሠረተው በክርስቶስ የዐብነት ሥራ ላይ ነው፤ መጥምቁ የሐንሰ ከመወለዱ በፊት እንዳገኘው የተቀበለት ድነት በእግዚአብሔር ምሕረትና ጸጋ የሚሰጥ ነው። ምንጊዜም ቢሆን ድነት ከእርሱ ምሕረት የተነሣ አንዲ፤ ከእኛ ደግ ሥራ የተነሣ አይደለም (ሮሜ 9:14-18 ይመ)። ከዚህ በላይ እንድንል መጽሐፍ ቅዱስ አይፈትድልንም።

4. የገጠኤት ደረጃዎች አሉን? አንዳንድ ገጠኤቶች ከሌሎች የከፋ ናቸውን? ጥያቄው የተጠየቀበትን ስሜት በመገመት መልሱን በአዎንታዊ ወይም በአሉታዊ መንገድ መመለስ ይቻላል።

ሀ. ሕጋዊ በደል፤ በእግዚአብሔር ፊት ሊኖረን ከሚገባው ሕጋዊ አጭም እንጻር አንድ ገጠኤት ትንሽ ቢመስልም እንኳ፤ በእግዚአብሔር ፊት ሕጋዊ በደለኛ ያደርገናል፤ ስለዚህም የዘላለም ቅጣት እንዲገባን ያደርጋል። አጭምና ሑዋን ይህንን በእድን የአትክልት ስፍራ ተምረዋል፤ እንዲት ያለመታዘዝ ጥፋት ሞትን እንደምታመጣቸው እግዚአብሔር ነግሮአቸዋል (ዘፍ 2:17)። ሐዋርያው ጳውሎስም፤ «ፍርዱ የአንድን ሰው ገጠኤት ተከትሎ ከኑኒን አመጣ» (ሮሜ 5:16) በማለት አረጋግጦአል። ይህ አንድ ገጠኤት አጭምና ሑዋንን በእግዚአብሔር ፊት ገጠኤቶች አደረጋቸው፤ በእርሱ ቅዱስ ሀልዎት ፊትም መቆም አልቻሉም።

ይህ እውነት በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ ጸንቶ ያለ እውነት ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ዘፍ 27:26 በመጥቀስ፤ «በሕግ መጻሕፍት የተጻፈውን ሁሉ የሚያደርግ የተባረከ ነው» (ገላ 3:10) በማለት አረጋግጦአል። ያዕቆብም እንደሚከተለው ተናግሮአል፤

ምክንያቱም ሕግን ሁሉ የሚፈጽም ነገር ግን በአንዱ የሚሰናከል ቢኖር፤ ሁሉን እንደ ተላላፊ ይቆጠራል። «አታመንዝር» ያለ

²⁰ አንዳንዶች ጻዊት የተናገረው ልጁ ወደ ሞት እንደ ሄደ እርሱም እንደሚሄድ ነው። ነገር ግን ይህ ትርጓሜ የጥቅሱን ቋንቋ አይገልጥም። ጻዊት፤ «እርሱ ወዳለበት አሄዳለሁ» አላለም፤ ነገር ግን «ወደ እርሱ አሄዳለሁ» ነው ያለው። እንዲህ ዐይነቱ አገላለጽ የግል ግንኙነትን የሚያመለክት ሲሆን፤ የጻዊት ናፍቀት አንድ ቀን ከልጁ ጋር እንደሚሆን ማሳየቱን የሚያመለክት ነው።

እርሱ ራሱ «አትግደልም» ብሎአልና። ባታመንዝር ነገር ግን ብትገድል ሕግ ተላላፊ ሆነሃል (ያዕ 2:10-11)።²¹

ስለዚህ ሕጋዊ በደልን በተመለከተ፤ ሁላችንም በእግዚአብሔር ፊት ሕጋዊ በደለኞችና ገጠኤቶች ስለሚያደርጉን ሁሉም ገጠኤቶች እኩል ናቸው።

ሊ የሕይወትና ከእግዚአብሔር ጋር ያለን ግንኙነት ውጤቶች፤ በሌላ በኩል፤ አንዳንድ ገጠኤቶች ከሌሎች የከፋ ናቸው፤ ይኸውም በእኛ ሕይወትና በሌሎች ሰዎች ሕይወት ላይ ከሚያደርሱት ከፍተኛ ጉዳት አንጻር ሲታይ ነው፤ እግዚአብሔር አባታችን እንደ መሆኑ መጠን ከእርሱ ጋር ካለን የግል ግንኙነት አንጻር፤ ይበልጥ እንዲያዝንብንና ከእርሱም ጋር ያለን ገብረት እንዲቋረጥ ያደርጋል።

መጽሐፍ ቅዱስ አንዳንድ ጊዜ የገጠኤትን አስከፊ ደረጃ በተመለከተ የሚናገረው አለ። ሊየሱስ ክርስቶስ በእንጦናዊው ጸላጣኝ ፊት በቆመ ጊዜ፤ «...ለእኔት አሳልፎ የሰጠኝ ሰው የባለ ገጠኤት አለበት» አለ (ዮሐ 19:11)። ይህ በግልጽ የሚመለከተው ሊየሱስን በቅርበት ሦስት ዓመት ያህል ያወቀውንና በራሱ ፈቃድም ለሞት አሳልፎ የሰጠውን ይሁዳን ነው። ጸላጣኝ ካለው ላይ ሞት እንዲፈረድ በመፍቀዱ ተሳስቶአል፤ የይሁዳ ገጠኤት «እጅግ የባለ» ነው፤ ምናልባትም ከነበረው ትልቅ ዕውቀትና ከሁኔታው ጋር በተያያዘ የከፋት ሥራ ነው።

በእያርሳሌም ቤተ መቅደስ ውስጥ የነበረውን የገጠኤቶች ራእይ እግዚአብሔር ለሕዝቦችሁ ሲገልጥለት፤ እስቀድሞ አንዳንድ ነገሮችን አሳየውና «ከዚህም የባለ አስጸያፊ ነገር ታያለህ» አለው (ሕዝ 8:6)። በመቀጠልም ሕዝቦችሁን የአንዳንድ የእስራኤል ሽማግሌዎችን ሰውር ገጠኤት በማሳየት፤ «ከእነዚህ የባለ አስጸያፊ ነገር ሲሠሩ ታያለህ» አለው (ሕዝ 8:13)። ከዚያም ሴቶች ለባቢሎናውያን ጣዖት ምስል ሲያለቅሱ አሳየውና፤ «የሰው ልጅ ሆይ፤ ይህን አይተላለፍን? ከዚህም የባለ አስጸያፊ ነገር ታያለህ» አለው (ሕዝ 8:15)። በመጨረሻም፤ ጀርባቸውን ለእግዚአብሔር በመስጠት ፊታቸውን ወደ ፀሐይ አዘረው በቤተ መቅደሱ ውስጥ የሚሰግዱ ሃያ ዐምስት ሰዎችን አሳየው። በዚህ ስፍራ በግልጽ እየጨመረ የሚሄድ የገጠኤትን ደረጃና በእግዚአብሔር ፊት መጠላትን እንመለከታለን።

ሊየሱስ በተራራው ስበከት፤ «...ማንም ከእነዚህ ትእዛዛት አነስተኛዶቱን እንኳ ቢተላለፍ፤ ሌሎችንም እንዲተላለፉ ቢያስተምር በመንግሥተ ሰማይ ታናሽ ተብሎ ይጠራል» (ማቴ 5:19) ሲል፤ ከትእዛዛት መካከል አነስተኛና ትልልቅ ተብለው የተለዩ መኖራቸውን ማመልከቱ ነው። በተመሳሳይ መልኩ፤

²¹ ይህንን መርህ ይበልጥ ለንጌላ የምንችለው ልዩ ልዩ የሆኑት የእግዚአብሔር ግብረ ግብድን ሕጎች ናቸው። ከዚያም ከሆነው ከራሱ ከእግዚአብሔር ግብረ ግብድን ሕጎች የተለዩ መሆናቸውን በግልጽ ስንረዳ ነው። እግዚአብሔር ከራሱ ግብረ ግብድን ሕጎች ጋር እንድንስማማ ይፈልጋል፤ ከዚህም ሕግ አንዱን መተላለፍ እርሱን መጥላት ነው። ለምሳሌ፡- መስረት ነሐብ፤ አትሰረት የሚለውን ትእዛዝ መጣሴ ብቻ ሳይሆን (ትእዛዝ 8)፤ የእግዚአብሔርንም ስም ማቀደሴ ነው (ትእዛዝ 31 ምላ 30:9 ይመ)፤ ወላጆቼንና መልኩም ለማቸውን ማቀደሴ ነው (ትእዛዝ 5)፤ ለእኔ የማይገባውን መመኘቱ ነው (ትእዛዝ 10)፤ ከእግዚአብሔር በላይ ቀላዊ ንብረትን ማምለክ ነው (ትእዛዝ 11 ሕፊ 3:5 ይመ)፤ ሌላውን ሰው የሚጉዳ ድርጊት መፈጸምና የእርሱን ወይም የእርሷን ሕይወት ማበላሸት ነው (ትእዛዝ 61 ከማቴ 5:22 ጋር ያንጸጽር)። ከዚህ አነስተኛ ማንኛውም ገጠኤት በአያንዳንዱ የዐሠርቱ ትእዛዛት ሐሳብ ላይ ያለውን አንዳንድ መርሆች እንዴት እንደሚጥስ እናያለን። ይህ የእግዚአብሔር ሕጎች አንዱት እርስ በርሳቸው እንደ ተያያዙና የራሱን የእግዚአብሔርን ግብረ ግብድ ገዛቸውና ፍጽሞት በአንድነት በሰበሰሩው ላይ እንደሚያንጸባርቁ ያመለክታል።

ሰዎች ከሚጠቀሙባቸው በዜት ካሉ ቅመማ ቅመሞች እንኳ ዐሥራት ማውጣት ተገቢ መሆኑን በአማማም፤ «በአካሉ ውስጥ ዋነኛ የሆኑትን ማለትም ፍትሕን፤ ምሕረትንና ታማኝነትን ግን ንቃትን» (ማቴ 23:23) በማለት ፈረሳውያንን ወዋላቸው! ብሉአቸዋል። በሁለቱም አያሉስ በአነስተኛና በትላልቅ ትእዛዛት መካከል ያለውን ልዩነት አሳይተዋል! ስለዚህ እንደ አስፈላጊነታቸው በእግዚአብሔር በራሱ ሚዛን አንዳንድ ገጠአቶች ከሌሎቹ የባለ የከፋ ናቸው ማለት ነው።

በአጠቃላይ፤ ማለት የምንችለው እግዚአብሔርን ይበልጥ ካዋረዱ ወይም በእኛው በራሳችን ላይ፤ በሌሎች ላይ ወይም በቤተ ክርስቲያን ላይ የከፋ ጉዳት ካደረሱ፤ አንዳንድ ገጠአቶች ከሌሎቹ እጅግ የከፋ ውጤትን የሚያመጡ ናቸው። ከዚህም በላይ፤ በራስ ፈቃድ፤ በተደጋጋሚ ሆነ ተብሎ በልብ ደንዳናነት በማወቅ የሚሠሩ ገጠአቶች፤ ባለማወቅና ሳይደገገሙ ወይም ጭልኪምና ንጹሕ ባልሆነ የመነሻ ሐሳብ በተደባለቀ መልኩ እንዲሁም ጸጸትንና ንስሐን በማስከተል ከሚሠሩ ገጠአቶች ይልቅ እግዚአብሔርን የሚያሳዝኑ ናቸው። ስለዚህ እግዚአብሔር ለሙሴ በዘላለማዊነት በሰጠው ሕግ ለሰዎች «ባለማወቅ» ለሚሠሩት ገጠአት ስርዮትን የሚያገኙበት መንገድ ተገልጿል (ዘላ 4:2-13:22)። ሳይታወቅ የተደረገ ገጠአት በርግጥ ገጠአት ነው፤ «ማንኛውም ሰው ገጠአት ሲሠራ፤ እግዚአብሔር አታድርጉ ብሎ በመሰከላቸው ትእዛዛት ሳያውቅ አንዱን ተላልፎ ቢገኝ በደለኛ ነው፤ በገጠአቱም ይጠየቅበታል» (ዘላ 5:17)። ቢሆንም፤ በገጠአቱ ውጤት የሚፈለጉት ቅጣቶችና እግዚአብሔር ደስ ያልተሰኘበት ደረጃ ሆነ ተብሎ ለሚሠራው ገጠአት ከሚሰጠው ግምት ያነሱ ናቸው።

በሌላ በኩል፤ «ሆነ ተብሎ» የሚሠሩ ገጠአቶች፤ ማለትም በትዕቢትና የእግዚአብሔርን ትእዛዛት በመናገር የሚፈጸሙ፤ በከባድ ሁኔታ የሚታዩ ናቸው፤ «የገር ተባልጃም ይሁን መጸተኛ ሆነ ብሎ ገጠአት የሚሠራ ማንኛውም ሰው ግን እግዚአብሔርን ስለማይቃልል ያ ሰው ከወገኖቹ ተለይቶ ይገኛል» (ዘክጋ 15:30፤ ከ27-29 ጋር ያነጻጽሩ)።

አንዳንድ ገጠአቶች በእኛ በራሳችን ላይና በሌሎች እንዲሁም ከእግዚአብሔር ጋር ባለን ግንኙነት ላይ ሊያደርሱ የሚችሉትን የበለጠ የከፋ ነገር ማየት እንችላለን። የጉረበቱን መኪና ብመኝ፤ ያ በእግዚአብሔር ፊት ገጠአት ነው። ነገር ግን ምኞቱ ዐይሎ መኪናውን እንድሰርት ቢያደርግና፤ ያ ደግሞ የበለጠ ከባድ ገጠአት ነው። መኪናውን በምሰርትበት ጊዜ፤ ከጎረበቱ ጋር ብደባደብና ጉዳት ባደርሰበት ወይም በግዴላሽነት መኪናውን ሳሽከረከር ሌላ ሰው ገጭቼ ጉዳት ባደርስ፤ ያ ደግሞ የበለጠ ከባድ ገጠአት ነው።

በተመሳሳይ ቀደም ሲል ቶሎ የመሰላጨት ዝንባሌ የነበረው ዐዲስ ክርስቲያን ቢኖድድና ድብድብ ውስጥ ቢገባ፤ ለማያምን ባደረገችም መመስከር ጀምሮ አንድ ቀን ጠብ ተነሥቶ ሌላውን ሰው ቢደበድብ፤ ያ በእግዚአብሔር ፊት ገጠአት ነው። ነገር ግን እንደ የበለጠ መጋቢ ወይም ታዋቂ ክርስቲያን መሪ በሕዝብ ፊት በቀጣ ተነሥቶ ሌላውን ሰው ቢመታ፤ ያ ደግሞ አሁንም በእግዚአብሔር ፊት ከባድ ገጠአት ነው፤ ይህም የወንጌልን ክብር የሚነካ ስለ ሆነና በመሪነት ደረጃ ያሉትን እግዚአብሔር በገላፊነት ስለሚጠይቃቸው ጭምር ነው፤ «እኛ አስተማሪዎች የሆንን የባለ ፍርድ አንደምንቀበል ታውቃላችሁ» (ያዕ 3:1፤ ክሉቃ 12:48 ጋር ያነጻጽሩ)። እንግዲያውስ ከውጤታማውና እግዚአብሔርን ደስ ካለማለት ደረጃ አንጻር አንዳንድ ገጠአቶች ከሌሎች የከፋ ናቸው።

ይሁን እንጂ፤ በገጠአቶች መካከል ያለው የከባድነት ደረጃ በርግ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ያለውን አስተምህሮ አንድንደገና የሚያደርግ አይሆንም፤ በዚያ አስተምህሮ መሠረት ሁለት ክፍሎች አሉ፤ እነርሱም «ቀላል

ገጠአት» እና «ለሞት የሚያበቃ ገጠአት» የሚባሉ ናቸው።²² በርግ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ትምህርት መሠረት «ቀላል ገጠአት» የሚገባው ምሕረት የሚደረግለት ሲሆን፤ ነገር ግን ገጠአተኛው በዚህ ምድር ቅጣትን ከተቀበለ ወይም መንጽሐ (Purgatory)፤ ማለትም ከሞት በኋላ መንግሥተ ሰማይ ከመግባቱ በፊት ከተቀጣ በኋላ ነው። ሞትን የሚያስከትለው ገጠአት መንገዱ የሞትን የሚያስከትል ሲሆን ይቅር የማይባል ነው፤ ለሰዎች ከእግዚአብሔር መንግሥት ውጪ ያደርጋል።

ይሁን እንጂ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት፤ ትንሿ ገጠአት እንኳ በእግዚአብሔር ፊት ሕጋዊ በደለኛና በላለማዊ ቅጣት እንዲገባን የምታደርግ በመሆኗ ሁሉም ገጠአቶች «ለሞት የሚያበቃ» ናቸው። ቢሆንም አንድ ሰው ለደነት ወደ ክርስቶስ በሚመጣበት ጊዜ እጅግ ከባድ ናቸው የሚባሉት ገጠአቶች ቢኖሩበትም እንኳ ይቅር ይባላል (በእግዚአብሔር መንግሥት ውጪ የሚያደርጉ የገጠአት ዝርዝሮችንና የፈጸሙአቸው የቅርንጾስ ሰዎች እንዴት በክርስቶስ እንደ ዳኑ በአንድነት የተገለጸበትን 1ቀር 6:9-11 ይመልከቱ)። ስለዚህ፤ ከላይ በተጠቀሰው ዐይነት፤ ሁሉም ገጠአቶች «ቀላል ገጠአቶች» ናቸው ማለት ነው።²³ የርግ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ገጠአቶችን «ለሞት የሚያበቃ» እና «ቀላል ገጠአት» ብለ ከፍላ መጥራቷ ማለትም አንዳንድ ገጠአቶችን ለምሳሌ፤ የራሱን ሕይወት ማጥፋትን የመሳሰሉትን «ለሞት የሚያበቃ» ሌሎችን ደግሞ ለምሳሌ፤ ማጥበርበር፤ ንዴት ወይም የሰላምነት ምኞት የመሳሰሉትን «ቀላል ገጠአት» መባላቸው፤ በቀላሉ አንዳንድ ገጠአቶች ትድስናንና በእግዚአብሔር ሥራ ውስጥ ስኬታማነትን በእጅጉ ማደናቀፋቸው ግምት ውስጥ ሳይገባ፤ ቸልተኝነትን የሚያመጡ ወይም ሌሎችን ገጠአቶች በተመለከተ ደግሞ ከልክ ያለፈ ፍርሀት፤ ጭንቀትና ይቅርታ የማግኘት ዋስትና ማግኘትን የሚያስከትሉ ይሆናሉ። ስለዚህ፤ ከላይ ለጠቀስነው በቀጣ ተነሥቶ ሌላውን ሰው መደብደብ ለተነገረው ገጠአት ከባድ ወይም ቀላል ሊሆን የሚችለው በሰውየውና በገባበት ሁኔታ አንጻር እንደ ሆነ ልንረዳ ይገባል። በተጨማሪም፤ ልንረዳው የሚገባን ገጠአቶች ደረጃ የሚለየው ከሚያስከትሉት ውጤትና ከእግዚአብሔር ጋር ያለን ግንኙነት ከሚያፈርሱበት እንዲሁም የእርሱን ቀጣ ከሚያገኙበት አንጻር ነው። በዚህ ርእስ ነገር ላይ መጽሐፍ ቅዱስ ከሚሰጠን አጠቃላይ መረዳት ያለፈ ልንናገር አንችልም።

መጽሐፍ ቅዱስ የገጠአትን ደረጃ ከፋፍሎ ማሳየቱ አምንታዊ የሆነ ጥቅም አለው። በመጀመሪያ፤ በግል ቅድስናችን እድገት ልናሳይበት የምንችልበትን

²²ሞትን የሚያስከትለውና ቀላል ገጠአት በሚባለው መካከል ያለው ልዩነት በዮሐ 5:16-17 በተጠቀሰው የሚደገፍ ይመስላል፤ «ማንም ሰው ወንድም ለሞት የማያበቃ ገጠአት ሲያደርግ በያየው ይጸልይ፤ እግዚአብሔርም ለሞት የማያበቃ ገጠአት ሳደረጉት ሕይወትን ይሰጣል። ለሞት የማያበቃም ገጠአት አለ፤ ስለዚህኛው ግን ይጸልይ አልልም። ዐመራ ሁሉ ገጠአት ነው፤ ለሞት የማያበቃም ገጠአት አለ።» በዚህ ስፋሬ የተጠቀሰው የግሪኩ ሐረግ ሲተረጎም «ወደ ሞት የሚመራ» ወይም «ለሞት የሚያበቃ» በሚል ነው (ግሪኩ፤ «ፕሪስ ታናቶን»)። በዚህ ስፋሬ ዮሐንስ ማሳየት የፈለገው አያሉስ ክርስቶስ በሥጋ መምጣቱን የሚቃወመውን የስሕተት ትምህርት ለመከላከል ያደረገውን ነው (ዮሐ 4:2-3)፤ ክርስቶስን መከድና በክርስቶስ በኩል የሚገኘ ውን ድነት አለመቀበል ከዚህ የስሕተት ትምህርት ሲሆን፤ «ለሞት የማያበቃ» ገጠአት ነው። በዚህ ዐይነት ዮሐንስ የሚያስተምረን ክርስቶስን ለሚቃወምና ስለ ክርስቶስም ከዚህ የስሕተት ትምህርት የሚሰጥ እግዚአብሔር ምሕረት እንዲያደርግ መጽሐፍ እንደሌለን ነው። ነገር ግን ዮሐንስ የሚያመለክተው «ለሞት የማያበቃ» (ክርስቶስን መቃወም) አንድ ገጠአት መኖሩን ይህም ምሕረት የሚሰጥባቸውን ሌሎችን ገጠአቶች እንደማይጨምር ነው።

²³ከዚህ ፃረፍተ ነገር በተለይ ሊሆን የሚችለውን «ይቅር የማይባል ገጠአት» በሚል የተጠቀሰውን ከዚህ ቀጥሎ ይመልከቱ።

የራሳችንን ጥረት የምናደርግበትን ይበልጥ እንድናውቅ ይረዳናል። ሁለተኛ፤ ከአንድ ግለሰብ ጋር ስለ ተገለጠ ገጢአት (ያዕ 5:19-20 ይመ) በምንገጋገርበት ጊዜ፤ በተገቢው ሁኔታ ማስረዳት እንድንችል በጋደኛ ወይም በቤተ ሰብ ላይ የታዩ ሕክተኞች ስሕተቶችን መለየት እንድንችል ይረዳናል። ሦስተኛ፤ በቤተ ክርስቲያን ተገቢው የዲሲፕሊን ርምጃ በሚወሰድበት ጊዜ ትክክለኛ ውሳኔ ለመወሰን ሊረዳን ይችላል። «ሁሉም ገጢአተኞች ነው፤ በማንም ሰው የግል ሕይወት ውስጥ መግባት አያስፈልገንም» ለሚለው ተቃውሞም መልስ እንድናገኝ ይረዳናል። ሁላችንም ገጢአተኞች ብንሆንም፤ ቤተ ክርስቲያንንና በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለውን ግንኙነት በእጅጉ የሚጉዱ ገጢአተኞች በቀጥታም የዲሲፕሊን ርምጃ ሊወሰድባቸው የሚገባ ውድቀቶች አሉ። አራተኛ፤ ይህ አከፋፈል አንዳንድ ስሕተቶችን ለማግኘት (ለምሳሌ፤ ሰውን መግደልንና መስረትን) መንግሥት ሕግንና ቅጣቶችን የሚደነግግበት መሠረት መኖሩን እንድናስተውልም ይረዳናል። ይህ ግን ሌሎች ስሕተቶችን (ለምሳሌ፤ ቀጣጥን፤ ትንቅጥን፤ ስግብግብነትን ወይም የራስን ንብረት ለራስ ብቻ መጠቀምን) የሚመለከት አይሆንም። አንዳንድ ስሕተቶች መንግሥታዊ ቅጣት ያስፈልጋቸዋል ወይም ሁሉም ስሕተቶች መንግሥታዊ ቅጣት ይገባቸዋል ለማለት አይደለም።

5. ክርስቲያን ገጢአት ቢሠራ ምን ይሆናል?

ሀ. በእግዚአብሔር ፊት ያለን ሕጋዊ አቋም አይለወጥም፤ ይህ ክፍል በኃላ በክርስቲያን ሕይወት ሊኖር ከሚገባው የልጅነት መብት ወይም ቅድስና ከሚለው ጋር በተቃራኒ መልኩ ቢነሣም፤ በዚህም ቦታ ማውጣቱ ተገቢ ነው።

አንድ ክርስቲያን ወይም አንዲት ክርስቲያን ገጢአት ቢሠራ/ብትሠራ በእግዚአብሔር ፊት የክርስቲያን ወይም የእርሷ ሕጋዊ አቋም አይለወጥም። «በክርስቶስ ኢየሱስ ያለት አሁን ከኃይል የለባቸውም» (ሮሜ 8:1) ስለሚል፤ አሁንም ምሕረትን ያገኛሉ። ድነት በራሳችን ሥራ ላይ የተመሠረተ ሳይሆን፤ የእግዚአብሔር ነጻ ስጦታ ነው (ሮሜ 6:23)። የክርስቶስም ሞት ላለፈው፤ ላሁንና ለወደፊቱ ገብረአታችን ዋጋ ነው፤ ያለ ምንም ልዩነት ክርስቶስ ስለ ገጢአታችን ሞት (1ቆሮ 15:3)። በነገረ መለኮታዊ አገላለጽ «መጽደቃችን»²⁴ አሁንም እንደ ተጠበቀ ነው።

በዚህም በላይ፤ አሁንም የእግዚአብሔር ልጆች ነን፤ በእግዚአብሔር ቤተ ሰብ ውስጥ ያለን ድርሻም የተጠበቀ ነው። የሐንስ አሁንም በመልእክቱ፤ «ገጢአት የሰብንም ብንል፤ ራሳችንን እናስታለን፤ እውነትም በእኛ ውስጥ የለም» አለ (1ዮሐ 1:8)፤ በተጨማሪም፤ «ወዳጆች ሆይ፤ አሁን የእግዚአብሔር ልጆች ነን» (1ዮሐ 3:2) በማለት ያስታውሰናል። በሕይወታችን ውስጥ ገጢአት አለብን ማለት የእግዚአብሔር ልጅ የመሆን ሥልጣናችንን ዐጣን ማለት አይደለም። በነገረ መለኮታዊ አገላለጽ «የልጅነት መብታችን» እንደ ተጠበቀ ነው።²⁵

ለ. ከእግዚአብሔር ጋር ያለን ኅብረት ይቋረጣል፤ የክርስትና ሕይወታችንም ይጉዳል። እግዚአብሔር እኛን መውደድ ባይተውም፤ ገጢአትን ስንሠራ በእጅጉ በእኛ ያዝናል (ይህ ሁኔታ በሰው ዘንድም አለ፤ አንድን ሰው ወድዶ በዚያው ሰው አለመደለት ይቻላል፤ ይህም ማንኛውም ወላጅ፤ ባል ወይም ሚስት የሚለማመደው ነው)። «ቅዱስን የእግዚአብሔርን መንፈስ» ክርስቲያኖች እንኳ ማለዘን እንደሚችሉ ሐዋርያው ጳውሎስ ያረጋግጥናል (ኤፌ 4:30)። ገጢአትን ስንሠራ እናሳዝንዋለን፤ እርሱም በእኛ ደስ አይሰኝም። የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ፤ «ጌታ የሚወደውን ይቀጣል» በማለት ያሳስበናል (ዕብ 12:6፤

ምሳ 3:11-12 በመጥቀስ)፤ ደግሞም «...የመናፍሰት አባት...የቅድስናው ተካፋዮች እንድንሆን ለእኛ ጥቅም ሲል ይቀጣናል» (ዕብ 12:9-10) ይላል። እኛ ሳንታዘዝ ስንተር፤ ምድራዊ አባት በልጆቹ አለመታዘዝ እንደሚያዝን እግዚአብሔር አብ ያዝናል፤ ስለዚህም ይቀጣናል። ተመሳሳይ ሐሳብ በራእይ 3 ላይ ይገኛል፤ በዚያም ከምት የተነሣው ክርስቶስ ከሰማይ ሉደቅያ ላለችው ቤተ ክርስቲያን፤ «እኔ የምወዳቸውን አገሥጃለሁ፤ እቀጣለሁም» (ራእ 3:19) በማለት ይናገራል። በዚህ ስፍራ ፍቅርና የገጢአት ቅጣት በአንድ ዓረፍተ ነገር ውስጥ ተያይዘው እናገኛለን። ስለዚህ ዐዲስ ኪዳን ክርስቲያኖች ገጢአትን ሲሠሩ የሥላሴ አካላት እንደሚያዝኑ ያረጋግጥናል (ኢሳ 59:1-2፤ 1ዮሐ 3:21 ይመልከቱ)።

የዩሰት ሚኒስተር የእምነት መግለጫ ክርስቲያኖችን በተመለከተ እንደሚከተለው በጥበብ ያቀርብናል፡-

ከደረሰብት የመጽደቅ ደረጃ ፈጽሞ ባይወድቀም፤ በገጢአታቸው በእግዚአብሔር አባታዊ ለሰመደለት ሥር ግን ሊወድቁ ይችሉ ይሆናል፤ ራሳቸውን እስኪያዋርዱ፤ ገጢአታቸውን እስኪያዘዙ፤ ምሕረት እስኪለገሙ፤ እምነታቸውንና ንስሐታቸውን እስኪያድሱ ድረስ የቅጣት ብርሃን በላያቸው ላይ ለብዙ ጊዜ ላይቂይ ይችላል (ምዕራፍ 11፤ ክፍል 5)።

ዕብራውያን ምዕራፍ 12 በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ካሉ አያሌ ምሳሌዎች ጋር የእግዚአብሔር አባታዊ ገዝን ብዙ ጊዜ በክርስትና ሕይወታችን ቅጣትን እንደሚያስከትል ያሳያል፤ «እግዚአብሔር ግን የቅድስናው ተካፋዮች እንድንሆን ለእኛ ጥቅም ሲል ይቀጣናል» (ዕብ 12:10)። የማያቋርጥ ነብዛን የማድረግንና ስለ ገጢአት ንስሐ የመግባትን እስፈላጊነት በተመለከተ ኢየሱስ፤ «እኛም ደግሞ የበደሉንን ይቅር እንደምንል፤ በደላችንን ይቅር በለን» (ማቴ 6:12፤ ከ1ዮሐ 1:9 ጋር ያነጻጽሩ) ብለን መጸለይ እንዳለብን አስተምሮናል።

ክርስቲያኖች ሆነን ገጢአትን ስንሠራ፤ የሚቋረጠው ከእግዚአብሔር ጋር ያለን የግል ግንኙነት ብቻ ሳይሆን፤ የክርስትና ሕይወታችንና በአገልግሎታችን ያለን ፍሬያማነትም ጭምር ይጉዳል። ኢየሱስ፤ «ቅርንጫፍ በወይን ግንድ ካልሆነ በቀር ብቻውን ፍሬ ሊያፈራ አይችልም፤ እናንተም በእኔ ካልኖራችሁ ፍሬ ልታፈሩ አትችሉም» (ዮሐ 15:4) በማለት አስጠንቅቋል። በሕይወታችን ውስጥ ካለው ገጢአት የተነሣ ከክርስቶስ ኅብረት ስንርቅ፤ በክርስቶስ በመኖር ያገኘነውን ደረጃ እናሳንሰዋለን።

የዐዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች በእማኞች ሕይወት ውስጥ ያለ ገጢአት የሚያስከትለውን አፍራሽ ውጤት በተደጋጋሚ ተናግረዋል። በርግጥ፤ ከመልእክቶች አብዛኞቹ ክፍሎች ክርስቲያኖች ከሚሠሩት ገጢአት እንዲመለስ የሚያደርጉ የምክርና የተግሣጽ ቃላት ናቸው። ሐዋርያው ጳውሎስ ክርስቲያኖች ገጢአትን በመሥራት በጸኑ፤ የገጢአት «ብረያዎች» እንደሚሆኑ አመልክቶአል (ሮሜ 6:16)፤ በሌላ በኩል እግዚአብሔር ክርስቲያኖች በሕይወታቸው እየጨመረ በሚሄድ የጽድቅ መንገድ ከፍ አያሉ እንዲሄዱ ይፈልጋል። እስከምንሞትበት ቀን ድረስ በሕይወት መላት የማይገና ወደ ሰማይ ወደ እግዚአብሔር ሀልዎት የማለፍ ግብ ቢኖረን መልካም ነው፤ ነገር ግን ፊታችንን አዘረን ገጢአትን ብናደርግ፤ እግዚአብሔርን ከመምሰል አቅጣጫ ዘወር በማለት ተልቶል መንዝ ብንጀምር፤ «ወደ ሞት ወደሚወስደው» አቅጣጫ መንዝ ነው (ሮሜ 6:16)፤ ከእግዚአብሔርም ለዘላለም በመለየት ክርስቲያኖች በሆንንበት ጊዜ ወዳመለጥንበት አቅጣጫ እንደ ገና መመለስ ነው።²⁶

²⁴ምዕራፍ 36 ይመልከቱ።

²⁵ምዕራፍ 37 ይመልከቱ።

²⁶በሮሜ 6:16 ሐዋርያው ጳውሎስ እውነተኛ ክርስቲያኖች ከዘላለማዊ ፍርድ በታች ወደ መሆን ደረጃ ይወርዳሉ ለማለት ሳይሆን፤ ለገጢአት ራሳችንን ስናስገዛ (በመንፈሳዊና በግብረ ገባዊ ረገድ) ወደዚያ አቅጣጫ እየተጓዝን መሆንን ለማስረዳት ነው።

ሐዋርያው ዴፕሮስ በልባችን ውስጥ ያሉ ገጢአተኛ ምኞቶች «ነፍስን የሚጥጥ» (1ኛ 2:11) እንደ ሆኑ አመልክቶአል። ሐዋርያው የገለጸበት ቋንቋ ወታደራዊ ሲሆን፤ በውስጣችን ያሉ ሥጋዊ ምኞቶች በጦርነት ውስጥ እንዳሉ ወታደሮች ናቸው፤ ግባቸውም የእኛን መንፈሳዊ ደኅንነት መጥፋት ነው። ለሥጋዊ ምኞቶች መሸነፍ እንዲሁም በልባችን ውስጥ እነርሱን ማስቀመጥና መንከባከብ ለጠላት ጦር ምግብና መጠለያ ሰጥቶ በደኅና እንደ መቀበል ይቋቋራል። «ነፍሳችንን ለሚጠጥ» ሥጋዊ ፍላጎቶች ብንገባ፤ ለመንፈሳዊ ብርታት ጉድለት፤ ለመንፈሳዊ ንጹሕ ሰጠትና በእግዚአብሔር መንግሥት ሥራ ውስጥ ሊኖረን የሚገባውን ስኬት ለማጣት እንዲረጋገጥ።

ከዚህም በላይ፤ ክርስቲያኖች ሆነን ገጢአትን ስንሠራ፤ ለማያዊ ሽልማትን እናጣለን። በዚህ ክርስቲያን ሥራ ውስጥ በወርቅ፤ በብርና በከበደ ድንጋይ ሳይሆን፤ በሰንጠረዥ፤ በማርያ በእንዳ ያነጻ (1ኛ 3:12)፤ በፍጥነት ቀን ሥራው ይቃጠልበታል። «እርሱ ራሱ ግን ይድናል፤ ይሁን እንጂ፤ የሚደነው በእሳት ውስጥ በቴንታት እንደሚያልፍ ሆኖ ነው» (1ኛ 3:15)። እውሉስ፤ «ሁላችንም በክርስቶስ የኖርድ ወንበር ፊት እንቀርባለን፤ እያንዳንዱም ሰው በሥጋው ለሠራው በጎ ወይም ከፋ ሥራ ተገቢውን ይቀበላል» (2ኛ 5:10) በማለት አጥብቆ ተናግሮአል። እውሉስ በተጨማሪ በሰማይ የሽልማት ደረጃዎች እንዳሉና²⁷ ገጢአትም በሰማይ የሚገኘውን ሽልማት የሚያጣጣ አሉታዊ ተጽዕኖ እንዳለው አመልክቶአል።

ሐ. «ያልተለወጠ የወንጌል አማኝ» አደገኛነት። ገጢአትን የሚሠራ እውነተኛ ክርስቲያን መጽደቱን ወይም የልጅነት መብቱን ባያጣም፤ ውጫዊ የሆነ ሥርዐትን ብቻ ከምታራምድና «ክርስቲያኖ» ባሕርያትን ብቻ ከምታስተምር የወንጌል አማኝ ቤተ ክርስቲያን ጋር መተባበር ለድኅነት ዋስትናን እንደሚያስጥ ግልጽ ማስጠንቀቂያ መስጠት ያስፈልጋል። በተለይም በእንዳንድ ማገበረ ሰቦች ባህሎች ክርስቲያን ተብሎ መጠራት ቀላል በሚሆንበት ወይም በሚጠበቅበት አካባቢ፤ በእውነት ዳግም ያልተወለዱ ክርስቲያኖች በሞሉበት ቤተ ክርስቲያን መገኘት ወይም መተባበር የሚቻልበት ሁኔታ ይኖራል። እንዲህ ዐይነት ሰዎች በአኗኗር ዘይቤአቸው ይበልጥ ለክርስቶስ የማይታዘዙ ሆነው ቢገኙ፤ በእግዚአብሔር ቤተ ሰብ ውስጥ የመጽደቅ ወይም የልጅነት መብት እንዳላቸው በተላሉ ሊረጋገጥላቸው አይገባም። በቀሚነት ለክርስቶስ የማይታዘዙ ሕይወትና ፍቅር፤ ደስታ፤ ሰላምና የመሳሰሉትን የመንፈስ ቅዱስ ፍሬዎች (ገላ 5:22-23) የማያሳይ ኑሮ፤ ያ ሰው በውስጡ እውነተኛ ክርስቲያን ባለመሆኑ፤ ከመጀመሪያም ከልብ የሆነ እውነተኛ እምነት ባለመኖሩና ዳግም ልደትን የሚሰጠው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በሕይወቱ ላለመጀመሩ ምልክት የሚሰጥ ማስጠንቀቂያ ነው። ኢየሱስም በስሙ ትንቢት ሰተናገሩ፤ አጋንንት ላስወጡና ታላላቅ ተአምራትን ላደረጉ፤ «ከቶ አላወቅኳችሁም፤ እናንተ ከፋዎች ከእኔ ራቄ!» (ማቴ 7:23) በማለት ማስጠንቀቂያ ሰጥቶአል። ዮሐንስም፤ «እርሱን ዐውቃለሁ፤ እያለ ትእዛዙን የማይፈጽም ግን ሐሰተኛ ነው፤ እውነትም በእርሱ ውስጥ የለም» በማለት ተናግሮአል (1ኛ 2:4) (በዚህ ስፍራ ዮሐንስ የዕለት ተለት የአኗኗር ሁኔታን ይናገራል)። ለረዥም ጊዜ የታየና የበዛ ክርስቶስን ያለመታዘዝ ሕይወት ሰውየው ክርስቲያን ለመሆን አለመሆኑ እንደ ማስፈጸም የሚወሰድ ነው።

፩. ይቅር የማይባል ገጢአት ምንድን ነው? ይቅር ስለማይባል ገጢአት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አያሌ ምንባቦችን እናገኛለን? ኢየሱስ እንደሚከተለው ተናገረ፤

ስለዚህ እሳትጋለሁ፤ ገጢአት መሥራትና የስድብ ቃል ሁሉ መናገር ለሰዎች ይቅር ይባላቸዋል። ነገር ግን በመንፈስ ቅዱስ ላይ የሚነገር የስድብ ቃል ይቅር አይባልም። ማንም ሰው በሰው ልጅ ላይ የሚናገረው ከፋ ቃል ይቅር ይባላል፤ በመንፈስ ቅዱስ ላይ የሚናገረው ከፋ ቃል ግን በዚህም ሆነ በወዲያኛው ዓለም ይቅር አይባልም (ማቴ 12:31-32)።

በማርቆስ 3:29-30 ላይ ኢየሱስ፤ «...በመንፈስ ቅዱስ ላይ የስድብ ቃል የሚናገር ሁሉ የዘላለም ገጢአት ዕዳ ይሆንበታል እንጂ ለዘላለም አይሰረድለትም» ያለውን ተመሳሳይ ዓረፍተ ነገር እናነባለን (ማር 3:29፤ ከሉቃ 12:10 ጋር ያነጻጽር)። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ በዕብራውያን 6 ላይ የሚከተለውን እናገኛለን፤

እንድ ጊዜ ብርሃን የበራሳቸውን፤ ለማያዊውን ስጦታ የቀመሱትን፤ ከመንፈስ ቅዱስ ተከፋፋቸው የሆኑትን፤ መልካሙን የእግዚአብሔርን ቃልና የሚመጣውን ዓለም ገደል የቀመሱትን፤ በጊሳ ግን የካዱትን እንደ ገና ወደ ንስሐ መመለስ አይቻልም፤ ምክንያቱም እነርሱ ለገዛ ጥፋታቸው የእግዚአብሔርን ልጅ እንደ ገና ይሰቅሉታል፤ የሞርዱታልም (ዕብ 6:4-6፤ ከ10:26-27 ጋር ያነጻጽር እንዲሁም ለሞት ስለሚያበቃው ገጢአት የተነገረበትን 1ኛ 5:16-17 ይመ)።

እነዚህ ምንባቦች ምናልባት የሚያሳዩት ተመሳሳይ ወይም የተለያዩ ገጢአቶችን ሊሆኑ ይችላሉ። መወሰን የሚቻለው ምንዘብ ያለበትን ሰውድ በጥንቃቄ መመርመር ስንችል ነው።

ይህንን ገጢአት በተመለከተ የተለያዩ አመለካከቶች አሉ።²⁸

1. እንዳንዶች ይህ ገጢአት ሊፈጸም የሚችለው ክርስቶስ በምድር ላይ በነበረበት ጊዜ ብቻ ነበር ይላሉ። ነገር ግን፤ «ገጢአት መሥራትና የስድብ ቃል ሁሉ መናገር ለሰዎች ይቅር ይባላቸዋል» (ማቴ 12:31) የሚለው የኢየሱስ ቃል አጠቃላይ ከመሆኑ የተነሣ፤ በእርሱ የሕይወት ዘመን ብቻ የተፈጸመውን የሚያመለክት ነው የሚል ዋስትናን አይሰጠንም፤ የተጠቀሱትም ሌሎች ክፍሎች እንዲህ ዐይነት ገደብ አያደርጉም። ከዚህም በላይ፤ በዕብራውያን 6:4-6 የተጠቀሰው የሚናገረው ጌታ ወደ ሰማይ ካረገ በጊሳ በተከታታይ አያሌ ዓመታት ለተፈጸሙት የስሕተት ትምህርቶች ነው።

2. ሌሎች ደግሞ ይህ ገጢአት ሰው እስኪሞት ድረስ የሚኖረው ያለማመን ገጢአት ነው ይላሉ፤ ስለዚህ፤ ሳያምን የሞተ ሁሉ (ወይም ቢያንስ ቢያንስ ስለ ክርስቶስ ወንጌል ሰምቶ ሳያምን የሞተ) ይህን ገጢአት ፈጽሞ አልማለት ነው። በርግጥ፤ እስከ ሞት ድረስ ባለማመን የሚጸኑ ይቅር አለመባላቸው እውነት ነው፤ ነገር ግን ጥያቄው በዚህ ጥቅስ የተነሣው ጉዳይ ይህ መሆኑ አለመሆኑ ላይ ነው። በጥቅሉ መዝጊያ ላይ የሚታየው በክፍሉ ላይ የሚታየውን ቋንቋ በመተንተን የሚያሳይ አይደለም፤ የሚናገሩት አለማመንን የሚመለከት ሳይሆን፤ «በመንፈስ ቅዱስ ላይ የሚነገረው ከፋ ቃል» (ማቴ 12:32)፤ «በመንፈስ ቅዱስ ላይ የስድብን ቃል የሚናገር ሁሉ» (ማር 3:29)፤ ወይም «የካዱትን» (ዕብ 6:6) የሚሉ ሐረጎችን የያዘ ነው። እነዚህ ሐረጎች ግልጽ የሆነ ገጢአትን ያመለክታሉ፤ ይኸውም የመንፈስ ቅዱስን ሥራ በራስ ፈቃድ መቃወምን ወይም ክርስቶስን ማዋረድን የሚመለከት ነው (ዕብ 6:6)። ከዚህም በላይ፤ ይህ ገጢአት እስከ ሞት ድረስ የሚጸናው አለማመን ነው የሚለውን በማቴዎስና በማርቆስ ላይ ፈረሰውያን ከተናገሩት ቃል የተነሣ

²⁷ ሃፋራ 56 ይመልከቱ።

²⁸ የእያንዳንዱን አመለካከት ተወካይ ለማየት Berkhof, *Systematic Theology*, pp. 252-53 ይመልከቱ።

ኢየሱስ ከገሠዋቸው ሁኔታ ጋር በወውዱ መሠረት ተጣጥሞ አናገኘውም (ከታች ያለውን ምንግብ ይመ)።

3. አንዳንዶች ይህን ንግግር እውነተኛ እማኞች ሊፈጽሙት የሚችሉት ከባድ ክስደት ነው። በእውነት ዳግም ልደት ያገኙ ሰዎች ብቻ ይህን ንግግር ይፈጽማሉ ይላሉ። ለዚህ አስተሳሰብ መሠረት የሚያደርጉትን በዕብራውያን 6:46 ላይ ስለ ተገልጸው «የክስደት» ባሕርይ ያላቸውን የግል ምንግብ ነው። ይህም እውነተኛ ክርስቲያኖች የነበሩ ክርስቶስን መቃወማቸውንና ድነትን የሚያጠቃሙ የሚመለከት ነው። ነገር ግን ይህ አስተሳሰብ በዕብ 4:6 ላለው ሐሳብ ተገቢ አመለካከት አይመስልም። ከዚህም በላይ፤ ምናልባት ይህ አመለካከት ከዕብራውያን 6 አንጻር የሚታይ ከሆነ፤ በወንጌል ምንግብች የተገለጸውን በመንፈስ ቅዱስ ላይ የሚፈጸመውን ስድብ የሚያበራራ አይደለም። በዚህ ስፍራ ኢየሱስ ለፈረሳውያን መልስ የሚሰጠው በጁሱ በኩል በሚፈጸመው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ላይ ከልሳ ድንጻ፤ የተነሣ ያሳዩትን ክስደት በተመለከተ ነው።

4. በአራተኛ ደረጃ ሊሆን የሚችለው ይህ ንግግር ስለ ክርስቶስ በመመስከር መንፈስ ቅዱስ የሚሠራውን ሥራ ባልተለመደ ሁኔታ በማድበስበስ፤ ሆነ ብሎ በመቃወምና በስድብ ቃል በመግለጽ የተሠራውን ሥራ ሁሉ ሰይጣን እንደ ሠራ አድርጎ ማቅረብን የሚጨምር ነው። ኢየሱስ በማይታወቅ በማርቆስ ላይ የተናገረበትን ዕውድ ተረብ ብሎ መመልከት ቢቻል፤ ፈረሳውያን፤ «ይህ ሰው አጋንንትን የሚያወጣው በአጋንንት አለቃ በብጻሊዘብ ብቻ መሆን አለበት» (ማቴ 12:24) በማለት ለተናገሩት የሰጠው ምላሽ ነው። ፈረሳውያን የክርስቶስን ሥራ በተደጋጋሚ ተመልክተዋል። በጋሌን ተይዞ ማየትና መናገር የሚይችለውን ሰው፤ ማየትና መናገር እንዲችል ኢየሱስ ፈጠረው (ማቴ 12:22)። ሕዝቡ ሁሉ ተደንቀው፤ በብዛት ኢየሱስን ተከተሉ፤ ፈረሳውያንም ራሳቸው በተደጋጋሚ ብዙ ሰዎች ሕይወትንና ጤንነትን በኢየሱስ በኩል እንዲያገኙ ያደረገውን የመንፈስ ቅዱስ አስገራሚ ሥራ አይተዋል፤ ይሁን እንጂ፤ ፈረሳውያን ግልጽ በሆነ መንገድ መንፈስ ቅዱስ የሚሠራውን ሥራ በዐይናቸው አያዩ ሆነ ብለው የኢየሱስን ሥልጣንና ትምህርቱን ከዲያብሉስ እንደ ሆነ ተናገሩ። ከዚህም ኢየሱስ በግልጽ፤ «እርስ በርስ የተከፋፈሉ መንግሥት ሁሉ ይወድቃል፤ እርስ በርሱም የተከፋፈሉ ከተማ ወይም ቤት አይጸናም። ሰይጣንም ሰይጣንን የሚያስወጣ ከሆነ፤ እርስ በርሱ ለሰይጣኑ ማለት ነው። እንዲህ ከሆነ ደግሞ መንግሥቱ እንዴት ጸንቶ ሊቆም ይችላል?» (ማቴ 12:25-26) በማለት ነገራቸው። ስለዚህ ፈረሳውያን ኢየሱስ አጋንንትን ማስወጣቱ ከሰይጣኑ እንደ ሆነ መናገራቸው የዕውቀት ማነስና የሞኝነት ነገር ነው። ማለትም የታወቀ፤ ሆነ ተብሎ የተደረገ፤ የተጭበረበረ ውሸት ነው።

ክርስቶስ፤ «አጋንንትን የማስወጣው በእግዚአብሔር መንፈስ ከሆነ፤ የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ እናንተ መጥታለች» (ማቴ 12:28) ካለ በኋላ፤ «ከእኔ ጋር ያልሆነ ሁሉ ይቃወመኛል፤ ከእኔም ጋር የማይሰበስብ ሁሉ ይበትናል» (ማቴ 12:30) ብሎ ተናገረ። ገለልተኛ መሆን እንደማይቻል ማስጠንቀቂያ በመስጠት እንደ ፈረሳውያን በርግም መልክቱን የሚቃወሙ የእርሱ ተቃዋሚዎች ናቸው ማለት ነው። ከዚህም በፍጥነት፤ «ስለዚህ እላችኋለሁ፤ ንግግር መሥራትና የሰድብ ቃል ሁሉ መናገር ለሰዎች ይቅር ይባላቸዋል፤ ነገር ግን በመንፈስ ቅዱስ ላይ የሚነገር የሰድብ ቃል ይቅር አይባልም» በማለት ጨመረ። በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል የተገለጠውን የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ፈረሳውያን እንዲደረጉት ከሰይጣን እንደ ሆነ በመናገር ሆነ ተብሎ በከፋ ስድብ የሚገለጥ ተቃውሞ ይቅር አይባልም።

ምንግብ የሚያመለክተው ኢየሱስ እየተናገረ ያለው ስለ አለማመን ወይም ክርስቶስን ስለ መቃወም ንግግር ላይሆን፤ የሚከተሉትን ስለሚያካትተው ንግግር ነው። (1) ክርስቶስ ማን እንደ ሆነ በግልጽ አለማወቅንና በእርሱ ውስጥ የሚሠራውን የመንፈስ ቅዱስን ገይል አለመረዳት፤ (2) ተቃዋሚዎቹ እንኳ እውነት እንደ ሆኑ የሚያውቋቸውን ስለ ክርስቶስ የተነገሩ እውነታዎችን ሆነ ብሎ መቃወም፤ (3) በክርስቶስ ውስጥ የሚሠራውን የመንፈስ ቅዱስ ገይል በስድብ ቃል የሰይጣን ገይል እንደ ሆነ መናገር። በእንዲህ ዐይነቱ ሁኔታ የሰው ልብ እጅግ ይደነኛል። እንዲህ ዐይነቱን ንግግር ወደ ንስሐ ለመመለስ የሚደረገው ማንኛውም ጥረት ተቀባይነት አይኖረውም። እውነትን ለማስረዳት የሚደረግ ጥረት አይሆንም፤ ምክንያቱም እንዲህ ዐይነቱ ሰዎች እውነትን ዐውቀዋል፤ ሆነ ብለውም ተቃውመውታል። በእንዲህ ዐይነቱ ሁኔታ ንግግር በክርስቶስ የቤዛት ሥራ ሊሸፈን እስከማይቻል ድረስ እጅግ የከፋ ሆኖ ሳይሆን፤ የንግግራቸው የደነደነ ልብ ንግግራቸውን ራሱን እግዚአብሔር ንግግራቸው በንስሐ ወደ እርሱ እንዲመለስና በክርስቶስ አምኖ ድነትን እንዲያገኝ ካቀረበው ከተለመደው መንገድ እንዲርቅ ያደርገዋል። ይህ ንግግር ምሕረት የሚደረግለት አይደለም፤ ምክንያቱም ንግግራቸውን ከንስሐና እውነትን በማመን ከሚገኘው ድነት እንዲቆረጥ ያደርገዋል።

በርክሆፍ፤ በጥበብ ይህን ንግግር በሚከተለው መንገድ ገልጾታል፤ ይህ ንግግር በኃሊና ውስጥ በከፋ፤ ሆነ ተብሎ በሚደረግ ተቃውሞና በስድብ ማስረጃ የሚደግፈውንና የሚለውጠውን በክርስቶስ ውስጥ ያለውን የእግዚአብሔርን ጸጋ አክብሮ በሚገልጠው በመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት ላይ የሚደረግ ተቃውሞ ነው። ከጠላትነትና ከጥላቻ የተነሣ የክርስቶስን ሥራ ከጨለማው ልዑል እንደ ሆነ ይናገራል። ይህን ንግግር የሚፈጽም ሰው ሆነ ብሎ፤ በክፉ ቃል፤ በራሱ ፈቃድ የእግዚአብሔር ሥራ እንደ ሆነ በግልጽ የታወቀውን የሰይጣን ሥራና የእርሱ ተጽዕኖ እንደ ሆነ የሚገልጽ ነው።³⁰

በርክሆፍ፤ ይህን ንግግር ሊገልጸው፤ «እውነትን በመጠራጠር ሳይሆን፤ ንግግሩ እንደ ሆነም በመካድ ሳይሆን፤ አእምሮ ራሱ የተረታበትን እውነት የሚሳረር፤ የኃሊናን መረዳት የሚሠርዝና የልብን መረታት የሚቃወም ነው»³¹ በማለት ተናግሮአል።

ይቅር የማይባል ንግግር እንዲህ ብርቱ የሆነ የልብ ድንጻ፤ የንስሐ ሕይወት የማጣትን ሁኔታ ማካተቱ ይህን ንግግር ፈጽመነዋል ብለው የሚፈሩ ሰዎችን ያሳያል፤ ነገር ግን፤ በልባቸው አሁንም የንግግሩን ገዝን ኖሮ እግዚአብሔርን የሚፈልጉ በደለኞች እንደ ሆኑ ራሳቸውን ከጭጥሩ፤ ከእዚህኛው ጉራ የሚታሰቡ አይደሉም። በርክሆፍ፤ «በርግጠኛነት መናገር የምንችለው ይህን ንግግር እንደ ፈጽሙት በማሰብ የሚፈሩ፤ ስለ ሁኔታውም የሚጨነቁ፤ ሌሎችም ለእነርሱ እንዲማልዱላቸው የሚፈልጉ አልፈጸሙትም»³² ብሎአል።

ይቅር የማይባለውን ንግግር በተመለከተ ያለው ምንግብ ከዕብራውያን 6:4 6 ጋር ዐብሮ የሚሄድ ነው። በዚያ ስፍራ «የካዱት» የተባለት ዕውቀት ሁሉ ያላቸውና በእውነት የተረቱ ናቸው፤ «በርሃን የበራላቸው» ናቸው፤ «ለማያቸውን ስጦታ የቀመሱ» ናቸው። በሆነ መንገድ በመንፈስ ቅዱስ ሥራ ውስጥ የተሳተፉ ናቸው፤ እንዲሁም «መልካሙን የእግዚአብሔርን ቃልና የሚመጣውን ዓለም ገይል የቀመሱ ናቸው»፤ ነገር ግን ሆነ ብለው ዘወር

³⁰Uerckhof, Systematic Theology, p. 253.
³¹Ibid.
³²Ibid, p.254.

³⁰ምዕራፍ 40 ዕብ 6:49 ላይ የተሰጠውን ሰፋ ያለ ማብራሪያ ይመልከቱ።

በማለት እንደ ገና የሰለጠነውን የጥራት ምርቶች (ዕብ 6:6)። ለወጥንም ወደ ንብረት ወደ እምነት ለማምጣት እግዚአብሔር ያዘጋጀውን መንገድ የዘገየ ራሳቸውንም ከዚያ በእጅጉ ያራቁ ናቸው። እያወቁና እውነት እየረታቸው ሆነ ብለው ይቀመጡታል።

ይሁን እንጂ፤ የኦሪ 5:1-17 ወደ ሌላ ጉራ ይወስደናል። ያ ምንግብ ይቅር ስለማይባል ገጠኤት ፈጽሞ አይነግረንም፤ ነገር ግን በጽናት በተከታታይ ስለሚደረግና ለሞት ስለሚያበቃ ገጠኤት ይናገራል። ይህ ገጠኤት ስለ ክርስቶስ የተሰጠን የተሳሳተ ከሰተምህር የሚያመለክት ነው። እንደ እርሱ ፈቃድ እግዚአብሔርን ስለ መለመን በሚናገረው በዚህ ዐውድ (የኦሪ 5:14-15) የሐንሽ በተላለ ሰውየው ንብረት ካልገባ፤ እግዚአብሔር ይቅር እንዲለው ባለምነት ልንዘል ይገባል ለማለት አይደለም፤ ነገር ግን የሰራተኛ አስተማሪዎችም ከሰራተኛቸው ተመልሰው ይቅርታን እንዲያገኙ ልመና ማቅረባቸውን መከላከል አይደለም። ከዚያ የሆነ የሰራተኛ ትምህርቶችን የሚያስተምሩ ንብረ ለመግባትና በደንደነው ልባቸው ክርስቶስን ለማመን የማያስችላቸው ደረጃ ላይ ራሳቸውን እንዲደረሱና ይቅር የማይባል ገጠኤትን እስከ መፈጸም እንደ ዘለቁ አይታሰቡም።

ሠ. የገጠኤት ቅጣት

እግዚአብሔር ለገጠኤት የሚሰጠው ቅጣት ይበልጥ ገጠኤት እንዳይሠራ እንደ መቀጣጠያና ለሚያየትም እንደ ማስጠንቀቂያ በያገለግልም፤ እግዚአብሔር ገጠኤትን የሚቀጣጠት ዋነኛ ምክንያቱ ግን ይህ አይደለም። መሠረታዊ ምክንያቱ የእግዚአብሔር ጽድቅ የሚፈልገው መሆኑ ነው፤ ይኸውም እግዚአብሔር በፈጠረው ፍጥረት ዓለም እንዲገነባር ነው። እግዚአብሔር፤ «በሞድር ላይ ምሕረትን፤ ፍትሕንና ጽድቅን የማደርግ...በእነዚህ ነገሮች እደሰታለሁ» (ኢሮ 9:24) ያለ አምላክ ነው።

ጳውሎስ ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር፤ «በደሙም በሆነው እምነት እግዚአብሔር የማስተስረያ መሥዋዕት አድርጎ አቅርቦታል» (ሮሜ 3:25) ብሎአል። ጳውሎስ እግዚአብሔር ኢየሱስን የማስተስረያ መሥዋዕት አድርጎ ለምን እንዳቀረበው ሲገልጽ፤ እግዚአብሔር በገጠኤት ላይ ያለውን ቀጣ በእርሱ ላይ በመገለጽ ቀጣውን ለእኛ ድነት ማድረጉን አመልክቶአል። «ይህንንም ያደረገው ቀድሞ የተፈጸመውን ገጠኤት ሳይቀጣ በትዕግሥት በማለፍ ጽድቁን ለማሳየት ነው» (ሮሜ 3:25)። ጳውሎስ ሲያብራራ ክርስቶስ የገጠኤትን ቅጣት ለመቀበል ባይመጣ፤ እግዚአብሔር ጽድቅ መሆኑ አይታይም ነበር ይላል። ምክንያቱም ቀድሞ ሲፈጸሙ የነበሩ ገጠኤቶችን ሳይቀጣቸው በያልፍ ኖሮ፤ ለዎችም ገጠኤትን የማይቀጣ አምላክ ጽድቅ አይደለም የሚል ግምት ስለሚኖራቸው፤ እግዚአብሔር ጽድቅ አይደለም በማለት ይከስሱት ነበር። ስለዚህ፤ እግዚአብሔር እንዲሞት ክርስቶስን ሲልከውና ስለ ገጠኤታችንም እንዲቀጣ ሲያደርገው፤ እንዴት ጽድቅ እንደ ሆነ እያሳየን ነበር። የቀደመትን ገጠኤቶች (የብሉይ ኪዳንን ቅዱሳን ገጠኤቶች) በተመለከተ ቅጣቱን አዘግጦታል ነበር፤ ከዚያም ፍጹም በሆነው ጽድቁ ያንን ቅጣት በመስቀል ላይ በኢየሱስ ክፍለው። እግዚአብሔር የማስተስረያ መሥዋዕት አድርጎ በመስቀል ላይ ያቀረበው መሥዋዕት፤ እግዚአብሔር ፍጹም ጽድቅ መሆኑን በግልጽ ያሳያል። «በእነሁት ዘመን ይህን ያደረገው ጽድቁን ይኸውም እርሱ ራሱ ጽድቅ ሆኖ በኢየሱስ የሚያምነውን የሚያጸድቅ መሆኑን ለማሳየት ነው» (ሮሜ 3:26)።

ስለዚህ በመስቀሉ እግዚአብሔር ገጠኤትን የሚቀጣበትን ግልጽ ምክንያት እናገኛለን። ገጠኤትን ባይቀጣ እርሱ ጽድቅ አምላክ አይሆንም፤ ከዚህም የተነሣ በአጥናፈ ዓለማችን የመጨረሻ ፍትሕ አይኖርም። ነገር ግን ገጠኤት በተቀጣ ጊዜ፤ እግዚአብሔር በሁሉም ላይ ጽድቅ ፈራጅ እንደ ሆነ ራሱን ገለጠ፤ ፍትሕም በእርሱ አጥናፈ ዓለም ተከናወነ።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. በዚህ ምዕራፍ ያጠባበቀው በግል ሕይወት ስለሚኖረው ገጠኤት የበለጠ መረዳትን ሰጥቶላል ወይ? ይህ እውነት እንደ ሆነ የምትገልጽበትን የተለየ መንገድ ልታሳየን ትችላለህ? የገጠኤትን አስጠሊታነት ይህ ምዕራፍ እንድትገነዘብ አድርገዋል? የገጠኤትን አስጠሊታነት ሁልጊዜ የማትረዳው ለምን ይመስልሃል? የዚህ ምዕራፍ አጠቃላይ ሐሳብ ከእግዚአብሔር ጋር ባለህ የግል ግንኙነት ምን ለውጥ ያመጣል?
2. ከእርሱ ፈቃድ ውጪ በሆንን ወይም ለያስወግደው ባይችልም፤ ገጠኤት ወደ ዓለም የመጣው በሁለተኛ ደረጃ ላይ ባለው ወኪሉች መሆኑን ስታስብ፤ ለአንተ የሚመቻህ አስተሳሰብ ሆኖ አግኝተኸዋል? ከፋ ምንጊዜም በመኖሩና በፍጥረት ዓለም ውስጥ ሁለት እኩል ገደል መኖሩን ስታስብ፤ ስለ ፍጥረት ዓለምና አንተም በውስጡ ስለህ ስናራ ስታውት ምን ይለማሃል?
3. ሔዋን ባጋጠማት ፈተናና አሁን አንተ በክርስትና ሕይወትህ በሚያጋጥምህ መካከል ተመሳሳይ የሆኑ ነገሮችን በስም ልትነግረን ትችላለህ?
4. በአዳም ገጠኤት ምክንያት በደለኛ ሆነህ በመቁጠርህ ተገዢ አይደለም የሚል ስሜት አለህ? (ከሮሜ 5:12-21 የምትስማማ ከሆነ) እንዲህ ያለውን ተገዢ አይደለም የምትልበትን ስሜትህን ከእግዚአብሔር ጋር ላለ ግንኙነት ዕንቅፋት የመሆኑን ጉዳይ እንዴት ታስታቀዋለህ? ከእውነተኛ ለውጥ አንጻር ክርስቲያን ከመሆኑ በፊት በእግዚአብሔር ፊት ምንም ዓይነት መንፈሳዊ መልካምነት ለማሳየት አልመቻልህ? በስሙ ታውቃለህ? በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ይህ ያላመነ ሰዎችን ሁሉ በተመለከተ እውነት መሆኑን ትረዳለህ? ወይም እውነተኛ የሆነ ወይም ያልሆነ አስተምህሮ እንደ ሆነ ገምተሃል? ወይም ያላመነ ሰዎችን ሕይወት ስትመለከት የማይረታ ሐሳብ ሆኖ አግኝተኸዋል?
5. የምታውቃቸው የማያምኑ ሰዎች ምን ዓይነት የምርጫ ነጻነት አላቸው? ከመንፈስ ቅዱስ ሥራ ውጪ በእግዚአብሔር ላይ ያላቸው መሠረታዊ ዐመፅ እንደማይለወጥ ተረድተዋል?
6. የገጠኤት ከባድነትን ደረጃ የሚያስተምረው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ምን ያህል የክርስትና ሕይወትህን ይግዛል? ገጠኤትን በምትሠራበት ጊዜ የእግዚአብሔርን አባታዊ ደስ አልመሰኘት ዐውቀዋል? ለዚህ ስሜት ያለህ ምላሽ ምንድን ነው?
7. ባሬ ክርስቲያኖች በስፋት ያለውን የገጠኤትን አስጠሊታነት ማየት እንዳልቻሉ ተረድተዋል? የማያምኑም ይህን እይታ ዐጥተዋል? እኛ እንደ ክርስቲያኖች እየበዛ ላለው የማያምኑ ሰዎች ገጠኤት፤ ለሰው ዘር ትልቁ ችግር፤ ለማግባረ ሰብና ለሥልጣኔ ዕንቅፋት ምክንያት ዕውቀት፤ መግባባት፤ ቀላቅሎ ማጣት ሳይሆን፤ በእግዚአብሔር ላይ ገጠኤትን መሥራት እንደ ሆነ ማየት እንዳቀተን ዐስባሃል?

ልዩ ቃላት

- የተጠያቂነት ዕድሜ
- ሁለት እኩል ገደል
- ከዘር የመጣ (Impute)
- የተወረሰ ብልሽት
- የተወረሰ በደል
- የተወረሰ ገጠኤት
- ለሞት የሚያበቃ ገጠኤት
- መሠረታዊ በደል
- መሠረታዊ ብክለት
- ጸላግዮስ/ፒላግዮስ
- የማስተስረያ መሥዋዕት ሆኖ የቀረበ (Propitiation)
- ገጠኤት
- ፍጹም ባደነት (Total depravity)
- ፍጹም አለመቻል (Total inability)
- ይቅር የማይባል ገጠኤት
- ቀላል ገጠኤት
- መሠረታዊ ገጠኤት

የቢ መጻሕፍት

(የቢህን የቦቢ መጻሕፍት ገለጻ ለመረዳት በምዕራፍ 1፣ ገጽ 32 ላይ የተረበውን ማስታወሻ ይመልከቱ። የተሟላው የቦቢ መጻሕፍት ዝርዝር በቢህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ በቢህ ላይ ይገኛል)።

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)
 - 1882-92 Litton, 136-77
 - 1930 Thomas, 155-75, 210-14, 234-35, 501-6
2. Armenian (Wesleyan or Methodist)
 - 1847 Finney, 180-214, 228-58
 - 1875-76 Pope, 2:1-86
 - 1892-94 Miley, 1:423-533; 2:505-24
 - 1940 Wiley, 2:51-140
 - 1960 Purkiser, 223-42
 - 1983 Carter, 1:27-86
3. Baptist
 - 1767 Gill, 1:451-90
 - 1887 Boyce, 230-47
 - 1909 Strong, 553-664
 - 1917 Mullins, 281-302
 - 1976-83 Henry, 6, 229-50, 269-304
 - 1983-85 Erickson, 561-658
 - 1987-94 Lewis/Demarest, 2:183-245
4. Dispensational
 - 1947 Chafer, 2:200-373
 - 1949 Thiessen, 188-98
 - 1986 Ryrie, 201-34
5. Lutheran
 - 1917-24 Pieper, 1:527-77
 - 1934 Mueller, 210-41
6. Reformed (or Presbyterian)
 - 1559 Calvin, 1:239-309 (2.1-3)
 - 1724-58 Edwards, 1:143-233
 - 1861 Heppe, 301-70
 - 1871-73 Hodge, 2:122-279
 - 1878 Dabney, 36-51
 - 1887-1991 Warfield, *BTS* 262-69
 - 1889 Shedd, 2a:115-257
 - 1937-66 Murray, *CW*, 2:67-89; *IAS*, 5-95
 - 1938 Berkhof, 219-61
 - 1962 Buswell, 1:255-307
7. Renewal (or Charismatic/Pentecostal)

1882-92

Williams, 1:221-74

በሮም ካቶሊክ ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional
 - 1955 Ott, 106-14
2. Roman Catholic: Post-Vatican II
 - 1980 McBrien, 1:123, 162-68; 2:953-60

ሌሎች ሥራዎች

- Berkouwer, G. C. *Sin*. Trans. by Philp C. Holtrop. Grand Rapids: Eerdmans, 1971.
- Bloesch, D. G. "Sin." In *EDT*, pp. 1012-16.
- Carson, D. A. *How Long O Lord? Reflections on Suffering and Evil*. Grand Rapids: Baker, 1990.
- Colwell, J. E. "Anthropology." In *NDT*, pp. 28-30.
- _____. "Fall." In *NDT*, pp. 249-51.
- _____. "Sin." In *NDT*, pp. 641-43.
- Demarest, B. A. "Fall of Man." In *EDT*, pp. 403-5.
- Feinberg, J. S. *The Many Faces of Evil: Theological Systems and the Problem of Evil*. Grand Rapids: Zondervan, 1994.
- _____. *Theologies and Evil*. Washington, D.C.: University Press of America, 1979.
- Geisler, Norman. *The Roots of Evil*. Grand Rapids: Zondervan, 1978.
- Hockema, Anthony A. *Created in God's Image*. Grand Rapids: Eerdmans, and Exeter: Paternotes, 1986, pp. 112-86.
- Hughes, Philip Edgcumbe. *The True Image: The Origin and Destiny of Man in Christ*. Grand Rapids: Eerdmans, and Leicester: Inter-Varsity Press, 1989, pp. 71-210.
- Johnson, R. K. "Imputation." In *EDT*, pp. 554-55.
- Lewis, C. S. *The Problem of Pain*. New York: Macmillan, 1962.
- Murray, John. *The Imputation of Adam's Sin*. Grand Rapids: Eerdmans, 1959.
- Peterson, Michael L. *Evil and the Christian God*. Grand Rapids: Baker, 1982.
- Pink, Arthur Walkington. *Gleanings From the Scriptures: Man's Total Depravity*. Chicago: Moody, 1970.
- Plantinga, Alvin. *God, Freedom and Evil*. New York: Harper and Row, 1974.
- Ramm, Bernard. *Offense to Reason: The Theology of Sin*. San Francisco: Harper and Row, 1985.
- Ryrie, C. C. "Depravity, Total." In *EDT*, pp. 312-13.
- Thomas, R. L. "Sin. Conviction of." In *EDT*, p. 1016.
- Wenham, J. W. *The Enigma of Evil*. Formerly published as *The Goodness of God*. Grand Rapids: Zondervan, 1985.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምዝገባ

መዝሙር 51:1-4

እግዚአብሔር ሆይ፤ እንደ ቸርነትህ መጠን፤
ምስረት አድርግልኝ፤
እንደ ርገራጌህም ብዛት፤
መተላለፌን ደምስስ።
በደሉን ፈጽሞ አጠብልኝ፤
ከገጢአቴም ዐንጸኝ።
እኔ መተላለፌን ዐውቃለሁና፤
ገጢአቴም ዘወትር በፊቴ ነው።
በውሳኔህ ትክክል፤
በምትሰጠው ፍርድ ንጹሕ ትሆን ዘንድ፤
አንተን፤ በርግጥ አንተን ብቻ በደልሁ፤
በፊትህም ክፉ ነገር አደረግሁ።

መዝሙር

«እግዚአብሔር ሆይ፤ ማረኝ»

ይህ በመብቃ የተቀነባበረ የመዝሙር ድንቅ ምሳሌ ነው። ንጉሥ ዳዊት ንጢአትን በሠራ ጊዜ ያቀረበው ከልብ የመነጨ ንስሐ ሲሆን፤ ሳሬም በሆነ እኛ ንጢአቶችን ለእግዚአብሔር ስንናዘዝ ልንከተለው የሚገባ ነው።

እግዚአብሔር ሆይ ማረኝ፤
በጸጋህ ላይ ልመናዬን አቀርባለሁ።
አንተ ባለ ብዙ ምስረት ነህ፤
በደሉን አሁን አስወግድልኝ፤
እጠበኝ፤ ንጹሕ አድርገኝ።
አንጸኝ፤ ከገጢአቴ አንጸኝ።

መተላለፌን እናዘዝሁ፤
ጭንቀትና በደል ነፍሴን አስጨንቆአታል፤
በጸጋህ ላይ በድዌአለሁ፤
በፊትህ ላይ ተነሣሥኼአለሁ፤
ፍርድህ ትክክል እንደ ሆነ እናገራለሁ።
ቃል የለኝም፤ በምስረትህ እታመናለሁ፤

እኔ ክፉ ነኝ፤ በገጢአት ተወለድሁ፤
እውነትን ከውስጤ ፈለግህ፤
አንተ ብቻ አዳኝ ነህ፤
ጥበብህን ለልቤ አስተምር፤
ንጹሕ አድርገኝ፤ ጸጋህን ደርብልኝ፤
ከበረዶም ይልቅ አንጸኝ።

በዓመፅ ላይ ተሰብሬ ወድቄአለሁ፤
በቀላጣህና በፍርድህ ሥር ሆኜአለሁ።

የተዋረደው ልቤ ደስ ይበለው፤
በደስታም ድምጤን ስማ፤
ከገጢአቴም ፊትህን ከደን፤
ወለን በሌለው ጸጋህም አስወግደው።

መሐሪ አምላክ ልቤን በድስ፤
መንፈሴን ትክክለኛና እውነተኛ አድርግ፤
ከፊትህ አትባለኝ፤
መንፈስህ በውስጤ ይደር፤
የድነትህ ደስታ ይመላኝ፤
ልቤንም ጽኑ አድርግልኝ።

ከእንግዲህ ንጢአተኞች ከእኔ ይማራሉ፤
አምላክ ሆይ፤ ወደ አንተም ይመለሳለሁ፤
አዳኝ በደሉን ሁሉ አስወግድ፤
ምላሴም ፍቅርህን ይዘምራል፤
አምላክ ሆይ፤ ጽኑ ያለውን ከንፈሬን ንዝ፤
አንደበቴም በአንድነት ያመሰግንሃል።

ከዘመን 1912 ከመዝሙር 51:1-15 የተወሰደ ተለዋጭ መዝሙር፡- «የጥንት አምባ ጥግ ሁኔኝ»

በሰውና በእግዚአብሔር መካከል የተደረጉ ቃል ኪዳኖች

እግዚአብሔር ከእኛ ጋር የሚገናኝበትን መንገድ የሚወስኑ መርኖች ምን ምን ናቸው?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

እግዚአብሔር ከሰው ጋር ግንኙነት የሚፈጥረው በምን መልኩ ነው? ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ፤ የእግዚአብሔርና የሰው ግንኙነት በተለያዩ ግዴታዎችና ኪዳኖች ተገልጿል። እግዚአብሔር፤ ሰዎች እንዴት መመላለሱን ርዕሰ ጉዳዮቹን፤ ደግሞም በተለያዩ ሁኔታዎች ውስጥ ምን እንደሚያደርግላቸው ቃል ገብተላቸዋል። መጽሐፍ ቅዱስ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለ የግንኙነቶችን የሚገልጽ አያሌ የሁኔታ ማጠቃለያዎች ይዘዋል። እነዚህንም ማጠቃለያዎች «ኪዳኖች» ይላቸዋል። እኛም በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ላሉት፤ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ለሚገኙት ቃል ኪዳኖች የሚከተለውን ፍቺ መስጠት እንችላለን፤ ቃል ኪዳን በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለውን ግንኙነት የሚገልጽ ሆኖ፤ ሊለወጥ የማይችል ከመሰሉት የተሰጠ ሕጋዊ ስምምነት ነው።

ይህ ፍቺ ሁለት የግንኙነቱ ተዋዋሮችን ማለትም እግዚአብሔርንና ሰውን በውስጡ ያካተተ መሆኑን ለማሳየት ስምምነቱ የሚል ቃል አለው፤ ሰው በእግዚአብሔር ጋር ሊደራደር ወይም የኪዳኑን ውል ሊለውጥ እንደማይችል ለማሳየትም «ከመሰሉት የተሰጠ» የሚል ሐረግ ይጠቀሳል። ሰው የቃል ኪዳኑን ግዴታ ሊተባበል ወይም ላይተባበል ይችላል። የግንኙነቱን የብለይ ኪዳን ተርጓሚዎች (ሰብዓ ሊቃናት የሚባሉት) ከእነርሱም በኋላ የመጡት የዐዲስ ኪዳን ጽሑፊዎች ለውል ወይም ለስምምነት ግራ ቀኝ አካላት እኩል የሆኑበትን የተሰመደውን የግሪክ ቃል (ሲንቴክ - Syntheke) በመጠቀም ፈንታ በደንብ ያልታወቀውን ቃል ማለትም በእንዲሁ አካል ብቻ የተሰጠውን የቃል ኪዳኑን ግዴታዎች በአጽንዖት የሚገልጽውን «ዲያቲኬ - diatheke) የመረጡ ሳይሆን አይተርጉም (እንዲያውም «ዲያቲኬ» የሚለው ቃል በአብዛኛው ጥቅም ላይ ውሎ የሚገኘው አንድ ሰው ሲሞት ገብረቱን ለወራሾች ለማክፈል የሚያደርገውን ነብዢ ለማመልከት ነበር)።

ይህ ማብራሪያ ቃል ኪዳኖች «የማይለወጡ» መሆናቸውንም ያሳስባል። እነርሱም በተለየ ቃል ኪዳን ሊለወጡ ወይም ሊተኩ ይችላሉ፤ አንድ ጊዜ ከተመሠረተ በኋላ ግን አይለወጡም። እግዚአብሔር ከሰው ጋር የገባው ቃል ኪዳን በመላው የቅዱሳት መጻሕፍት ታሪክ ውስጥ ብዙ ተጨማሪ ዝርዝሮች ቢኖሩትም፤ የዚህ ሁሉ ዐቢይ ጉዳይ «እኔ አምላክ እሆናቸዋለሁ፤ እነርሱም ሕዝቤ ይሆናሉ» የሚለው የተስፋ ቃል ነው (እ.ኤ.አ 31:33፤ 2ቆሮ 6:16፤ ወዘተ)።

በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ያለው ቃል ኪዳኖዊ ግንኙነት በመጽሐፍ ቅዱስ ከአራት ዘፍጥረት አስከፊ የሕንጻ ራዕይ በልዩ ልዩ መልኩ ተጠቅሞ የሚገኝ ስለ ሆነ፤ በዚህ ስልታዊ ነገር መለኮት መጽሐፍ ውስጥ የዚህ ርዕሰ ጉዳይ ሐተታ በተለያዩ ክፍሎች ሊቀርብ ይችላል። እኔም ይህንኑ ሐሳብ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ስለ ሰው አፈጣጠርና (በእግዚአብሔር አምላካል) ስለ ሰው በገጠኢነት መውደቅ ከተረበው ጽሑፍ በመቀጠል፤ ስለ ክርስቶስ ሰብእናና ሥራ ከተረበው ገለጻ በማስቀደም አስፍራለሁ።

ሀ. የሥራ ቃል ኪዳን

እግዚአብሔር በዓድን ገነት ከአዳምና ከሔዋን ጋር ስለ ነበረው የሥራ ቃል ኪዳን መናገር ትክክል መሆን አለመሆኑ ላይ አንዳንዶች ጥያቄ አላቸው። በአራት ዘፍጥረት ትረካ ውስጥ ቃል ኪዳን የሚለው ቃል አልተጻፈም። ይሁን እንጂ፤ የቃል ኪዳኑ ዋና ዋና ሐሳቦች በዚያ ይገኛሉ፤ እነርሱም በቃል ኪዳኑ ውስጥ የሚገኙ አባላት ማንነት ገለጻ፤ ግንኙነታቸውን የሚገልጽ ሕጋዊ ውል፤ ለታዛዥነት የተሰጠ የበረከት ተስፋዎችና እነዚህን በረከቶች ለማግኘት የተቀመጠ ቅድመ-ሁኔታዎች ናቸው። በተጨማሪም፤ ሆሴዕ 6:7 የእስራኤልን ገጠኢነት በተመለከተ «እንደ አዳም ቃል ኪዳን ተላለፈ» ይላል። ይህ ምንባብ አዳምን ቀደም ሲል ባለ ቃል ኪዳን እንደ ነበረና በኋላም በዓድን ገነት ቃል ኪዳኑን እንደ ተላለፈ አድርጎ ያቀርባል። በተጨማሪም፤ ጳውሎስ በሮሜ 5:12-21 ባለው ክፍል አዳምና ክርስቶስ እያንዳንዳቸው ለሚወክሉት ሕዝብ ራሶች እንደ ነበሩ ይገልጻል። ይህም ሁኔታ አዳም ከውድቀት በፊት በቃል ኪዳን ውስጥ እንደ ነበር በእገልጽታ ያመለክታል።

በዓድን ገነት በእግዚአብሔርና በሰው መካከል የነበረውን የቃል ኪዳን ሁኔታ የሚገልጽ ውል እንደ ነበር ግልጽ ነው። እግዚአብሔር ለአዳም ትእዛዞችን ሲሰጥ በሚናገርበት ጊዜ ግራ ቀኝ አካላት ያሉ ለመሆናቸው ግልጽ ነው። የግንኙነቱም ግዴታ አስፈላጊነት እግዚአብሔር ለአዳምና ለሔዋን በሰጠው ትእዛዝ ውስጥና (ዘፍ 1:28-30 ይመ! 2:15 ጋር ያነጻጽሩ) አዳምን በተጥታ፤ «በአትክልት ስፍራው ውስጥ ከሚገኝ ማንኛውም ዛፍ ፍሬ ትዝግላህ፤ ነገር ግን መልካምንና ክፉን ከሚያሳውቀው ዛፍ አትብላ፤ ምክንያቱም ከእርሱ በበላህ ቀን በርግጥ ትሞታለህ» (ዘፍ 2:16-17) ብለ። በሰጠው ትእዛዝ ውስጥ በግልጽ ተቀምጧል።

መልካምንና ክፉን ስለሚታሰብው ዛፍ በተነገረው ለአዳም በተሰጠው በዚህ ሐሳብ ማስጠንቀቂያ ውስጥ ባለመታዘዝ የሚመጣው ቅጣት ተጠቅሶአል። ይኸውም ሞት ነው። ሞት ሰፊ ባለ መልኩ ሲታሰብ ሥጋዊ ሞት፤ መንፈሳዊ ሞት፤ ዘላለማዊ ሞትና ከእግዚአብሔር መለየት ማለት እንደ ሆነ ብዙዎች ይገነዘባሉ። በማይታዘዝ ሰው ላይ በተላለፈው የቅጣት ቃል ውስጥ ለሚታዘዝ

የRSV ትርጉም፤ «እነርሱ ግን አዳምን ጀምረው ኪዳኑን ተላለፉ» ይላል፤ የነዳግ ማስታወሻ ግን ይህ ማስረጃ የሌለው ስርማት እንደ ሆነና የዕብራይስጡም ትርጉም «እንደ አዳም» (በዕብራይስጥ - ከአዳም ke'adam) እንደሚል ይገልጻል። የዕብራይስጡ መስተዋድድም ከ«እንደ» ማለት እንጂ «ከ» ማለት አይደለም። «አዳም» (በዕብራይስጥ - አዳም ke'adama) የተባለውም ቃል፤ «ሰው» ተብሎ ሊተረጎም ይችላል፤ ነገር ግን በአንድ ሰው ለማካየት የተፈጸመን የኪዳን መተላለፍ ስለማያመለክት አባባል ትርጉም የለሽ ይሆናል። በተጨማሪም፤ እስራኤላውያንን እነርሱ ከሆኑት ጋር (ይኸውም ሰዎች መሆናቸው) በማነጻጸር እነርሱም «እንደ ሰው» ኪዳኑን ተላለፉ ማለት ጥቅም የለውም። እንዲህ ዐይንቴ ዓረፍት ነገር እስራኤላውያን ልዩ ፍጥረቶች እንጂ፤ ሰዎች አይደሉም የሚል እንደሚታ ያስከትላል። ስለዚህ «እንደ አዳም» የሚለው ትርጉም ይመረጣል (በመጽሐፈ ኢዮብ 31:33 ላይ፤ ያለው ከዚህ ጋር ተመሳሳይ ትርጉም ያለው የዕብራይስጥ አገላለጽ ONASB, RSV እና በNIV የነዳግ ማስታወሻ ላይ «እንደ አዳም» ተብሎ ተተርጉሞአል)።

የሞት ቅጣት እንዲፈጸም የተወሰነው አዳምና ሔዋን ገጠኢነት ከሠሩበት ጊዜ አንጦቶ ነበር፤ ተግባራዊ የሆነው ግን ከብዙ ጊዜ በኋላ ቀስ በቀስ አዳምና ሔዋን ሲያረጁ በመጨረሻ ሲሞቱ ነው። ከእግዚአብሔር ጋር የነበራቸው ገብረትም ተቋርጦ ስለ ነበር መንፈሳዊ ሞት እንደሚሞቱ አስቀድሞ የተነገረው ወዲያውኑ ተፈጻሚነት አገኘ። የዘላለም ኩነት ሞት በትክክል ይገባቸው ነበር፤ ነገር ግን በምንባቡ ውስጥ ያለው የመቤገር፤ ፍንጭ (ዘፍ 3:15:21 ይመ) ክርስቶስ ባሰገኘው ቤዛነት መቀጫው በመጨረሻ መቅረቱን ይጠቀማል።

ሰው የተገባ የበረከት ቃል ኪዳን በውስጡ ታዋቂነት አለ። እንዲህ ዐይነቱ በረከት ሞትን አለመቀበልን ያካትታል። እንደምታው ደግሞ በረከቱ «የሞት» ተቃራኒ መሆኑ ነው። ይህም መጨረሻ የሰለውን ሥጋዊና መንፈሳዊ ሕይወት ይይዛል። መንፈሳዊ ሕይወት ማለትም ለዘላለም በማያቋርጥ ሁኔታ ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ግንኙነት ያሳያል። «በአትክልቱ ቦታ መካከል የሕይወት ዛፍ» መኖሩ (ዘፍ 2:9) አዳምና ሔዋን እግዚአብሔር የወሰነው መፈተኛ ጊዜአቸው እስኪጠናቀቅ ድረስ፤ ለቃል ኪዳናዊ ግንኙነት ሁኔታዎች ሙሉ በሙሉ በታዘዙና ለእግዚአብሔር ቢገቡ ኖሮ፤ በእግዚአብሔር ዘንድ የዘላለም ሕይወት ተሰፋ። እንደሚኖራቸው ባመለከተ ነበር። ከወደቀት በኋላ አዳምና ሔዋን ከሕይወት ዛፍ ወሰደው እንዳይበሉ፤ ለዘላለምም እንዳይኖሩ» (ዘፍ 3:22) እግዚአብሔር ከኣድን ገነት አባረራቸው።

አዳምና ሔዋን ሙሉ በሙሉ ታዘዘው ቢሆን ኖሮ፤ ከእግዚአብሔር ጋር በገነት የነበረው ኪዳናዊ ግንኙነት የዘላለም ሕይወትን የተሰፋ ቃል የሚያካትት ስለ መሆኑ ሌላው ማስረጃ፤ ጳውሎስ በዐዲስ ኪዳን፤ «ይህ ቢቻል ኖሮ እንከን የሌለው መታዘዝ ይሆን ወደ ሕይወት በመራ ነበር» ብሎ መናገሩ ነው። እርሱም፤ «የሕይወት የተሰፋ ቃል ስላለበት ትእዛዝ» ይናገራል (ሮሜ 7:10፤ በተጥታ ሊተረጉም «ሕይወትን የሚሰጥ ትእዛዝ» ማለት ነው)። ሕግ በአምነት ላይ እንደሚደገፍ፤ ለማመልከት ጳውሎስ በዘሊ 18:5 ላይ ያለውን ይጠቅሳል። ይህም ስለ ሕግ ቅድመ-ሁኔታ የሚናገር ነው። «ሕግጋትን የሚፈጽም ሰው በእነርሱ በሕይወት ይኖራል» (ዮሳ 3:12፤ ከሮሜ 10:5 ጋር ያገጽጽ)።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉት ሌሎች ቃል ኪዳናዊ በጥቅል ከእነርሱ ጋር የተቋራኝ እንደ ግዝረት ወይም ጥምቀትና የጌታ ራት ያለ አንድ ውጫዊ «ምልክት» አላቸው። ለሥራ ቃል ኪዳን ግን በአራት ዘፍጥረት ላይ በግልጽ የተገለጸ «ምልክት» የለም፤ ይሁን እንጂ፤ መጥቀስ በያስፈልገው ምናልባት በአትክልቱ ስፍራ ውስጥ የነበረችው የሕይወት ዛፍ አንዷ ሳትሆን አትቀርም። አዳምና ሔዋን ከዛፍ ዘመብላቸው እግዚአብሔር ከሰጠው የዘላለም ሕይወት የተሰፋ ቃል ተካፋዮች በሆኑ ነበር። የዛፍ ፍሬ በራሱ የአስማትነት ባሕርይ የለውም፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ውስጣዊ እውነታ ይከሰት ዘንድ ለሰጠው ውጫዊ ዋስትና ምልክት ሊሆን ይችላል።

በእግዚአብሔርና በሰው መካከል በገነት የነበረው ግንኙነት ኪዳናዊ ግንኙነት መሆኑን መናገር ለምን ይጠቅማል? ይህን መናገር በፈጣሪና በፍጡር መካከል ያለው ግንኙነት እንዲሁ በራሱ የተከሰተ አለመሆኑን ያስታውሳል፤ ግንኙነቱም ልንፈጽማቸው የሚገባን ትእዛዛትና ለታዛዥነቱ የሚሰጠን የበረከት ተሰፋ ያካትታል። ለምሳሌ፤ እግዚአብሔር እንዲህ ዐይነት ቃል ኪዳን ከፈጠራቸው እንስሳት ከየትኛውም ጋር አላደረገም። በእግዚአብሔር የተፈጠረ እንደ መሆኑ መጠን፤ የሰው የተፈጥሮ ሁኔታ እግዚአብሔር ከሰው ጋር ኅብረት እንዲኖረው ወይም እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር ሊኖረው ስለሚገባ ግንኙነት ቃል እንዲገባ ወይም ሰው ማድረግ ስለሚገባው ነገር እግዚአብሔር መመሪያ እንዲሰጥ የሚጠይቅ አይደለም። እነዚህ ሁሉ እግዚአብሔር ለፈጠራቸው ወንድና ሴት የእግዚአብሔር አባታዊ ፍቅር መግለጫዎች ነበሩ። ከዚህም በላይ፤ «ቃል ኪዳን» ብለን ነገሩን ብንለይ፤ በዚህኛው ቃል ኪዳንና እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር በነበረው ተከታታይ ቃል ኪዳን መካከል ያለውን ጉድገት በግልጽ እንደገንዘብ ያግዘናል። ለአንድ ቃል ኪዳን አስፈላጊ የሆኑ ገጽታዎች (የባለ ቃል ኪዳናዊ ግልጽ ስምምነት፤ የቃል ኪዳን ውል ባሕርያት፤

ለታዛዥነት የተሰጠ የበረከት ተሰፋና ላለመታዘዝ የተጠበቀ ቅጣት) ካሉ፤ እንደ ቃል ኪዳን የማንቀበልበት ምንም ምክንያት አይኖርም፤ በርግጥም ሁኔታው ይኸው ነው።

ከወደቀት በፊት የነበረው ቃል ኪዳን በተለያዩ ስያሜዎች (እንደ አዳማዊ ቃል ኪዳን ወይም የተፈጥሮ ቃል ኪዳን ያሉ) ቢጠራም፤ ጠቃሚ መሰያው ግን «የሥራ ቃል ኪዳን» ይመስላል። አዳምና ሔዋን የሚያገኛቸው የቃል ኪዳን በረከቶች በመታዘዝ ወይም «በሥራ» ላይ የተመሠረተ መሆኑ ነበረባቸውና።

እግዚአብሔር ከሰው ጋር በሚያደርጋቸው ሌሎች ቃል ኪዳናዊ ላይ እንደማይደረግ ሁሉ፤ በዚህኛውም ቅድመ ሁኔታ ላይ ድርድር አይደረግም። እግዚአብሔር በሰዓላዊ ሥልጣኑ ለአዳምና ለሔዋን ይህን ቃል ኪዳን ሰጥቷል፤ እነርሱም ዝርዝሩን ለመለወጥ መብት የላቸውም፤ ማድረግ የሚችሉት መታዘዝ ወይም አለመታዘዝ ብቻ ነው። የሥራ ቃል ኪዳን ዛሬም ህልውና አለውን? በብዙ ሁኔታ ሲታይ አለው። የሚቻል ቢሆን ኖሮ ከሁሉ አስቀድሞ ለእግዚአብሔር ሕግ ሙሉ በሙሉ መግዛት ወደ ሕይወት እንደሚመራ ጳውሎስ ያመለክታል (ሮሜ 7:10፤ 10:5፤ ዦሳ 3:12 ይመልከቱ)። «የገጢአት ደመወዝ ሞት ነው» (ሮሜ 6:23) ተብሎ እንደ ተጻፈው ሁሉ፤ በቃል ኪዳን ውስጥ ያለው ቅጣት ዛሬም እንደሚሠራ መዘንጋት የለብንም። ገጢአትኛ ሰው የኪዳንን ግዴታዎችና ኪዳንን በመጠበቅ በረከት ማግኘት ባይችልም እንኳ፤ ይህ የሥራ ቃል ኪዳን ከክርስቶስ በቀር ማንንም ይመለከታል። በመጨረሻም፤ ክርስቶስ ስለ እኛ ለእግዚአብሔር ሙሉ በሙሉ ታዘዘ እንጂ (ሮሜ 5:18-19)፤ ምንም ገጢአት አልሠራም፤ ስለዚህ እኛን ተከታ ለሥራ ቃል ኪዳን ሙሉ በሙሉ መታዘዝን መገንዘብ አለብን (1ጴጥ 2:22)።

በሌላም በኩል፤ የሥራ ቃል ኪዳን ተግባራዊ ሆኖ የማይቀጥልባቸው አንዳንድ ሁኔታዎች አሉ። (1) ከእንግዲህ መልካምና ክፉን ከምታስታውቅ ዛፍ እንዳንበላ የሚያደርግ ግልጽ ትእዛዝ አያጋጥመንም። (2) እኛ ሁላችን (ክርስቲያኖችና ክርስቲያን ያልሆኑት) የገጢአትነት ባሕርይ ስላለብን፤ የሥራ ቃል ኪዳን የሚያዘውን ግዴታ በራሳችን ልንፈጽምና በረከቱን ልንቀበል አንችልም፤ ሰዎችን በተመለከተ ይህ የሥራ ቃል ኪዳን የሚያስከትለው ቅጣትን ብቻ ነው። (3) ለክርስቲያኖች ቃል ኪዳን የሚያዘውን ግዴታ ክርስቶስ ለአንድና ለመጨረሻ ፈጽሞላቸዋል። ስለዚህ እኛ የበረከቱ ተካፋዮች የምንሆነው ክርስቶስ በሠራው ሥራ በማመን እንጂ ቃል በቃል በመታዘዝ አይደለም። እንዲያውም፤ በዘመናችን የሚገኙ ክርስቲያኖች በታዛዥነት የእግዚአብሔርን ሞገስ የማማኘት ግዴታ አለብን ብለው ማሰባቸው ራሳቸውን ከድነት ተሰፋ ቁርጠ መጣል ይሆናል። «ሕግን በመጠበቅ የሚተማመኑ ሁሉ ከርግማን ቦታች ናቸው። ...ማንም በእግዚአብሔር ፊት በሕግ እንደማይጸድቅ ግልጥ ነው» (ዦሳ 3:10-11)። ክርስቲያኖች በክርስቶስ ሥራና በዐዲስ ኪዳን የጸጋ ቃል ኪዳን ውስጥ በመታቀፋቸው ምክንያት ከሥራ ቃል ኪዳን ነጻ ወጥተዋል (ቀጥሎ ያለውን ይመልከቱ)።

ለ የቤዛ ቃል ኪዳን

የነገረ መለኮት ሊቃውንት ስለ ሌላው ዐይነት ቃል ኪዳን፤ ማለትም በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ስላለው ቃል ኪዳን ሳይሆን፤ በሥላሴ አካላት መካከል ስላለው ቃል ኪዳን ይናገራሉ። ይህንንም ቃል ኪዳን «የቤዛ ቃል ኪዳን» ይሉታል። ይህም በእብ፤ በወልድና በመንፈስ ቅዱስ መካከል የተደረገ ስምምነት ነው። በዚህ ቃል ኪዳን መሠረትም ወልድ ሰው ሊሆንና ሊወከለን፤ የሥራ ቃል ኪዳን የሚያዘውን ሁሉ በእኛ ፈንታ ሊፈጽም፤ እኛ መካፈል የነበረብንን የገጢአት ዕዳ ሊከፍል ተስማምቶአል። መጽሐፍ ቅዱስ የዚህን ቃል ኪዳን መኖር ያስተምራልን? በርግጥ ያስተምራል፤ ምክንያቱም እኛ ቤዛነታችንን

ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔር ጥም ምድርን በጎርፍ ላይጠፋ ተሰፋ በመስጠት ለኖላ በተናገረው ቃል ኪዳን ውስጥ እንስሳትም ከሰዎች ጋር ተካትተዋል (ዘፍ 9:8-17)።

እናንተ ዘንድ አብ፡ ወልድና መንፈስ ቅዱስ ስለ ተሰማሙባቸው ልዩ የእግዚአብሔር ዕቅድና ዕለማ ይናገራል።

አብን በተመለከተ፡ ይህ «የዚህ ቃል ዚዳን» የሚከተሉትን ስምምነቶች ያካትታል፡- ለገዛ ራሱ ርስት ይሆነው ዘንድ የሚቤዝበትን ሕዝብ ለወልድ መስጠት፤ ወልድ ይህን ሕዝብ ለራሱ እንዲሆን መብዝባትን (ዮሐ 17:26)። የሕዝቡ ተወካይ ይሆን ዘንድ ወልድን መላክን (ዮሐ 3:16፤ ሮሜ 5:18-19)፤ ሰው ሆኖ ያደርጋል፤ ዘንድ ለወልድ አንድን አካል ማዘጋጀትን (ዌላ 2:9፤ ዕብ 10:5)፤ ወልድ ለተቤዝባው ሕዝብ ተወካይ መሆኑን መቀበልን (ዕብ 9:24)፤ በሰማይና በምድር ያለውን ሥልጣን ሁሉ ለእርሱ መስጠትን (ማቴ 28:18)፤ ይህም ሥልጣን ለሕዝቡ መብዝባትን እውን ለማድረግ መንፈስ ቅዱስን በጥይል የማፍሰስን ሥልጣን (ሐሥ 1:4፤ 2:23)።

በወልድ በኩል ያለውን በተመለከተ ወልድ ሰው ሆኖ ሕይወዱ ሳለም እንደሚመጣና ከሙሴ ሕግ በታች እንደሚኖር (ገላ 4:4፤ ዕብ 2:14-18)፤ ወልድ እስከ ሞት እንዲያውም እስከ መስቀል ሞት ድረስ (ራል 2:8) ለሕዝቡ ትእዛዞች መሉ በሙሉ እንደሚገባ (ዕብ 10:7-9) የተደረገ ስምምነት ነበር፤ እንዲሁም ወልድ አንድን ሕዝብ ለራሱ እንደሚሰጠው፤ አብ ከሰጠው ከዚህ ሕዝብ መካከልም አንድ እንኳ እንደማይጠፋ ተስማምቶአል (ዮሐ 17:22)።

መንፈስ ቅዱስ በዚህ ቃል ዚዳን ውስጥ ያለው ሚና በዚህ ርእስ ጉዳይ ላይ ውይይት በሚደረግበት ጊዜ እንዳንደ ይከሰታል፤ ሆኖም ይህ ጉዳይ ልዩና በጣም አስፈላጊ ነገር ነው። መንፈስ ቅዱስ የሕብን ፈቃድ ሊፈጽም፤ ክርስቶስ ምድራዊ አገልግሎቱን ይፈጽም ዘንድ ሊሞላውና ሳይል ሊሰጠው (ማቴ 3:16፤ ሉቃ 4:14-18፤ ዮሐ 3:34)፤ ጌታ ወደ ሰማይ ካረገ በኋላም የጌታ የመቤዝባት ሥራ ያለውን ጠቀሜታ በሕዝቡ ዘንድ ተግባራዊ ሊያደርግ ተስማምቶአል (ዮሐ 14:16-17:26፤ ሐሥ 1:8፤ 2:17-18:33)።

በሥላሴ አካላት መካከል ያለው ስምምነት እንደ አንድ «ቃል ዚዳን» ሲታይ እግዚአብሔር ብሕርዩ ያደረገው ጉዳይ ሳይሆን፤ በገዛ ፈቃዱ ወደ ያደረገው ነገር መሆኑን ያሳስበናል። ሆኖም ይህ ቃል ዚዳን በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ከሚደረግበት ዚዳኖች የተለየ ነው፤ ምክንያቱም በዚህኛው ቃል ዚዳን መሠረት ሦስቱ አካላት በእኩል ደረጃ ተስማምተዋል፤ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል በሚደረግበት ቃል ዚዳኖች ውስጥ ግን እግዚአብሔር ሉዓላዊ በመሆኑ በራሱ ሥልጣን ቃል ዚዳኑን ሰሰው ይሰጣል። በሌላ በኩል ግን፤ በአንድ ቃል ዚዳን ውስጥ መካተት ያለባቸው ነገሮች በውስጡ ስላሉ (አካላቱን ለይቶ በማሳየቱ፤ የቃል ዚዳን ሁኔታና ቃል የተገባ በረከቶች) እግዚአብሔር ከሰው ጋር ከሚያደርገው ዚዳን ጋር ተመሳሳይነት አለው።

ሐ. የጸጋ ቃል ዚዳን

1. አስፈላጊ ነገሮች፤ ሰው በሥራ ቃል ዚዳን የተሰጠውን በረከት ማግኘት ስላታተው፤ እግዚአብሔር ሰው የሚድክበትን ሌላ መንገድ መፍጠር አስፈላጊ ነው። በአራት ዘፍጥረት ምዕራፍ 3 ላይ ከተጠቀሰው የውድቀት ታሪክ በኋላ ያለው ቀረው የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍል፤ እግዚአብሔር በታሪክ ውስጥ የሠራው አስደናቂው የመቤዝባት ዕቅድ ታሪክ ነው፤ በዕቅዱም መሠረት በጎጠኤት ምክንያት ጠፍተው የነበሩ ሕዝቦች ከእግዚአብሔር ጋር ወዳለው ኅብረት እንዲጨመሩ ሆኖአል። አሁንም ደግሞ፤ እግዚአብሔር በራሱና እርሱ በዋጃቸው ሰዎች መካከል ያለውን ግንኙነት የሚወስኑትን የቃል ዚዳን ግዴታዎች የመልእክታል። በእነዚህ ዝርዝር ጉዳዮች ውስጥ በብሉይ ዚዳንና በዐዲስ ዚዳን አንዳንድ ልዩነቶች ያሉ ቢሆንም እንኳ፤ የቃል ዚዳኑ ዐይነተኛ ነገሮች ተካትተው ይገኛሉ፤ የእነዚህ ዐይነተኛ ነገሮች ባሕርይም በብሉይ ዚዳንና በዐዲስ ዚዳን ከዳር እስከ ዳር አልተለወጠም።

የዚህ የጸጋ ቃል ዚዳን አካላት እግዚአብሔርና እርሱ የሚዋጁባቸው ሰዎች ናቸው። በዚህ ሁኔታ ግን ክርስቶስ «መካከለኛ» በመሆን ልዩ ሚናን ይፈጽማል (ዕብ 8:6፤ 9:15፤ 12:24) በዚህም ረገድ የቃል ዚዳኑን ቅድመ-ሁኔታ ስለ እኛ በመፈጸም ከእግዚአብሔር ጋር ያስታርቀናል (በሥራ ቃል ዚዳን ውስጥ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ሌላ መካከለኛ አልነበረም)።

በዚዳኑ ውስጥ ተሳታፊ ለመሆን የሚያስፈልገው ቅድመ-ሁኔታ ቢሳ በሆነው በክርስቶስ ሥራ ማመን ነው (ሮሜ 1:17፤ 5:1፤ ወዘተ)። ይህ በመሣራት የመቤዝባት ሥራ ማመን በብሉይ ዚዳን ውስጥ ያሉትን የቃል ዚዳን በረከቶች ለማግኘት አስፈላጊ ቅድመ-ሁኔታ ነበር፤ ይህንንም ጳውሎስ በአብርሃምና በዳዊት ምሳሌነት ገልጾል (ሮሜ 4:1-15)። እነርሱም ልክ እንደ ሌሎች የብሉይ ዚዳን አማኞች ሊመጣ ያለውን የመሣራት ሥራ አሻግረው በማግኘትና እምነታቸውን በእርሱ ላይ በመጣል ዳኑ።

የጸጋን ቃል ዚዳን ለመደመር አስፈላጊው ነገር ምን ጊዜም በክርስቶስ ሥራ ማመን ብቻ ሲሆን፤ በዚዳኑ ለመቀጠል ደግሞ ለእግዚአብሔር ትእዛዞች መግዛት ነው። ታዋቂነት በብሉይ ዚዳንም ሆነ በዐዲስ ዚዳን በእግዚአብሔር ፊት ምንም ሽልማት አያሰጠም፤ በክርስቶስ እውነተኛ እምነት ካለን ግን ታዋቂነትን ያስገኛልናል (ያዕ 2:17)፤ ለክርስቶስ መታዘዝም በዐዲስ ዚዳን ውስጥ እውነተኛ አማኞችና የዐዲስ ዚዳን አባላት ለመሆናችን እንደ አንድ ዋና ማስረጃ የሚፈጠር ነው (1ዮሐ 2:4-6)።

በቃል ዚዳን ውስጥ የተሰጠው የበረከት ተስፋ በእግዚአብሔር ፊት የዘላለም ሕይወት ተስፋ ነበር። ይህም የተስፋ ቃል በብሉይ ዚዳንና በዐዲስ ዚዳን ውስጥ በተደጋጋሚ ተጠቅሟል። እግዚአብሔርም ራሱ አምላካቸው እንደሚሆንና እነርሱም ሕዝቡ እንደሚሆኑ ቃል ገንደሟል። «በእኔና በአንተ፤ ከአንተም በኋላ ከዘርህ ጋር ከትውልድ እስከ ትውልድ የዘላለም ዚዳንን አመሠርታለሁ፤ በዚህም የአንተና ከአንተም በኋላ የዘርህ አምላክ እሆናለሁ» (ዘካ 17:7)። «እኔ አምላክ እሆናችኋለሁ፤ እነርሱም ሕዝቤ ይሆናሉ» (ኤር 31:33)። «እነርሱ ሕዝብ ይሆናሉ፤ እኔም አምላክ እሆናችኋለሁ...ከእነርሱ ጋር የዘላለም ቃል ዚዳን እገባለሁ» (ኤር 32:38-40፤ ከሕዝ 34:30-31፤ 36:28፤ 37:26-27 ጋር ያነጻጽሩ)። «አምላካቸው እሆናለሁ፤ እነርሱም ሕዝቤ ይሆናሉ» የሚለው ይህ ዐበይ ሐሳብ በዐዲስ ዚዳንም ውስጥ ይገኛል (2ቆሮ 6:16፤ በዚህ ምዕራፍ በቀጥታ 17-18 ላይ ካለው ተመሳሳይ ሐሳብ ጋር ያነጻጽሩ፤ እንዲሁም ከ1ጴጥ 2:9-10 ጋር ያነጻጽሩ)። የዕብራውያን ጸሐፊ ስለ ዐዲስ ዚዳን ሲናገር በኤርምያስ ምዕራፍ 31 ላይ ያለውን፤ «እኔ አምላካቸው እሆናለሁ፤ እነርሱም ሕዝቤ ይሆናሉ» የሚለውን ይጠቅሳል (ዕብ 8:10)። ይህ በረከት በእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል ማለትም በቤተ ክርስቲያን ተፈጻሚነትን ያገኛል፤ ከፍተኛ ተፈጻሚነት የሚያገኘው ግን የሐንስ ስለሚመጣው ዘመን በራዲዩ እንዳየው በዐዲስ ሰማይና በዐዲስ ምድር ነው፤ «እነሆ የእግዚአብሔር ማደሪያ በሰዎች መካከል ነው። እርሱም ከእነርሱ ጋር ይኖራል፤ እነርሱም ሕዝቡ ይሆናሉ፤ እግዚአብሔር ራሱ ከእነርሱ ጋር ይሆናል» (ራል 21:3)።

የዚህ ዚዳን ምልክት (ውጫዊው፤ አካላዊ ትእምርት በቃል ዚዳኑ ውስጥ መካተቱ) በብሉይ ዚዳንና በዐዲስ ዚዳን የተለየ ነው። በብሉይ ዚዳን፤ ውጫዊው የዚዳን ግንኙነት ጅማራ ምልክት ግዝረት ነበር። ዚዳኖቹውን ግንኙነት ለመቀጠልም ምልክቱ እግዚአብሔር በተለያዩ ጊዜያት ለሕዝቡ የሰጣቸውን በሃላት ማክበርና የመንጻት ሕጎችን መጠበቅ ነበር። በዐዲስ ዚዳን ደግሞ አንድን

የብሉይ ዚዳን አማኞች ሊመጣ ባለው መሣራት በማመን ብቻ እንደ ዳኑ የሚያስረዳውን ሐተታ በምዕራፍ 7፤ በገጽ 118-119 ይመልከቱ።

ኪዳናዊ ግንኙነት ለመጀመር ምልክቱ ጥምቀት ሲሆን፤ በዚያው ኪዳን ለመቀጠል ግን ምልክቱ በጌታ አራት መካፈል ነው።

ይህ ቃል ኪዳን «የጸጋ ቃል ኪዳን» የተባለበት ምክንያት ኪዳን መሰሉ በመሰሉ በእግዚአብሔር «ጸጋ» ላይ ስለ ተመሠረተ ነው፤ ወይም እግዚአብሔር ለተቤገሮቹው ሰዎች እንዲህ የተሰጠ ፕርንት ነው።

2. የቃል ኪዳን ልዩ ልዩ መልካች፤ ለጸጋ ቃል ኪዳን አስፈላጊ የሆኑ ነገሮች በእግዚአብሔር ሕዝብ ታሪክ ሁሉ አንድ ዐይነት ቢሆኑም፤ ልዩ የሆኑት ችሮታዎች ግን ከጊዜ ወደ ጊዜ ይለያያሉ። በአጻጻፍና በሐዋን ዘመን ስለ ሴቲቱ ዘር በተሰጠው ተስፋና (ዘፍ 3:15) እግዚአብሔር ለአጻጻፍና ለሐዋን በሰጠው የልብስ ጸጋ (ዘፍ 3:21) ውስጥ ከእግዚአብሔር ጋር የግንኙነት ዝንባሌ እንደ ነበረ ትንሽ ፍንጭ አለ። ከጥፋት ውሃ በኋላ እግዚአብሔር ከኖኅ ጋር ያደረገው ቃል ኪዳን (ዘፍ 9:8-17)፤ ምድር በድጋሚ በጥፋት ውጭ እንደማትጠፋ እግዚአብሔር ለሰው ልጅ ሁሉና ለእንስሳቱ የተሰጠ ተስፋ እንዲ፤ ስለ ዘላለም ሕይወት በረከት ሁሉ ወይም ከእግዚአብሔር ጋር መንፈሳዊ ኅብረት ስለ ማድረግ ተስፋ የተሰጠበት ኪዳን አልነበረም። በዚህ ዕጣጤ መሠረት ከኖኅ ጋር የተገባው ቃል ኪዳን በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ በርግጥ የተደገፈ ወይም በሥራ ያልተገኘ ሲሆን፤ የቃል ኪዳንን አባላት በተመለከተ ልዩ ነው (የተዋጁት ሳይሆኑ እግዚአብሔርና የሰው ዘር ሁሉ)፤ ይህ ቃል ኪዳን በቃል ኪዳን ውስጥ ከተካተቱት አባላት አኳያ ሲታይ፤ ከተጠቀሰው ትድመ-ሁኔታና (አምነትም ሆነ ታዛዥነት) ከሰው አልተጠየቀም) ተስፋ ከተሰጠው በረከት (ምድር ጸግም በውሃ እንዳትጠፋ፤ ይህም በርግጥ ከዘላለም ሕይወት (ልዩ የሆነ ተስፋ ነው) የተለየ ይመስላል። የቃል ኪዳን ምልክትም (ተስተ ደመና) ከሰው ዘንድ ንቁ ተሳትፎን ወይም በጎ ፈቃድን ስለማይጠይቅ ልዩ ነው።

ነገር ግን ይህ የጸጋ ቃል ኪዳን ከአብርሃም ጋር ከተደረገው ቃል ኪዳን (ዘፍ 15:1-21፤ 17:1-27) ጀምሮ አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን ሁሉ አካቶ ይዟል። በእርግጥ ጳውሎስ፤ «መጽሐፍ...ወንጌልን ለአብርሃም አስቀድሞ አስገባውቀው» (ገላ 3:8) ይላል። በተጨማሪም መጥምቁ ዮሐንስ ለክርስቶስ መንገድ ሊያዘጋጅ መምጣቱ፤ ጥንት ለአብርሃም የተሰጠውን ኪዳናዊ ተስፋ ለመፈጸም እግዚአብሔር ለሠራው ሥራ ጅማራ መሆኑን የመጥምቁ ዮሐንስ አባት ዘካርያስ ተንብዮ እንደ ነበር ሉቃስ ይነግረናል፤ «...ለአባቶቻችን ምሕረትን ለማሳየት፤ ቃዱስ ኪዳንን ለማስታወስ፤ ለአባታችን ለአብርሃም የማለውን መሐላ ለማሳወቅ» (ሉቃ 1:72-73)። ስለዚህ ለአብርሃም የተሰጠው ቃል ኪዳናዊ ተስፋዎች በክርስቶስ አማካይነት ፍጻሜ ባገኙበት ወቅት እንኳ በተግባር ላይ ነበሩ (ሮሜ 4:1-25፤ ገላ 3:6-18፤ 29፤ ዕብ 2:16፤ 6:13-20 ይመ)።

እንግዲህ «አሮጌው ኪዳን» በክርስቶስ በሆነው «በዐዲስ ኪዳን» እንጻር ምንድን ነው? ከአብርሃምና ከዳዊት ጋር የተደረገው ቃል ኪዳናች በዐዲስ ኪዳን ውስጥ ከቶ «አሮጌ» ስላልተባሉ ይህ ብቻውን ብሉይ ኪዳን አይደለም። ይልቁንስ፤ በመሴ እጅ የነበረው በሲና ተራራ የተደረገው ቃል ኪዳን ብቻ (ዘፍ 19-20) በክርስቶስ በሆነው «ዐዲስ ኪዳን» (ሉቃ 22:20፤ 1ቆሮ 11:25፤ 2ቆሮ

3:6፤ ዕብ 8:8-13፤ 9:15፤ 12:24) ይተካ ዘንድ «አሮጌ ኪዳን» (2ቆሮ 3:14፤ ከዕብ 8:6-13 ጋር ያነጻጽሩ) ተብሎ ተጠርቶአል። የመሴ ቃል ኪዳን የሕዝቡን ንጢላት ለመግታትና ሕዝቡን ወደ ክርስቶስ የሚመራ ሞግዚት ለመሆን ለጊዜው የተሰጠ ዝርዝር የአስተዳደር መመሪያ ነበር። ጳውሎስም፤ «ታዲያ ሕግ የተሰጠበት ምክንያት ምንድን ነው? ሕግ የተጨመረው ከመተላለፍ የተነሣ ተስፋው የመለከተው ዘር እስኪመጣ ድረስ ነበር» (ገላ 3:19)። እንዲሁም፤ «ሕግ ወደ ክርስቶስ የሚያደርሰን ሞግዚታችን ሆነ» (ገላ 3:24) ይላል።

እግዚአብሔር ለአብርሃም የሰጠው በእምነት የመጣ ተስፋ በሥራ ላይ ስለ ነበር፤ ከመሴ እስከ ክርስቶስ ለነበረው ሕዝብ ጸጋ እንዳልነበረ አድርገን ማሰብ የለብንም፤ እንዲህ ተብሎአልና።

«የተስፋው ቃል የተነገረው ለአብርሃምና ለዘሩ ነበር ... ከአራት መቶ ሠላሳ ዓመት በኋላ የተሰጠው ሕግ፤ አስቀድሞ በእግዚአብሔር የጽናውና ኪዳን አፍርሶ የተሰፋውን ቃል አይሸርም። ርስትን መውረስ በሕግ ቢሆን ኖሮ፤ በተስፋ ቃል ባልተገኘ ነበርና፤ እግዚአብሔር ግን በጸጋው በተስፋ ቃል ሲማከይነት ለአብርሃም ሰጥቶታል» (ገላ 3:16-18 አመት)።

በተጨማሪም፤ በመሴ ቃል ኪዳን የነበረው የመሥዋዕት ሥርዐት፤ ንጢላትን ባያስመግድም (ዕብ 10:1-4) እንኳ፤ ፍጹም ሊቀ ክህንና እንኳን የለላው መሥዋዕት የሆነው ክርስቶስ (ዕብ 9:11-28) የዓለምን ንጢላት እንደሚሸከም በአቫጋሪ አመልክቶአል። ይሁን እንጂ፤ የመሴ ቃል ኪዳን በራሱ ያንን ሁሉ የሕግ ዝርዝር ይዞ ሕዝቡን ሊያድን አልቻለም። ሕጉ ከቅዱሱ ከእግዚአብሔር የተሰጠ ስለ ሆነ በራሱ ስሕተት የለበትም፤ ለሕዝቡ ግን ዐዲስ ሕይወት ለመስጠት ንገል አልነበረውም፤ ሕዝቡም መሰሉ በመሰሉ ያለ እንኳን ሊታዘዙ አልቻለም፤ ቃሉ፤ «ታዲያ ሕግ የእግዚአብሔርን የተስፋ ቃል የሚቃወም ነውን? ከቶ አይደለም፤ ሕግ የተሰጠው ሕይወትን ለማስገኘት ቢሆን ኖሮ፤ በርግጥም ጽድቅ በሕግ በኩል በተገኘ ነበር» ይላልና (ገላ 3:21)። የመሴ ሕግ ከቶ ያልቻለውን በእኛ ውስጥ የሚሠራው መንፈስ ቅዱስ እኛ ለእግዚአብሔር እንድንታዘዝ ንገል ሊሰጠን እንደሚችል ጳውሎስ ይንዘባል፤ እንዲሁም ይላል፤ «አሮስም በፊደል ላይ ሳይሆን በመንፈስ ላይ የተመሠረተውን የዐዲስ ኪዳን አገልጋዮች እንድንሆን ብቁዎች አደረገን፤ ምክንያቱም ፊደል ይገድላል፤ መንፈስ ግን ሕይወትን ይሰጣል» (2ቆሮ 3:6)። በኢርሞያስ 31:31-34 ላይ የተሰጠውን ተስፋዎች የሚፈጽም በመሆኑ፤ በክርስቶስ የሆነው ዐዲስ ቃል ኪዳን እጅግ የላቀ ነው፤ ይህም በዕብራውያን ምዕራፍ 8 ላይ እንዲህ ተብሎ እንደ ተጠቀሰው ነው። ነገር ግን ኢየሱስ መካከለኛ የሆነበት ኪዳን ከቀድሞው እንደሚበልጥ ሁሉ፤ የተቀበለውም አገልግሎት ከእነርሱ አገልግሎት ይበልጣል፤ ይህም የተመሠረተው የተሻለው የተስፋ ቃል ላይ ነው። የመጀመሪያው ኪዳን ምንም ጉድለት ባይገኝበት ኖሮ፤ ለሁለተኛው ስፍራ ባልተፈለገም ነበር። ነገር ግን እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ጉድለት በማግኘቱ እንዲህ ይላቸዋል፤

«ከእስራኤል ቤት ጋር፤ ከይሁዳም ቤት ጋር ዐዲስ ኪዳን የምገባበት፤ ጊዜ ይመጣል፤ ይላል ጌታ። ይህም እነርሱን ከግብፅ ምድር ለማውጣት እጃቸውን በያዝሁ ጊዜ፤ ከቀድሞ አባቶቻቸው ጋር እንደ ገባሁት ኪዳን አይደለም፤ ምክንያቱም እነርሱ በኪዳኔ አልጸኑም፤ እኔም ከእነርሱ ዘወር አልሁ፤ ይላል ጌታ። ከዚያን ጊዜ በኋላ፤

⁵ከዳዊት ዘር የሚወጣ አንድ ንጉሥ። በእግዚአብሔር ሕዝብ ላይ ለዘላለም እንደሚነግሥ እግዚአብሔር ለዳዊት በተናገረ ጊዜ (2ሳመ 7:5-16 ይመ) ከኤር 33:19-22 ጋር ያነጻጽሩ) ለአብርሃም የተሰጠው የቃል ኪዳን ተስፋዎች ታደሱ፤ ተጨማሪ ማረጋገጫዎችም ተሰጡአቸው። ከአብርሃምና ከዳዊት ጋር ከተደረገው ኪዳንና ከዐዲስ ኪዳን እንደ ታየው ሁሉ፤ የእግዚአብሔር ተስፋዎች ተጣይነት ያላቸው መሆኑን የሚገልጽ የላቀ ማብራሪያ Thomas E. McComiskey: *The Covenant of Promise: A Theology of the Old Testament Covenants* (Grand Rapids: Baker, 1985), በገጽ 59-93 ይመልከቱ።

⁶እግዚአብሔር በተለያየ ጊዜ የተጠቀመባቸውን ሁሉን አካቶች የተስፋ ቃል ኪዳንና በሌሎች «አስተዳደራዊ ቃል ኪዳናች» መካከል ስለው ልዩነት የተሰጠውን የላቀ ማብራሪያ McComiskey) *Covenant of Promise*, በገጽ 139-177 እና 193-211 ይመልከቱ።

ከእስራኤል ቤት ጋር የምገባው ኪዳን ይህ ነው፤ ይላል ጌታ፤ ሕጌን በእነምርሳቸው አኖራለሁ፤ በልባቸውም እጽፈዋለሁ። እኔ አምላካቸው አሆናለሁ፤ እነርሱም ሕዝቡ ይሆናሉ። ከእንግዲህ ማንም ሰው ጎረቤቱን ወይም ወንድሙን፤ «ጌታን ዕውቅ» ብሎ አያስተምርም፤ ምክንያቱም ከታናሹ ይምር እስከ ታላቁ ድረስ፤ ሁሉም ያውቁኛል። በደላቸውን ይቅር እላለሁ፤ ገጢአታቸውን ከእንግዲህ አላስብም።»

ይህን ኪዳን «ዐዲስ» በማለቱ የፊተኛውን ኪዳን እርጌ አድርጎታል፤ ስለዚህ ያረጀ ያፈጀው የሚጠፋበት ጊዜ ተቃርቦአል (ዕብ 8:6-13)።

በዚህ ዐዲስ ኪዳን ውስጥ መሲሔ እየሰሰ ስለ መጣ አጃግ የላቁ በረከቶች አሉ፤ እርሱም ለአንዴና ለመጨረሻ ገጢአታችንን እያስተሰረየ በመካከላችን ኖረ፤ ሞተ፤ ከሞቱም ተነሣ (ዕብ 9:24-28)፤ እግዚአብሔርንም በመላት ገለጠልን (ዮሐ 1:14፤ ዕብ 1:1-3)፤ በዐዲስ ኪዳን ጎይጽ በሕዝቡ ሁሉ ላይ መንፈስ ቅዱስን አፈለሰ (ሐሥ 1:8፤ 1ቆሮ 12:13፤ 2ቆሮ 3:4-18)፤ ሕጉንም በልባችን ላይ ጸፈ (ዕብ 8:10)። ይህ ዐዲስ ኪዳን፤ በክርስቶስ የሆነ «የዘላለም ኪዳን» ነው (ዕብ 13:20)፤ በዚህም ከእግዚአብሔር ጋር ለዘላለም ጥበረት ይኖረናል፤ እርሱ አምላካችን ይሆናል፤ እኛም ሕዝቡ እንሆናለን።

ከገል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚፈጽሙ ጥያቄዎች

1. ይህን ምዕራፍ ከማንበብ በፊት ከእግዚአብሔር ጋር ስላለህ ጥበረት ከ«ቃል ኪዳን» አኳያ ዐስበህ ታውቃለህ? ይህ ቃል ኪዳን እግዚአብሔር በማይለወጡ የተስፋ ቃላት በአንተና በእርሱ መካከል ያለውን ጥበረት እንደሚቀጣጠር ታውቅ ዘንድ በጥበረቱ ውስጥ የሚጨምርልህ የርግጠኝነት ደረጃ ወይም የዋስትና ስሜት ይኖር ይሆን?
2. በእግዚአብሔርና በአንተ መካከል የተደረገ የቃል ኪዳን ግንኙነት ቢኖራችሁ፤ የዚህ ግንኙነት አካላት ደግሞ አንተና እግዚአብሔር ብቻ ብትሆኑ፤ በአንተና በእግዚአብሔር መካከል የተደረገው የዚህ ቃል ኪዳን ቅድመ-ሁኔታ ምን ሊሆን ይችላል? ቅድመ-ሁኔታዎቹን አሁን እያሟላህ ነው? ክርስቶስ በአንተና በእግዚአብሔር መካከል ባለው ቃል ኪዳናዊ ግንኙነት ውስጥ ምን ድርሻ አለው? አንተ እነዚህን ቅድመ-ሁኔታዎች ብታሟላ፤ እግዚአብሔር ቃል የሚገባልህ በረከቶች ምን ምን ናቸው? የዚህ ቃል ኪዳን የተሳትፎ ምልክቶች ምንድን ናቸው? ለዚህ ቃል ኪዳን ያለህ ግንዛቤ ለጥምቀትና ለጌታ ራት ያለህን አክብሮት ጨምርላህ ይሆን?

ልዩ ቃላት

ቃል ኪዳን	የሥራ ቃል ኪዳን
የጸጋ ቃል ኪዳን	ዐዲስ ቃል ኪዳን
የቤዛ ቃል ኪዳን	እርጌ ቃል ኪዳን

ዋቢ መጻሕፍት

(የዚህ ዋቢ መጻሕፍት መግለጫ በገጽ 32 ላይ ለምዕራፍ 1 ዋቢ መጻሕፍት ከተሰጠው ማስታወሻ ይመልከቱ። የዋቢ መጻሕፍቱ የተሟላ መረጃ በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ ላይ ይገኛል)።

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)
 - 1882-92 Litton (no explicit treatment)
 - 1930 Thomas. 134-41
2. Arminian (Wesleyan or Methodist)
 - 1983 Carter. 1:476-83
3. Baptist

1967	Gill, 1:300-359, 491-530
1887	Boyce, 247-58
4. Dispensational
 - 1947 Chafer, 7:96-99
 - 1949 Thiessen, 199-205
 - 1986 Ryrie, 453-60
 5. Lutheran
 - 1934 Mueller (no explicit treatment)
 6. Reformed (or Presbyterian)
 - 1861 Heppe, 281-319, 371-409
 - 1871-73 Hodge, 2:117-22, 354-77
 - 1878 Dabney, 292-305, 429-63
 - 1889 Shedd, 2a: 148-67
 - 1937-66 Murray, CH, 2:47-59, 123-31
 - 1938 Berkhof, 211-18, 262-301
 - 1962 Buswell, 1:307-20
 7. Renewal (or Charismatic/ Pentecostal)
 - 1988-92 Williams, 1:275-304

በርማ ካቶሊክ ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional
 - 1955 Ott (no explicit treatment)
2. Roman Catholic: Post - Vatican II
 - 1980 McBrien (no explicit treatment)

ሌሎች ሥራዎች

- Archer, G. L. "Covenant." In *EDT*, pp. 276-78.
- Collins, G. N. M. "Federal Theology." In *EDT*, pp. 413-14.
- Dumbrell, W. J. *Covenant and Creation*. Nashville: Thomas Nelson, 1984.
- Fuller, Daniell P. *Gospel and Law: Contrast or Continuum? The Hermeneutics of Dispensationalism and Covenant Theology*. Grand Rapids: Eerdmans, 1980.
- Jocx, Jakob. *The Covenant: A Theology of Human Destiny*. Grand Rapids: Eerdmans, 1968.
- Kaiser, Walter C., Jr. *Toward An Old Testament Theology*. Grand Rapids: Zondervan, 1978.
- Martens, Elmer. *God's Design: A Focus on Old Testament Theology*. Grand Rapids: Baker, 1981.
- McComiskey, Thomas E. *The Covenants of Promise: A Theology of the Old Testament Covenants*. Grand Rapids: Baker, 1985.
- Murray, John. *Covenant of Grace*. London: Tyndale, 1954.
- Osterhaven, M. E. "Covenant Theology." In *EDT*, pp. 279-80.
- Pentecost, J. Dwight. *Thy Kingdom Come*. Wheaton, Ill.: Scripture Press, 1990.

Peters, G. N. H. *The Theocratic Kingdom*. 3 vols. New York: Funk and Wagnalls. 1952 (first published 1884).
 Rayburn, R. S. "Covenant, The New." In *EDT*, pp. 278-79.
 Robertson, O. Palmer. *The Christ of the Covenants*. Grand Rapids: Baker, 1980.
 Ryrie, C. C. *Dispensationalism Today*. Chicago: Moody, 1965.
 VanGemeren, Willem. *The Progress of Redemption*. Grand Rapids: Zondervan, 1988.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ

ዕብ 8:10:-

«ይህኛን ጊዜ በጊዛ፣ ከእስራኤል ቤት ጋር የምገባው ዜጃን ይህ ነው፤
 ይላል ጌታ፤ ሕጌን በእስራኤል አኖራለሁ፤
 በልባቸውም አጽፈዋለሁ።
 እኔ አምላካቸው አሆናለሁ፤
 አካሉም ሕዝቡ ይሆናሉ።»

መዝሙር

«ታመንና ታዘዝ»

እግዚአብሔር ከሚሰጠን በረከት የምናገኘው ደስታ እምነትን በተግባር በመግለጽና በወላሳ ዜጃን ለተጻፈው ቃል በመገዛት ላይ የተመሠረተ መሆኑን ከዚህ በታች ያለው መዝሙር ያሳስባል፤ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ያደረገው የቃል ዜጃን ውልም በወላሳ ዜጃን ተመዝግቦ ይገኛል።

በቃሉ ብርሃን ከጌታ ጋር ስንራመድ፤

በመንገዳችን የሚያበራው ክብር ምንኛ ታላቅ ነው፤

መልካም ፈቃዱን ስንፈጽም፤ ሁልጊዜ በብርን ይኖራል፤

ከሚታመኑትና ከሚታዘዙት ጋርም ይኖራል።

አዝማች:-

ታመነውና ታዘዘው፤ ሌላ መንገድ የለምና፤

በእያሱስ ለመደለት በእርሱ መታመንና እርሱን መታዘዝ ነው።

ጥላ አያጠላም፤ በሰማያትም ደመና አይኖርም፤

ሆኖም ፈገግታው በፍጥነት ያስወግደዋል፤

ስንታመንና ስንታዘዝ፤ ጥርጣሬ ወይም ፍርሀት ወይም

ሲቃ ወይም እንባ አይኖርም።

ምንም እንሸከምም፤ ምንም ሐዘን አናካፍልም፤

አሚልቶ ይከፍላል ዕዳችንንም።

ትካዜ ቢሆን ወይም ሐዘን፤ መጨማድ ወይም መናደድ የለም፤

ብንታመንና ብንታዘዝ ግን እንባረካለን።

ሁሉንም ከመሠዊያው ላይ ካልተውን፤

የፍቅሩን ሐሜት ከቶ አናረጋግጥም፤

ሞገስ ያሳየውና ሐሜት የሰጠው፤

በእርሱ ለታመኑትና እርሱን ለታዘዙት ነው።

ያኔ በሚማርክ ጎበደት ከእግሩ ሥር እንቀመጣለን፤

ወይም በመንገድ ከእርሱ ጋር እንራመዳለን፤

እርሱ የሚለውን እናደርጋለን፤ ወደሚልከን እንሄዳለን፤

ከቶ አንፍራ፤ እንታመነው፤ እንታዘዘው።

ደራሲ:- ጀምስ ኤች. ሳሚስ፤ ዲ. 1919

ክፍል 4

የክርስቶስና የመንፈስ ቅዱስ አስተምህሮዎች

የክርስቶስ ሰብእና

ኢየሱስ አንድ አካል ሆኖ ሳለ እንዴት ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው ሆነ?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ስለ ክርስቶስ የተሰጠውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት እንደሚከተለው በዕቅድታ መልክ ልናቀርብ እንችላለን፤ ኢየሱስ ክርስቶስ በአንድ አካል ሆኖ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው ነው፤ ለዘላለሙም እንደዚሁ ይኖራል።

ይህን ሐሳብ የሚያረጋግጡ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ብዙ ናቸው። ከዚህ ቀጥለን በመጀመሪያ ክርስቶስ ሰው ስለ መሆኑን ቀጥለንም ስለ አምላክነቱ እንነጋገራለን፤ ከዚያም የኢየሱስ አምላክነትና ሰው መሆኑን እንዴት በአንዱ በክርስቶስ አካል እንደ ተዋቀሩ ለማሳየት እንሞክራለን።

ሀ. ክርስቶስ ሰው ስለ መሆኑ

1. ከድንግል መወለዱ፤ ስለ ክርስቶስ ሰው መሆኑን ስንናገር ከድንግል መወለዱን ከግንዛቤ በማስገባት ብንጀምር መልካም ይሆናል። ኢየሱስ ያለ ምንም ሰብአዊ አባት በመንፈስ ቅዱስ ተአምራዊ ሥራ በእናቱ በማርያም ማሕበን እንደ ተወለደ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያረጋግጣል።

«የኢየሱስ ክርስቶስ የልደት ታሪክ እንዲህ ነው፤ እናቱ ማርያም ለዮሴፍ ታዲታ ሳይገናኙ፤ በመንፈስ ቅዱስ ፀንሳ ተቸኝተች» (ማቴ 1:18)። ከጥቂት ጊዜ በኋላም የእግዚአብሔር መልአክ ለማርያም ዕጮች ለዮሴፍ፤ «የዳዊት ልጅ ዮሴፍ ሆይ፤ ዕጮችህን ማርያምን ወደ ቤትህ ለመውሰድ አትፍራ፤ የሰብኝው በመንፈስ ቅዱስ ነውና» አለው (ማቴ 1:20)። ከዚያም ዮሴፍ፤ «የኔታ መልአክ እንዳዘበው ማርያምን ወደ ቤቴ ወሰዳት። ይሁን እንጂ በኩር ልጅህን እስክትወልድ ድረስ አላወቃትም። የተወለደውንም ሕጥን «ኢየሱስ» ብሎ ጠራው» የሚል ቃል እናነባለን (ማቴ 1:24-25)።

መልአኩ ገብርኤል ለማርያም መገልጡን በምናነበበት በሐቃስ ወንጌል ላይ ይኸው እውነት ተረጋግጧል። መልአኩ ወንድ ልጅ እንደምትወገስ ከነገራት በኋላ ማርያም፤ «እኔ ወንድ ስላማለውት ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል?» አለችው። መልአኩም እንዲህ ሲል መለሰለት፤

መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል፤ የልዑልም ገደል ይጸላልሻል፤ ስለዚህ የሚወለደው ቅዱስ ሕፃን፤ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» (ሉቃ 1:35፤ ከ3:23 ጋር ያነጻጽር)።

ከድንግል የመወለዱ አስተምሮአዊ ጠቀሜታ ቢያንስ ቢያንስ በሦስት መልክ ይታያል።

1. ድንት በመሠረቱ ከዚታ መምጣት እንዳለበት ያመለክታል። እግዚአብሔር የሱቲቱ «ዘር» (ዘፍ 3:15) በመጨረሻ አባቡን እንደሚያጠፋ ቃል በገባው መሠረት፤ በሰው ጥረት ሳይሆን በገዛ ገደሉ እውን አደረገው። የክርስቶስ ከድንግል መወለዱ፤ ድንት የእግዚአብሔር የራሱ ሥራ እንጂ ከቱ በሰው ጥረት ሊመጣ የማይችል ለመሆኑ የማያሳስት ማሳሰቢያ ነው። ድንታችን በእግዚአብሔር መለኮታዊ ሥራ ብቻ የሚፈጸም ነው። ይህም «የተወሰነው ዘመን በደረሰ ጊዜ፤ እግዚአብሔር ከሱት የተወለደውን፤ ከሕፃንም በታች የተወለደውን ልጁን ላከ። ይህም የሆነው፤ የልጅነትን መብት እናገኝ ዘንድ ከሕፃን በታች ያሉትን ለመዋጀት ነው» (ገላ 4:4-5) በተባለ ጊዜ በኢየሱስ ሕይወት እውን ሆኗል።

2. ከድንግል መወለዱ ፍጹም አምላክነትና ፍጹም ሰውነት በአንድ አካል እንዲዋሐዱ አደረገ። እግዚአብሔር ልጁን እንደ ሰው ወደ ዓለም ለመላክ (ዮሐ 3:16፤ ገላ 4:4) የተጠቀመበት ዘዴ ይህ ነበር። ክርስቶስ ወደ ምድር ሊመጣ የሚችልባቸው ሌሎች መንገዶች አሉ ብለን ጥቂት ብናስብ፤ እንዳቸውም ሰውነትንና አምላክነትን በአንድ አካል በርግጥ ባላዋሐዱ ነበር። ምናልባት እግዚአብሔር ኢየሱስን ሙሉ ሰው አድርጎ በሰማይ ከፈጠረው በኋላ ያለ ሰብአዊ ወላጅ ከሰማይ ወደ ምድር ይወርድ ዘንድ መላክ ይቻላል ይሆናል። ነገር ግን ኢየሱስ እንዴት እንደ እኛ ሙሉ ሰው ሊሆን እንደ ቻለና በሥነም ከአዳም ሲወርድ ሲዋረድ የመጣው የሰው ዘር አካል እንደ ሆነ ለመረዳት እጅግ በከባድ ነበር። በሌላም በኩል፤ ኢየሱስ ከሁለት ሰብአውያን ወላጆች ማለትም ከአንድ አባትና ከአንዲት እናት በዚህ እንዲወለድ፤ ፍጹም አምላክነቱም ከፍጹም ሰውነቱ ጋር በአይወቀው መጀመሪያ አካባቢ በተአምር እንዲዋሐድ ማድረግ ለእግዚአብሔር ይቻል ይሆናል። ነገር ግን ኢየሱስ አመጣጡ በሁሉ አትጣጫ እንደ እኛው ስለሚሆን እንዴት ፍጹም አምላክ እንደ ሆነ ለመገንዘብ በጣም በተቸገርን ነበር። ስለ እነዚህ ሁለት ሌሎች ሁኔታዎች ስናስብ፤ እግዚአብሔር በጥበቡ በክርስቶስ መወለድ ሰውንና መለኮትን እንዴት አንድ እንዳደረገ ለመረዳት ያስችለናል፤ ፍጹም ሆኖ እንደ ማንም ሰው ከሴት በመወለዱም ይህ ጉዳይ ለእኛ ግልጽ ይሆናል፤ ፍጹም አምላክነቱም በመንፈስ ቅዱስ ገደል በማርያም ማሕበን በመወገስ እንደዚሁ ግልጽ ይሆናል።

3. የክርስቶስ ከድንግል መወለዱም የውርስ ገጠኢት ሳይኖርበት እውነተኛ ሰው እንዲሆን ያስችለዋል። በምዕራፍ 24 ላይ እንደ ተመለከትነው፤ ሰዎች ሁሉ ከመጀመሪያው አባታቸው ከአዳም ሕጋዊ በደልንና ብልሹ ግብረ ገባዊ ተፈጥሮን (ይህም አንዳንድ ጊዜ «የውርስ ገጠኢት» ወይም «የመጀመሪያው ገጠኢት» ተብሎ ይጠራል) ወርሰዋል። ኢየሱስ ሥነም አባት የሌለው መሆኑ የአዳም የዘር ሐረግ በከፊል ተቋርጦአል ማለት ነው። ኢየሱስም ሌሎች ሰዎች ከአዳም በተገኙበት ተመሳሳይ መንገድ ከአዳም አልተገኘም። ይህም የሰው ሁሉ የሆነው ሕጋዊ በደልና ብልሹ ግብረ ገባ የክርስቶስ አለመሆኑንና እንረዳ ዘንድ ያግዛል።

ይህ ሐሳብ መልአኩ ገብርኤል ለማርያም እንዲህ በማለት በተናገረበት ላይ ተገልጿል፤

«መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል፤

የልዑልም ገደል ይጸላልሻል፤ ስለዚህ የሚወለደው ቅዱስ ሕፃን፤

የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» (ሉቃ 1:35)።

መንፈስ ቅዱስ በማርያም ማሕበን ኢየሱስ እንዲወለድ ስላደረገ ሕፃኑ «ቅዱስ» ተባለ። ከዚህ ላይ ገጠኢት በአባት በኩል ብቻ ይተላለፋል ብሎ መደምደም

ይህም ክርስቶስን በሌላ መንገድ ወደ ዓለም ማምጣት ለእግዚአብሔር አይቻልም ለማለት አይደለም፤ ነገር ግን እንዲህ ዐይነቱ መንገድ ከሁሉ የተሻለ መሆኑን እግዚአብሔር በጥበቡ ስለ ወሰነ ነው። ለዚህም የኢየሱስ ከድንግል መወለድ ኢየሱስ ፍጹም ሰውና ፍጹም አምላክ መሆኑን እንድንረዳ ስለሚያግዝን በቱ ማስረጃ ነው። ክርስቶስን በሌላ ዘዴ እንከን በሌላው መልክ ማለትም ሊሆን በሚችለው መንገድ ሁሉ ወደ ዓለም ማምጣት ስለ መቻሉ መጽሐፍ ቅዱስ አያንግረንም።

እዚህ ላይ ትክክል ስለ መሰለኝ ከRSV ትርጉም ጠቅሷል። (በዕጸግ ላይ ያለው የNIV ትርጉምም ትክክል ነው)። እንደዚሁም ሐሳቡን፤ «ስለዚህ የሚወለደው ቅዱስ ሕፃን የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል» ብሎ መተርጎም በላዊስቶን (NIV እንዲሁም NASB)፤ የግሪኩ ሐረግ "dio kai to genomenon hagian klethestei huios theou" ነው። የትርጉሙ ትክክለኝነት የሚያረጋግጠው "to genomenon" የሚለውን ሐረግ እንደ ባለቤት የወሰደን ከሆነ ነው፤ ትርጉሙም «የሚወለደው ልጅ» ማለት ነው፤ ወይም የዓረፍተ ነገሩ ባለቤት «ቶ ሆኖ» ማለትም «ቅዱስ» «ጀናሜኖ» ከሚል እንደ ትጽል

አይገባም፤ መጽሐፍ ቅዱስ በየትኛውም ስፍራ ይህን አያረጋግጥም። እንግዲህ በዚህ ረገድ ከአዳም ጀምሮ ሲያያዝ የመጣው የዘር ሐረግ መቆረጡንና ኢየሱስ በመንፈስ ቅዱስ ገይል መፀነሱን መናገራችን ለእኛ ባድ ነው። ሉቃስ 1:35 ይህንን በመንፈስ ቅዱስ የተከናወነውን የፅንሰ ጉዳይ ከክርስቶስ ቅድስና ወይም ከክርስቶስ ግብረ ገባዊ ገጽሐና ጋር ያያይዛል፤ ይህን ሐቅ መቀበል ኢየሱስ ሥጋዊ አባት ሳይኖረው ሙሉ በሙሉ ከአዳም ዘር አለመወለዱን እንድንረዳ ያዘዘናል፤ ይህ የዘር ሐረግ መቆረጥም ኢየሱስ የአዳም የወርስ ገጢነት ሳይኖርበት መሲሕ ይሆን ዘንድ እግዚአብሔር የፈቀደበት መንገድ መሆኑን እንድንረዳም ያደርጋል። ይህም አስተሳሰብ ኢየሱስ ያለ ሰብአዊ አባት ከአዳም ዘር ሊወለድ እንዳልቻለ ያስገነዝባል። እግዚአብሔርም ኢየሱስ ፍጹም ሰው እንደ ሆነና ከአዳም የተላለፈ የወርስ ገጢነት እንደሌለበት ለማመልከት ይህንን የዘር ሐረግ የመጣለን ዘዴ ተጠቀመ።

ነገር ግን ኢየሱስ የገጢነትን ባሕርይ ከማርያም ያልወረሰው ለምንድን ነው? የርም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ማርያም ራሷ ከገጢነት የነጻች መሆኗን በመግለጽ ለዚህ ጥያቄ ምላሽ ተሰጣለች፤ መጽሐፍ ቅዱስ ግን በየትም ስፍራ ይህን ስለማያስተምር ይህ በምንም ዐይነት ለችግር መፍትሔ አይሆንም (ታዲያ ማርያም ገጢነትን ከእናቷ ያልወረሰችው በምን ምክንያት ነው?)፤ ለዚህ የሚሻለው መፍትሔ በማርያም ሕይወት የነበረው የመንፈስ

ከሚያገለግል ቃል ጋር የሚገባ ይሆናል ብለን ካላዘነ ነው። የቃሉ ትርጉም «የሚወለደው ቅዱስ» የሚል ሐሳብ አለው፤ (NIV እና NASB በዚሁ መልክ ተረድተውታል።)

በቅርቡ በተደረገው የሥነ ቃል ምርምር "to gen-nomenon" የሚለው የግሪክ ሐረግ የተለመደ አገላለጽ ሲሆን፤ «የሚወለደው ሕፃን» የሚለውን በተላላ ግንዛቤ የሚገኝበትን አላቤ ይሰጣል። የዚህን ማስረጃዎች ከሚከተሉት መረዳት ይቻላል፤ በPlotinus, *Nead*, 3.6.20-24; Plato, *Menexenus*, 237E; *Laws*, 6775C; Philo, *On the Creation*, 100; *On the Change of Names*, 267; Plutarch, *Moralia*, "Advice to Bride and Groom," 140F; *On Affection for Offspring*, 495E. ከእነዚህ የበለጠ ምሳሌዎችን ከክምፒውተር ማግኘት ይቻላል። ይህን አንጂ ከላይ የተጠቀሱት ምሳሌዎች ሉቃስ 1:35ን ለመተርጉም ሰዋስዋዊ ዐቅም ለመስጠት ብቃት አላቸው። NIV እና NASB ግን ትርጉማቸውን ለመደገፍ አጥጋቢ መከራከሪያ የላቸውም። ምክንያቱም በመጀመሪያው ምእተ ዓመት የነበሩ ግሪክ ተናጋሪ አንባቢያን "to gen-nomenon" የሚለው ሐረግ «የሚወለደው ሕፃን» የሚለውን እንደ አንድ ሐሳብ ይረዱት ነበርና። ከዚህ የተነሣ፤ PERSV ትርጉም በመጀመሪያ ምእተ ዓመት የነበሩ እንባቢያን፤ ከዓረብኛ ነገሩ የሚረዱትን «ሰለዚህ የሚወለደው ሕፃን ቅዱስ ተብሎ ይጠራል» የሚለውን አስናቀዋል። (እነዚህን የ to gen-nomenon ማስረጃዎች ላንጅ የቻለሁት the Thesaurus Linguae Graecae data base on the Ibycus Computer at Trinity Evangelical Divinity School ጥናት ሳካዲ ነው)።

የርም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን ያለ ገጢነት መፀነስን ታስተምራለች። ይህ አስተምህሮ ስለ ማርያም በእናቷ ማሕፀን መፀነስ አንጂ፤ ስለ ኢየሱስ በማርያም ማሕፀን መፀነስ አያመለክትም። ይህም ማርያም ከወርስ ገጢነት ነጻ መሆኗን የሚያስተምር ነው። ፖፕ ፒየስ 9 ዲሴምበር 8.1854 «እጅግ በጣም ቅድስት የሆነችው ድንግል ማርያም መጀመሪያ ስትፀነስ ... ከኢየሱስ ክርስቶስ በጎ ሥራ የተነሣ ... ከማንኛውም የወርስ ገጢነት ብክለት ተጠብቃለች» ሌላ ተናግረዋል (Ludwig Ott, *Fundamentals of Catholic Dogma*, trans Patrick Lynch [Rockford: Tan, 1960]። (ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን) «ማርያም ከእግዚአብሔር ልዩ የጸጋ መብት ስለ ተሰጣት በሕይወቷ ዘመን ሁሉ ከማንኛውም የግል ገጢነት ሁሉ ነጽሕ ነች» በማለት ታስተምራለች፤ (ገጽ 203)

በምላሹ ግን ዐዲስ ኪዳን «ማርያም በእግዚአብሔር ዘንድ ሞገስ» ማግኘቷን (ሉቃ 1:30) እና ከሌሎች መካከል የተባረከች መሆኗን (ሉቃ 1:42) በመጥቀስ እጅግ ያከብራታል ማለት አለብን። ዳሩ ግን ማርያም ከወርስ ገጢነት ነጻ መሆኗን መጽሐፍ ቅዱስ በየትም ቦታ አያመለክትም። «እጅግ የተወደደች ሆይ...እታ ከእንቺ ጋር ነው» (ሉቃ 1:28) የሚለው ማርያም ከእግዚአብሔር ዘንድ ታላቅ በረከት ማግኘቷን ያመለክታል፤

ቅዱስ ሥራ ከዮሴፍ የሚተላለፈውን ገጢነት መከላከል (ኢየሱስ ሥጋዊ አባት አልነበረውምና) ብቻ ሳይሆን፤ በተለምዶዊ መንገድ ከማርያምም የሚተላለፈውን ገጢነት ከልክሎአል ብሎ መናገሩ ነው፤ «መንፈስ ቅዱስ በእንቺ ላይ ይመጣል ...ስለዚህ የሚወለደው ሕፃን ቅዱስ ይባላል» (ሉቃ 1:35)።

መጽሐፍ ቅዱስ ፍጹም እውነት መሆኑን በማይቀበልት፤ ቢያንስ ቢያንስ በቀደመት ትውልዶች ዘንድ ክርስቶስ ከድንግል የመወለዱን አስተምህሮ መካድ የተለመደ ነበር። ነገር ግን፤ እምነታችን በእግዚአብሔር ቃል የሚገባ ከሆነ፤ ይህንን ትምህርት ከቶ እንክድም። ለዚህ ትምህርት የሚሆኑትን የአስተምህሮ ገጽታዎች መለይት ብንችልም ባንችልም፤ ካሉ አስተዳዋ መጽሐፍ ቅዱስ ስለሚመለከር ብቻ ነገሩን እምነን መቀበል አለብን። በርግጥ እንዲህ ዐይነቱን ተነምር መሥራት መላለምንና በውስጡ ያሉትን ሰፊጠረ እምነት አስቸጋሪ አይደለም፤ ከድንግል መወለድ «አይቻልም» የሚል ማንም ሰው መጽሐፍ ቅዱስ ላይ በተገለጸው እግዚአብሔር የማያምን መሆኑን ያመለክታል። ሆኖም መጽሐፍ ቅዱስ ከድንግል ስለ መወለድ ከሚያስተምር በተጨማሪ በአስተምህሮ ረገድም ይህ አስፈላጊ መሆኑን እንረዳለን፤ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ክርስቶስ ሰብአና የሚያስተምረውን ትምህርት በትክክል መረዳት ካለብን፤ ይህን አስተምህሮ በመቀበል መጀመሩ ይጠቅማል።

2. የሰው ድክመትና ውሳኔነት

ሀ. ኢየሱስ የሰው አካል ነበረው፤ ኢየሱስ እንደ እኛ ያለ አካል እንደ ነበረው በብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንጣቦች ይገኛል፤ ማንኛውም ሕፃን እንደሚወለድ ተወለደ (ሉቃ 2:7)። ሌሎች ልጆች እንደሚያደጉ ሁሉ እርሱም ከልጅነት ወደ ጉልማሳነት አደገ። «ሕፃኑም እያደገና አየጠነከረ ሄደ፤ በጥበብ ተሞላ፤ የእግዚአብሔርም ጸጋ በእርሱ ላይ ነበረ» ይላልና (ሉቃ 2:40)። ከዚህም ሌላ ሉቃስ፤ «ኢየሱስም በጥበብና በቁመት፤ በሞገስም በእግዚአብሔርና በሰው ፊት አደገ» ይላልና (ሉቃ 2:52)።

«ኢየሱስም ከጉብው የተነሣ ደክሞት ስለ ነበረ በውሃ ጉድጓድ አጠገብ ተቀመጠ» (ዮሐ 4:6) ስለሚል፤ ልክ እኛን እንደሚደክመን እርሱንም ይደክመው እንደ ነበር እናነባለን፤ ይህም የሆነው በሰማርያ ነበር። በመስቀል ላይ በነበረ ጊዜም «ተጠማቡ» (ዮሐ 19:28) ስላለ፤ በርግጥ ተጠምቶአል። በምድረ በዳ እርባ ቀን ከጸመ በኋላ እንደ «ተራቡ» (ማቴ 4:2) እናነባለን። አንዳንድ ጊዜ የአካል ድካም ነበረበት፤ በምድረ በዳ በተፈተነ ጊዜ እርባ ቀን ጸሞ ነበርና (እርባ ቀን መጸም የሰው ብርታት ተሟጦ ከሚያልቅበት ደረጃ ላይ ያደርሳል) ጸመ የሚቀጥል ከሆነም የማይሸር የአካል ጉዳትን ያስከትላል) በዚያን ጊዜ፤ «መላእክትም መጥተው አገለገለት» (ማቴ 4:11)፤ ከምድረ በዳ ለመውጣት በቂ ጥንካሬ እንዲያገኝም ተንከባከበች፤ በምብም ሰጠች። ኢየሱስ ሊለቅላት በሚሄድበት ጊዜ ወታደሮቹ የቀሬናውን ስምምን መስቀሉን እንዲሸከም አስገደዱት፤ ይህም የሆነው ከደረሰበት ድብደባ የተነሣ ገዡ ነበርና ኢየሱስ መስቀሉን ለመሸከም ዐቅም ስላልነበረው ነው (ሉቃ 23:26)። ኢየሱስ ፍጹም ሰው እንደ መሆኑ መጠን ውሳኔነቱ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶ የታየው በመስቀል ላይ በሞተ ጊዜ ነበር (ሉቃ 23:46)። እኛ ስንሞት እካላችን እንደሚሆነው ሁሉ የእርሱም አካል ሕያውነቱንና መንቀሳቀሱን አቀመ።

«እጅግ የተወደደች» የሚለው በግሪክ *Charitoe* ነው፤ ይህም በአፈ 1:6 ላይ ክርስቶስ የሆነ ሁሉ ለማመልከት ገብቶአል፤ ከፍለም፤ «በሚወደው በእርሱ በኩል በነጻ የተሰጠን ክብር የሆነው ጸጋው» ይላል። እንዲያውም እት «የማርያም ያለገጢነት መፀነስ በመጽሐፍ ቅዱስ ርቀቶ በሆነ መልክ አልተገለጸም» ይላል (ገጽ 200)፤ ነገር ግን በዘፍ 3:15 እና በሉቃ 1:28:41 ላይ እርቱቦ በሆነ መልክ ተገልጸዋል ይላል።

ኢየሱስ እንከን የሌለውና ድካም፤ ሕመም ወይም ሞት የማይገዛው ሆኖ በሰው አካል ከሙታን ተነሣ። እርሱም፤ «አጃቸንና አግሮቹን ተመልከቱ እኔው ራሴ ነኝ። ደግሞም ንክሱን እየ፤ በእኔ እንደምታዩት መንፈስ ሥጋና ዐጥንት የለውምና» (ሉቃ 24:39) በማለት እውነተኛ ሥጋዊ አካል ያለው መሆኑን ደጋግሞ ለደቀ መዛሙርቱ ገለጸ። «ሥጋና ዐጥንት» እንዳለውና ሥጋ የሌለው «መንፈስ» ብቻ እንዳልሆነ አሳያቸው አስተማራቸውም። ከዚህ በተጨማሪም «እነርሱም ከተጠበሰ ዓሣ አንድ ተራሽ ሰጡት፤ እርሱም ተቀብሎ በፊታቸው በላ» (ሉቃ 24:42-43) የሚል ሌላ መረጃ አለ (ከቁጥር 30፤ ከዮሐ 20:17-20:27፤ 21:9-13 ጋር ያነጻጽሩ)።

ኢየሱስ በዚሁ ሰብአዊ አካል (እንከን የለሽ የትንሣኤ አካል ቢሆንም እንኳ) ወደ ሰማይ ዐረገ። ከመሄዱም በፊት፤ «አሁን ግን ዓለምን ትቺ ወደ አብ እሄዳለሁ» ብሎ ነበር (ዮሐ 16:28፤ ከ17:11 ጋር ያነጻጽሩ)። ኢየሱስ ወደ ሰማይ ያረገበት መንገድ በዚህ ምድር ሥጋዊ ሕይወቱና በዚያው አካል በዘላቂነት በሰማይ ሊኖር ባለው ሁኔታ መካከል በዚያው አካል በሰማይ በሚኖረው ህልውና ያለውን ተግባራት ለማመልከት የታዩ ነበር። ኢየሱስም፤ «በእኔ እንደምታዩት መንፈስ ሥጋና ዐጥንት የለውምና» ብሎ፤ ከነገራቸው ከጥቂት ቁጥሮች በኋላ (ሉቃ 24:39)፤ በዚሁ በሉቃስ ወንጌል፤ «ከዚህ በኋላ እስከ ቢታንያ ይሆናቸው ወጣ፤ እጃቸውን እንሥቁ ባረካቸው እየባረካቸውም ላለ፤ ከእነርሱ ተለይቶ ወደ ሰማይም ዐረገ» (ሉቃ 24:50-51) ሲል እናገባለን። እንደዚሁም በሐዋርያት ሥራ፤ «ይህን ካለ በኋላ እየዩት ወደ ላይ ዐረገ ደመናም ከዓይናቸው ሰወረችው» (ሐሥ 1:9) የሚለውን እናነባለን።

የኢየሱስን ሥጋዊ አካል በተመለከተ ከትንሣኤው በፊት በማንኛውም ረገድ በትክክል የእኛን ይመስል እንደ ነበር እነዚህ ጥቅሶች በሙሉ በአንድነት ያመለክታሉ፤ ከትንሣኤው በኋላም «ሥጋና ዐጥንት» ያለው አካል ነበር፤ ክርስቶስ ተመልሶ በሚመጣበት ጊዜ ግን ከሞት ስንሣ እንደሚሰጠን አካል እንከን የሌለው አካል ሆኖአል። ዕርገቱ ለማስተማር የታዩ እውነት ነውና ኢየሱስ በዚሁ ሥጋዊ አካል በሰማይ መኖሩን ይቀጥላል።

ለ. ኢየሱስ ሰብአዊ አእምሮ ነበረው፤ «ኢየሱስ በጥበብ...አደጋ» (ሉቃ 2:52)፤ የሚለው ኢየሱስ እንደ ማንኛውም ልጅ በመማር ሂደት ውስጥ ማለትን ያሳያል፤ አንዱት እንደሚባል፤ አንዱት እንደሚናገር፤ አንዱት እንደሚያነብ፤ አንዱት እንደሚጽፍ፤ ለወላጆቹም አንዱት እንደሚታዘዝ (ዕብ 5:8) ተምርክሏል። ይህ የተለመደው የመማር ሂደት የአማካዊው የክርስቶስ ሰብአዊ አካል ነው።

እንደዚሁም ኢየሱስ፤ «ነገር ግን ስለዚያች ቀን ወይም ስለዚያችም ሰዓት ከአብ በቀር፤ የሰማይ መለኪነትም ቢሆን፤ ወልድም ቢሆን ማንም አያውቅም» (ማር 13:32)፤ ብሎ ወደ ምድር የሚመለስበትን ያቸን ቀን ለይቶ በተናገረ ጊዜ እንደ ማንኛችንም ያለ ልዩነት እንደ ነበረው አንገነዘባለን።

ሐ. ኢየሱስ ሰብአዊ ነፍሱና ሰብአዊ ጥልቅ ስሜት ነበረው፤ ኢየሱስ ሰብአዊ ነፍስ (ወይም መንፈስ) እንደ ነበረው የሚያመለክቱ አያሌ ፍንጮች አሉ። ከመስቀሉ በፊት ኢየሱስ፤ «አሁንም ነፍሴ ተጨነቀች» (ዮሐ 12:27) ብሎአል። ከጥቂት ጊዜ በኋላም ዮሐንስ፤ «ይህን ካለ በኋላም ኢየሱስ በመንፈሱ ታወቀ» (ዮሐ 13:21) በማለት ጽፎአል። በሁሉም ጥቅሶች «ታወቀ» የሚለው ቃል «ታራሶ» የሚለውን የግሪክ ቃል ይወክላል፤ ይህም ቃል ለሰዎች ሲናወጡ ወይም በሆነ አደጋ ድንገት ሲረበሹ የሚጠቀሙበት ቃል ነው።⁶

⁶ካለ ትንሣኤ አካል ባሕርይ ምዕራፍ 28፤ ገጽ 680-686 እና በዚህ መጽሐፍ ቅጽ 2 ላይ የሚገኘውን ምዕራፍ 42ን ይመልከቱ።

⁷የዚህን ጥቅስ ተጨማሪ ማሳሰቢያ በገጽ 626-629 ይመልከቱ።

⁸ታራሶ (tarasso) ወይም «ታወቀ» የሚለው ቃል ለምሳሌ ያህል ጠቢቅን ዐዳሱን የአይሁድ ንጉሥ ለመፈለግ መምጣታቸውን ሂሮድስ በሰማ ጊዜ (ማቴ 2:3) መታወኩን

ከዚህም ሌላ፤ ኢየሱስ ከመስቀሉ አስቀድሞ ሊያጋጥመው ያለውን መከራ ሰላወቀ፤ «ነፍሴ እስከ ሞት ድረስ እጅግ ዐዘናለች» (ማቴ 26:28) አለ። የተሰማው ንክን ከዚህም በላይ የበረታ ቢሆን ኖሮ፤ ነፍሱን እንኳ ሊያጠፋ ይችል ነበር።

ኢየሱስ ሙሉ ሰብአዊ ስሜት ነበረው። በመቶ አለቃው እምነት ተደንቀ (ማቴ 8:10)፤ በአልዓዛር ሞት ዐዘኖ አለቀሰ (ዮሐ 11:35)፤ ከዚያም፤ «ኢየሱስ በዚህ ምድር በኖረበት ዘመን ከሞት ሊያድነው ወደሚችለው ጸሎትንና ልመናን ከታላቅ ጩኸትና ከአንፃር ጋር አቀረበ፤ ፍጹም ትሑት ሆኖ በመታዘዙም ጸሎቱ ተሰማለት» (ዕብ 5:7) ተብሎ እንደ ተጻፈው በሙሉ ልቡና በስሜቱ ጸለየ።

በተጨማሪም ጸሐፊው፤ «የእግዚአብሔር ልጅ ቢሆንም እንኳ ከተቀበለው መከራ መታዘዝን ተማረ፤ በዚህም ፍጹም ሆኖ ከተገኘ በኋላ፤ እርሱን ለሚታዘዙ ሁሉ የዘላለም ድነት ምክንያት ሆነላቸው» (ዕብ 5:8-9) ሲል ይነግረናል። ይሁን እንጂ፤ ኢየሱስ ፈጽሞ ንጢአት ካልሠራ እንዴት «መታዘዝን ሊማር» ይችላል? ኢየሱስ እንደ ማንኛውም የሰው ልጅ በብስለት እያደገ በሄደ ጊዜ ደረጃ በደረጃ ጎሳፊነትን ሊሸከም ቻለ። ዕድሜውም በጨመረ ቁጥር አባትና እናቱ ላት ያለ ትእዛዝን እንዳፈጽም ያዘት ነበር። በሰብአዊ ጥንካሬውም ከሰማያዊ አባቱ የተሰጡትን ክብድ ያሉ ሥራዎች አከናወነ። በዕብ 5:8 ላይ እንደ ተገለጸው የሥራው ክብደት እየጨመረ ሲሄድ፤ አንዳንድ መከራም ሲገጥመው የኢየሱስ ሰብአዊ ግብረ ገባዊ ብቃት፤ በአስቸጋሪ ሁኔታ ውስጥም የመታዘዝ ችሎታው አደገ። «ግብረ ገባዊ የጀርባ ዐጥንቱ» የጠነከረው በየጊዜው ከሚያጋጥመው አስቸጋሪ ልምድ የተነሣ ነው ማለት እንችላለን፤ በዚህ ሁሉ ግን አንድም ጊዜ ከቶ ንጢአት አልሠራም።

በኢየሱስ ሕይወት ፈጽሞ ንጢአት አለመኖሩ ከሁሉ ይልቅ አስደናቂ ነው፤ ምክንያቱም በምድረ በጻ ብቻ ሳይሆን፤ በሕይወት ዘመኑ ሁሉ ብርቱ ፈተናዎች አጋጥመውት ነበርና። የዕብራውያን ጸሐፊ ስለ ኢየሱስ፤ «ነገር ግን እንደ እኛ በማንኛውም ነገር የተፈተነ...ይሁን እንጂ ምንም ንጢአት አልሠራም» ይላል። ፈተና አጋጠመው ማለት ሊፈተን የሚችል አማካዊ የሆነ ባሕርይ ነበረው ማለት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ «ምክንያቱም እግዚአብሔር በክፉ አይፈተንም» በማለት (ያዕ 1:13) በግልጽ ይናገራልና።

መ. በአጠገቡ የነበሩት ሰዎች ኢየሱስ ሰው እንደ ነበር አስተዋለ፤ ማታወስ በኢየሱስ አገልግሎት መካከል ላይ አንድ አስደናቂ ዘገባ ያቀርባል። ምንም እንኳ ኢየሱስ፤ «በሕዝቡ መካከል ማንኛውንም ደዌና ሕመም እየፈወሰ...ሕዝብ ሁሉ እስኪከተሉው ድረስ» (ማቴ 4:23-25) በገሊላ ሁሉ ቢዘዋወርም ወደ ገዛ መንደሩ ወደ ናዝሬት መመጣ ጊዜ፤ ለብዙ ዘመን ያውቁት የነበሩ ሰዎች አልተቀበሉትም።

ኢየሱስ እነዚህን ምሳሌዎች እንደ ጨረሰ ከዚያ ስፍራ ተነሥቶ ነበር፤ ወደ ገዛ አገሩ መጣ፤ በምክራባቸውም ሕዝቡን ያስተምር አደር፤ እነርሱም በመገረም እንዲህ አሉ፤ «ይህ ሰው ይህን ጥበብና እነዚህን ታምራት የማድረግ ገይል ከየት አገኘ? ይህ የዐናጢው ልጅ አይደለምን? የእናቱስ ስም ማርያም አይደለምን? ወንድሞቹስ ያዕቆብ፤ ዮሴፍ፤ ስምዖንና፤ ይሁዳ አይደሉምን? እንቶቹስ ከእኛው ጋር

ለማመልከት ገብቶአል። ደቀ መዛሙርትም ኢየሱስ በባሕር ላይ መራመዱን ድንገት ባዩ ጊዜ ፈርተው መንፈስ ነው አሉ (ማቴ 14:26)፤ ዘካርያስ በአያርሳሊም ቤተ መቅደስ ውስጥ መልእክተ ተገልጦ ድንገት ባዩ ጊዜ ደገጠ (ሉቃ 1:12)። ኢየሱስ ከትንሣኤ በኋላ ድንገት በመካከላቸው በተገለጠ ጊዜ ደቀ መዛሙርት ተጨነቁ (ሉቃ 24:38)። ነገር ግን ኢየሱስ «ልባችሁ አይጨነቁ» ባለ ጊዜ ቃሉ በዮሐንስ 14:12-17 ላይ ገብቶአል፤ በእዚህ ኢየሱስ በመንፈሱ በተጨነቀ ጊዜ እምነት እንደሌለው ወይም ንጢአት እንደ ሠራ አድርጎ ማሰብ የለብንም። እንዲህ ዐይነቱ ሁኔታ ከፍተኛ አደጋ በተከሠተ ጊዜ ሊመጣ የሚችል ብርቱ ሰብአዊ ስሜት ነው።

አይደሉም? ስለዚህም ሳይቀበሉት ተሩ...በአለማመናቸውም ምክንያት ብዙ ታምራት በዚያ አላደረገም (ማቴ 13:53-58)።

እነዚህ ከማንኛውም ሰው ይልቅ ኢየሱስን የሚያውቁ፤ ከሠላሳ ዓመት በላይም ዐብረውት የኖሩና የሠሩ ሰዎች ኢየሱስን ከተራ ሰው የማይሻል አድርገው እንደ ገመቱት ይህ ምንባብ ያመለክታል፤ በርግጥ ጥሩ፤ ደግ፤ ርገሩናና እውነተኛ ሰው መሆኑን አልካዱም፤ ይሁን እንጂ፤ ታምሮ የሚሠራ የእግዚአብሔር ነቢይና ሥጋ ለብሶ ወደ ምድር የመጣ እግዚአብሔር ራሱ መሆኑን በፍጹም እንዳልተቀበሉት ይኸው ምንባብ ያመለክታል። በሚቀጥሉት ክፍሎች ውስጥ ኢየሱስ በማንኛውም መንገድ ፍጹም አምላክ መሆኑን የምንመለከት ቢሆንም፤ እርሱ በአንድ አካል የተገለጠ እውነተኛ አምላክና እውነተኛ ሰው ነበር፤ እኛም የአንድን ምንባብ መንፈስ በዚህ መልክ መገንዘብ አለብን። ኢየሱስ የመጀመሪያዎቹን ሠላሳ የሕይወቱ ዘመናት እንደ ማንኛውም በመገኘቱ ከማንኛውም ሰው ይልቅ የሚያውቁት የናዝሬት ሰዎችም በሥልጣን ማስተማርና ተአምር ማድረግ በመቻሉ ተደነቁ፤ ያውቁታል፤ በመካከላቸው እንዳለ እንደ ማንኛውም ሰው ዐብሮአቸው ኖሮአል። «የዐናጢው ልጅ» ነበር (ማቴ 13:55)። እርሱ ራሱም «ዐናጢ» ነበር (ማቴ 6:3)። «እነዚህን ... ከየት አገኘ?» ብለው አስከጢይቱ ድረስም ተራ ሰው ነበር (ማቴ 13:56)። የሐንሰም፤ «የዝግ ወንድሞቹ እንዲ አላመኑበትም» በማለት ይነገረናል (ዮሐ 7:5)።

ኢየሱስ ሙሉ በሙሉ ሰው ነበር? ከእርሱም ጋር ለሠላሳ ዓመት የኖሩና የሠሩ ሰዎችና በአንድ ጣራ ሥር ዐብረውት ያደጉ ወንድሞቹ እንዲ ጥሩ ሰው ከመሆን የተለየ ምንም ሌላ ባሕርይ አልዩበትም፤ ሥጋ ለብሶ ወደ ምድር የመጣ አምላክ ስለ መሆኑም ምንም ግንዛቤ አልነበራቸውም።

3. ገጠኤት-አልባነት፤ በዲስ ኪዳን፤ ኢየሱስ ልክ እንደኛ ሙሉ በሙሉ ሰው መሆኑን በግልጽ ቢናገርም፤ በአንድ ጠቃሚ ነገር የተለየ እንደ ሆነም ያረጋግጣል፤ ይኸውም ገጠኤት-አልባ መሆኑ ነበር፤ በሕይወት ዘመኑ ሁሉ ከቶ ገጠኤት አልሠራም። አንዳንዶች ኢየሱስን ገጠኤት ካልሠራ ማለትም ሰው አልነበረም ማለት ነው፤ ሰው ሁሉ ገጠኤት ይሠራልና በማለት ይከራከራሉ። ተቃውሞ የሚያቀርቡ እነዚህ ሰዎች የሰው ዘር ጤናማ ባልሆነ ሁኔታ እንደሚኖር ማስተዋል አልቻሉም። እግዚአብሔር ትዱሳንና ጸድቃን አድርጎ እንጂ፤ ጎጥኦን አድርጎ አልፈጠረንም። አዳምና ሔዋን ገጠኤት ከመሥራታቸው በፊት በዲድን ገነት ሳሉ እውነተኛ ሰዎች ነበሩ። እኛም አሁን ለመቶ ብዙሃንም፤ እግዚአብሔር ባተደው መሠረት ፍጹምና ገጠኤት የሌለበት ሰብአዊነታችን ሲመለስን የምንሆነውን ያህል ሆነን አንገኝም።

የኢየሱስ ገጠኤት-አልባነት በዲስ ኪዳን ላይ በተደጋጋሚ ትምህርት ሆኖ ቀርቦአል። ልጅ ሳለ፤ «በጥበብ ተሞላ፤ የእግዚአብሔርም ጸጋ በእርሱ ላይ ነበረ» (ሉቃ 2:40) በሚለው ላይ የዚህን ፍንጭ እንመለከታለን። ከዚያም ሰይጣን ኢየሱስን አርባ ቀን ከፈተነው በኋላ ራሱ ተሸነፈ እንጂ፤ ገጠኤት ሊያሠራው እንዳልቻለ እናነባለን፤ «ዲያብሎስም ፈተናውን ሁሉ ከጨረሰ በኋላ ሌላ አመቺ ጊዜ እስኪያገኝ ድረስ ከእርሱ ተለየ» (ሉቃ 4:13)። እንደዚሁም ኢየሱስ ስሕተት ለመፈጸሙ ምንም ዐይነት ማስረጃ እንደሌለ በተመሳሳይ ወንጌሎቹ (ማቴዎስ፤ ማርቆስና ሉቃስ) ውስጥ አናያለን። ኢየሱስም እርሱን ይቃወሙት የነበሩትን አይሁድ፤ «ከእናንተ ስለ ገጠኤት በማስረጃ ሊከሰኝ የሚችል አለን?» (ዮሐ 8:46) በማለት ጠየቃቸው፤ እነርሱም ምንም መልስ አልሰጡም።

የኢየሱስ ገጠኤት-አልባነት በይበልጥ ግልጽ ሆኖ የሚገኘው በዮሐንስ ወንጌል ነው። ኢየሱስ፤ «እኔ የዓለም ብርሃን ነኝ» (ዮሐ 8:12) ሲል አስደናቂ ዐዋጅ ተናገረ። ብርሃን እውነትንና ግብረ ገባዊ ገጽሕናን እንደሚወክል

ከተረዳን፤ እዚህም ላይ ኢየሱስ በዓለም ሁሉ የእውነት፤ የግብረ ገባዊ ገጽሕናና የቅድስና ምንጭ መሆኑን አየገለጸ ነው። ይህም አስገራሚና ከገጠኤት ነጻ በሆነ ሰው የሚደረግ ንግግር ነው። በተጨማሪም፤ የሰማይ አባቱን ስለ መታዘዙ «ምን ጊዜም የሚያስደስተውን» አደርጋለሁ ብሎአል (ዮሐ 8:29)፤ የአሁን ጊዜ ግስ ቀጣይነት ያለውን የሥራ እንቅስቃሴ ያመለክታል፤ «እኔ ምንጊዜም የምሠራው እርሱን የሚያስደስተውን ነው»። ኢየሱስ በሕይወቱ መጨረሻ፤ «እኔ የአባቱን ትእዛዝ ጠብቄ በፍትህ ኑራለሁ» (ዮሐ 15:10) ማለት ችሎአል። ኢየሱስም በጸላጣስ ፊት በአይሁድ በተከሰሰ ጊዜ አይሁድ ከስ ቢያቀርቡበትም እንኳ ጸላጣስ፤ «እኔ የሚያስከስስ በደል አላገኘሁበትም» (ዮሐ 18:38) በማለት ጉዳዩን የቋጨው መሆኑን ማስተዋሉ አስፈላጊ ነው።

በሐዋርያት ሥራ ኢየሱስ ብዙ ጊዜ «ቅዱስ» ወይም «ጸድቁ» ወይም ከዚህ ጋር ተመሳሳይ በሆነ አገላለጽ ተመልክቶአል (ሐ/ሥ 2:27፤ 3:14፤ 4:30፤ 7:52፤ 13:35 ይመ)። ጳውሎስም ኢየሱስ ሰው ሆኖ ለመኖር ወደ ምድር መምጣቱን ሲገልጽ፤ «ገጠኤትኛ ሰው» ሆኖ መጣ ብሎ ላልመግለጽ ተጠንቅቆ ነበር፤ ይልቁኑ እግዚአብሔር የራሱን ልጅ «በገጠኤትኛ ሰው አምላክ የገጠኤት መሥዋዕት» (ሮሜ 8:3) እንዲሆን ላከው ይላል። ኢየሱስንም፤ «ገጠኤት የሌለበትን እርሱን» (2ዮሐ 5:21) በማለት ያመለክታል።

የዕብራውያን ጸሐፊ ኢየሱስ ተፈትኖ እንደ ነበር ይገልጻል፤ ይሁን እንጂ፤ ከዚህ ጋር በማያያዝ ገጠኤት አልሠራም በማለት በጽኑነት ይገልጻል፤ «ነገር ግን እንደ እኛ በማንኛውም ነገር የተፈተነ...ምንም ገጠኤት አልሠራም» (ዕብ 4:15) በማለት ያረጋግጣል። ኢየሱስ፤ «ቅዱስ፤ ነቀፋ የሌለበት ገጽሕ፤ ከገጠኤትኛች የተለየና ከሰማያት በላይ የነበረ እንደዚህ ያለ ሊቀ ካሳናት ነው» (ዕብ 7:26)። ጳውሎስም ኢየሱስ ከማንኛውም ግብረ ገባዊ ብልሽነት ነጻ እንደ ሆነ ለመግለጽ የብሉይ ኪዳንን ዘይቤአዊ አገላለጽ በመጠቀም ሰናገር፤ «ወርሩና እንከን እንደሌለበት በግ ደም» (1ጴጥ 1:19) ይላል። ጳውሎስ በተጥታ፤ «እርሱ ገጠኤት አላደረገም፤ በእፋም ተንኮራ አልተገኘበትም» ብሎአል (1ጴጥ 2:22)። ኢየሱስ በሞተ ጊዜ፤ «ወደ እግዚአብሔር ያቀርባችሁ ዘንድ ጸድቅ የሆነው እርሱ ስለ ዐመሰኛች ሞተ» (1ጴጥ 3:18)። ዮሐንስ በመጀመሪያው መልእክቱ፤ «ጸድቁ ኢየሱስ ከርስቶስ» (1ዮሐ 2:1) ደግሞም፤ «በእርሱም ገጠኤት የለም» (1ዮሐ 3:5) ይላል። ስለዚህ የክርስቶስን ገጠኤት-አልባነት በሚመለከት በዲስ ኪዳን ዐበይት ክፍሎች ሁሉ ትምህርት መሰጠቱን መከድ ያስቸግራል። እርሱ በእውነት ሰው ነበር፤ ሆኖም ገጠኤት አልነበረበትም።

ከክርስቶስ ገጠኤት-አልባነት ጋር አያይዘን በምድረ በጻ ያጋጠሙትን የፈተናዎቹን ባሕርይ በግርዝር መመልከት አለብን (ማቴ 4:1-11፤ ማር 1:12-13፤ ሉቃ 4:1-13)። የፈተናዎቹም ዐላማ ኢየሱስ መሲሕ እንደ መሆኑ መጠን ከተመደበለት ከባድ የታዘኝነትና የመከራ መንገድ እንዲያመልጥ ለማድረግ መሞከር ነው። ኢየሱስም፤ «መንፈስ ወደ በረሐ ወሰደው፤ በዚያም አርባ ቀን በዲያብሎስ ተፈተነ» (ሉቃ 4:1-2)። ይህ ፈተና በብዙ መልኩ አዳምንና ሔዋንን በዲድን ገነት ካጋጠማቸው ፈተና ጋር የሚመሳሰል ቢሆንም፤ ይኸውም እጅግ ከባድ ነበር። አዳምና ሔዋን ከእግዚአብሔር ጋርና እርስ በርሳቸው ግብረት ነበራቸው፤ ከአንድ ዛፍ ብቻ እንዳይበሉ ከመክልከላቸው በቀር ምንጣም በያይነቱ ነበረላቸው። በአንጻሩ ግን ኢየሱስ ከሰው ጋር ግብረት አልነበረውም፤ የሚበላው ምንጣም አልነበረውም። አርባ ቀን ከጸመ በኋላም ከሞት አፋፍ ደርሶ ነበር። በሁለቱም በኩል የተጠየቀው ታዘኝነት በእግዚአብሔር ባሕርይ ላይ የተመሠረተው ለዘላለማዊው የግብረገብ ሕግ የሚያስፈልግ ታዘኝነት አይደለም። ነገር ግን እግዚአብሔር ለሰጠው ግልጽ መመሪያ ገጽሕ ታዘኝነት መኖር አለመኖሩን ለመፈተሽ የቀረበ ፈተና ነው። አዳምንና ሔዋንን በተመለከተ

እግዚአብሔር መልካምንና ክፉን ከምታስታውቅ ዛፍ እንዳይበሉ እዘዛቸው። ዋናው ጉዳይም እግዚአብሔር ስለዘዛቸው ብቻ መፈጸም አለመፈጸማቸው ነበር። ኢየሱስን በተመለከተ ግን በምድረ በዳ ለአርባ ቀን «በመንፈስ ቅዱስ» በተመራ ጊዜ አባቱ በመንፈስ ቅዱስ በሚሰጠው ምሪት ፈተናው እንደ ተጠናቀቀና ኢየሱስ ከስፍራው መሄድ እንደሚችል እስኪነገረው ድረስ ምንም ነገር ሳይበላ እንዲሁ እንዲቈይ የአባቱ ፈቃድ መሆኑን ተገንዝቦአል።

«የእግዚአብሔር ልጅ ከሆንህ እስቲ፤ ይህ ድንጋይ እንጀራ እንዲሆን እዘዘው» (ሉቃ 4:3) ከሚለው፤ የፈተናው ከብደት የቱን ያህል እንደ ሆነ መገንዘብ እንችላለን። በርግጥ ኢየሱስ የእግዚአብሔር ልጅ ነበር፤ በእርግጥም ደግሞ ማንኛውንም ድንጋይ በቅጽበት እንጀራ ለማድረግ ጎደል ነበረው። ውሃን በቅጽበት ወደ ወይን ጠጅ የለወጠውና እንጀራንና ዓሣን ያወሰደው እርሱ ነበር። ኢየሱስ በፍጥነት ካልበላ የገዛ ሕይወቱ የምታልፍ ይመስል ስለ ነበር፤ ፈተናው ከፍተኛ ነው። ይሁን እንጂ፤ እርሱ በእኛ ፈንታ እግዚአብሔርን በፍጹም ለመታዘዝ መጣ፤ ይህንንም የሚያደርገው ሰው እንደ መሆኑ መጠን ነበር። ይህም በሥጋዊ ብርታቱ ብቻ መታዘዝ ነበረበት ማለት ነው። ፈተናውን ለራሱ ለማቃለል መስታዊ ጎደሉን ቢጋብዝ ኖሮ፤ በሰውነት ባሕርይ መሉ በመሉ እግዚአብሔርን አልታዘዘም ነበር ማለት ነው። ፈተናው መስታዊ ጎደሉን ተጠቅሞ የመመዘኛ ሚዛንን «በማታለል» ታዛዥነትን ማቃለል ነበር። ኢየሱስ ግን እንደ አዳምና እንደ ሔዋን ሳይታለል ለሰማያዊ አባቱ ትእዛዝ መገዛትን ከሁሉ በማስቀደም ለራሱ መልካምና አስፈላጊ የሆነውን ላለመብላት ወሰነ።

ለዐጭር ጊዜ ቢሆንም እንኳ ለሰይጣን ወድቆ የመስገድና «በዓለም መንግሥታት ሁሉ» (ሉቃ 4:5) ላይ ሥልጣን የማግኘት ፈተናም በሕይወት ዘመኑ ሁሉ ለሰማያዊ አባቱ በመታዘዝ የሚገኝ ሥልጣን ሳይሆን፤ በሰሐተት ለጨለማው ገዢ በመገዛት ሥልጣንን የማግኘት ፈተና ነው። እሁንም ኢየሱስ ወራዳውን መንገድ ንቆ ወደ መስቀል የሚመራውን የመታዘዝ መንገድ መረጠ።

እንደዚሁም፤ ከቤተ መቅደስ ጫፍ ላይ ራሱን ወደ ታች እንዲወረወር የቀረበለት ፈተና (ሉቃ 4:9-11) እግዚአብሔር አስደናቂ በሆነ መንገድ ታምር ሀገቱ እንዲታደገውና በዚህም ብዙ ተከታይ በማግኘት ከፊት ለፊቱ ካለው ፈታኝ የአገልግሎት መንገድ እንዲዘናጋ እግዚአብሔርን «ለማስገደድ» የቀረበ ነው። ይህም ፈታኝ መንገድ ኢየሱስ ለሦስት ዓመታት ችግረኞችን በመርዳት፤ በሥልጣን በማስተማርና በብርቱ ተቃውሞ ውስጥ በፍጹም የሕይወት ቅድስና ምሳሌ በመሆን የፈጸመውን አገልግሎት የሚያካትት ነው። ሆኖም ኢየሱስ መስራች እንደ መሆኑ መጠን አሁንም ይህን «ቀላል መንገድ» በመቃወም ለዐላማው መሳካት ትኩረት ሰጠ (በርግጥ መንገዱ ለማንኛውም ሁኔታ ዐላማውን አያሳካም ነበር)።

ኢየሱስ፤ «በጥበብ ... በሞገስም በእግዚአብሔር ... ፊት አደገ» (ሉቃ 2:52) እንደዚሁም፤ «ከተቀበለው መከራ መታዘዝን ታማሪ» (ዕብ 5:8) በተባለው መሠረት፤ እነዚህ ፈተናዎችም በኢየሱስ የልጅነት ወቅትና በጉልማሳነቱ ጅማራ ላይ እያደር ውስብስብ እየሆኑ የመጡ የሕይወት ግብረ ገባዊ ጥንካሬና ብስለት ውጤቶች ናቸው። ክርስቶስ በምድረ በዳ ባጋጠሙት በእነዚህ ፈተናዎችና በሠላሳ ሦስት ዓመታት የሕይወት ዘመኑ ባጋጠሙት የተለያዩ ፈተናዎች ውስጥ ስለ እኛና በእኛ ፈንታ ለእግዚአብሔር ታዞላል፤ በዚህም አዳም ያልታዘዘውን፤ የአስራኤልም ሕዝብ በምድረ በዳ ያልታዘዙትንና እኛም ያልታዘዘነውን ትእዛዝ (ሮሜ 5:18-19 ይመ) ፈጽሞአል።

ለማስተዋል ቢከብደንም እንኳ፤ በእነዚህ ፈተናዎች ውስጥ ኢየሱስ እኛንም በፈተናችን ጊዜ ሊረዳን የሚችልበትን ግንዛቤ እንዳገኘ መጽሐፍ ቅዱስ ያረጋግጣል፤ «እርሱ ራሱ በተፈተነ ጊዜ መከራን ስለ ተቀበለ፤ የሚፈተኑትን

ሊረዳቸው ይችላል» (ዕብ 2:18)። ኢየሱስ እንደ እኛ ስለ ተፈተነ፤ ከዚህም የተነሣ በድካማችን ሊራራልን የሚችል መሆኑን ጸሐፊው እንደሚከተለው ይገልጻል።

በድካማችን ሊራራልን የማይችል ሊቀ ካህናት የለንምና፤ ነገር ግን እንደ እኛ በማንኛውም ነገር የተፈተነ ሊቀ ካህናት አለን፤ ይሁን እንጂ ምንም ነጠሊት አልሠራም እንግዲህ ምሕረትን እንድንቀበልና በሚያስፈልገንም ጊዜ የሚረዳንን ጸጋ እንድናገኝ ወደ ጸጋው ዘፋን በእምነት እንቅረብ (ዕብ 4:15-16)።

ይህ በሕይወታችን ውስጥ ተግባራዊ ጠቀሜታ አለው፤ በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ በፈተና ስናልፍ፤ የክርስቶስን ሕይወት ማሰብ አለብን፤ እርሱን ካጋጠሙት ሁኔታዎች ጋር መመሳሰል አለመመሳሰላቸውንም መጠየቅ አለብን። አብዛኛውን ጊዜ ለአንድ አፍታ ብናሰላስል በኢየሱስ ላይ ከደረሱት ፈተናዎች ውስጥ አንዳንዶቹ በየቀኑ ከሚደርሱበት ፈተናዎች ጋር ተመሳሳይ መሆናቸውን እናስተውላለን፤ ይሁን እንጂ በዝርዝር ጉዳዮች ላይ ሳይመሳሰሉ ይችላሉ።

4. ኢየሱስ ነጠሊት መሥራት ይችል ነበር? አንዳንድ ጊዜ፤ «ክርስቶስ ነጠሊት መሥራት ይችል ነበር?» የሚል ጥያቄ ይነሳል። አንዳንዶች ስለ ክርስቶስ ነጠሊት አይሠራቸው ማለትም «ነጠሊት መሥራት ስለ አለመቻሉ» ክርክር ያቀርባሉ። ሌሎች ደግሞ ኢየሱስ ነጠሊት መሥራት ባይችል ኖሮ ፈተናዎቹም እውነተኛ ባልሆኑ ነበር በማለት ይቃወማሉ። ታዲያ የሚፈተነው ሰው ነጠሊት መሥራት ካልቻለ፤ ፈተናው እንዴት እውነተኛ ይሆናል?

ለዚህ ጥያቄ ምላሽ ለመስጠት በአንድ በኩል መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የሚናገረውን፤ በሌላ በኩል ደግሞ እኛ በበኩላችን የምንሰጠውን ድምዳሜ ባሕርይ ለይተን ማየት ይኖርብናል፤ (1) ክርስቶስ ከቶ ነጠሊት እንዳልሠራ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያረጋግጣል (ከላይ ያለውን ይመልከቱ)። በዚህ ጉዳይ ላይ በሐሳባችን ምንም ጥያቄ ሊኖረን አይገባም። (2) በተጨማሪም ኢየሱስ መፈተኑንና ፈተናዎቹም እውነተኛ እንደ ነበሩ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ይናገራል (ሉቃ 4:2)። በእግዚአብሔር ቃል የምናምን ከሆነ ክርስቶስ፤ «እንደ እኛ በማንኛውም ነገር የተፈተኑ»፤ ሆኖም ምንም ነጠሊት እንዳልሠራ (ዕብ 4:15) በአጽንዖት መናገር አለብን። በክርስቶስ ነጠሊት መሥራት አለመሥራት ላይ ያለን ግምት፤ ክርስቶስ በእውነት አልተፈተነም ወደሚል አዘማሚያ የሚወስደን ከሆነ፤ ወደ ተሳሳተ ድምዳሜ፤ ማለትም ከእግዚአብሔር ቃል ጋር ወደሚጣረስ ሁኔታ ደርሰናል ማለት ነው። (3) እንደዚሁም «እግዚአብሔር በነቱ እንደማይፈተን» (ዮሴ 1:13) ከሚለው የመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ ጋር

ንበተለይ የቤተ ሰብን ሕይወት በተመለከተ ኢየሱስ የዐሥራ ሁለት ዓመት ልጅ ላለ ቤተ መቅደስ መገኘቱ፤ ከተገለጸበት ጊዜ ጀምሮ በወንጌሎች በየትኛው ስፍራ የሴፍ አለመጠቀሱን ማስታወስ ጠቃሚ ነው። የኢየሱስ አኖትና ሌሎቹ የቤተ ሰብ አባላት ወንድሞቹና እንዲሁ በስም ሲጠቀሱ የሴፍ አለመጠቀሱ የሚገርም ነው (ማቴ 13:55-56)። ማር 6:3 ይመ፤ ከማቴ 12:48 ጋር ያነጻጽሩ። ለምሳሌ፤ «የኢየሱስ አኖት» በግላው ቃና በነበረው ስርግ ላይ ስትገኝ (ዮሐ 2:1)፤ አባቱ ግን በሕይወት ከነበረ አለመገኘቱ (ከዮሐ 2:12 ጋር ያነጻጽሩ) እንግዳ ነገር ሊመስል ይችላል። ይህም ኢየሱስ ዕድሜው ዐሥራ ሁለት ዓመት ከሞላ ከጥቂት ጊዜ በኋላ የሴፍ መሞቱንና ኢየሱስ ለተወሰነ ጊዜ በአንድ ወላጅ ቤት ማደጉን ያመለክታል። ይህም ኢየሱስ አያደገ በሄደ ቍጥር እንደ ማንኛውም ወንድ የቤተ ሰብን የመሪነት ጎላፊነት ተቀብሎ የዐናጢነትን ተግባር እያከናወነ (ማር 6:3) ወንድሞቹንና እንዲሁ ይረዳ ነበር ማለት ነው። ስለዚህ ኢየሱስ ከቶ ያላገባ ቢሆንም፤ በቤተ ሰብ ውስጥ የሚከሰቱ ሁኔታዎችንና በዘመናችን ባሉት ቤተ ሰቦች ውስጥ የሚከሰቱ ግጭቶችን ተለማምዶ ነበር።

¹Peccare የሚለው የላቲን ቃል «ነጠሊት መሥራት» ማለት ነው።

መግጥማት አለብን። እዚህ ላይ ግን ጥያቄው የሚከብድ ይሆናል። ኢየሱስ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው (መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚህ ጉዳይ ደጋግሞ በግልጽ እንደሚያስተምር ከዚህ ሐተታ በታች እናቀርባለን) ከነበረ፤ ታዲያ «ኢየሱስ በከፋ እንደሚቆይተን ማረጋገጥ የለብንም?» (በአንድ በኩል ሲታይ)

ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ባለው ግልጽ ይፋ ማረጋገጫ መሠረት መንገዝ እስከ ቻልን ድረስ ብቻ ነው። እዚህ ላይ ሌሎች አስተምህሮዎች ከገቡባቸው ብዙ አጣብቂኞች ጋር ተመሳሳይ በሆኑ አጣብቂኞች ውስጥ እንገባለን። እነዚህም በተጥታ የማይቃረኑ ቢሆኑም እንኳ፤ በራሳችን ግንዛቤ አንድ ላይ ለማዋሐድ የማንችላቸውና መጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት የሚሰጥባቸው ከባድ ነገሮች ናቸው። ለምሳሌ፤ የሥላሴን ነስተምህሮ በተመለከተ፤ እግዚአብሔር በሦስት አካል እንደሚገኝ፤ እያንዳንዱም አካል ፍጹም አምላክ እንደ ሆነና አንድ አምላክ እንዳለ እረጋግጣለን። እነዚህ አባባሎች የማይቃረኑ ቢሆኑም እንኳ፤ እርስ በርሳቸው ያላቸውን መያያዝ ለመረዳት ይከብዳል። አባባሎቹ ቢያንስ አሁን ባለንበት ሕይወት እንዴት እንደ ተያያዙ ቢገባን እንኳ፤ ይህ የመጨረሻ ግንዛቤ ሊሆን እንደማይችል በበኩላችን መቀበል አለብን። ከዚህ ላይ ሁኔታው ተመሳሳይ ነው፤ እውነተኛ የሆነ ተቃርኖ የለንም፤ መጽሐፍ ቅዱስ፤ «ኢየሱስ እንደ ተፈተነ» ደግሞም «ኢየሱስ እንዳልተፈተነ» አይነግረንም (ይህም «ኢየሱስ» እና «ተፈተነ» የሚለት በሁለቱም ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ በተመሳሳይ ሁኔታ ቻበተው ከሆነ) መጽሐፍ ቅዱስ «ኢየሱስ ተፈተነ»፤ «ኢየሱስ ፍጹም ሰው ነው»፤ «ኢየሱስ ፍጹም አምላክ ነው» እና «እግዚአብሔር ለፈተን አይችልም» በማለት ይነግረናል። ይህ ከመጽሐፍ ቅዱስ የሚለጠው ትምህርት ውሕደት፤ የኢየሱስ ፍጹም ሰውነትና ፍጹም አምላክነት እንዴት ዐብሮ እንደሚሠራ በተፈረገ መጠን ኢየሱስ በአንዱ አንጻር የሚፈተንበትና በሌላው አንጻር የማይፈተንበትን መንገድ በበለጠ እንረዳለን የሚለውን አማራጭ ከፍት ይተዋል። (ይህም አማራጭ ከዚህ በታች በበለጠ ይብራራል።)

እዚህ ላይ ግልጽ የሆነውን የመጽሐፍ ቅዱስ ማረጋገጫ ዘለን፤ «ክርስቶስ ንጢአት መሥራት ይችል ነበር ወይስ አይችልም ነበር?» ለሚለው ችግር መፍትሔ ለመጠቀም እንሞክራለን። ጻፉ ግን የሚከተለው መፍትሔ የተለያዩ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርቶችን በማዋሐድ ሥራ ላይ ከዋሉ ዘዴዎች ውስጥ የተገኘና በመጽሐፍ ቅዱስ ግልጽ ሐሰቦች ያልተደገፈ መሆኑን መገንዘብ ጠቃሚ ነው። ይህን ልብ በማለት የሚከተለውን መናገር ተገቢ ነው። (1) የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ከመለኮታዊ ባሕርይ ነጻ ሆኖ በራሱ የሚኖር ቢሆን ኖሮ፤ እግዚአብሔር ለአዳምና ለሐዋን ከሰጠው ሰብአዊ ባሕርይ ጋር አንድ በሆነ ነበር። ከንጢአትም ነጻ በሆነ፤ ነገር ግን ንጢአት መሥራት በቻለ ነበር። ስለዚህ የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ለብቻው ህልውና ቢኖረው ኖሮ፤ ልክ የአዳምና የሐዋን ሰብአዊ ባሕርይ ንጢአት መሥራት እንደ ቻለ ሁሉ፤ ኢየሱስም ንጢአት መሥራት ይችል ነበር የሚል ረቂቃዊ ወይም ንድፈ ሐሳባዊ አማራጭ በተሰጠ ነበር። (2) ነገር ግን የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ከመለኮታዊ ባሕርይ ከቶ ተለይቶ አልኖረም፤ ከተሀሳበት ጊዜ ጀምሮ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው ሆኖ ኖረ። ሰብአዊ ባሕርይ ከመለኮታዊ ባሕርይ ጋር በአንድ አካል አንድ ሆኖ ኖረ። (3) ኢየሱስን በመለኮታዊ ባሕርይ (ከታች ያለውን ይመልከቱ) ያሳለፈባቸው፤ በሰብአዊ ባሕርይ ግን ያለፈባቸው (እንደ መራብ ወይም መጠማት ወይም መድከም ያሉ) ተመክሮዎች ነበሩ፤ ይሁን

እንጂ፤ ንጢአት መሥራት ግብረ ገባዊ መተላለፍ ሆኖ የክርስቶስን ሁለንተናዊ ማንነት የሚመለከት ነበር። ስለዚህ ንጢአት ሠርተ ቢሆን ኖሮ ሰብአዊ ባሕርይንና መለኮታዊ ባሕርይን በተመለከተ ነበር። (4) ኢየሱስ በሰብአዊ ባሕርይ መለኮታዊ ባሕርይ ንጢአት ቢሠራ ኖሮ ግን እግዚአብሔርም ንጢአት ቢሠራ ነበር፤ አምላክነቱም ይቀር ነበር። ይህ ደግሞ ከእግዚአብሔር አውስን ቅድስና ባሕርይ የተነሣ ከቶ ሊሆን አይችልም። (5) ስለዚህ ኢየሱስ በአውነት ንጢአት ሊሠራ ይችል ነበርን? ብለን በንጠይቅ፤ ንጢአት መሥራት አይቻልም ብለን መደምደም ያለብን ይመስላል፤ የሰብአዊና የመለኮታዊ ባሕርይ በአንድ አካል አንድ መሆን ንጢአት እንዳይሠራ አግዶአል።

እንግዲህ ጥያቄው፤ «የኢየሱስ ፈተናዎች እንዴት እውነተኛ ሊሆኑ ይችላሉ?» የሚል ይሆናል። በዚህ ረገድ ድንጋይን ወደ እንጂራ የመለወጥ ፈተና ምሳሌ ጠቃሚ ነው። ኢየሱስ ከመለኮታዊ ባሕርይ የተነሣ ይህን ተአምር መሥራት ይችል ነበር፤ ተአምሩን ቢሠራ ኖሮ ግን ከዚያ በኋላ በሰብአዊ ባሕርይ ብርታት ብቻ ባልታዘዘ ነበር፤ አዳም በወደቀበት ፈተና በወደቀም ነበር፤ በመሆኑም ለእኛ ድንጋትን ባላስገኘልን ነበር። ስለዚህ በተላለ ይታዘዝ ዘንድ በመለኮታዊ ባሕርይ ላይ መታመን አልፈለገም። በተመሳሳይ መንገድም፤ ኢየሱስ እያንዳንዱን ወደ ንጢአት የሚመራ ፈተና የተፈተነው በመለኮታዊ ገይሶ ሳይሆን፤ በሰብአዊ ባሕርይ ብርታት ብቻ ነው ብለን መደምደም አለብን (በርግጥ፤ ኢየሱስ ሰዎች የሚለማመዱትን የአምነትን ዐይነት በመለማመድ አንጻር ሁልጊዜ መላው በመላው እግዚአብሔር አብንና መንፈስ ቅዱስን ይታመን ስለ ነበር በሰብአዊ ባሕርይ «ብቻም» አልነበረም)። የመለኮታዊ ባሕርይ ግብረ ገባዊ ብርታት ኢየሱስ በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ ንጢአት እንዳይሠራ እንደ «ጠባቂ» ሆኖ ከእርሱ ጋር ነበር (ስለዚህ ንጢአት መሥራት አይቻለውም ነበር ማለት እንችላለን)። ዳሩ ግን ፈተናውን እንዳይቃልልለት በመለኮታዊ ባሕርይ ብርታት አልተደገፈም። በአገልግሎቱ መጀመሪያ ላይ ድንጋይን ወደ እንጂራ ለመቀየር ፈቃደኛ አለመሆኑም መለኮታዊ ባሕርይን ላለመጠቀሙ ግልጽ ምልክት ነው።

ታዲያ ፈተናዎቹ እውነተኛ ፈተናዎች ነበሩን? አንድን ፈተና እስከ መጨረሻው በድል የተጋፈጠ ሰው ብቻ የዚያ ፈተና ጫና የሚሰማው መሆኑን አያሉ የነገረ መለኮት ሊቃውንት አመልክተዋል። ለአንድ ወድድር ከተረበሰ ከብደቶች ሁሉ እጅግ ከባድ የሆነውን ከብደት በአሸናፊነት እንሥቶ ከራሱ በላይ የሚያነሣ ከብደት አንሺ ሽምግሉን ከብደቱን ለማንግት ሞክሮ ከሚጥል ማንኛውም ተወዳዳሪ ይልቅ የከብደቱ ጫና እንደሚሰማው ሁሉ፤ እንደዚሁም አንድን ፈተና በድል እድራጊነት እስከ መጨረሻው የሚጋፈጥ ማንኛውም ክርስቲያን በአንድ ጊዜ ተስፋ ቁርጠ ፈተናውን ከሚያቋርጥ ክርስቲያን ይልቅ ፈተናው ምን ያህል እንደሚከብድ ያውቃል። በኢየሱስም ዘንድ የነበረው እንደዚህ ነው፤ ያጋጠመውን ፈተና ሁሉ እስከ መጨረሻው ተጋፈጠው፤ በድል እድራጊነትም ተወጣው። እርሱ ለፈተናዎቹ ባይሸነፍም፤ ፈተናዎቹ እውነተኛ ነበሩ። በርግጥ፤ እርሱ ለፈተናዎቹ ስላልተሸነፈ፤ ፈተናዎቹ እውነተኛ ነበሩ።

እንግዲህ «እግዚአብሔር በከፋ አይፈተንም» (ያዕ 1:13) ስለሚለው ሐቅ ምን እንላለን? የኢየሱስን ሰብአዊ ባሕርይ ሳይሆን መለኮታዊ ባሕርይን የሚመለከቱ ናቸው ብለን ከምናረጋግጥባቸው ነገሮች አንዱ ይህ ነው። መለኮታዊ ባሕርይ በከፋ ሊፈተን አልቻለም፤ ሰብአዊ ባሕርይ ግን ሊፈተን ችሎአል፤ በርግጥም ተፈትኖአል። እነዚህ ሁለት ባሕርያት በፈተና ጊዜ በአንድ አካል ውስጥ እንዴት አንድ እንደ ሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ አያስረዳም። ይሁን እንጂ፤ በአንድ ባሕርይ ባለው እውነትና በሌላው ባሕርይ ባለው እውነት መካከል ያለውን ይህን ልዩነት ለይተን እናመለክት ዘንድ መጽሐፍ ቅዱስ

⁹በዚህ ሐተታ ላይ የ Geerhardus Vos, *Biblical Theology* (Grand Rapids: Eerdmans, 1948), pp. 339-42 መደምደሚያዎችን እከተላለሁ።

ከሚጠበቅብን አያሌ ሐሳቦች ውስጥ አንዱ ምሳሌ ነው። (ሰለዚህ ልዩነት ይበልጥ ለመገንዘብ ከዚህ በታች ኢየሱስ በአንድ አካል እንዴት አምላክና ሰው እንደ ሆነ ባቀረበው ሐተታ ውስጥ ይመልከቱ)።

5. የኢየሱስ ፍጹም ሰብእና ለምን አስፈለገ? የሐንስ የመጀመሪያ መልእክቱን በጸፈበት ወቅት ኢየሱስ ሰው እንዳልነበር የሚያመለክት የጥፋቱ ትምህርት በቤተ ክርስቲያን ተስፋፍቶ ነበር። ይህ ነፋቱ ደሴቲዝም በመባል ይታወቅ ነበር። ስለ ክርስቶስ ባለው እውነት ላይ የቀረበው ይህ ከሕደት ከባድ በመሆኑ የሐንስ የክርስቶስ ተቃዋሚ አስተምህሮ እስከ ማለት ድረስ «የእግዚአብሔርን መንፈስ በዚህ ታውቃላችሁ፤ ኢየሱስ ክርስቶስ በሥጋ እንደ መጣ የሚቀበል መንፈስ ሁሉ ከእግዚአብሔር ነው፤ ኢየሱስን የማይቀበል መንፈስ ግን ከእግዚአብሔር አይደለም፤ እንደሚመጣ የሰማችሁት የክርስቶስ ተቃዋሚ መንፈስ ይህ ነው» (1ዮሐ 4:2-3)። የኢየሱስን እውነተኛ ሰብእና መካድ የክርስትናን መሠረታዊ ነገር መካድ እንደ ሆነ ሐዋርያው የሐንስ ተገንዝቦአል። ሰለዚህ ኢየሱስ በሥጋ እንደ መጣ የሚከድ ሰው ከእግዚአብሔር የተላከ እንዳልሆነ ያምናል።

የዐዲስ ኪዳንን መጻሕፍት ስናነብ፤ ኢየሱስ መሲሐ ሆኖ ድንበትን የሚያስገኝልን ከሆነ፤ ለምን ፍጹም ሰው መሆን እንዳስፈለገው የሚያመለክቱ አያሌ ምክንያቶች እናገኛለን። ከእነዚህም መካከል ለባቱን ከዚህ በታች ዘርዝረናል።

ሀ. ተተኪ ታዛዥ በመሆን፡- ከዚህ በላይ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ስለሚደረገው ቃል ኪዳን በተነጋገርንበት ምዕራፍ ውስጥ እንደገለጽነው።¹¹ ኢየሱስ ምትካችን በመሆን አዳም ላይታዘዝ የቀረውንም ትእዛዝ ታዞልናል። ይህንንም በኢየሱስ ፈተናና (ሉቃ 4:1-13) በዒድን ገነት ለአዳምና ለሔዋን በተሰጠው የፈተና ጊዜ (ዘፍ 2:15-3:7) መካከል ከነበሩት ጉድኝቶች ማስተዋል እንችላለን። ይህም በአዳምና በክርስቶስ መካከል ስለ አዳም አለመታዘዝና ስለ ክርስቶስ መታዘዝ እውሳስ ባቀረበው ሐተታ ውስጥ ባለው ጉድኝት በግልጽ ተገልጿል።

እንግዲህ በእንደ ሰው መተላለፍ የተነሣ ኩነት በሁሉ ሰው ላይ እንደ መጣ፤ እንዲሁም በእንዱ የጽድቅ ሥራ ለሰው ሁሉ ሕይወትን የሚሰጥ ጽድቅ ተገኝ። በአንዱ ሰው አለመታዘዝ ብዙዎች ንጢአተኞች እንደ ሆኑ፤ በአንዱ ሰው መታዘዝ ደግሞ ብዙዎች ጸድቃን ይሆናሉ (ሮሜ 5:18-19)።

እውሳሰም ክርስቶስን «የመጨረሻው አዳም» (1ቆሮ 15:45) ብሎ ሊጠራ አዳምንም «የመጀመሪያው ሰው»፤ ደግሞም ክርስቶስን «ሁለተኛው ሰው» (1ቆሮ

15:47) ብሎ ሊጠራ የቻለው ለዚህ ነው። ኢየሱስ እኛን ተክቶ በእኛ ፈንታ ይታዘዝ ዘንድ ሰው መሆን ነበረበት።

ለ. ተተኪ መሥዋዕት መሆን፡- ኢየሱስ ሰው ባይሆን ኖሮ፤ በእኛ ፈንታ ሞቶ ያለበትን ቅጣት መክፈል ባልቻለ ነበር። የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ እንዲህ ይለናል፤ «እርሱ የመጣው መልእክትን ለመርዳት ሳይሆን የአብርሃምን ዘር ለመርዳት እንደ ሆነ ግልጽ ነው። ሰለዚህ በሁሉም ነገር ወንድሞቹን መምሰል ተገባው። ይህን ያደረገው መሐሪና ታማኝ ሊቅ ካህናት ሆኖ እግዚአብሔርን ለማገልገልና ለሐዘቡ የገጠኤትን ስርየት ለማስገኘት ነው (ዕብ 2:16-17፤ ከተ. 14 ጋር ያንጸጽሩ)። እግዚአብሔር ጉዳዩ መልእክትን ማዳን ሳይሆን ለዎችን ማዳን ስለ ነበር፤ ኢየሱስ መልእክ ሳይሆን ሰው መሆን ነበረበት። ይህን ለማድረግ ግን ስለ እኛ «አስታራቂ» ይሆን ዘንድ በማንኛውም መንገድ እኛን መምሰል ነበረበት። ይህም ተቀባይነት ያለውና በ'ኛ ምትኩ ስለ እኛ የሚቀርብ መሥዋዕት ነው። ይህ ሐሳብ በምዕራፍ 27 ላይ ስርየት በሚል ርእስ ውስጥ በበለጠ የሚብራራ ቢሆንም፤ ኢየሱስ ፍጹም ሰው ባይሆን ኖሮ፤ በሰው ገጠኤት ምክንያት የተወሰነውን ቅጣት ለመክፈል መሞት አለመቻሉን ማስተዋል ጠቃሚ ነው። ስለ እኛ የሚቀርብ መሥዋዕት ባልሆነ ነበር።

ሐ. በእግዚአብሔርና በሰው መካከል አማላጅ መሆን፡- በንጢአት ምክንያት ከእግዚአብሔር ተለይተን ስለ ነበር በእግዚአብሔርና በእኛ መካከል ገብቶ ወደ እግዚአብሔር የሚመልሰን ሰው አስፈለገን። በእግዚአብሔር ፊት እኛን የሚወክልና በእኛ ፊት እግዚአብሔርን የሚወክል አማላጅ አስፈለገን። ለዚህም መመዘኛውን የሚያሟላ አንድ ሰው ብቻ ተገኘ፤ «አንድ እግዚአብሔር አለና፤ ደግሞም በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል አንድ አስታራቂ ልሳ፤ እርሱም ሰው የሆነው ክርስቶስ ኢየሱስ ነው» (1ጢሞ 2:5)። ኢየሱስ ይህን የአማላጅነት ተግባር ለመፈጸም ፍጹም ሰውና ፍጹም አምላክ መሆን ነበረበት።

መ. ሰው ፍጥረትን በበላይነት ያስተዳድር ዘንድ የነበረውን የእግዚአብሔርን መሠረታዊ ዐላማ ከፍጹሜ ለማድረስ፡- እግዚአብሔር ሰውን ለምን ዐላማ እንደ ፈጠረው በተገለጸው ሐተታ ውስጥ እንዳየነው፤¹² ሰው የእግዚአብሔር እንደራሴ ሆኖ ምድርን እንዲገዛና በበላይነት እንዲያስተዳድራት እግዚአብሔር በምድር አስቀመጠው። ነገር ግን ሰው በንጢአት ስለ ወደቀ፤ ይህን ዓላማ ሊፈጽም አልቻለም። ሁሉ ነገር በሰው ተጥጥር ሥር እንዲሆን እግዚአብሔር ዐቅዶ እንደ ነበር የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ይገነዘባል፤ ጻፋ ግን፤ «ይሁን እንጂ በአሁኑ ጊዜ ሁሉም ነገር ተገዝተዋል አናይም» (ዕብ 2:8) የሚለውን ይቀበላል። ኢየሱስ ሰው ሆኖ በመጣ ጊዜ ለእግዚአብሔር መታዘዝ ቻለ፤ በዚህም እንደ ሰው ፍጥረትን በበላይነት ለማስተዳደር መብት ተሰጠው፤ እግዚአብሔር ሰውን በምድር ላይ ሲያስቀምጥ የነበረውን የመጀመሪያ ዐላማም ከፍጹሜ አደረሰው። የዕብራውያን መልእክት ኢየሱስ በመላለም በበላይነት የሥልጣን ስፍራ ይዞ «የክብርና የምስጋና ዘውድ ተጭኖለት» (ዕብ 2:9፤ በተ. 7 ላይ ካለው ተመሳሳይ ሐረግ ጋር ያንጸጽሩ) እናየዋለን በማለት ለሁኔታው ከፍተኛ ቦታ መስጠቱን ይገልጻል። በርግጥ፤ «ሥልጣን ሁሉ በሰማይና በምድር» ለኢየሱስ ትሰጥቶአል (ማቴ 28:18)፤ እግዚአብሔርም፤ «ሁሉን ከእግሩ በታች አስገዛለት፤ በቤተ ክርስቲያንም በማንኛውም ነገር ላይ ራስ አድርጎ ሾመው» (ኤፌ 1:22)። በርግጥ፤ እኛም አንድ ቀን ከእርሱ ጋር በዙፋኑ ላይ ሆነን እንገማለን (ራእ 3:21)፤ ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ በመገዛት በምድር ላይ በመንገዳችን የእግዚአብሔር ዐላማ ከፍጹሜ ሲደርስ እናያለን (ከሉቃ 19:17-19፤ 1ቆሮ 6:3 ጋር ያንጸጽሩ)። የእግዚአብሔር የመጀመሪያ ዐላማ ማለትም ሰው በበላይነት

¹¹ «ደሴቲዝም» የሚለው ቃል (Dokeo) ከሚል የግሪክ ግስ የመጣ ሲሆን፤ ትርጉምም «መምሰል፤ ሆኖ መታየት» ማለት ነው። ኢየሱስ ሰው የሆነ የሚመስል እንጂ፤ በእውነት ሰው አልነበረም የሚል ማንኛውም የትምህርተ መለኮት አድም «ደሴቲክ» አድም ይባላል። ተሳዋዊ ፍጡር በተፈጥሮው ርኩስ ስለ ሆነ፤ የእግዚአብሔር ልጅ ከእውነተኛው ሰብእዊ ባሕርይ ጋር ሊዋሐድ አይችልም የሚል አስተሳሰብ ከደሴቲዝም በስተጀርባ አለ። ለደሴቲዝም ጥበቅና የቆመ አንድም ዕውቅ የቤተ ክርስቲያን መሪ አልነበረም፤ ይሁን እንጂ ደሴቲዝም በመጀመሪያዎቹ አራት የቤተ ክርስቲያን ምእተ 9መታት ውስጥ ልዩ ልዩ ተከታዮች የነበሩት አስቸጋሪ ነፋቱ ነበር። የክርስቶስን ፍጹም ሰው መሆን ማስተማርን ችላ የሚሉ የዘመኑ ወንጌላውያን በአድማሞቻቸው ዘንድ የደሴቲክ ስሜት እንዲኖር ባለማወቅ ለደግፋት ይችላሉ።

¹² ምዕራፍ 25፤ ገጽ 582፤ እንደዚህም ምዕራፍ 27፤ ገጽ 637-639 ይመልከቱ።

¹² ምዕራፍ 15፤ ገጽ 296-297፤ እና ምዕራፍ 21፤ ገጽ 504 ይመልከቱ።

ፍጥረትን የማስተዳደር ዐላማ ከፍጻሜ ይደርስ ዘንድ ኢየሱስ ሰው መሆን ነበረበት።

ሠ. የሕይወት አርአያና ምሳሌ ሊሆነን፡- የሐንሰም፤ «ማንም በእርሱ እኖራለሁ የማለ፤ ኢየሱስ አንድ ተመሳሳሪ ሊመሳሰል ይገባል» (1ዮሐ 2:6) ብሎ ይነግረናል። እንደዚሁም፤ «እርሱ በሚገለጽበት ጊዜ...እርሱን እንደምንመስል» ይህ ክርስቶስ ባሕርይ ጋር የመስማማት የወደፊት ተስፋ ለሕይወታችን የላቀ ግብረ ገዛዊ ጉድለት ይሰጠናል (1ዮሐ 3:2-3)። ጳውሎስ፤ «የእርሱን መልክ እንድንመስል ዘወትር...አንለወጣለን (2ቆሮ 3:18) ይላል። በዚህ ሁኔታ፤ «የልጁን መልክ እንድንመስል» (ሮሜ 8:29) እግዚአብሔር ወደ አዳነን ዐላማ አንገምግማለን። ጴጥሮስም፤ «ክርስቶስ ስለ እናንተ መከራን የተተሰለው የእርሱን ፈለግ አንድነትህ የሚገልጽ ምሳሌን ሊተውላችሁ ነው» (1ጴጥ 2:21) ሲል በተለይ በመከራ ውስጥ የክርስቶስን ምሳሌነት እንድናስተውል ይመክረናል። በክርስቶስ የሕይወት ዘመናችን ሁሉ፤ «የእምነታችን ጀማሪና ፍጹም አድራጊ የሆነውን ኢየሱስን» እየተመለከትን (ዕብ 12:2) በፊታችን ያለውን ሩጫ መርጥ አለብን። ከገጠአትኞች በሚደርስብን ጥላቻና ተቃውሞ ተስፋ ከቅረጥን፤ «ከገጠአትኞች የደረሰበትን እንዲህ ያለውን ተቃውሞ የታገሠውን እርሱን ዐስቡ» (ዕብ 12:3) የሚለውን ማሰብ ይገባናል። ኢየሱስ በሞቱም ምሳሌነቱን ነው። የጳውሎስ ዐላማ፤ «በሞቱም እርሱን መምሰል ነው» (ፊል 3:10 ይህ፤ 4:17 ከሐሥ 7:60፤ 1ጴጥ 3:17-18 ጋር ያነጻጽሩ)። በሕይወት ዘመናችን ሁሉ እስከ ዕለተ ሞታችን ድረስ ክርስቶስን እንዲያስተላለፍን በጽናት ታምንን እስከ ሞት ድረስ መታዘዝ፤ በሌሎች ሰዎች ዘንድ ደግሞ በፍትህና በይቅርታ መመላለስ ግባችን መሆን አለበት። ኢየሱስም በሕይወቱ አርአያና ምሳሌ ይሆን ዘንድ እንደ እኛ ሰው መሆን ነበረበት።

ፌ. ለተዋጀው አካላችን ምሳሌ ለመሆን፡- ኢየሱስ ከሙታን በተነሣ ጊዜ፤ «የሚደበሰበስ ... በነብር ይነሣል ... በገይል ይነሣል ... መንፈሳዊ አካል ይነሣል በተባለው መሆኒት» እንደ ተነሣ ጳውሎስ ይነግረናል (1ቆሮ 15:42-44)። ኢየሱስ ከሙታን በተነሣ ጊዜ የነበረው ይህ ዐዲስ የትንሣኤ አካል እኛ ከሙታን በምንነሣበት ጊዜ የሚኖረን አካላችን ምሳሌ ነው። ክርስቶስ «በከራራት» (1ቆሮ 15:23) ነውና። ይህም የመከራን ምርት ምንነት በማሳየት ክርስቶስን ከመጀመሪያው የመከራ ትምሽ ጋር የሚያነጻጽር የግብርና ዘይቤ ነው። እኛ እሁን የአዳምን ዐይነት ሥጋዊ አካል አለን፤ በኋላ ግን «የምድራዊውን ሰው መልክ እንደ ለበሰን፤ የሰማያዊውን መልክ ደግሞ እንለብሳለን» (1ቆሮ 15:49) ተብሎ እንደ ተጻፈ የክርስቶስ ዐይነት አካል ይኖረናል። ኢየሱስ፤ «ከሙታን መካከል በኩር» (ቄላ 1:18) ይሆን ዘንድ እንደ ሰው ከሞት መነሣት ነበረበት። ይህም በኋላ ለሚኖረን አካል ምሳሌ ነው።

ሲ. በሊቀ ካህንነቱ ለመራራት፡- የዕብራውያን ጸሐፊ፤ «እርሱ ራሱ በተፈተነ ጊዜ መከራን ስለ ተቀበለ፤ የሚፈተኑትን ሊረዳቸው ይችላል» ተብሎ የተጻፈውን ያሳስበናል (ዕብ 2:18 ይህ፤ ከ4:15-16 ጋር ያነጻጽሩ)። ኢየሱስ ሰው ባይሆን ኖሮ በሕይወት ተመክሮ እኛ በዚህች ሕይወት በሚገጥመን ፈተናና ትግል ውስጥ የሚደርስብንን ትግር ባልተረዳ ነበር። ጻሩ ግን እንደ ሰው ስለ ተመላለሰ በተመክሮዎቻችን ሁሉ በላቀ ሁኔታ ሊራራልን ይችላል።¹³

¹³ኢየሱስ ሰው በመሆኑ ተጨማሪ ዕውቀት ወይም መረጃ አገኘ ማለት ስለማንፈልግ ይህ አስተሳሰብ እንደተዘበዘበው ዘንድ ይከብደናል፤ በርግጥ እርሱ ሁሉን ቻይ አምላክ በመሆኑ በሰው ላይ ስለሚደርሰው መከራ መታወቅ ያለበትን ሁሉ ያውቅ ነበር። ነገር ግን የዕብራውያን መልእክት፤ «እርሱ ራሱ በተፈተነ ጊዜ መከራን ስለ ተቀበለ የሚፈተኑትን ሊረዳቸው ይችላልና» ይላል (ዕብ 2:18)፤ እኛም ይህ አብላል እውነት

6. ኢየሱስ ለዘላለም ሰው ይሆናል፡- ኢየሱስ ከሞቱና ከትንሣኤው በኋላ እንኳ ከእጆቹ የትንካር ምልክቶች ጋር አንድ ሰው ለደቀ መዛሙርቱ ተገልጦ ስለ ነበር ሰብአዊ ባሕርዩን አልተወም (ዮሐ 20:25-27)። «ሥጋና ዐጥንት» ነበረው (ሉቃ 24:39)፤ ምግብም በልቶአል (ሉቃ 24:41-42)። ከዚያ በኋላም ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ሲነጋገር ሳለ ከሞት በተነሣው ሰብአዊ አካል ወደ ሰማይ ተወሰደ፤ ሁለት መልእክትም፤ «ይህ ከእናንተ ዘንድ ወደ ሰማይ ሲያርግ ያያችሁት ኢየሱስ ልክ ወደ ሰማይ ሲወጣ እንዳያችሁት በዚሁ ሁኔታ ይመሳሳል» (ሐሥ 1:11) በማለት በተመሳሳይ መልክ ተመልሶ እንደሚመጣ ተስፋ ሰጠ። ወደ ኋላ ጊዜ ደግሞ እስጢፋኖስ ወደ ሰማይ ትኩረት በሎ ተመልክቶ፤ «የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ አያለሁ» (ሐሥ 7:56) በማለት ኢየሱስን ማየቱን ተናገረ። እንደዚሁም ኢየሱስ በደማስቆ መንገድ ለሳውል ተገልጦ፤ «አንተ የምታሳድደኝ ኢየሱስ ነኝ» አለው (ሐሥ 9:5)። ይህንም መገለጥ ኢየሱስ ለሌሎች ሰዎች ከተገለጠበት የትንሣኤ መገለጥ ጋር ሳውል (ጳውሎስ) አያይዞ ያቀርባል (1ቆሮ 9:1፤ 15:8)። በዮሐንስ ራሕይ ውስጥም ኢየሱስ የሰውን ልጅ መስሎ ተገልጦአል (ራሕ 1:13)፤ በታላቅ ክብርና ገይል ስለ ተሞላም ይህ መገለጥ የሐንሰን በፍርሀት ከአግሩ በታች እንዲወድቅ አደረገው (ራሕ 1:13-17)። እርሱም በአባቱ መንግሥት ዘደቀ መዛሙርቱ ጋር አንድ ቀን የወይን ጠጅ እንደሚጠጣ ቃል ገብቶአል (ማቴ 26:29)። በሰማይ ወዳለ ታላቅ የሰርግ አራትም ይጋጠሙናል (ራሕ 19:9)። በተጨማሪም፤ ኢየሱስ በነቢይነት፤ በካህንነትና በገጥሥነት አገልግሎቱ ለዘላለም ይቀጥላል። እነዚህ ሁሉ የሚከናወኑትም ኢየሱስ ለዘላለም ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው በመሆኑ ነው።¹⁴

እነዚህ ሁሉ ጽሑፎች የሚያሳዩት ኢየሱስ ሰው የሆነው ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ሳይሆን፤ መለኮታዊው ባሕርዩ ከሰዊዊው ባሕርዩ ጋር ለዘለቂታው አንድ መሆኑን ነው። ለዘላለም የሚኖረውም የሥላሴ ሁለተኛው አካል የእግዚአብሔር ልጅ ሆኖ ብቻ ሳይሆን ከሚኖረውም የተወለደ ሰው፤ ክርስቶስ፤ መሰረዝና የሕዝቡ አዳኝ ሆኖ ነው። ኢየሱስ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው ግን እንደ አካል ሆኖ ለዘላለም ይኖራል።

ሲ. የክርስቶስ አምላክነት
ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ያለውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት መላ ለማድረግ እርሱ ፍጹም ሰው ብቻ ሳይሆን፤ ፍጹም አምላክ መሆኑንም በአጽንዖት መናገር አለብን። ቃሉ በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ በግልጽ ባይጠቀስም፤ ኢየሱስ ሥጋ የለበሰ አምላክ መሆኑን ለማመልከት ቢተ ክርስቲያን ትሥጋት የሚል ቃል ተጠቀማለች። ትሥጋት ወልድ የሰውን ባሕርይ የራሱ ባሕርይ ያደረገበት የእግዚአብሔር ሥራ ነው።¹⁵ በዐዲስ ኪዳን

መሆኑን በአጽንዖት መናገር አለብን። በኢየሱስ መከራና ፈተና ሲያጋጥመን ለእኛ በመራራቱ እንዲሁም እኛን በመርዳቱ መካከል ተዛምዶ አለ። ደራሲው ኢየሱስ ያለፈበትን የግል ተመክሮ ለማስታወስ ስላለው ችሎታ አንጂ፤ ስለ ተጨማሪ መረጃ ወይም አእምሮአዊ ዕውቀት መናገር አይደለም። በዚያ የግል ተመክሮ ውስጥ ባያልፍ ኖሮ የማስታወስ ችሎታውንም ባላገኘ ነበር። ስለ ልጅ አወላለድ መጽሐፍ የጻፈ አንድ የሕዝምና ባለሙያ ስለ መውለድ ከሕመማት የለበሰ ያውቃል በባል ከዚሁ ሐሳብ ጋር በተወሰነ ደረጃ ይመሳሰል ይሆናል። ነገር ግን ወንድ በመሆኑ ከቶ የዚያ ተመክሮ ተነፋይ አይሆንም። ልጅ የወለደች ሴት (በጣም ጉድጓጌ ያለውን ጉዳይ ለማመልከት በመጀመሪያ መማሪያ መጽሐፍ ጽፋ ከዚያም ልጅ የወለደች ሴት ሐኪም) ልጅ በመውለድ ላይ ላሉ ሴቶች ይበልጥ ልትራራ ትችላለች።

¹⁴ኢየሱስን ገላፊነቶች በተመለከተ ምዕራፍ 29፤ ገጽ 698-707 ይመልከቱ።
¹⁵«እንግርናሪ (incarnare) የሚለው የላቲን ቃል «ሥጋ ማልበስ» ማለት ነው። መነሻውም «እን (in)» የሚለው የመጀመሪያ ቃል ነው። ይህም ለአንድ ነገር መገኘት

ውስጥ ስለ ክርስቶስ መለኮትነት የቀረበ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማረጋገጫ አያሌ ነው። ይህንንም በተለያዩ ፈርጆች ከዚህ በታች እንመለከታል።¹⁶

1. ቀጥተኛ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የኒውነት፡- በዚህ ክፍል ኢየሱስ አምላክ ወይም መለኮት መሆኑን በቀጥታ የሚገልጹትን ሐሳቦች እናስተውላለን።¹⁷

ሀ. አምላክ (ቴኦስ) የሚለው ቃል የኢየሱስ ሆኖ ስለ መግባቱ፡- ቴኦስ ወይም «አምላክ» የሚለው ቃል በዐዲስ ኪዳን እግዚአብሔር አብን ለመግለጽ የገባ ቢሆንም፤ ኢየሱስ ክርስቶስንም ለማመልከት እንደ ገባ የሚያሳዩ አያሌ ምንግቦች አሉ። በእነዚህ ምንግቦች ሁሉ «አምላክ» የሚለው ቃል ጠንክር ባለ መልክ የሰማይና የምድር ፈጣሪና ገዢ የሆነውን አንዱን አምላክ ለማመልከት ገብቷል። እነዚህ ምንግቦች የሐ 1:1 1:18 (በጥንቱና በላቀው ጽሑፍ)፤ 20:28፤ ሮሜ 9:5፤ ቲቶ 2:13፤ ዕብ 1:8 (መዝ 45:6 በመጥቀስ) እንደዚሁም 2ጴጥ 1:1¹⁸ የሚገኙባቸው ናቸው። እነዚህ ምንግቦች ስለ ሥላሴ ¹⁹ በሚናገረው ምዕራፍ ውስጥ ስለ ተብራሩ፤ ማብራሪያው እዚህ ላይ አይደገምም። ኢየሱስ አምላክ መሆኑን በግልጽ የሚያመለክቱ ቢያንስ ቢያንስ እነዚህ ሰባት ምንግቦች በዐዲስ ኪዳን መኖራቸውን መረዳት በቂ ነው።

አምላክ የሚለው ስም ለክርስቶስ መግባቱን አንድ በምሳሌነት የገባ የታወቀ መሰራዊ የብሉይ ኪዳን ምንግብ እንዲህ ይላል፤ «ሕፃን ተወልዶልናል፤ ወንድ ልጅ ተሰጥቶናል፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል። ስሙም ድንቅ መካር፤ ጊዮል አምላክ ...» ተብሎ ይጠራል (ኢሳ 9:6)።

ለ. ጌታ (ኩሪዮስ) የሚለው ቃል የክርስቶስ ሆኖ ስለ መግባቱ፡- አንዳንድ ጊዜ ጌታ (በግሪክ፤ ኩሪዮስ) የሚለው ቃል ከእኛ በላይ ለሆነ ሰው ለአክብሮት የምንጠቀምበት ቃል ነው፤ ይህም ጌቶች እንደ ማለት ነው (ማቴ 13:27፤ 21:30፤ 27:63)፤ የሐ 4:11 ይመዘ። አንዳንድ ጊዜ የአንድ አገልጋይ ወይም ባርያ («ጌታ» (Master) ማለት ሊሆን ይችላል (ማቴ 6:24፤ 21:40)። በሌላ በኩል ደግሞ በሰብሳ ሊቀናት ትርጉም (በክርስቶስ ዘመን ብዙ ጊዜ የተጠቀሙበት ወደ ግሪክ የተተረጎሙ ብሉይ ኪዳን) ዕብራይስጡ ወደ ግሪክ ሲተረጎም ያህዌ (ብዙ ጊዜ እንደ ተተረጎመው) ወይም «እግዚአብሔር» ወይም «ጄሆቫ» ተብሎአል። ኩሪዮስ የሚለው ቃል በግሪኩ ብሉይ ኪዳን የጌታን ስም ለመተርጎም 6814 ጊዜ ገብቶአል። ስለዚህ የግሪኩን ብሉይ ኪዳን ዕውቀት ያለው ማንኛውም በዐዲስ ኪዳን ዘመን የነበረ ግሪክ ተናጋሪና አንባቢ፤ አስፈላጊ በሆነ ዐውድ ውስጥ

መንገዱ የመሆን ስሜት አለው። «ካር» (caro) ወይም ካርኒስ (carnis) የሚባለው የቃሉ ግንድ ግን «ሥጋ» ማለት ነው።

¹⁶በሚክተለው ክፍል ኢየሱስ አምላክ ስለ መሆኑ ስለ ራሱ በተናገረውና ሌሎች ስለ ኢየሱስ አምላክነት በተናገሩት መካከል ያለውን ልዩነት አልገለጽም፤ እንዲህ ዐይነት ልዩነት ሰዎች ስለ ኢየሱስ ያላቸውን ግንዛቤ ያዳብራል፤ እሁን ላለን ዐላማ ሁለቱም ሐሳቦች በቀናናዊው ዐዲስ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይገኛሉ። የክርስትናን አስተምረው ለመገንባት ጠቃሚ ምንጮች ናቸው።

¹⁷ስለ ክርስቶስ አምላክነት የዐዲስ ኪዳን ማስረጃ ሆኖ የቀረበው ጥልቅ ሐተታ፤ በዐዲስ ኪዳን ካሉት የኢየሱስ ማዕረጎች በተለይ የተቀዳ ሲሆን፤ ይህም በDonald Guthrie, *New Testament Theology*, III.: Intersociety Press, 1981 ገጽ 235-365 ይገኛል።

¹⁸ቲቶ 1:3 ላይ እግዚአብሔር የሚለው ቃል ክርስቶስን ለማመልከት እንደ ገባ ሌላ ምሳሌ ሆኖ ሊጠቀስ ይችላል። ይህም በቲቶ 1:4 ላይ ክርስቶስ ኢየሱስን «አዳኛችን» ከሚለውና ወንጌልን እንዲሰብክ ጳውሎስን የሾመው ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን ከሚገልጸው ጋር ተያይዞ ነው።

¹⁹ኢየሱስ አምላክ መሆኑን በሚያመለክቱት የዐዲስ ኪዳን ምንግቦች ላይ የቀረበውን ጥልቅ ፍታሄና ከዚህ ቀደም ተወዳዳሪ ያልተገኘለትን የ Murray J. Harris, *Jesus as God* (Grand Rapids: Baker, 1992) መጽሐፍ ይመልከቱ።

«ጌታ» የሚለው ቃል ለሰማይና ለምድር ፈጣሪና መጋቢ ለሆነ ሁሉን ቻይ አምላክ የተሰጠ ስም መሆኑን በግልጽ ይገነዘብ ነበር።

እንግዲህ «ጌታ» የሚለው ቃል በብሉይ ኪዳን ውስጥ ጉልሕ በሆነ መልክ ያህዌ ወይም አምላክ ራሱ በሚል እንደ ገባ ሁሉ፤ በዐዲስ ኪዳንም «ጌታ» የሚለው ቃል ለክርስቶስ እንደ ገባ የሚያመለክቱ አያሌ ማስረጃዎች አሉ። ይህ «ጌታ» የሚለው ቃል አገባብ መልክ በቤተ ልሔም ለነበሩት አረኞች ሲናገር ለእነርሱ አስደናቂ ነው፤ «ሳራ በዳዊት ከተማ መድኅን ተወልዶላችኋል፤ እርሱም ጌታ ክርስቶስ ነው» (ሉቃ 2:11)። ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ ልደት የተጻፉ ታሪኮችን በማንበባችን እነዚህ ቃላት በእኛ ዘንድ የተለመዱ ቢሆኑም፤ በመጀመሪያው ምክተ ዓመት ለኖረ አይሁዳዊ ሕፃን ሆኖ የተወለደው ልጅ «ክርስቶስ» (ወይም «መሲሕ») ²⁰ ሲባል ከዚህም በላይ ይኸው መሲሕ «ጌታ» ሲባል ማለትም ጌታ አምላክ ራሱ መሆኑንም ሲሰማ ምን ያህል እንደሚገርመው መገንዘብ አለብን። አረኞቹ ማመን ያቃቃቸው አስደናቂ ገይል ያለው የመልእክት ቃል፤ «ሳራ በዳዊት ከተማ አዳኛችሁና መሲሐችሁ ደግሞም ራሱ አምላክ የሆነ ሕፃን ተወልዶላችኋል» የተባለውን ነው። አረኞቹ በነገሩአቸው ነገር መደንቃቸው (ሉቃ 2:18) የሚያስገርም አይደለም።

ኢየሱስ ሊወለድ አያሌ ወራት ሲቀሩ ማርያም ኤልሳቤጥን ልትገብኝ በሄደች ጊዜ ኤልሳቤጥ፤ «የጌታዬ እናት ወደ እኔ ትመጣ ዘንድ እኔ ማን ነኝ?» (ሉቃ 1:43) አለታት። ኢየሱስ ገና ስላልተወለደ ኤልሳቤጥ «ጌታ» የሚለውን ቃል ለሰው «ጌትነት» በሚሆን መልክ አልተጠቀመችም። ከዚህ ይልቅ «የጌታ የአምላክ እናት ወደ እኔ ትመጣ ዘንድ እኔ ማን ነኝ?» በማለት በዓረፍተ ነገሩ ላይ አድናቆት አሳይታ ጠንካራ በሆነው በብሉይ ኪዳን ስሜት ሳትጠቀም አልቀረችም። ይህ ብርቱ ሐሳብ ቢሆንም እንኳ፤ በዚህ ዐውድ ውስጥ «ጌታ» የሚለው ቃል ካለው ሐሳብ ዝቅ ያለ ደረጃ ይዞአል ብሎ መገንዘብ አስቸጋሪ ነው።

መጥምቁ የሐንስ፤ «የጌታን መንገድ አዘጋጃ፤ ጎዳናውንም አስተካከለ» አያሌ በምድረ በዳ መጮኹን (ማቴ 3:3) በመጥቀስ ማቴዎስ ከተናገረው ውስጥ ሌላ ምሳሌ እናገኛለን። የሐንስ ይህን ሲያደርግ ኢሳ 40:3ን ጠቅሶአል፤ ይህም እግዚአብሔር አምላክ ወደ ሕዝቡ መምጣቱን ያመለክታል። ሆኖም የዚህ ምንግብ ዐውድ ለኢየሱስ መምጣት የሐንስ መንገድ የማዘጋጀት ሚና እንደሚኖረው ያሳያል። እንደምታውም ኢየሱስ ሲመጣ ጌታ ራሱ እንደሚመጣ ነው።

ኢየሱስም በመዝሙር 110:1 ላይ፤ «እግዚአብሔር ጌታዬን፤ ጠላቶችህን ለእግርህ መርገጫ እስከማደርግህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ አለው» ስለ ተባለው ቃል (ማቴ 22:44) ፈሪሳውያንን ሲጠይቅ ራሱ የብሉይ ኪዳን ልዑል ጌታ መሆኑን አመለከተ። የዚህ አባባል ገይል ያለው፤ «እግዚአብሔር አብ፤ እግዚአብሔር ወልድን (የዳዊትን ጌታ) በቀኝ ተቀመጥ ...» ማለቱ ላይ ነው። ፈሪሳውያንም እርሱ ስለ ራሱ እንደሚናገርና በብሉይ ኪዳን ማዕረግ ኩርዮስ ማለትም «ጌታ» ለእርሱ ተገቢ ማዕረግ መሆኑን እንደ ገለጠ ያውቃል።

እንዲህ ዐይነቱ አገባብ ተደጋግሞ የሚታየው በመልእክቶች ላይ ነው፤ በመልእክቶቹም ላይ «ጌታ» የሚለው ቃል ክርስቶስን ለማመልከት የተለመደ ስም ነው። ጳውሎስም እንዲህ ይላል፤ «ለእኛስ ግን ሁሉም ነገር ከእርሱ የሆነ፤ እኛም ለእርሱ የሆንን አንድ አምላክ አብ አለን፤ ደግሞም ሁሉም ነገር በእርሱ አማካይነት የሆነ፤ እኛም በእርሱ አማካይነት የሆንን አንድ ጌታ ኢየሱስ

²⁰በግሪኩ ጽንፍ «ክርስቶስ» የተባለው ቃል በዕብራይስጥ «መሲሕ» ማለት ነው።

ክርስቶስ አለን» (1ቆሮ 8:6 ይመ! ከ12:3 እና ከሌሎች የጳውሎስ መልእክተኛ ምንጣቦች ጋር ያነጻጽሩ)።

አንድ ልዩ የሆነ ግልጽ ምንጣብ ደግሞ በዕብራውያን ምዕራፍ 1 ውስጥ የሚገኝ ሲሆን፣ በዚህ ክፍል ጸሐፊው ከመዝሙር 102 ይጠቅሳል፤ ክፍሉም ጌታ በሥነ ፍጥረት ውስጥ ስለ ሠራው ሥራ ይገልጽና ይህም ክርስቶስን እንደሚመለከት ያሳያል።

ጌታ ሆይ! አንተ በመጀመሪያ የምድርን መሠረት አኖርህ፤ ለማያትም የእጆቼን ሥራ ናቸው፤

እነርሱ ይጠፋሉ፤ አንተ ግን ጸንተህ ትኖራለህ፤ ሁሉም እንደ ልብስ ያረጃሉ።

እንደ መገናኛራያም ትጠቀሳቸዋለህ፤ እንደ ልብስም ይለወጣል፤

አንተ ግን ያው አንተ ነህ፤ በመንግሥት ፍጻሜ የለውም (ዕብ 1:10-12)።

በዚህ ክፍል ውስጥ ክርስቶስ የሁሉ ነገር ፈጣሪ፣ ለዘላለም ያው ሆኖ የሚኖርና የሰማይና የምድር ዘላለማዊ ጌታ እንደ ሆነ በግልጽ ተነግሯል። «ፈታ» የሚለው ቃል በዚህ ዐይነት ጠንካራ ሁኔታ ክርስቶስን ለማመልከት የባለ ስሆኑ፣ ከፍተኛ ደረጃ ላይ የሚደርሰው በራሱ 19:16 ላይ ነው። በዚህ ክፍልም ክርስቶስ ድል አድራጊ ንጉሥ ሆኖ እንደሚመለስ እንመልከታለን፤ ክፍሉም፣ «በልብሰና በጭንቅ ላይ እንዲህ የሚል ሰም ተጽፎአል፤ «የገንጦታት ንጉሥና የጸቶች ጌታ» የሚል ነው።

ሐ. ለምሳሌ መሆኑን የሚገልጹ ሌሎች ብርቱ የማንነት ማሳያዎች፡- ክርስቶስን ለማመልከት ከተጠቀምንባቸው ቃላት፣ ማለትም *ከአምላክና ከጌታ* በተጨማሪ ክርስቶስ ለምሳሌ መሆኑን የሚገልጹ ሌሎች ብርቱ የማንነት ማሳያ ምንጣቦች አሉ። አያሱብም የእርሱ ተቃዋሚ ለሆኑት አይሁድ አብርሃምም ቀኑን (የክርስቶስን ቀን) አይቶ እንደ ነበር በተናገራቸው ጊዜ፣ «ጥና ዐምሳ ዓመት ያልሞላህ አንተ አብርሃምን አይተሃል?» በማለት ተገዳደሩት (ዮሐ 8:57)። እዚህ ላይ የኢየሱስን ዘላለማዊነት ለማረጋገጥ በቂው ምላሽ፣ «አብርሃም በፊት እኔ ነበርሁ» የሚል በሆነ ነበር። ነገር ግን ኢየሱስ እንዲህ አላለም፤ በዚህ ፈንታ የባለ አስገራሚ ማረጋገጫ እንዲህ በማለት ሰጠ፤ «እውነት፣ እውነት እሳችኋለሁ፤ አብርሃም ከመለዳ በፊት እኔ ነኝ» (ዮሐ 8:58)። ኢየሱስ ቅደም ተከተላቸው ትርጉም የሚሰጥ የማይመስል ሁለት ማረጋገጫዎችን አገናኘ፤ ይኸውም፣ «አንድ ነገር ቀደም ሲል ከመከሠቱ በፊት (አብርሃም ነበር) አሁን እንድ ነገር ተከሠተ (እኔ አለሁ)» የሚል ነው። ኢየሱስ ግራ ለማጋባት ወይም ትርጉም የሌለው ነገር እንዳልተናገረ የአይሁድ መሪዎች ወዲያው ተገነዘቡ፤ «እኔ ነኝ» ሲል እግዚአብሔር «እኔ፣ ያለሁና የምኖር ነኝ» በማለት ራሱን ለሙሴ የገለጠበትን አባባል መድገሙ እንደ ሆነ ተገንዝበዋል (ዘፀ 3:14)። እግዚአብሔር ለዘላለም የሚኖርና ለራሱ መገኘት ምንጭ የሆነ አምላክ መሆኑን፣ ሁሉ ያለና ሁሉ የሚኖር መሆኑን በማሳየት ራሱን የገለጸበትን «እኔ ነኝ» የሚለውን ማዕረግ ኢየሱስ የራሱ መሆኑን አመለከተ። አይሁድ ይህን ያልተለመደውን፣ እጽንዖት ያለበትና ብርቱ ንግግር ሲሰሙ አምላክ ነኝ እያለ መሆኑን ተገነዘቡ፤ «በዚህ ጊዜ ሊወግሩት ድንጋይ አነሡ፤ ኢየሱስ ግን ተሠወረባቸው፤ ከዚህ መቅደስም ወጥቶ ሄደ» (ዮሐ 8:59)።²¹

²¹በዮሐንስ ወንጌል «እኔ ነኝ» የሚሉ ሌሎች ብዙ ክፍሎች አሉ፤ ለምሳሌ፡- ኢየሱስ የሕይወት አንደኛ (6:35)፣ የዓለም ብርሃን (8:12)፣ የቦንቶ በር (10:7)፣ መልካም እረኛ (10:11) ትንሣኤና ሕይወት (11:25)፣ መንገድ፣ እውነትና ሕይወት (14:6) እና እውነተኛ ው የወደን ግንድ «እኔ ነኝ» በማለት የገለጸባቸው ክፍላት የኢየሱስን ማንነት ለመግል ላቀረበው አጠቃላይ ሥዕል አስተዋጽኦ ያደርጋሉ። Donald Guthrie, *New Testament Theology*, ገጽ 330-32 ይመለከቱ።

አምላክ ለመሆኑ የተረበው ሌላው ብርቱ የማንነት ማሳያ በራሱይ መጨረሻ አካባቢ፤ «አልፋና ምዒጋ፣ ፊተኛውና ጌለኛው፣ መጀመሪያውና መጨረሻው እኔ ነኝ» ተብሎ (ራእ 22:13) የተጻፈው የኢየሱስ ሐሳብ ነው። ይህም፣ «አልፋና ምዒጋ እኔ ነኝ» (ራእ 1:8) ከሚለው የእግዚአብሔር አብ ቃል ጋር ሲቀናኛ ከእግዚአብሔር አብ መለኮታዊ ሥልጣን ጋር እኩል የሚያደርግ አንድ ብርቱ ሐሳብን ይሰጣል። ኢየሱስ በታሪክ ሁሉና በፍጥረት ሁሉ ላይ ልዑል በመሆን የመጀመሪያም የመጨረሻም ነው።

በዮሐንስ ወንጌል 1:1 ላይ የሐንስ ኢየሱስን «እግዚአብሔር» ብሎ መጥራት ብቻ ሳይሆን፣ «ቃል» (በግሪክ *ሎጎስ*) ብሎ ይጠራዋል። በግሪኮች አስተሳሰብ የዮሐንስ አንባቢዎች *ሎጎስ* ከሚለው ከዚህ ቃል ሁለት ነገር ተረድተው ይሆናል፤ ይኸውም ሎጎስ በብሉይ ኪዳን ሰማይና ምድር የተፈጠሩበትን ንገረኛ መፍጠር የሚችለውን የእግዚአብሔርን ቃል (መዝ 33:6) እንደዚሁም ደግሞ ዓለምን የሚያደራጅና የሚያቀናጅ ሥርዐት፣ ዓለምን ደግሞ የያዘና ትርጉም እንዲኖረው የሚያደርግ መሆኑን ሳይገነዘቡ አልተፋም።²² የሐንስ ኢየሱስን ከእነዚህ ከሁሉ ሐሳቦች ጋር አንድ አድርጎ እያቀረበ ኢየሱስ ንገረኛ መፍጠር የሚችል የእግዚአብሔር ቃል እንደዚሁም የእጽናፊ ዓለሙ አደራጅ ወይም አቀናባሪ ገይል ብቻ ሳይሆን፣ ሰው መሆኑንም ገልጾአል። እርሱም፣ «ቃልም ሥጋ ሆነ፤ በመካከላችንም ዐደረ፤ እኛም ጸጋንና እውነትን ተሞልቶ ከአባቱ ዘንድ የመጣውን የአንድያ ልጅን ክብር እየን» (ዮሐ 1:14) ይላል። እዚህ ላይ ኢየሱስ ሰው ሆኖ እንደ ሰው በመካከላችን እንደ ተመላለሰ ከሚናገር ግልጽ ሐሳብ ጋር የተቈራኘ ሌላ እኔ አምላክ ነኝ የሚል ብርቱ የማንነት ማሳያ አለ።

ኢየሱስ ራሱን፣ «የሰው ልጅ» ብሎ በመጥራቱም ሁኔታ ውስጥ ተጨማሪ የአምላክነት መግለጫ ይገኛል። ይህ ማዕረግ በእራቱ ወንጌሎች ውስጥ ሰማይያ አራት ጊዜ ተጠቅሷል፤ ይህንም ኢየሱስ ብቻ ተናገረው፤ የተናገረውም ስለ ራሱ ብቻ ነው (ለምሳሌ፤ ማቴ 16:13 ክሉቃ 9:18 ጋር ልብ ብለው ይመልከቱ)። የዚህ ልዩ ቃል ታሪካዊ ጻፈ በትንቢት ጻንኤል ምዕራፍ 7 ጻንኤል የሰው ልጅ የሚመስል አካል ባየበት ውስጥ በተጠቀሰው ራሱ ላይ የተመሠረተ ነው፤ ራሱም፣ «የሰውን ልጅ የሚመስል ከሰማይ ደመና ጋር ሲመጣ አየሁ፤ ወደ ጥንታዊ ጥንቱ መጣ፤ ወደ ፊቱም አቀረበት። ሥልጣን፣ ክብርና ታላቅ ገይል ተሰጠው፤ በልዩ ልዩ ቋንቋ የሚናገሩ ሰዎች፣ መንግሥታትና ሕዝቦች ሰገዱለት፤ ግዛቱም ለዘላለም የማያልፍ ነው፤ መንግሥቱም ፈጽሞ የማይጠፋ ነው» (ጻን 7:13-14) ይላል። ይህ «የሰው ልጅ» በሰማይ ደመና መምጣቱ አስገራሚ ነው (ጻን 7:13)። ምንጣቡ ሰማያዊ ስለ ሆነውና ዓለምን ሁሉ የሚገዛበት ዘላለማዊ ሥልጣን ስለ ተሰጠው ሰው በግልጽ ይናገራል። ኢየሱስ፣ «ወደ ፊት የሰው ልጅ በገደቡ ቀኝ ተቃም በሰማይ ደመና ሲመጣ ታደታላችሁ» (ማቴ 26:64) ባለ ጊዜ፣ የምንባቡ መልእክት ለሊቃኑ ከሆነው ስውር አልነበረም። ጻንኤል 7:13-14 መጠቀሱ ትክክል ነው፤ ኢየሱስ በጻንኤል ራሱ የተመሰከረለት ከሰማይ የተላከ ዘላለማዊ የዓለም ገዢ መሆኑን እንደ ተናገረ ሊቀ ካህናቱና ጉባኤው ዐወቁ። እነርሱም ወዲያው፣ «በእግዚአብሔር ላይ የሰድብ ቃል ተናግሮአል ... ሞት ይገባዋል» አሉ (ማቴ 26:65-66)። ከዚህ ላይ ኢየሱስ ቀደም ሲል «የሰው ልጅ» በሚለው ማዕረግ በመጠቀም ንገርነቱን በፍንጭነት እንዲመለከተው ሁሉ፣ ዓለምን ለዘላለም እንደሚገዛ በመጨረሻ ግልጽ አደረገ።

«የእግዚአብሔር ልጅ» የሚለው ማዕረግ አንዳንድ ጊዜ አስራኤልን (ማቴ 2:15)፣ ወይም በእግዚአብሔር የተፈጠረን ሰው (ሉቃ 2:38)፣ ወይም በጥቅሉ

²²Donald Guthrie, *New Testament Theology*, esp. ገጽ 326 ይመልከቱ።

በጌታ የተዋደውን ሰው (ሮሜ 8:14:19:23) ቢያመለክትም፤ «የእግዚአብሔር ልጅ» የሚለው ሐረግ ኢየሱስ ሰማያዊ መሆኑን፤ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል የሆነ ዘላለማዊ ወልድ መሆኑን የሚያመለክቱ ማስረጃዎች አሉ (ማቴ 11:25-30፤ 17:5፤ 1ቀሮ 15:28፤ ዕብ 1:1-3፤ 5:8 ይመ)። ይህም በተለይ ኢየሱስ ከአብ የተላከ ልዩ የእግዚአብሔር ልጅ (ዮሐ 1:14:18:34:49)፤ መሉ በመሉ አብን የገለጠ መሆኑ በተመለከተ በዮሐንስ ወንጌል ላይ እውነት ሆኖ ይገኛል (ዮሐ 8:19፤ 14:9)። እርሱም የእግዚአብሔር ልጅ በመሆኑ ለዘላለም ሕይወት ልንታመንበት እስከምንችል ድረስ ታላቅ ነው (ይህም ፍጡር ለሆነ ለማንም አካል የሚነገርለት አይደለም፤ ዮሐ 3:16:36፤ 20:31)። በተጨማሪም፤ እርሱ ሕይወትን ለመስጠት የዘላለም ፍርድ ለመፍረድ፤ ሁሉን ለመግዛት ሥልጣን ሁሉ ከአብ ተሰጥቶታል (ዮሐ 3:36፤ 5:20-22:25፤ 10:17፤ 16:15)። ወልድ ስለ ሆነ ከአብ ተልዕክል፤ ስለዚህ እርሱ ወደ ዓለም ከመምጣቱም በፊት ነበረ (ዮሐ 3:37፤ 5:23፤ 10:36)።

የዕብራውያን መልእክት የመጀመሪያዎቹ ሦስት ተጥሮች፤ «ውሉን ወራሽ ባደረገውና ዓላማትን በፈጠረበት በልጁ ተናገረን» (ዕብ 1:2) በማለት በእጽንዖት ይናገራሉ። የዕብራውያን ጸሐፊ ስለ ልጁ፤ «እርሱ የእግዚአብሔር ክብር ነጻብራቅና (በቁመ፤ ትክክለኛ ግልግጭ፤ ግሪክ ካሪክቶር) የሕዝባችን ምላሴ ሆኖ በገደል ቃሉ ሁሉን ደግሮ ይዞአል» ይላል (ዕብ 1:3)። ኢየሱስ የእግዚአብሔር ባሕርይ (ወይም ማንነት፤ በግሪክ ሃይገንታሲስ) ትክክለኛ ግልግጭ ነው፤ ይህም በየትኛውም ባሕርይ ከእግዚአብሔር ጋር እኩል ያደርገዋል። ከዚህም ሌላ «በገደል ቃሉ» መላእክትን ደግሮ ይይዛል። ይህም እግዚአብሔር ብቻ ሊያደርገው የሚችል ነገር ነው።

እነዚህ ምንግቦች «የእግዚአብሔር ልጅ» የሚለው ማዕረግ ለዘረዘሩት በሚለገግበት ጊዜ መለኮታዊነቱንና በሥላሴ ውስጥ ዘላለማዊው ወልድ፤ በባሕርዩም ሁሉ ከእግዚአብሔር አብ ጋር እኩል እንደ ሆነ ለማመልከት ተቀናቂታል።

2. ኢየሱስ በባሕርይ አምላክ መሆኑን የሚያመለክት ማስረጃ፡- ከዚህ በላይ በተጠቀሱት ብዙ ምንግቦች ከተመለከቱት የኢየሱስ አምላክነት ግልጽ ማረጋገጫዎች ቦተጌማሪ፤ የኢየሱስን መለኮታዊ ባሕርይ የሚያገዛበቁትን ሌሎች በተግባር የተገለጹ ምሳሌዎች ከኢየሱስ ሕይወት ማየት ይቻላል።

ኢየሱስ በአንድ ቃል የባሕሩን ማዕበል ጸጥ ባደረገ ጊዜ (ማቴ 8:26-27)፤ እንጀራውንና ዓሣውን ባዘዛ ጊዜ (ማቴ 14:19) እና ውሃውን ወደ ወይን ጠጅ በተየረ ጊዜ (ዮሐ 2:1-11) ሁሉን ምድንን በተግባር አሳይቷል። መንፈስ ቅዱስ በሌላ በማንኛውም ሰው እንደሚሠራ ሁሉ፤ እነዚህ ተአምራት በእርሱ የሚሠራውን የመንፈስ ቅዱስ ገይል ያሳያሉ እንጂ፤ የግድ የኢየሱስን መለኮታዊነት አያመለክቱም በማለት እንዳንደች ሊታወቅ ይችላሉ። ጻፋ ግን የእነዚህ ከሥተቶች ዐውጭ መግለጫዎች ስለ መንፈስ ቅዱስ ገይል ሳይሆን ስለ ኢየሱስ ስለ ራሱ የሚያመለክቱ ናቸው። ለምሳሌ፤ ኢየሱስ ውሃውን ወደ ወይን ጠጅ ከቀየረ በኋላ የሐንሽ እንዲህ ይላል፤ «ኢየሱስ ይህን የታምራዊ የምልክቶቹ መጀመሪያ በገሊላ እውራጃ በቃና ከተማ እደረገ፤ ከብሩጅም ገለጠ፤ ደቀ መዛሙርቱም በእርሱ አመኑ» (ዮሐ 2:11)። ኢየሱስ ውሃን ወደ ወይን ጠጅ በቀየረ ጊዜ የተገለጠው የመንፈስ ቅዱስ ክብር ሳይሆን፤ የኢየሱስ ክብር ነበር። እንደዚሁም ደግሞ ኢየሱስ የገሊላን የባሕር ማዕበል ጸጥ ካደረገ በኋላ ደቀ መዛሙርቱ፤ «በዚህ ነቢይ የሚሠራው የመንፈስ ቅዱስ ገይል ምንኛ ታላቅ ነው!» አላሉም። በዚህ ፈንታ ግን፤ «ነፋሳትና ባሕር ስንኳ የሚገባቸውት ይህ እንዴት ያለ ሰው ነው?» ብለዋል (ማቴ 8:27)። ነፋሳትና ማዕበሎች የታዘዙት ለኢየሱስ ሥልጣን ብቻ ነበር፤ ይህም ባሕሮችን ሊያዝና ማዕበሎችን ጸጥ

ሊያደርግ የሚችለው የእግዚአብሔር ሥልጣን ብቻ ነበር (ከመዝ 65:7፤ 89:9፤ 107:29 ጋር ያነጻጽሩ)።²¹

ኢየሱስ፤ «አብርሃም ከመወለዱ በፊት እኔ እኔ ነኝ» ሲል (ዮሐ 8:58) ወይም፤ «አልፋና ሜጌካ...እኔ ነኝ» ሲል (ራእ 22:13) ዘላለማዊነቱን ማረጋገጡ ነው።

ኢየሱስ የሰዎችን ሐሳብ በማወቁ (ማር 2:8)፤ ናትሌልን በርቀት በበለስ ዛፍ ሥር በማየቱ (ዮሐ 1:48) እና «እነማን እንዳለመነና ማን አሳልፎ እንደሚሰጠው» (ዮሐ 6:64) አስቀድሞ በማወቁ ሁሉን ዐዋቂነቱ በግልጽ ታይቶአል። በርግጥ፤ በብሉይም ሆነ በዐዲስ ኪዳን የአንድ ክሥተት ወይም እውነታ መገለጥ እግዚአብሔር የትግዢት ስጦታ ላለው ለማንኛውም ሰው ሊሰጠው የሚችል ነገር ነው። የኢየሱስ ዕውቀት ግን ከዚህ እጅግ የጠለቀ ነው። እርሱ ያላመነት እነማን እንደ ሆኑ ያውቅ ነበር። በዚህም በሰው ሁሉ ልብ ውስጥ ያለውን አምነት ወይም ጥርጥር የሚያውቅ መሆኑን አመለከተ። እንዲያውም ዮሐንስ፤ «ኢየሱስ በሰው ውስጥ ያለውን ያውቅ ስለ ነበር ማንም ስለ ሰው እንዲመለከርለት አስፈላጊውም» (ዮሐ 2:25) ሲል በግልጽ ተናግሮአል። ደቀ መዛሙርቱም በኋላ፤ «አንተ ሁሉን ነገር እንደምታውቅ... ተረድተናል» አሉት (ዮሐ 16:30)። እነዚህ ዓረፍተ ነገሮች ስለ ኢየሱስ ሁሉን ዐዋቂነት ስለሚገልጹ፤ ስለ አንድ የብሉይ ኪዳን ወይም የዐዲስ ኪዳን ታላቅ ዝቢድ ሊነገር ከሚገባው በላይ ተናግረዋል።²²

በመጨረሻም፤ ከትንሣኤው በኋላ ኢየሱስ እንደሚወደው ጴጥሮስን በጠየቀ ጊዜ ጴጥሮስ፤ «ጌታ ሆይ፤ አንተ ሁሉን ነገር ታውቃለህ፤ እንደምድህ ታውቃለህ» አለው (ዮሐ 21:17)። ከዚህ ላይ ጴጥሮስ የተናገረው፤ ኢየሱስ የእርሱን ልብ ከማወቁ በላይና ጴጥሮስ እንደሚወደውም ከማወቁ በላይ ነው። እንዲያውም፤ «አንተ ሁሉን ነገር ታውቃለህ» በማለት አጠቃላይ ሐሳብን ይናገራል። ከዚህም፤ «እኔ እንደምድህ አንተ ታውቃለህ» የሚል ተለይቶ የሚታይ ድምጻዊ ያወጣል (ያደርጋል)። ኢየሱስ በእያንዳንዱ ሰው ልብ ውስጥ ያለውን እንደሚያውቅና የጴጥሮስንም ልብ እንደሚያውቅ ሐዋርያው ርግጠኛ ነው።

ኢየሱስ በአንድ ጊዜ በሁሉ ቦታ የመገኘቱ መለኮታዊ ባሕርይ በምድራዊ አገልግሎቱ ወቅት በቀጥታ አልተገለጸም። ይሁን እንጂ፤ ኢየሱስ ወደ ፊት ስለምትመሠረተው ቤተ ክርስቲያን በማሰብ፤ «ሁለት ወይም ሦስት ሆነው በስሜ በሚሰበሰቡት መካከል በዚያ እንኛለሁ» (ማቴ 18:20) ብሎአል። ከዚህም በላይ፤ ምድርን ትቶ ከመሄዱ በፊት ለደቀ መዛሙርቱ፤ «እኔ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ሁልጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ» ብሎአቸዋል (ማቴ 28:20)።²³

ኢየሱስ የእግዚአብሔር ብቻ የሆነው ሥልጣን፤ ይኸውም መለኮታዊ ሉዓላዊነት፤ ያለው መሆኑ ገብረአቱን ይቅር በማለቱ እውን ሆኖ ታይቶአል (ማር 2:5-7)። የብሉይ ኪዳን ነበያት፤ «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል» ሲሉ፤

²¹ሌሎች ክፍሎች የክርስቶስን ተአምራት መንፈስ ቅዱስ እንደ ሠራቸው አድርገው እንደሚያቀርቡ አስተውላለሁ - ማቴ 12:28፤ ሉቃ 4:14:18:40 ይመልከቱ።

²²በማር 13:32 ላይና ክርስቶስ ሁሉን ምድን ሆኖ ሳለ እንደ ሰው ነገሮችን መማሩ ጠባቂነት እንዴት ሊጓዝ ይችላል? በማለው ጥያቄ ላይ የቀረበውን አመለካከት ከታች በገጽ 626-630 ይመልከቱ።

²³እነዚህ ጥቅሶች የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ በሁሉ ስፍራ እንደሚገኝ ያመለክታሉ ማለቱ አይደለም። የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ሥጋዊ አካሉን ጨምሮ በአንድ ጊዜ ከአንድ ቦታ በላይ ከቶ ሊገኝ አይችልም። እነዚህ ጥቅሶች ስለ ኢየሱስ መለኮታዊ ባሕርይ እንደሚናገሩ ማስተዋል ከሁሉ የበለጠ ጠቀሜታ አለው (በሁለቱ የክርስቶስ ባሕርያት መካከል ያለውን ልዩነት ለማጤን ከታች በገጽ 621-628 ያለውን ይመልከቱ)።

እርሱ ግን «እኔ ግን እላችኋለሁ» በማለት ገንግሩን ደመረ (ማቴ 5:22-28)፤ በዚህም በሚያስደግጉት ሁኔታ ሥልጣኑን ይፋ አድርጎአል። እርሱ ራሱ ፍጹም አምላክ ስለ ነበር በእግዚአብሔር ሥልጣን ሊናገር ቻለ። አብ ሁሉን ነገር በእጁ አሳልፎ ሰጥቶታል፤ አብም ሊገልጥለት ለመረጠው ሰው ሁሉ ይገሰጥለት ዘንድ ሥልጣን ሰጥቶታል (ማቴ 11:25-27)። በዓለም ያሉት ሰዎች የወደፊት ዘላለማዊ ዕጣ ፈንታ እርሱን በማመን ወይም ባለማመን ላይ የተመሠረተ በመሆኑ ከዚህ ላይ ሥልጣኑ የቱን ያህል ከፍ ያለ እንደ ሆነ ይታያል (ዮሐ 3:36)።

ኢየሱስ የኢመዋቲነት መለኮታዊ ባሕርይም ነበረው፤ ኢመዋቲነት ማለት መምት አለመቻል ማለት ነው። ይህንንም በዮሐንስ ወንጌል መጀመሪያ ላይ ኢየሱስ፤ «ይህን ቤተ መቅደስ አፍርሱት፤ እኔም በሦስት ታን መልሼ እነሣዋለሁ» ብሎ ለአይሁድ በተናገረ ጊዜ እንመለከታለን (ዮሐ 2:19)። ኢየሱስ በኢየሩሳሌም ስለ ነበረው ከድንጋይ ስለ ተሠራው ቤተ መቅደስ እንዳልተናገረ ዮሐንስ እንዲህ ሲል ገልጾአል፤ «ቤተ መቅደስ ሲል ግን ስለ ገዛ ሰውነቱ መናገሩ ነበር። ከሙታንም ከተነሣ በኋላ፤ ደቀ መዛሙርቱ ምን እንደ ተናገረ አስታውሱ፤ መጽሐፍትንና ኢየሱስ ያለውን ቃል አመነ» (ዮሐ 2:21-22)። ኢየሱስ በእውነት እንደ ሞተ አስረግጠን መናገር አልብን። ጌቸውም ምንባብ ከሞት ስለ ተነሣበት ጊዜ ይናገራል፤ «እነሣዋለሁ» ሲልም ኢየሱስ በራሱ ትንሣኤ ውስጥ ጉዳ ተሳትፎ እንደሚኖረው ማስተዋልም ዋና ጉዳይ ነው። እግዚአብሔር አብ ኢየሱስ ክርስቶስን ከሙታን በማስነሣት ጉልሕ ሚና እንደ ነበረው ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ቢናገሩም፤ በዚህ ስፍራ ግን ኢየሱስ በራሱ ትንሣኤ ውስጥ ዝራዊ ሚና እንዳለው ይናገራል።

በዮሐንስ ወንጌል በሌላ ስፍራ ኢየሱስ ነፍሱን ለማኖርና መልሶም ለማንሣት ሥልጣን እንዳለው እንዲህ ሲል ይናገራል፤ «መልሼ ለማንሣት ሕይወቴን አሳልፌ በለምሰጥ አባቴ ይወደኛል፤ ሕይወቴን በራሴ አሳልፌ አሰጣለሁ እንጂ ከእኔ ማንም አይወስዳትም። አሳልፌ ለመስጠትም ሆነ ለማንሣት ሥልጣን አለኝ። ይህችን ትእዛዝ የተቀበልሁት ከአባቴ ነው» (ዮሐ 10:17-18)። እዚህ ላይ ኢየሱስ ማንም ሰው ስላልነበረው ሥልጣን ይኸውም የራሱን ነፍስ ስለማኖርና መልሶም ስለ ማንሣት ሥልጣን ይናገራል። አሁንም፤ ኢየሱስ የኢመዋቲነት መለኮታዊ ባሕርይ እንደ ነበረው በድጋሚ የተሰጠ ምልክት ነው። እንደዚሁም የዕብራውያን ጸሐፊ፤ «ኢየሱስ ካህን የሆነው በማይጠፋ የሕይወት ኃይል መሠረት እንጂ እንደ ትውልዱ የሕግ ሥርዐት አይደለም» ይላል (ዕብ 7:16)። (ኢመዋቲነት የእግዚአብሔር ልዩ ባሕርይ መሆኑ በጠጢም 6:16 ላይ ተገልጿል፤ ይህም ክፍል፤ «እርሱ ብቻ ኢመዋቲ ነው» በማለት ስለ እግዚአብሔር ይናገራል።)

የክርስቶስን መለኮታዊነት ከሚያረጋግጡት መካከል ሌላው ዋና ነጥብ መመለክ የሚገባው አምላክ መሆኑ ነው፤ ይህም ከእግዚአብሔር በቀር መላእክትንም ጨምሮ ለማንም ፍጡር ያልተገባ ጉዳይ ነው (ራእ 19:10 ይመ)። ይሁን እንጂ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ክርስቶስ እንዲህ ይላል፤ «ስለዚህ እግዚአብሔር እጅግ ከፍ አደረገው፤ ከስምም ሁሉ በላይ የሆነውን ስም ሰጠው፤ ይኸውም በሰማይና በምድር፤ ከምድርም በታች ጉልበት ሁሉ ለኢየሱስ ስም ይንበረከክ ዘንድ፤ ምላስም ሁሉ ለእግዚአብሔር አብ ክብር ኢየሱስ ክርስቶስ ጌታ እንደ ሆነ ይመሰክር ዘንድ ነው» (ፊል 2:9-11)። እንደዚሁም መላእክት እንኳ ክርስቶስን እንዲያመልኩ እግዚአብሔር ያዛል፤ ደግሞም «እግዚአብሔር በኩፋን ወደ ዓለም ሲያስገባ፤ 'የእግዚአብሔር መላእክት ሁሉ ይስገዱለት'» የሚለውን እናነባለን (ዕብ 1:6)።

ዮሐንስ፤ «የታረደው በግ ገይልና ባለጠገንነት፤ ጥብብና ብርታት፤ ክብርና ሞገስ፤ ምስጋናም ሊቀበል ይገባዋል» የሚለውን እልፍ አላላፋት መላእክትና የሰማይ ፍጥረታት ስለ አየ፤ በሰማይ የሚካሄደውን አምልኮ በውልብታ እንዲያይ ተፈቅዶለት ነበር (ራእ 5:12)። ከዚያም፤ «በሰማይና በምድር፤ ከምድር በታችና በባሕር፤ በእነርሱ ውስጥ ያሉ ፍጡራንም ሁሉ፤ 'በዙፋኑ ላይ በተቀመጠውና ለዘጉ ምስጋናና ሞገስ፤ ክብርና ገይል፤ ከዘላለም እስከ ዘላለም ይሁን' ብለው ሲዘምሩ ሰማ» (ራእ 2:13)። እዚህ ላይ ክርስቶስ «የታረደው በግ» ተብሎአል፤ ለእግዚአብሔር አብ የሚቀርበውም የመላለም አምልኮ ቀርቦለታል። ይህም በመለኮትነቱ ከአብ ጋር እኩል መሆኑን ያመለክታል።²⁶

3. ኢየሱስ ካለው መለኮታዊ ባሕርይ በምድር በነበረ ጊዜ ጥቂቱን ትቶአልን? (ራሱን ባዶ የማድረግ ንድፈ ሐሳብ [የኬሮሲስ ንድፈ ሐሳብ]) ጳውሎስ ለፊልጵስዩስ ሰዎች እንዲህ ሲል ጽፎአል፤

«ክርስቶስ ኢየሱስ የነበረው ያ እስተላሳስ በእናንተም ዘንድ ይሁን፤ እርሱ በባሕርይ አምላክ ሆኖ ሳለ፤ ከእግዚአብሔር ጋር መተካከልን ሊለቀው እንደማይገባ አድርጎ አልፎጠረውም፤ ነገር ግን የባሪያን መልክ ይላ፤ በሰውም አምላል ተገኝቶ፤ ራሱን ባዶ አደረገ (ፊል 2:5-7)።

ከዚህ ሐሳብ በመነሣት፤ በጀርመን (በ1860-1880 ዓ.ም አካባቢ) እና በእንግሊዝ (በ1890-1910 ዓ.ም አካባቢ) የነበሩ አያሌ የነገረ መለኮት ሊቃውንት ስለ ትሥንተት ከዚህ ቀደም በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ ዕውቅና ሳልነበረው አመለካከት ድጋፍ ሰጡ። ይህም ዐዲስ አመለካከት፤ «ራሱን ባዶ የማድረግ ንድፈ ሐሳብ» ተባለ፤ አመለካከቱ የሚወክለው ሁኔታም በጥቅሉ «ራሱን ባዶ የማድረግ ነገረ መለኮት» ተብሎ ተጠራ። ራሱን ባዶ የማድረግ ንድፈ ሐሳብ ክርስቶስ እንደ ሰው በምድር ላይ በነበረ ጊዜ አንዳንድ የመለኮት ባሕርያትን እንደ ተወ ያመለክታል። (ራሱን ባዶ አደረገ የሚለው ሐረግ «ሐኔ» ከሚል የግሪክ ግስ የተወሰደ ነው፤ ትርጓሜውም ባዶ የማድረግ ማለት ነው። ይህም በፊልጵስዩስ 2:7 ላይ «ራሱን ባዶ አደረገ» ተብሎ ተተርጉሞአል።) በንድፈ ሐሳቡ መሠረት ክርስቶስ በምድር ላይ በነበረ ጊዜ አንዳንድ የመለኮት ባሕርያትን ማለትም ሁሉን ዐዋቂነቱን፤ ሁሉን ቻይነቱንና በሁሉም ስፍራ መገኘቱን ትቶ ነበር። ክርስቶስ በግ ልቃዱ ራሱን ዝቅ እንዳደረገ በዚሁ ሐሳብ ውስጥ ተመልክቶአል፤ ይህን ያደረገውም የመቤገጥ ተግባርን ከፍጻሜ ላይ ለማድረስ ነው ተብሎአል።²⁷

ይሁን እንጂ፤ ፊልጵስዩስ 2:7 ክርስቶስ ከመለኮታውያት ባሕርያቱ ውስጥ አንዳንዶቹን እንደ ተወ ያስተምራልን? ሌላው የዐዲስ ኪዳን ክፍልስ ይህን ያረጋግጣልን? መጽሐፍ ቅዱስ ለሁለቱም ጥያቄዎች አለታዊ ምላሽ አለው። ከሁሉ አስቀድመን በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ በመጀመሪያዎቹ 1800 ዓመታት፤ ግሪክ ተናጋሪ ሊቃውንትን ጨምሮ በፊልጵስዩስ 2:7 ላይ «ራሱን ባዶ አደረገ» የሚለው ሐረግ የእግዚአብሔር ልጅ አንዳንድ መለኮታውያት ባሕርያቱን ትቶአል የሚል ተርጉም እንዳለው ያለበ ዕውቅ መምህር ከቶ እንዳልነበረ መገንዘብ ይገባናል። በሁለተኛ ደረጃም፤ ክፍሉ ክርስቶስ «ከአንዳንድ

²⁶ኢየሱስ ከትንሣኤው በኋላ ከደቀ መዛሙርቱ አምልኮን የተቀበለበትን ክፍል ከማቴ 28:17 ይመልከቱ።

²⁷OS. M. Smith, "Kenosis, a Kenotic Theology" in EDT, በጽ 600-602 በጠቀሰው መጣጥፍ ላይ ኢየሱስ ራሱን ስለ ማዋረዱ ነገረ መለኮት ታሪክ ገልጾ ትንታኔ ቀርቦአል። የሚገርመው ግን ስሜዝ የኢየሱስ ራሱን ማዋረድ ነገረ መለኮት ትክክለኛ መጽሐፍ ቅዱሳዊ እምነት ነው ብሎ መደምደሙ ነው (ገጽ 602)።

መስከታዊ ንይሱ ራሱን ባዶ አደረገ» ወይም «ከመስከታዊያት ባሕርያቱ ራሱን ባዶ አደረገ» ወይም «ይህን ከመሰለ ከማንኛውም ባሕርይ ራሱን ባዶ አደረገ» እንደማይል መንገዝብ አሉበት። በሦስተኛ ደረጃ፣ ክፍሉ «ባዶ በማድረግ» አኳያ ኢየሱስ ያደረገውን ነገር እንደሚገልጽ ማስተዋል ነው። ኢየሱስ ይህን ሁሉ ያደረገው ከመስከታዊያት ባሕርያቱ አንዱን እንኳ በመተው አልነበረም። በዚህ ፈንታ «የባሪያን መልክ ለበሰ»፤ ይህም ማለት እንደ ሰው ይኖር ዘንድ ወደ ምድር በመምጣትና «ሰው ሆኖ ተገልጦም ራሱን ዝቅ አደረገ፤ እስከ ሞት ያውም በመስተል ላይ እስከ መሞት ድረስ ታዘዘ ሆኑ» (ፊል 2:8)። ስለዚህ በውዱ ራሱ «ባዶ ማድረግ» የሚለውን ሐረግ «ራሱን ከማዋረድ» እና ዝቅተኛ ደረጃን ከመምረጥ ጋር እኩል አድርጎ ይተረጎማል። በዚህ ምክንያት እ. መ. ት (NIV) «ራሱን ባዶ አደረገ» ብሎ ሐረጉን በመተርጎም ፈንታ «ራሱን ሞት ያደረገው» (ፊል 2:7) ብሎ ተርጉሞታል። ባዶ ማድረግ የሚለውን የደረጃ ለውጥን እንጂ፣ የባሕርይ ወይም የዐይነት ለውጥን አያስተምርም።

የዚህ ትርጉም አራተኛው ምክንያት በዚህ በውድ ውስጥ ባለው በጳውሎስ ዐላማ ይታያል። ዐላማውም፣ «ለሎች ከእናንተ እንደሚሻሉ በትሕትና ተጠሩ እንጂ በራስ ወዳድነት ምኞት ወይም ከንቱ ውዳሴ ለማግኘት እንዳት አታድርጉ» (ፊል 2:3) በማለት የፊልጶስቴን ሰዎች ለበን ሥራ ማግኘት ነው። ቀጥሎም፣ «እያንዳንዳችሁ ሌሎችን የሚጠቅመውንም እንጂ ራሳችሁን የሚጠቅመውን ብቻ አትመልከቱ» (ፊል 2:4) ይላቸዋል። ትሕትና እንዲሆንና ሌሎችን የሚጠቅመውን እንዲያስቀድሙ እንዲህ ሲል ይመክራቸዋል። «በክርስቶስ ኢየሱስ የነበረው ያ አስተሳሰብ፣ ዘላናንተ ዘንድ ይሁን፣ እርሱ በባሕርይ አምላክ ሆኖ ሳለ፣ ከእግዚአብሔር ጋር መተካከልን ሊለቀው እንደማይገባ አድርጎ አልቆጠረውም፤ ነገር ግን የባሪያን መልክ ይዞ...ራሱን ባዶ አደረገ» (ፊል 2:5-7)።

የፊልጶስቴን ሰዎች ክርስቶስን በምሳሌነት አጽንተው በመያዝ እርሱንም እንዲመስሉ ሐዋርያው ይፈልጋል። ሆኖም የፊልጶስቴን ክርስቶስዎች ከጠቀሚ ባሕርያቸው ወይም ከታላታቸው አንዱንም እንዲተዉ ወይም እንዲጥሉ አልጠየቀም። ከእነዚህም ብቃታቸው ወይም ከጥንቢረላቸው ወይም ከመያቸው ወደ ጌላ እንዲመለሱና ቀደም ሲል ከነበሩበት ደረጃ እንዲወርዱ አልለመናቸውም። ይልቁንም፣ ሌሎች የሚጠቅመውን እንዲያስቀድሙ እንዲህ ሲል ይመክራቸዋል። «እያንዳንዳችሁ ሌሎችን የሚጠቅመውን እንጂ ራሳችሁን የሚጠቅመውን ብቻ አትመልከቱ» (ፊል 2:4)። የጳውሎስ ዐላማ ይህ በመሆኑ ይህን ዐይነት ነገር የፈጸመ እርሱ ነው ብሎ ክርስቶስን በታላቅ ምሳሌነቱ ግንዛቤ እንዲገኝበት ማድረግ ከወውዱ ጋር ይስማማል። ክርስቶስ ሌሎች የሚጠቅመውን አስቀደመ፤ እርሱ በአምላክነቱ የነበረውን አንዳንድ መብትና ክብር ለመተው ፈቃደኛ ነበር።

ስለዚህ የዚህ ምንጭ ትክክለኛ ግንዛቤ ኢየሱስ በመንግሥተ ሰማያት የነበረውን ክብርና መብት እንደ ተወ የሚናገር መሆኑ ነው። «እርሱ በባሕርይ አምላክ ሆኖ ሳለ ከእግዚአብሔር ጋር መተካከልን ሊለቀው እንደማይገባ አድርጎ አልቆጠረውም (ወይም ለራሱ ጥቅም ሲል አልኖረም)። ነገር ግን ለእኛ ብሎ «ራሱን ባዶ አደረገ» ወይም «ራሱን ዝቅ አደረገ»፤ ሰው ሆኖ ለመኖርም መጣ። ኢየሱስ በሌላ ስፍራ «ዓለም ሳይፈጠር» ከአብ ጋር ስለ ነበረው «ብሔር» ይናገራል (ዮሐ 17:5)፤ ይህም ትቶት የነበረውና ወደ ሰማይ ሲመለስ የሚቀበለው ክብር ነበር። ለክርስቶስ ስለሚገባውና ለእኛ ሲል ለጊዜው ትቶት ስለ ነበረው መብትና ክብር ጳውሎስ በድጋሚ ሲናገር፣ «እርሱ ሀብታም ሆኖ ሳለ ... ለእናንተ ሲል ድካ ሆኑ» (2ቆሮ 8:9) ይላል።

በፊልጶስቴን 2:7 ላይ የተጠቀሰው፣ «ራሱን ባዶ አደረገ» የሚለው አመለካከት የማይፈለግበት ዓምስተኛውና የመጨረሻው ምክንያት፣ ሰፊ ድርሻ ያለው የዐዲስ ኪዳን ትምህርትና የመላው መጽሐፍ ቅዱስ አስተምሮአዊ ይዘት ዐውድ ነው። በላላማዊው የእግዚአብሔር ልጅ በአውነት ለጊዜው መስከታዊያት ባሕርያቱ ማለትም ሁሉን ዐዋቂነቱ፣ ሁሉን ቻይንቱና በሁሉ ስፍራ መገኘቱ እንዳይኖሩት አድርጎ ዚህን ኖሮ፣ እንዲህ ዐይነቱ ክፍተት በአንድ መልእክት ውስጥ በሚገኝ የአንድ ቃል አጠራራዊ ትርጓሜ ብቻ ሳይሆን፣ በዐዲስ ኪዳን በመሉ በግልጽና በተደጋጋሚ ትምህርት ሆኖ በተሰጠ ነበር። የምናነበው ግን ተቃራኒውን ነው። የእግዚአብሔር ልጅ ለዘላለም የተሰጠውን የእግዚአብሔርን ባሕርያት ትተክል የሚል ነገር በሌላ በዋትም ስፍራ ተጽፎ አናገኝንም። በርግጥ «ራሱን ባዶ አደረገ» የሚለው ንድፈ ሐሳብ እውነት ዚህን ኖሮ (ይህም በእርሱ ላይ መሠረታዊ ተቃውሞ ነው)፤ ኢየሱስ በምድር ላይ በነበረ ጊዜ ፍጹም አምላክ መሆኑ፣ ማረጋገጥ ሳይቻልን ነበር።²⁸ «ራሱን ባዶ አደረገ» የሚለው ንድፈ ሐሳብ በመጨረሻ የኢየሱስ ክርስቶስን ፍጹም መስከታዊያት ይክድና ከእግዚአብሔር ያነሰ ያደርገዋል። እሱ አምላክ ስሚዝ፣ «የጥንቱ እርቶዳክሳዊ አመለካከት ሁሉ ራሱን ባዶ አደረገ» የሚለውን ትምህርተ መልክት በግልጽ ወይም በመርኅ መቃወሙን²⁹ ተናግሮአል።

ሰዎች «ራሱን ባዶ አደረገ» የሚለውን ንድፈ ሐሳብ እንዲቀበሉ እያደረገ ያለው ትልቁ ንይል በፊልጶስቴን 2:7 ወይም በሌላው የዐዲስ ኪዳን ምንጭ ላይ የተሻለ ግንዛቤ አግኝተው ሳይሆን፣ በጥንቱና ታሪካዊ በዘንድ እርቶዳክሳዊ አመለካከት እያደገ የመጣው የክርስቶስ አስተምህሮ ስላልጣማቸው በተፈጠረው ስሜት ተገፋፍተው መሆኑን ማወቅ ጠቀሚ ነው። በእነዚህም «ሳይንሳዊ» በሆነ መንገድ ለሚመሩ የዘመናችን ሰዎች ኢየሱስ ክርስቶስ በአንድ ጊዜ ፍጹም ሰውና ፍጹም አምላክ መሆኑን ማመን አይቀጥላቸውም።³⁰ «ራሱን ባዶ አደረገ»

²⁸ ራሱን ማዋረድ (ከፍሰስ) የሚለው ቃል በፊል 2:7 ላይ ያለውን በትክክል ለመገንዘብ የሚረዳ እንጂ፣ ስለ ኢየሱስ ራሱን ማዋረድ ንድፈ ሐሳብ ሙሉ በሙሉ እንደማይመለከት አንዳንድ ጊዜ በሰለሰበ ዐዲስ ይነገራል፤ ይህም ማለት ኢየሱስ በምድር በነበረበት ወቅት ለተወሰነ ጊዜ ከብሩንና መብቱን እንደ ተወ የሚገልጽ ነው (ይህም በመሠረቱ በዚህ ፍሎፍ ውስጥ ጥበቅና የቀምጥነት አመለካከት ነው)። ነገር ግን በፊል 2:7 ላይ ላለው ትውፊታዊ ራሱን ማዋረድ (ከፍሰስ) የሚለውን አስተምህሮ መጠቀሙ ተገቢ አይመስልም፤ ምክንያቱም የተረጋገጠው የክፍሰስ አስተምህሮ የክርስቶስን አምላክነት በመሠረቱ ይክዳል፤ ስለዚህ ቀደም ያለው ክፍሰስ ከዚህኛው ጋር ሊጋጥፍ ስለማይችል መጠቀሙ ትክክል አይደለም። በተሳሳተ ትምህርት ውስጥ በሰፊት የሚያስገልገልውን ቃል ግወጥኦ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆነን ሐሳብ ለመግለጽ መሞከር አጠቃላይነት ሰው ግራ ማጋባት ነው።

²⁹ S. M. Smith, "Kenosis: A Kenotic Theology"፣ 78፣ 601።
³⁰ የክርስቶስን ራሱን የማዋረድ ነገር መልክት ለዘዎች እንዲቀበሉ እያደረገት የመጀመሪያ ተጽዕኖዎች አንዱ በዐሥራ ሁለትኛው ምእተ ዓመት የተከሰተው የዘመናዊ ሥነ ሥነ ልምድ ፅውቀት ፅድቅ እንደ ሆነ ስሚዝ ያመለክታል። እርሱም እንዲህ ይላል፤ «በዘመኑ ሥነ ልምድአዊ በሆነ ምድብ ማሰብ የሚመረከት ወቅት ነበር። ልባዊነት ማስላዊ ምድብ ነበር። የእኛ ማስከል ልባዊነታችን ከሆነና ኢየሱስ ደግሞ ሁሉን ዐዋቂ አምላክና ውሳኔ ሰው ከሆነ፣ ኢየሱስ ሁሉን ማስከላች ስላሉት ከእኛ አንድ አንዱ ሊሆን አይችልም ማለት ነው። ትምህርተ ክርስቶስም ለአንዳንዶች አይቀጥም ነበር። (በዚህ መጽሐፍ፣ 78፣ 600-601)። በሌላ እነጋገር፣ በመናዊው የሥነ ልምድ ጥናት ግራቶች የክርስቶስ ፍጹም መልክታዊነትና ፍጹም ሰበካዊነት እንዴት በእንደ ላከል እንደ ተቀዋሐዱ ማመንን ከዚህና ለአምራም የሚቀሩ አድርገውታል። ይኸውም አንድ ሰው ለእኛ የተለየ ሆኖ ሳለ እንዴት እውነተኛ ሰው ሊሆን ይችላል? እንደ ማለት ነው። ለዚህ ሆኖም፣ የሥነ ልምድ ፅውቀት ስለ ሰው ዘር ስለሚያጠና ምንጊዜም ውሳኔ ነው የሚለት እንችላለን። እንደ ክርስቶስ ከገቢለት ነጻ ስለ ሆነ ሰውና እንደ ክርስቶስ ፍጹም

የሚለው ንድፈ ሐሳብ በየጊዜው ተቀባይነት አያገኝ የመጣው (በአንዳንድ ረገድ) በሠለጠነው ዓለም ለሚገኙ ሰዎች አስቸጋሪ የሆነውን ሐሳብ ማለትም ኢየሱስ አምላክ ነው ነገር ግን አንዳንድ የአምላክነት ባሕርዩን ተቀላል የሚለውን በመቀበል ነው።

4. መደምደሚያ፡- ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ነው፤ ዐዲስ ኪዳን ኢየሱስን «አምላክ» እና «ጌታ» በማለት በግልጽ በሚያመለክቱ በመቶ በሚቆጠሩ ጥቅሶችና አምላክነቱን በሚያመለክቱ ሌሎች ማዕረጎች እንደዚሁም ለእግዚአብሔር ብቻ የተሰጡት አያሌ ተግባራት ወይም ቃላት ለክርስቶስም የተሰጡ መሆናቸውን በማመልከት የኢየሱስ ክርስቶስን ሙሉና ፍጹም አምላክነት በተደጋጋሚ ያረጋግጣል። እንዲሁም ይላል፤ «እግዚአብሔርም ሙሉ፤ ሁሉ በእርሱ ይሆን ዘንድ ወደአልና» (ቄላ 1:19)፤ እንዲሁም፤ «የመለኮት ሙላት ሁሉ በእኛል በእርሱ ይኖራልና» (ቄላ 2:9) ይላል። ቀደም ባለው ክፍል ኢየሱስ ያለጥርጥር ፍጹም ሰው መሆኑን ገልጾ ነበር። አሁን ደግሞ ኢየሱስ ያለጥርጥር ፍጹም አምላክ ነው በማለት እንደመድማለን። ስሙ በትክክል «አማኑኤል» ተብሎአል፤ ይኸውም፤ «እግዚአብሔር ከእኛ ጋር» ማለት ነው (ማቴ 1:23)።

5. በአሁኑ ጊዜ የትሥንት አስተምህሮ «ትርጉም-የለሽ» ነውን? ዐዲስ ኪዳን ስለ ክርስቶስ ፍጹም አምላክነት የሚሰጠው ትምህርት በታሪክ ዘመን ሁሉ ተቃውሞ እንደ ገጠመው ነው። በዚህ አስተምህሮ ላይ የቀረበውን ተቃውሞ እዚህ ላይ መጥቀስ አስፈላጊ ነው፤ የጽሑፉ አቅራቢዎች በእንግሊዝ አገር ዕውቅ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በመሆናቸው ሰፊ ውዝግብን አስነሥቶአልና። የመጽሐፉ ርእስ «የአምላክ ትሥንት ተረት» የሚል ሲሆን፤ አርታዲው ጃን ሂክ ነበሩ (ሎንደን፡- ኤስ ሲ ኤም፤ 1977)። ርእሱ የመጽሐፉን ዋና ሐሳብ ይገልጣል። ይኸውም ኢየሱስ «ሥግው አምላክ» ወይም «ሥጋ ነሥቶ የመጣ አምላክ» ነው የሚለው «ተረት» ነው ይላል። ይህም በጥንት ጊዜ ለነበሩት ትውልዶች እምነት የሚጠቅም ሲሆን፤ በዚህ ዘመን ለምንገኘው ግን በርግጥ ሊታመን የሚችል አይደለም ይላል።

የመጽሐፉ ክርክር በአንዳንድ መሠረታዊ ግምቶች ትችቱን ይጀምራል፡- (1) መጽሐፍ ቅዱስ በአሁኑ ጊዜ በእኛ ላይ ፍጹም መለኮታዊ ሥልጣን የለውም (ገጽ 1) እና 2) ክርስትና እንደ ማንኛውም የሰው ሕይወትና ሐሳብ ሁሉ በጊዜ ሂደት እየዳበረና እየተለወጠ መጥቶአል (ገጽ ii)። የመጽሐፉ መሠረታዊ አቋም በመጀመሪያዎቹ ሁለት ምዕራፎች ውስጥ ተገልጦአል። በምዕራፍ 1 ሞሪስ ዊሊስ ያለ የትሥንት አስተምህሮ ክርስትናን ገንዘብ እድርጎ መያዝ ይቻላል በማለት ይከራከራል። እንደ ሞሪስ አባባል ቤተ ክርስቲያን በጌታ ራት ውስጥ የክርስቶስ «እውነተኛ ሀልዎት»፤ የቅዱሳት መጻሕፍትን ስሕተት-የለሽነት፤ ስለ ክርስቶስ ከድንገል መወለድና የመሳሰሉትን ቀደም ያሉትን አስተምህሮዎች ትታሰባች። ስለዚህ ትውልዳዊውን የትሥንት አስተምህሮ በመተው የክርስትናን አምነት መቀጠል ይቻላል (ገጽ 2-3)። በተጨማሪም፤ የትሥንት አስተምህሮ በመለኮታዊ ገይል ማመን በሚቻልበት መቼት ውስጥ ተመሠረተ እንጂ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ አልተመለከተም፤ በዚህም መሠረት የትሥንት

ጉዳይ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ሁሉ የተቀነባበረ ወይም ግልጽ አስተምህሮ አልነበረም ማለት ነው (ገጽ 3-5)።

የዐዲስ ኪዳንን ትምህርት በተመለከተ ፍራንሲስ ያንግ በምዕራፍ 2 ውስጥ ዐዲስ ኪዳን ስለ ክርስቶስ የግል ግንዛቤአቸውን የሚናገሩ የብዙ የተለያዩ ምስክሮች ጽሑፎች ስብስብ መሆኑንና በመላ ዐዲስ ኪዳን አንድ ዐይነት ወይም ስምም የሆነ አመለካከት አንድሌለ ይናገራል፤ እርሱም የጥንቷ ቤተ ክርስቲያን ስለ ክርስቶስ ማንነት የነበራት ግንዛቤ በተለያየ አቅጣጫ ከጊዜ ወደ ጊዜ እያደገ መጥቷል ይላል። ያንግ በዚያን ዘመን የነበረው ሁኔታ ከዛሬው ጋር እንደሚመሳሰል በመናገር ሐሳቡን እንዲህ ሲል ይቋጫል፤ በቤተ ክርስቲያን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚሰጠው የተለያዩ የግል አስተያየቶች እኛም የምንቀበላቸው ናቸው። እነዚህ አስተያየቶች ክርስቶስ፤ እግዚአብሔር ልዩ በሆነ መልክ የሠራበት ሰው እንደ ነበር እንጂ ፍጹም አምላክ የነበረ ሰው መሆኑን የሚገልጽ አይደለም።¹¹

ከወንጌላውያን ነገረ መለኮት አኳያ ይህ በኢየሱስ መለኮትነት ላይ የቀረበው ግልጽ ተቃውሞ ዐዲስ ኪዳን በእኛ ዘንድ በሁሉም አቅጣጫ እውነት እንደ ሆነና ፍጹም መለኮታዊ ሥልጣን ያለው ተደርጎ መወሰድ የለበትም ከሚለው አስተሳሰብ አንጻር ብቻ ድጋፍ ሊያገኝ እንደሚችል መረዳት ጠቃሚ ነው። ይህ የሥልጣን ጥያቄ ስለ ክርስቶስ ማንነት ድምዳሜ ላይ ሲደርስ አብዛኛውን ጊዜ የመለያ ድንበር ነው። በሁለተኛ ደረጃ፤ ስለ ትሥንት አስተምህሮ የሚቀርበው ሂስ በአብዛኛው «ተከታታይነት የለውም» ወይም «አእምሮ ሊቀበለው የሚችል አይደለም» በሚለው ላይ ያተኩረ ነው። ይሁን እንጂ፤ ከሥር መሠረቱ ሲታይ ይህ በተላላ የሚያመለክተው ከሳይንሳዊው ንጽረት ዓለም ጋር የማይጣጣሙትንና ለተፈጥሮአዊው መላእክም የማይዋጡትን እንደ ተአምራትና ትሥንት ያሉ መለኮታዊ ጣልቃ ገብነቶችን ሁሉ ደራሲዎቹ መቀበል ከንደማይፈልጉ ነው። የኢየሱስ «ፍጹም አምላክነትና ፍጹም ሰውነት» አርስ በርሱ የሚጣረስ ባይሆንም፤ በዘመናችንም ሆነ ለዘለዓለም ሙሉ በሙሉ ሊገባን የማይችል አይደለም ነው። ይሁን እንጂ፤ ይህ «ተከታታይነት የለውም» ወይም «አእምሮ ሊቀበለው የሚችል አይደለም» በማለት እንድንፈርድ መብት አይሰጠንም። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ እንደሚታወቀው የትሥንት አስተምህሮ ተከታታይነት ያለውና አእምሮ ሊቀበለው የሚችል ነው። ቤተ ክርስቲያን በታሪክ ዘመን ሁሉ ስለ ትሥንት አስተምህሮ ያገኘችው ግንዛቤ በእንደ አካል ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው ስለ መሆኑ ያለቀለት ገልጽ ባትሰጥም ግንዛቤዋ ተከታታይነት ያለውና አእምሮ ሊቀበለው የሚችል ዐይነት ነው። ለዚህም የምንሰጠው ምላሽ ነገሩ አይደለም ሆኖ መኖሩን፤ እግዚአብሔርም ሊገልጥልን የወደደው በዚህ መንገድ መሆኑንና ይህም እውነት መሆኑን ማወቅ እንጂ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ትሥንት የሚሰጠው ግልጽና ማከላከል አስተምህሮ መቃወም አይደለም። እኛም ለእግዚአብሔርና በመጽሐፍ ቅዱስ ለሚገኘው ቃሉ ራሳችንን የምናስገዝ ከሆነ ይህን ማመን አለብን።

6. የኢየሱስ አምላክነት ለምን አስፈላጊ ሆነ? ቀደም ባለው ክፍል ኢየሱስ ይቤገን ዘንድ ለምን ፍጹም ሰው መሆን እንዳስፈለገው አያሌ ምክንያቶችን

አምላክና ፍጹም ሰው ስለ ሆነ ሰው ያጠና የሥነ እእምሮ ሊቅ ከቶ የለም። ዘመናዊው የሥነ እእምሮ ትምህርት የሚነግረን «ይቻላል» ወይም «ሊሆን ይችላል» በማለት ግንዛቤአችንን ውሱን ካደረግን፤ ከገጢአት ነጻ የሆነውን ክርስቶስንም ሆነ መለኮታዊውን ክርስቶስን አናገኝም። በዚህም ክፍል ሆነ በሌላ አስተምህሮ አንድ ነገር «ይቻላል» ለማለት ወሳኝ፤ ውሱን ስለ ሆነውና ስለ ወደቀው ዓለም የተደረገው የዘመኑ ሳይንሳዊ ጥናት ሳይሆን፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ነው።

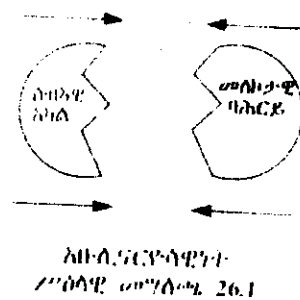
¹¹በሌላ ተከታታይ ድርሳኖች ለመጽሐፉ ወዲያውኑ ምላሽ ተስጥቶአል፤ *The Truth of God Incarnate*, ed. Michael Green (Sevenoaks, Kent, U. K.: Hodder and Stoughton, and Grand Rapids: Eerdmans, 1977)። በጌላ ደግሞ *The Myth of God Incarnate* የተባለው መጽሐፍ፤ ደራሲዎችና አንዳንዶቹ ሐያሲዎቻቸው የሃሳቡ ቀን የስብሰባ ጽሑፎችን በሃሳቡ መጽሐፍ አሳተሙ፤ Michael Godler, ed., *Incarnation and Myth: The Debate* (Continued) (London SCM, 1979)።

አቅርቦን ነበር። እዚህ ላይ በክርስቶስ ፍጹም መለኮትነት ላይ አጽንዖት ማድረግ እጅግ አስፈላጊ መሆኑን መገንዘብ ተገቢ ነው። ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት ሆኖ ስለ ተሰጠ ብቻ ሳይሆን፡- (1) በእርሱ የሚያምን ማንኛውም ሰው ለሀራው ንጠኒት ሁሉ የሚገባውን ትግት በሙሉ መሸከም የሚችል በላላማዊ አምላክ የሆነ ሰው በመሆኑ፤ ማንኛውም ውሳኔን ፍጡር እንዲህ ዐይነቱን ትግት መሸከም አይችልም። (2) ድነት ከጌታ በመሆኑ (ዮናስ 2:9 NASB) የመጽሐፍ ቅዱስ ሙሉ መልእክት የተቀደሰ ማንም ሰው ወይም ፍጡር ሰውን ማዳን ከቶ እንደማይችልና እግዚአብሔር ብቻ እንደሚያድን ሆኖ ነው። (3) በሰውና በእግዚአብሔር መካከል አስተራቂ የሚሆነው (ጢሞ 2:5)፤ እኛንም ወደ እግዚአብሔር የሚመልሰን እንዲሁም ለእኛ እግዚአብሔርን ምላሕ ዘሆነ መልክ የሚገልጥልን (ዮሐ 14:9) በእውነት ሰውና ፍጹም አምላክ የሆነው ነው።

ስለዚህ አያሱስ ፍጹም አምላክ ካልሆነ ድንክት የሰንም፤ እንዲያውም ክርስትና የላም ማለት ነው። በተረከ በመን ሁሉ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ መሆኑን ማመንን የተጫነ ዘድኖች ሁሉ፤ በክርስትና እምነት ውስጥ ብዙ ጊዜ ሳይቁዩ በእሜሪካና በሌላው አገርም ወዲያውኑ ወደ ዩኒታሪያኒዝም መንቀሳቀስ አጋጣሚ አይደለም። ሐዋርያው ዮሐንስም ይህንን አስመልክቶ እንዲህ ይላል፤ «ወልድን የሚክድ ሁሉ እዚ የለውም» (1ዮሐ 2:23)፤ «ከክርስቶስም ትምህርት የማይኖርና ከትምህርቱ የሚወጣ ሁሉ አምላክ የለውም፤ በክርስቶስ ትምህርት ለማይኖር ሰው አምላክ የለውም፤ በክርስቶስ ትምህርት የሚኖር ግን አብም ወልድም አለው» (2ዮሐ 9)።

ሐ) ትሥተት፤ አምላክና ሰው በአንድ አካል በክርስቶስ ውስጥ መኖራቸው ስለ ክርስቶስ ፍጹም አምላክነትና ፍጹም ሰውነት የተሰጠው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ሰፊ ነው፤ ሁለቱም በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ የታመኑ ናቸው። የክርስቶስ ፍጹም አምላክነትና ፍጹም ሰውነት በአንድ አካል ውስጥ የመገኘታቸው ጉዳይ ግልጽ ግንዛቤ እየተገኘበትና ቀስ በቀስ እየተቀረጸ መጣ እንጂ፤ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በአንድ ጊዜ ወጥ ሆኖ አልቀረበም። ይኸውም የክልቲዶናውያን መግለጫ በ451 ዓ.ም. እስከ ወጣ ድረስ ተጠናቆ የመጨረሻውን መልክ አልያዘም ነበር ማለት ነው። ከዚያን ጊዜ በፊት ስለ ክርስቶስ ማንነት ብዙ ያልተሟሉ አመለካከቶች ቀርበው ወድቶ ይደረጉም ነበር። ከእነዚህ አመለካከቶች አንዱ አርዮሳዊነት ሲሆን፤ አቋሙም አያሱስ ፍጹም አምላክ እንዳልሆነ ማመን ነው። ይህም ቀደም ሲል ስለ ሥላሴ በሚተነትነው ምዕራፍ ውስጥ ተገልጿል።¹¹ ሆኖም በመናፍቅነት ተቈጥረው በመጨረሻ ወድቶ የተደረጉ ሌሎች ሦስት አመለካከቶች እዚህ ላይ መጠቀስ አለባቸው።

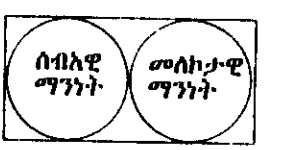
1. ስለ ክርስቶስ ማንነት ሦስት ያልተሟሉ አመለካከቶች
ሀ. አቡሊዮሳዊነት፡- አቡሊንገስ በ361 ዓ.ም. አካባቢ በሎዶቂያ ጳጳስ ሆኖ ነበር። እርሱም የክርስቶስ አካል ሰብአዊ አካል እንጂ፤ ሰብአዊ አእምሮ ወይም መንፈስ እንዳልነበረውና የክርስቶስ አእምሮና መንፈስ ከእግዚአብሔር ልጅ መለኮታዊ ባሕርይ እንደ ተሰጡ ያስተምር ነበር። ይህን አመለካከት በ26.1 ባለው ሥዕላዊ መግለጫ ማየት ይቻላል፤

አቡሊዮሳዊነት ሥዕላዊ መግለጫ 26.1

ዳሩ ግን በወቅቱ የነበሩት የቤተ ክርስቲያን መረመሮች የአቡሊንገስን አመለካከት አልተቀበሉም፤ ምክንያቱም ድንክት የሚያስፈልገውና ክርስቶስም ዳግም ስለ እኛ ሞቶ የሚዘጋጁን ለሰብአዊ አእምሮአችንና ለመንፈሳችን (ወይም ለነፍሳችን) ቁምር እንጂ፤ ለሰብአዊ አካላችን ብቻ እንዳልሆነ አስተውሎ ነበርና። ክርስቶስም እኛን ለማዳን ያለጥርጥር ፍጹም ሰው መሆኑን ነበረበት (ዕብ 2:12)። በ362 ዓ.ም. ከተካሄደው ከአስክንድርያው ጉባኤ ጀምሮ በ381 ዓ.ም. እስከ ተካሄደው የቀስተንጥንያው ጉባኤ ድረስ የተለያዩ የቤተ ክርስቲያን ጉባኤዎች አቡሊንገሳዊነትን አልተቀበሉም።

ለ. ንስጥሮሳዊነት፡- ንስጥሮሳዊነት በክርስቶስ ውስጥ ሁለት የተለያዩ አካላት፤ ማለትም ሰብአዊ አካልና መለኮታዊ አካል፤ እንዳሉ የሚያስተምር አስተምህሮ ነው፤ ይህም አያሱስን አንድ አካል አድርጎ ከሚያተርበው ከመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ጋር ይቀረናል። ሥዕላዊ መግለጫ 26.2 ንስጥሮሳዊነትን ያመለክታል።

ንስጥሮሳዊነት ሥዕላዊ መግለጫ 26.2

ንስጥሮስ በእንጾኪያ ዕውቀት ሰባዚ ነበር፤ ከ428 ዓ.ም. ጀምሮም የቀስተንጥንያ ጳጳስ ነበር። ንስጥሮስ ራሱ በራሱ ስም የተሰየመውን መናፍቃዊ አመለካከት በክርስቶስ በአንድ ሰውነት የተገለጠ አንድ አካል ሳይሆን፤ በአንድ ሰውነት የተገለጡ ሁለት አካላት አሉት የሚል ሐሳብ ባያስተምርም፤ በተለያዩ ሰዎች መካከል በተከሰተ የግል አለመግባባቶችና በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በተካሄዱ ፖለቲካዊ እንቅስቃሴዎች ምክንያት ከጳጳስነት ሥልጣኑ ተወግዶአል።¹²

¹¹Harold O. J. Brown እንዲህ ይላል፤ «ንስጥሮስ ሥጋ የለበሰ አካል ሲል ተቋምቶም እንደ ገመቱት አንድ ግለሰብ እንጂ ሁለት ሰው አልነበረም፤ እርሱ ግን ስለዚህ ሐሳብ ሌሎችን ማሳመን አልቻለም። ከዚህ የተነሣም በተረከ ሁሉ አንድ ታላቅ መናፍቅ ተቈጥሯል። ይሁን እንጂ፤ የእርሱ ትክክለኛ እምነት በክልቲዶና ጉባኤ ዳግም ቀረጋግጦአል (Heresies 78:176)። በ78:172-84 ባለው ላይ ብሬውን ስለ ንስጥሮሳዊነትና ተዛማጅ ስለ ሆኑ ነገሮች ያተረጠው ሰፊ ሐተታ በባም ጠቃሚ ነው።»

¹²ስለ አርዮሳዊው አመለካከት የቀረበውን ሐተታ በምዕራፍ 14፤ ገጽ 263-267 ያመልክቱ።

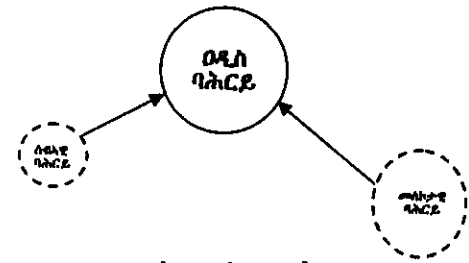
ክርስቶስ በእንዱ አካል የተገለጠ ሁለት የተለያዩ ባሕርያት አለት የሚለውን አመለካከት ቤተ ክርስቲያን ለትቀበል ያልቻለችው ለምን እንደ ሆነ መገንዘብ ጠቃሚ ነው። ለምሳሌ፣ የክርስቶስ ሰብአዊ ባሕርይ ለብቻው የተገነባለ አካል በመሆን ከክርስቶስ መለኮታዊ ባሕርይ ጋር የሚቃረን ነገር መወሰንን የሚያመለክት ከመጽሐፍ ቅዱስ በየትም ስፍራ አናገኝም። ሰብአዊና መለኮታዊ ባሕርያት እርስ በርስ ሊነጋገሩ ወይም በክርስቶስ ውስጥ ሊታገሉ ወይም እንዲህ ያለ ነገር ሊያደርጉ ከመጽሐፍ ቅዱስ በየትም ስፍራ አናገኝም። ይልቅንስ፣ በመለኮትና በእንድነት የሚሠራ ዘላቂነት ያለው እንደ አካል እናገኛለን። ኢየሱስ ስለ ራሱና ስለ አብ ሲናገር «እኛ» ብሎ ሲናገርም (ዮሐ 14:23)፣ ስለ ራሱ ሲናገር ግን «እኔ» ብሎ ይናገራል እንጂ «እኛ» ብሎ አይናገርም።³⁴ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ኢየሱስ ሲናገር ምን ጊዜም «እርሱ» ብሎ ይናገራል እንጂ፣ «እነርሱ» ብሎ አይናገርም። በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሱትን አንዳንድ አባባሎችና ድርጊቶች ለመገንዘብ እንዲረዳን አገዳንድ ጊዜ የመለኮታዊ ባሕርይ ተግባሮችና የሰብአዊ ባሕርይ ተግባሮች በማለት ለመለየት ብንችልም እንጂ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ግን ሁለቱ የተለያዩ ማንነቶች እንደ ሆኑ አድርጎ ሲቆጥር ክርስቶስ ይህን አደረገ ይላል እንጂ፣ «የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ይህን አደረገ» ወይም «የኢየሱስ መለኮታዊ ባሕርይ ያን አደረገ» አይልም። ስለዚህ ኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይና መለኮታዊ ባሕርይ ቢኖረውም፣ አንድ አካል መሆኑን ቤተ ክርስቲያን ምን ጊዜም በዘላቂነት ትናገራለች።

ሐ. ሞኖፎሳዊነት (አውጣኪሳዊነት)፡- ሦስተኛው ሕጽጽ አመለካከት ሞኖፎሳዊነት ይባላል። ይህም አመለካከት ክርስቶስ እንድ ባሕርይ ብቻ እንደ ነበረው የሚያመለክት ነው (በግሪክ ምናን ማለት «አንድ» ማለት ሲሆን፣ ፎሊስ ማለት ደግሞ «ባሕርይ» ማለት ነው)። በመጀመሪያቱ ቤተ ክርስቲያን የዚህ አመለካከት ተዳሚ ጠበቃ የተሰጠው ገዳም መሪ አውጣኪ (በ378-454 ዓ.ም. አካባቢ) ነበር። አውጣኪ የክርስቶስ ሰብአዊ ባሕርይና መለኮታዊ ባሕርይ ፍጹም ሰውና ፍጹም አምላክ ሆኖ መኖሩን በመካዱ ንስጥሮሳዊነት ካስተማረው የስሕተት ትምህርት ጋር የሚቃረን ሐሳብ አስተምሮአል። እንዲያውም ሁለቱ ባሕርያት ተለውጠው ሦስተኛ ዐይነት ባሕርይ ይፈጠር ዘንድ የክርስቶስ ሰብአዊ ባሕርይ ተወስዶ በመለኮታዊ ባሕርይ እንደሚዋጥ ተናግሮአል።³⁵ አንድ የቀለም ጠብታ በእንድ ብርጭቆ ውሃ ውስጥ ብንጨምር የአውጣኪሳዊነትን ንጽጽር ማየት እንችላለን፤ ከዚህ ንጽጽር የሚገኘው ውጤት ሌላ ሦስተኛ ነገር ማለትም ቀለሙና ውሃው ተለውጠው ሁለቱ የተቀየጡበት ነገር እንጂ፣ ንጹሕ ቀለም ወይም ንጹሕ ውሃ ሊሆን አይችልም። ቀለሙና ውሃው የሚለወጡበት የሁለቱ ውሕደት ነው። እንደዚሁም፣ ኢየሱስ የመለኮታዊና የሰብአዊ ባሕርያት ቅደም ሊሆን፣ ሁለቱ ባሕርያት ዐንድ አዲስ ባሕርይ ለማስገኘት እንደ ተለወጠ

³⁴ዮሐ 3:11 ላይ ኢየሱስ፣ «እውነት አልሃለሁ፣ የምናውቀውን እንናገራለን፤ ያየውንም እንመስክራለን» በማለት ድንገት ወደ ብዙ ቀዋር የለወጠበት ምንጣብ ያልተሰመደ ነው። እዚህ ላይ ኒቆላሞስ ንግግሩን ሲጀምር የአይሁድ ገዢዎችን «እኛ» በማለት ለመለካተት ኢየሱስ በተነጻጸሪነት ራሱንና በስም ያልተጠቀሱትን ከእርሱም ጋር የነበሩትን ደቀ መዛሙርት ማመልከቱ ሳይሆን አይቀርም፤ ኒቆላሞስ ንግግሩን የክፈተውም፣ «ረቢ...ከእግዚአብሔር ዘንድ የመጣ መምህር እንደ ሆኑ እናውቃለን» (ዮሐ 3:2) በማለት ነበር ወይም ኢየሱስ ስለ ራሱና የእርሱ ሥራ የንግግራቸው ርእሰ ጉዳይ ስለ ሆነው ስለ መንፈስ ቅዱስ ምስክርነት መናገሩ ሊሆን ይችላል (ቀ. 5:9)። በዚህም ሆነ በዚያ ኢየሱስ ራሱን «እኛ» በማለት አለመለካተትም፤ በዚህ ዓረፍተ ነገር ራሱን «እኔ» በማለት አመለካከት እንጂ። በLeon Morris, *The Gospel According to John*, pp 221-22 ላይ ያቀረበውን ሐተታ ይመልከቱ።

³⁵ሌላው የአውጣኪሳዊነት አመለካከት የክርስቶስ ሰብአዊ ባሕርይ፣ ስለ ተዋጠ በመጨረሻ የሚገኘው እንደ መለኮታዊ ባሕርይ ብቻ እንደ ሆነ ያምናል።

አውጣኪ አስተምሮአል። ይህም በሥዕላዊ መግለጫ 26.3 እንደ ተወከለው ሊታይ ይችላል።

አውጣኪሳዊነት

ሥዕላዊ መግለጫ 26.3

በዚህ አስተምህሮ መሠረት ክርስቶስ ፍጹም አምላክም ፍጹም ሰውም ስላልሆነ፣ ሞኖፎሳዊነትም እንደዚሁ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ትኩረት ስባለል። ይህ ቢሆን ኖሮ ክርስቶስ በሰውነቱ እኛን በእውነት ሊወክለን አይችልም ነበር፤ እውነተኛ አምላክ ሆኖም ድኅነትን አያስገኝልንም።

2. የክርክር መፍትሔ፤ በ451 ዓ.ም. የተሰጠ የኬልቂዶን መግለጫ፡- የክርስቶስን አካል በተመለከተ ተከሥተው የነበረው ክርክር የፈጠረውን ችግር ለመፍታት በቀጥተኛነት (በአሁኑ ጊዜ ሊስታንብል) አትራቢያ በኬልቂዶን ከተማ ከእስክቶር 8 እስከ ናቪምበር 1 ቀን 451 ዓ.ም. ድረስ አንድ ታላቅ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ጉባኤ ተደርጎ ነበር። የኬልቂዶን መግለጫ በመባል የሚታወቀው የዚሁ ጉባኤ የአቋም መግለጫ አቡሊናርዮሳዊነትን፣ ንስጥሮሳዊነትንና አውጣኪሳዊነትን የሚያወግዝ (የሚከላከል) ነበር። ይህም መግለጫ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ በካቶሊክ፣ በፕሮቴስታንትና በእርቶዶክስ አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ የክርስቶስን አካል በተመለከተ በመጽሐፍ ቅዱስ አስተምህሮ ላይ የተመሠረተ ጽኑ መግለጫ ተደርጎ ተወስዶአል።³⁶ መግለጫውም ረጅም ስላልሆነ መሰረቱን አቅርቦናል።³⁷

እኛም ሁላችን ቅዱሳን አባቶችን በመከተል በአንድ ልብ በግጽዊ መለኮትነቱ ፍጹም፣ በሰብአዊነቱም ፍጹም የሆነውን አንዱንና ለዘላለም ያው የሆነውን ወልድን ጌታችንን ኢየሱስ ክርስቶስን እንዲመስክሩ ለዎችን እናስተምራለን፤ እርሱ እውነተኛ አምላክና እውነተኛ ሰው ነው፤ አመክንዮታዊ ነፍስና አካል አለው። በግጽዊ መለኮት አንጻር ከአብ ጋር አንድ ዐይነት ባሕርይ ያለው፣ በሰብአዊነቱ አንጻር ደግሞ ከአብ ጋር አንድ ዐይነት ባሕርይ ያለው፣ ከጎጢአት በቀር በሁሉ ነገር እንደኛ የሆነ፣ በግጽዊ መለኮት አንጻር ከዘመናት ሁሉ በፊት ከአብ የተወለደ፣ በሰብአዊነት አንጻር ደግሞ በዚህ በመጨረሻው ዘመን ለእኛና ለአንድነታችን ሲል ከአምላክ እናት ከድንግል ማርያም የተወለደ፣ አንዱና ያው የሆነ ክርስቶስ፣ ወልድ፣ ጌታ፣ አንድያ ልጅ፣ ሳያሻማ፣ ሳይለወጥ፣ ሳይከፋፈል፤

³⁶ይሁን እንጂ፣ ከጥንቱ የአብያተ ክርስቲያናት ገብረቶች ሦስቱ የኬልቂዶን መግለጫ በመቃወም ሞኖፎሳዊነትን ተቀብለው እስከ ዛሬ እንዳሉ መዘንጋት የለበትም። እነርሱም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን፣ የግብፅ ኮፕቲክ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያንና የሶርያው ያዕቆባዊት ቤተ ክርስቲያን ናቸው። H. D. McDonald, "Monophysitism" in *NDT*, pp 442-43 ይመልከቱ።

³⁷Philip Schaff, *Creeds of Christendom*, 2:62-63 የእንግሊዝኛ ትርጉም የተገኘ።

ሳይነጣጠል፤ በሁለት ባሕርያት የተገለጠ፤ የእያንዳንዱ ባሕርይ ማንነት በሌላኛው የማይቀማ፤ እያንዳንዱ ባሕርይ ሳይለወጥ በአንድነት በአንድ አካል ተስማምቶ የሚኖር፤ የማይቋረጠ ወይም ለሁለት አካላት የማይከፋፈል፤ ያው አንዱ ወልድ፤ አንድያ ልጅ፤ አምላክ፤ ቃሉ፤ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ፤ ከጥንት ጀምሮ ነበረው ስለ እርሱ አንድ ተናግሮት፤ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ እንዳስተማረን፤ የቅዱሳን አባቶች የሃይማኖት መግለጫ ሲወርድ ሲዋረድ መጥቶ እንደ ደረሰን ጸንቶ ይኖራል።

መግለጫው፤ «ክርስቶስ አመክንዮታዊ ነፍስና አካል ያለው እውነተኛ ሰው ነው... ሰብአዊነቱ አንጻርም ከእኛ ጋር አንድ ዐይነት ባሕርይ አለው ለሁሉም ነዝር እንደ እኛ ነው» ስለሚል፤ «ክርስቶስ ሰብአዊ አካልም ወይም ነፍስ የለውም» ከሚለው የአቡሊገኖስ አመለካከት ጋር ይባራራል። (፲፱ኛው መቶ ዓመት) «ተመሳሳይ ባሕርይ ወይም ይዘት ያለው» ማለት ነው።

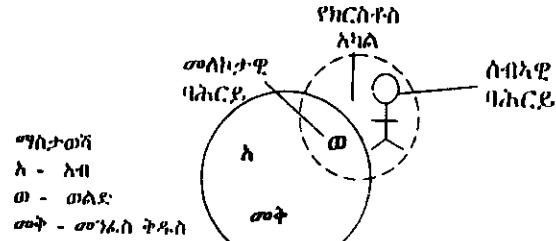
ክርስቶስ በአንድ አካል የተገለጠ ሁለት የተለያዩ ባሕርያት አሉት የሚለውን የንስጥርሳዊነት አመለካከት በመገረር፤ «ሳይከፋፈል፤ ሳይነጣጠል፤ ... በአንድ አካል... የማይቋረጠ ወይም ለሁለት አካላት የማይከፋፈል» የሚሉ ቃላት አሉን።

«ክርስቶስ አንድ ባሕርይ ነበረው፤ ሰብአዊ ባሕርይ ከመለኮታዊ ባሕርይ ጋር በተዋሐደ ጊዜ ተወላጅ ጠፍቶአል» የሚለውን የሞኖፒስቲክ አመለካከት በመቃወምም፤ «ሳይከፋፈል፤ ሳይለወጥ... ለሁለት ባሕርያት የተገለጠ፤ የእያንዳንዱ ባሕርይ ሳይለወጥ በአንድነት በአንድ አካል ተስማምቶ የሚኖር» የሚሉ ቃላት አሉን። ክርስቶስ ሰው በሆነ ጊዜ ሰብአዊ ባሕርይ እውነተኛ ሰብአዊ ባሕርይ፤ መለኮታዊ ባሕርይም እውነተኛ መለኮታዊ ባሕርይ እንደ ሆነ ቀረ እንጂ፤ ሰብአዊ ባሕርይና መለኮታዊ ባሕርይ አልተዘበረቀም ወይም አልተለወጠም።

ሥዕላዊ መግለጫ 26:4 ቀደም ሲል ከነበሩት ሌሎች ሥዕላዊ መግለጫዎች ይልቅ ይህን ጉዳይ ለማሳየት ለረዳ ይችላል። ዘላለማዊው የእግዚአብሔር ልጅ እውነተኛውን ሰብአዊ ባሕርይ ወደ ራሱ እንደ ጠለ፤ የክርስቶስ ሰብአዊና መለኮታዊ ባሕርያት ግን ለየብቻቸው የየራሳቸውን ማንነት ይዘው እንደ ቀሩ፤ ሆኖም ለዘላለም ሳይለያዩ በአንድ አካል በአንድነት ተስማምተው እንደሚኖሩ ሥዕላዊ መግለጫው ያመለክታል።

የክልቂደን መግለጫ የክርስቶስን አካል ማንነት አምንታዊ በሆነ መንገድ እንዳልገለጸን አንዳንዶች ተናግረዋል፤ በአለታዊ መልኩ ግን አንዳንድ ነገርን ተናግረዋል። በዚህም መሠረት መግለጫው ብዙም ጠቀሜታ እንደሌለው አንዳንዶች ገልጸዋል። እንዲህ ዐይነቱ ክስ ግን የተሳሳተና የተዛባ ነው። በርግጥ መግለጫው መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርትን በትክክል እንድንረዳ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጎአል። ክርስቶስ በግልጽ ሁለት ባሕርያት ማለትም ሰብአዊ ባሕርይና መለኮታዊ ባሕርይ፤ እንዳሉት መግለጫው አስተምሮአል። የክርስቶስ መለኮታዊ ባሕርይ በትክክል ከአብ መለኮታዊ ባሕርይ ጋር አንድ እንደ ሆነም አስተምሮአል («በግጽ መለኮት አንጻር ከአብ ጋር አንድ ዐይነት ባሕርይ አለው»)። ሰብአዊ ባሕርይም ከገጠአት በተር በትክክል ከእኛ ሰብአዊ ባሕርይ ጋር አንድ እንደ ሆነ መግለጫው ያስረዳል («በሰብአዊነት አንጻር ከእኛ ጋር አንድ ዐይነት ባሕርይ አለው፤ ከገጠአት በተር በሁሉ ነገር እንደ እኛ ነው»)። ከዚህም በላይ፤ መግለጫው በክርስቶስ አካል ውስጥ ሰብአዊ ባሕርይም ልዩ ማንነቱን እንደማይለቅ፤ መለኮታዊ ባሕርይም ልዩ ማንነቱን እንደማይለቅ አረጋግጦአል (በውሕደቱ ምክንያት የባሕርያቱ ልዩነት በምንም ዐይነት ሁኔታ አይጠፋም፤ የእያንዳንዱ ባሕርይ ይዘቱም እንዳለ ይቀያሌ)። በመጨረሻም፤

ነገሩ ቢገባንም ባይገባንም፤ እነዚህ ሁለት ባሕርያት በአንዱ የክርስቶስ አካል በአንድነት መዋሐዳቸውን መግለጫው አረጋግጦአል።

ትምህርተ ክርስቶስ ጥናት - በክልቂደን ሥዕላዊ መግለጫ 26.4

የክልቂደን መግለጫ ሁለቱ የክርስቶስ ባሕርያት «በአንድ አካል፤ በአንድ ህልውና» ተከሥተዋል ይላል፤ «ህልውና» የሚለው ቃል «ሃይገስተሰለ» ከሚል የግሪክ ቃል የተወሰደ ሲሆን፤ ትርጓሜውም «አውን የሆነ ነገር» ማለት ነው። በዚህ ሁኔታ የክርስቶስ ሰብአዊና መለኮታዊ ባሕርያት በአንድ አካል መዋሐድ አንዳንድ ጊዜ ሃይገስተሰለ ማለት ተብሎ ይጠራል። የዚህ ሐረግ ትርጉም በተለሉ የክርስቶስ ሰብአዊና መለኮታዊ ባሕርያት በአንድ ህልውና መዋሐድ ማለት ነው።

3. ስለ ክርስቶስ መለኮታዊነትና ሰብአዊነት የሚናገሩትን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ማናጀት፤ ከላይ ስለ ኢየሱስ ሰብአዊነትና መለኮታዊነት በሚገልጸው ክፍል ውስጥ እንደ አየነው ሁሉ፤ ዐዳስ ዚጃንን ስናስተውል ለማጣጣም አስቸጋሪ የሚመስለ ብዙ ምንባቦች አሉ (ኢየሱስ ሁሉን ቻይ ሆኖ ሳለ እንዴት ደካማ ሊሆን ቻለ? በሁሉ ስፍራ የሚገኝ ሆኖ ሳለ እርሱ እንዴት ዓለምን ትቶ ሄደ? እርሱ ሁሉን የሚያውቅ ሆኖ ሳለ እንዴት ነገሮችን ሊማር ቻለ?)። በተከርስቲያን እነዚህን ትምህርቶች ለመረዳት ጥረት በማድረግ ላይ ላለች፤ በክርስቶስ ውስጥ ይዘታቸውን ጠብቀው በአንድ አካል ስለሚኖሩ ሁለት የተለያዩ ባሕርያት የሚናገረው የክልቂደን መግለጫ ተከሥተው ይህም ቀደም ሲል የተጠቀሱትን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች እንድንረዳ የሚያግዝን ልዩነት በእነዚህ ምንባቦች ዘንድ የሚፈለግ ይመስላል።

ሀ. አንዱ ባሕርይ ለላው ባሕርይ የማይሠራቸውን ጥቂት ነገሮች ይሠራል፤ በተደምጥ ትውልድ የነበሩ የወንጌላውያን የነገረ መለኮት ምሁራን፤ በክርስቶስ መለኮታዊ ባሕርይ ሳይሆን በሰብአዊ ባሕርይ የተሠራውን ነገር፤ ወይም በሰብአዊ ባሕርይ ሳይሆን በመለኮታዊ ባሕርይ የተሠራውን ነገር ለመለየት አላወላውለም። «የእያንዳንዱ ባሕርይ ይዘት እንዳለ ይኖራል» የተባለውን የክልቂደን የሃይማኖት መግለጫ ለመደገፍ ፈቃደኞች ከሆንን፤ ይህን ማድረግ አለብን። ሆኖም ያልተረዳውን ነገር ለመቀበል በማትማማታችን ምክንያት በቅርብ ጊዜ የተገኘ የነገረ መለኮት ምሁራን እንዲህ ዐይነት ልዩነቶችን ለማድረግ ፈቃደኞች ሆነዋል።

ስለ ኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ስንናገር፤ እርሱ ወደ ሰማይ እንዳረገና ከእንግዲህ በኋላም እንደሌለ መናገር እንችላለን (ዮሐ 16:28፤ 17:11፤ ሐሥ

1:9-11)።³⁸ መለኮታዊ ባሕርዩን በተመለከተ ግን ኢየሱስ በሁሉ ስፍራ እንደሚገኝ መናገር እንችላለን፤ «ሁለት ወይም ሦስት ሆነው በሰሜ በሚሰበሰቡት መካከል በዚያ እገኛለሁና» ስለሚል (ማቴ 18:20)። እንደዚሁም፤ «እኔም እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ሁልጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ» (ማቴ 28:20)፤ «የሚወደኝ ቢኖር ቃሉን ይጠብቃል፤ አባቴም ይወደዋል፤ ወደ እርሱ እንመጣለን፤ ከእርሱም ጋር እንኖራለን» (ዮሐ 14:23) ይላል። ስለዚህ ስለ ክርስቶስ ማንነት የሚናገሩት ሁለቱ ነገሮች እውነት ናቸው ማለት ይቻላል፤ እርሱ ወደ ሰማይ ተመልሶአል፤ ደግሞም ከእኛ ጋር አለ።

እንደዚሁም፤ ስለ ሰብአዊ ባሕርዩ የምንናገር ከሆነ፤ ኢየሱስ ዕድሜው ሠላሳ ዓመት ነበር (ሉቃ 3:23) ማለት እንችላለን፤ ስለ መለኮታዊ ባሕርዩ የምንናገር ከሆነ ግን፤ እርሱ ለዘላለም ይኖራል (ዮሐ 1:1-2፤ 8:58) ማለት እንችላለን።

ኢየሱስ በሰብአዊ ባሕርዩ ደካማና ታካቾ ነበር (ማቴ 4:21-8:24፤ ማር 15:21፤ ዮሐ 4:6)፤ በመለኮታዊ ባሕርዩ ግን ሁሉን ቻይ ነበር (ማቴ 8:26-27፤ ቄላ 1:17፤ ዕብ 1:3)። በጣም የሚገርመው ግን በገሊላ ባሕር ላይ የታየው ከሥተት ነው። በዚያ ጊዜ አየሱስ ደካሞት ስለ ነበር በጆልባ ላይ በስተ ጌላ በኩል ተገኝቶ ነበር (ማቴ 8:24)። ይሁን እንጂ፤ ከእንትሸጥ ነትቶ ጌላውንና ባሕርን በአንድ ቃል ጸጥ ሊያደርግ ቻለ (ማቴ 8:26-27)፤ በደካማውም ሁሉን ቻይ ነው፤ እዚህ ላይ በሰማይና በምድር ጌታ ቃል አማካይነት ሁሉን ቻይነቱ ጥሶ እስከ ወጣበት ጊዜ ድረስ፤ ደካማው የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ሁሉን ቻይነቱን ሙሉ በሙሉ ደብቶት ነበር።

ኢየሱስ በጆልባ ውስጥ ተገኝቶ በነበረ ጊዜ፤ «በገያል ቃሉ ሁሉን ደግፎ» ስለ መያዙ (ዕብ 1:3)፤ ወይም በዚያች ወቅት በመላለም ያለው ነገር ሁሉ በእርሱ ተጋጥሞ ስለ መያዙ (ቄላ 1:17) በጠየቀ መልሱ «አምን» ነው፤ ምክንያቱም እነዚህ ተግባራት ምን ጊዜም ቢሆን ለሥላሴ ሁለተኛው አካል፤ ለዘላለማዊው የእግዚአብሔር ልጅ የተሰጠ ልዩ ገላጭነቶች ናቸውና። የትዕሥት አስተምህሮ «የማይታሰብ» ነው የሚሉ ሰዎች፤ ኢየሱስ ሕፃን ሆኖ በበተ ልሔም በግርግም በነበረ ጊዜም «መላለምን ደግፎ የያዘ» ስለ መሆኑ እንዳንድ ጊዜ ይጠይቃሉ። ለዚህም ጥያቄ የሚሰጠው መልስ «አምን» የሚል መሆን አለበት፤ ኢየሱስ የእግዚአብሔርን ባሕርያት ሁሉ አነቶ የያዘ በእውነትና ሙሉ በሙሉ አምላክ እንጂ፤ ወደ ፊት አምላክ የሚሆን ወይም እግዚአብሔር በልዩ ሁኔታ የተጠቀመበት አካል አልነበረም። እርሱም «መድኃኒት...ጌታ ክርስቶስ» ነው (ሉቃ 2:11)። ይህ ሊሆን አይችልም ብለው የሚያስቡ እነዚህ ሰዎች እግዚአብሔር ካለውና በመጽሐፍ ቅዱስ ከተገለጠው የተለየ «ይቻላል» ስለሚሉት ነገር የተለየ ገለጻ አላቸው።³⁹ ይህ አይገባንም ማለት ተጓዢ ትሕትና ነው፤ አይቻልም ማለት ግን ምሁራዊ ትዕቢት ነው።

³⁸ግማርቲን ለተር ቀጥለው የተነሡት ለተራውያን የነገረ መለኮት ሊቃውንት የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ሥጋዊ ስውነቱ ላይተር በሁሉ ስፍራ እንደሚገኝ (Ubiquitous) እንዳንድ ጊዜ ያምናሉ። ነገር ግን ይህን አመለካከት ሌሎች የክርስትና አላያተ እምነቶች አልተቀበሉትም። ለተር ይህን ሐሳብ የተጠቀመው የክርስቶስ ስውነት በጌታ ራት ውስጥ እንደሚገኝ ለመገለጽ የያዘውን አጭም ለመደገፍ ነው (በተብሔርና በወይን ውስጥ ሳይሆን፤ ከእነርሱ ጋር)።

³⁹A. N. S. Lane ከልቂዳውያን ስለ ክርስቶስ ያላቸውን አመለካከት ከሚከተለው የተነሣ አቃውማል፤ «ሁሉን ዐዋቂነትና አላዋቂነት ሁሉን ቻይነትና ደካማነት አንድ ላይ መኖር አይችሉም፤ የመጀመሪያው ሁለተኛውን ይውላል» ("Christology Beyond Chalcedon," in *Christ the Lord: Studies in Christology Presented to Donald Guthrie*, edited by Harold H. Rowden (Leicester and Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press.

በተመሳሳይ መንገድም፤ ኢየሱስ የሞተው በሰብአዊ ባሕርዩ መሆኑን መረዳት እንችላለን (ሉቃ 23:46፤ 1ቆሮ 15:3)። መለኮታዊ ባሕርዩን በተመለከተ ግን ኢየሱስ አልሞተም፤ ዳሩ ግን ራሱን ከሙታን መካከል ማስነሣት ቻለ (ዮሐ 2:19፤ 10:17-18፤ ዕብ 7:16)። ይሁን እንጂ፤ እዚህ ላይ ማድረግ የሚገባን ጥንቃቄ አለ፤ ኢየሱስ በሞተ ጊዜ ሥጋዊ አካሉ ሞቶ ሰብአዊ ነፍሱ (ወይም መንፈሱ) ከሥጋው ተለይታ በሰማይ ወዳለው እግዚአብሔር አብ ሀልዎት ዐልፋለች (ሉቃ 23:43:46)። በዚህ ሁኔታ እኛ እማኞች ክርስቶስ ተመልሶ ከመምጣቱ በፊት የምንሞት ከሆነ፤ እርሱ እኛ እንደምንሞተው ዐይነት ሞት ሞቶአል ማለት ነው። «መሞት» ማለት ተግባርን ማቆም፤ ለባይነትን ማቆም፤ ወይም ገይልን መቀነስ ማለት ከሆነ፤ የኢየሱስ መለኮታዊ ገይል ሞቶአል ወይም ሊሞት ችሎአል ማለት ስሕተት ነው። ይሁን እንጂ፤ የኢየሱስ መለኮታዊ ባሕርይ ከሰብአዊ ባሕርዩ ጋር በመዋሐዱ ምክንያት መለኮታዊ ባሕርዩ ሞት ውስጥ ማለፍ ምን እንደሚመስል በመጠኑ ተምሳሌል። ኢየሱስ ለአካልነቱ ሞትን ሞቶአል። በተጨማሪም፤ የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ብቻውን በዘዙ ሚሊዮን ሕዝብ ላይ የነበረውን የእግዚአብሔርን ቀጣ እንደተ ለገሰም እንደ ቻለ መገንዘቡ ከባድ ይመስላል። የኢየሱስ መለኮታዊ ባሕርይም በገጢአት ምክንያት ለእኛ የሚገባውን ቀጣ በመሸከመ ተሳትፎ ያደረገ ይመስላል (ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በየትም ቦታ በግልጽ ባይመለከትም እንኳ)። ስለዚህ የኢየሱስ መለኮታዊ ባሕርይ ባይሞትም፤ ኢየሱስ ሞትን የሞተው በመላ አካሉ ነው፤ ሰብአዊ ባሕርዩ መለኮታዊ ባሕርዩም በዚህ ሁኔታ ውስጥ ዐልፈዋል። ከዚህ ዐልፈን ሌላ ነገር እንድንናገር መጽሐፍ ቅዱስ አያስችለንም።

በኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይና መለኮታዊ ባሕርይ መካከል ያለው ልዩነት የኢየሱስን ፈተናዎች እንድንገዳ ያግዘናል። በሰብአዊ ባሕርዩ አኳያ ከገጢአት በቀር በሁሉም አንጻር ልክ እንደ እኛ ተፈተኝአል (ዕብ 4:15)፤ በመለኮታዊ ባሕርዩ አንጻር ግን እግዚአብሔር በከፋ ስለማይፈተን (ያዕ 1:13) አልተፈተነም።

ከእዚህ ላይ ኢየሱስ ሰብአዊ ፈቃድና መለኮታዊ ፈቃድ የተባሉ ሁለት የተለያዩ ፈቃዶች እንደ ነበሩት፤ ፈቃዶቹ ደግሞ የሁለቱ የክርስቶስ ባሕርያት እንጂ፤ የእርሱነቱ (መለኮታዊና ሰብአዊ ባሕርዩ) አንዳልሆኑ መናገር አስፈላጊ ይመስላል። በርግጥ፤ ኢየሱስ «አንድ ፈቃድ» ብቻ እንደ ነበረው የሚናገር የምናፈላይት አመለካከት የሚባል ነበር፤ ይህም በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሕጽጽ

1982)p.270. እርሱም እንዲህ ይላል፤ «ክርስቶስ ሁሉን ቻይነቱን በግልጽ ከደላል (ማቴ 24:36፤ ማር 13:32)፤ ነገር ግን ግልጽ የሆነ የክርስቶስ ቃላት እንኳ የደላላዊነትን ተግዳሮት ለመቃወም በቂ አልሆነም። ታሪካዊው ኢየሱስ ሁሉን ቻይ መሆኑን አስመልክቶ የቀረበው ማረጋገጫ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት የለውም። ከወንጌሎች ግልጽ ትምህርት ጋርም ይቃረናል። ይህም ስለ ክርስቶስ እውነተኛ ሰብአዊነት መጽሐፍ ቅዱስ የሚያስተምረውን ሐሳብ ስለሚሸረሸር ብርቱ ነገረ መለኮታዊ እንደምታሙኝ አሉት» (ገጽ 271)።

ማቴ 24:36 እና ማር 13:32 ኢየሱስ በሰብአዊ ባሕርዩ ያለውን ዕውቀት በርግጥ ያመለክታሉ ተብለው ግንዛቤ ሊገኝባቸው ይችላል። ሌን ሁሉን ዐዋቂነትና አላዋቂነት በአንድነት ሊኖሩ አይችሉም ሲል፤ አንዱን መጽሐፍ ቅዱሳዊ አይደለም ከሌለው በተፃራሪ ማስተመጠ። ነው፤ ብሎም አንዱ ክፍል ሊሆን እንደማይችል ማረጋገጫ ነው። ሁሉን ዐዋቂ የሆነው መለኮታዊ ባሕርይና ውሳኔ ዕውቀት ያለው ሰብአዊ ባሕርይ በአንድ ላይ ሊኖሩ አይችሉም የምንለው። በምን ምክንያት ነው? ወይም ሁሉን ቻይ የሆነው መለኮታዊ ባሕርይና ደካማው ሰብአዊ ባሕርይ አንድ ላይ ሊኖሩ አይችሉም የምንለው በምን ምክንያት ነው? እንዲህ ያሉት ሐተታዎች አውሎን የሆነው መለኮት ውሳኔ ከሆነው ሰብአዊ ባሕርይ ጋር በአንድ አካል ውስጥ ሊኖር እንደሚችል የሚናገረውን መሠረታዊ ሐሳብ ይከላሉ፤ በሌላ አባባል፤ ኢየሱስ በአንድ ጊዜ ፍጹም አምላክና ፍጹም ሰው መሆኑን ይከላሉ፤ በዚህ ሁኔታም የትሥንትን ዋና ሐሳብ ይከላሉ።

አመለካከት ሲሆን፤ እንደ መናፍቅ ተቁጥሮ በ681 ዓ.ም. በተሰጠው ጥያቄ በተደረገው የቤተ ክርስቲያን ጉባኤ ተወግዞአል። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ክርስቶስ ሁለት ፈቃዶች (ሰብአዊ ፈቃድና መለኮታዊ ፈቃድ) እንዳለው የሚናገር አመለካከት በመላላም ደረጃ ሳይሆን፤ በጥቅሉ በቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት አግኝቶአል። ይሁን እንጂ፤ ቻርልስ ሆጅ እንዲህ ይላል፡-

የክርስቶስ አካል የተዋሐደ መሆኑን በመግለጽ በንስጥሮስ ላይ የተሰጠው ውሳኔ፤ የክርስቶስ ባሕርያት የተለያዩ መሆናቸውን በመግለጽ በአውጣዚ ላይ የተሰጠው ውሳኔ፤ የአንድን ሰብአዊ ባሕርይ መኖር እንደሚመለከት በመናገር በሞኖቴላይት ላይ የተሰጠው ውሳኔ ትክክለኛ ሃይማኖት ተደርጎ በአጠቃላይ ቤተ ክርስቲያን፤ በግሪክ፤ በላቲንና በፕሮቴስታንት ዘንድ ተቀባይነት አግኝቶአል።⁴⁰

ሆኖ የቤተ ክርስቲያንን ሐሳብ እንዲህ ሲል ያስረዳል፤ «ክርስቶስ ሰብአዊ ፈቃድ እንዳለው መሆኑ፤ ሰብአዊ ባሕርይ እንዳለው ወይም እውነተኛ ሰው መሆኑን እንደ መሳድ ይቁጠራል፤ በተጨማሪም፤ የመፈተኑን አዝማሚያ ስለሚከፈል ክቅዱሳት መጻሕፍት ሐሳብ ጋር ይጋጫል፤ ተፈተኛ የነበረ መሆኑንም ይክዳል፤ ስለዚህም ክቅዱሳት መጻሕፍት ጋር ይጣረሳል፤ ከሕዝቡም ይለየዋል፤ በመሆኑም በሚፈተኑበት ጊዜ አይራራላቸውም።»⁴¹ ከዚህም ሌላ፤ ክርስቶስ ሁለት ፈቃዶች ነበሩት የሚለው ሐሳብ ሁለት የሰባዊነት ወይም የማሰብ ችሎታ ማክሰል ነበረው ከሚለው ጋር የሚዛመድ መሆኑን ሆጅ ሲገልጽ እንዲህ ብሎአል፤ «ሁለት የተለያዩ ባሕርያት ማለትም፤ ሰብአዊና መለኮታዊ ባሕርያት፤ እንዲሁ ሁሉ ሁለት አእምሮዎችና ፈቃዶች አሉ፤ አንዱ የሚሳሳትና ውሱን፤ ሌላው ደግሞ የማይለወጥና ኢውሱን የሆነ ነው።»⁴²

ሁለት ፈቃዶችንና ሁለት የሰባዊነት ማክሰሎችን ለይቶ የማየቱ ጉዳይ ኢየሱስ እንዴት ነገሮችን መማር እንደ ቻለና ነገር ግን ሁሉን እንዴት ማወቅ እንደ ቻለ ለመረዳት ያግዛል። በአንድ በኩል፤ በሰብአዊ ባሕርይ አንጻር ውሱን ዕውቀት ነበረው (ማር 13:32፤ ሉቃ 2:52)። በሌላ በኩል ደግሞ፤ ኢየሱስ ሁሉን ነገር በግልጽ ያውቅ ነበር (ዮሐ 2:25፤ 16:30፤ 21:17)። ይህንም በሰብአዊ ባሕርይ አንጻር ኢየሱስ ነገሮችን በማር፤ ውሱን ዕውቀት ቢኖረውና በመለኮታዊ ባሕርይ አንጻር ግን ዘወትር ሁሉን ቻይ ቢሆን ብቻ መረዳት ይቻል ነበር፤ ስለዚህ ለአገልግሎቱ የሚያስፈልገውን መረጃ ሁሉ በማንኛውም ጊዜ «አንዲታወስ» ማድረግ ይችል ነበር። በዚህ ሁኔታ ኢየሱስ ተመልሶ መምጣቱን አስመልክቶ እንዲህ ሲል የተናገረውን ማስተዋል እንችላለን፤ «ነገር ግን ስለዚያች ተን ወይም ስለዚያች ሰዓት ከአብ በቀር የሰማይ መላእክትም ቢሆኑ ወልድም ቢሆን ማንም አያውቅም» (ማር 13:32)። ኢየሱስ ተመልሶ የሚመጣበትን ጊዜ ያሰማውና የሰዋዊ ባሕርይና የሰዋዊ ሰባዊነት ጉዳይ ብቻ ነው፤ በመለኮት ባሕርይ ኢየሱስ ሁሉን ዕዋቂ በመሆኑ ወደ ምድር ተመልሶ የሚመጣበትን ጊዜ በርግጥ ያውቅ ነበርና።⁴³

እዚህ ላይ ኢየሱስ ሁለት የተለያዩ አካላትን የሚፈልጉ ሁለት የሰባዊነት ማክሰሎችና ሁለት ፈቃዶች አሉት በማለታችን እንድ ሰው «የንስጥሮስ-ዮን» የሰሕተት ትምህርት የተከተለን አድርጎ ይቃወመን ይሆናል። በዚህ ግን ሁለት ፈቃዶችና ሁለት የሰባዊነት ማክሰሎች ኢየሱስን ሁለት የተለያዩ አካላት እንዲሆን እንደማያስገድዱ ምላሽ መስጠት ይገባል። ይህም እነርሱ ለሚሠሩት ነገር ማረጋገጫ ሳይኖር እንዲሁ የተነገረ ነገር ነው። አንድ ሰው ኢየሱስ አንድ አካል ሆኖ ሳለ እንዴት ሁለት የሰባዊነት ማክሰሎች ሊኖሩት እንደ ቻለ ግልጽ አይደለም ቢል፤ ሐሳቡን ብዙ ሰው ይቀበላል ይሆናል። አንድን ነገር አለመገንዘብ ግንዛቤአችን ውሱን መሆኑን ብቻ እንጂ፤ ነገሩ የማይቻል መሆኑን አያመለክትም። ኢየሱስ ሁለት ፈቃዶችና ሁለት የሰባዊነት ማክሰሎች ያሉት ሆኖ አንድ አካል ያለው ሰው መሆኑን በታሪክ ዘመና ሁሉ ቤተ ክርስቲያን በአብዛኛው ተናግራለች። እንግዲህ ይህ ዐይነቱ ነገር እኛ አሁን ሙሉ በሙሉ የማናስተውለው ምስጢር እንጂ፤ የማይቻል ቅመራ አይደለም። ሌላ መናገሩ፤ ገንዘብ ማድረግ ግን የባለ ችግርን መጥራት ነው፤ ይህም የክርስቶስን ፍጹም መለኮትነት ወይም ፍጹም ሰውነት እንድንተው ይጠይቀናል፤ ይህን ደግሞ ማድረግ አንችልም።⁴⁴

ሲ ከሁለቱ አንዱ ባሕርይ የሚሠራውን ሁሉ ክርስቶስ ይሠራዋል። ቀደም ሲል በነበረው ክፍል በክርስቶስ አካል ካሉት ባሕርያት በአንዱ የተሠራውን ነገር ግን በሌላው ያልተሠራውን አውራጃ። በሰብአዊ ባሕርይ ወይም በመለኮታዊ ባሕርይ ያለ ማንኛውም ነገር በራሱ በክርስቶስም እንዳል ማረጋገጥ አለበት። በዚህ ሁኔታ ኢየሱስ፤ «አብርሃም ከመወለዱ በፊት እኔ፤ እኔ ነኝ» ማለት ይችላል (ዮሐ 8:58)። «አብርሃም ሳይወለድ የእኔ መለኮታዊ ባሕርይ ነበረ» አይልም፤ ምክንያቱም በመለኮታዊ ባሕርይ ብቻ ወይም በሰብአዊ ባሕርይ ብቻ የተሠራውን ማንኛውም ነገር እርሱ ራሱ እንደ ሠራው አድርጎ ሊናገር ይችላልና።

በሰብአዊ ዓለም ደረጃም ይህ ንግግራችንን በተመለከተ በርግጥ ትክክል ነው። እኔ አንድ ደብዳቤ ብተይብ እግሮቼና የእግር ጣቶቼ ምንም አስተዋጽኦ ባይኖራቸውም፤ «ደብዳቤውን በጣቶቼ ጻፍኩት፤ የእግር ጣቶቼ ግን ከጽሑፍ ተግባር ጋር ምንም ጉዳይ አልነበራቸውም» (ይህ እውነት ቢሆንም እንኳ) ብዬ ለሰዎች አልነገርንም። ከዚህ ይልቅ፤ «ተዋብሁ» ብዬ ለሰዎች እነግራለሁ። ከሰውነቱ ክፍል በአንዱ የተሠራው ማንኛውም ነገር በእኔ የተሠራ ስለ ሆነ ነገሩ ትክክል ነው።

በዚህ ሁኔታ፤ «ክርስቶስ ስለ ንጠሊታችን ሞተ» (1ቆሮ 15:3)። በርግጥ መናገር ያቆመውና መሥራት ያቆመው ሥጋዊ ሰውነቱ ቢሆንም እንኳ፤

«ከዚህ ላይ ከሰብአዊ ተመክሮአችን የሚገኝ ተመሳሳሊነት ጠቀሚ ሳይሆን አይተርም። በሩጫ ውድድር የሚሳተፍ ማንኛውም ሰው በውድድሩ መጨረሻ ላይ ሁለት ተቃራኒ ምኞቶች በውስጡ እንደሚሰሙት ያውቃል። በአንድ በኩል፤ የራጩ ሳምነሠ፤ አግሮቼና ክንዶቼ፤ «አቁም! አቁም!» ብለው የሚጮኹ ይመስላል። በርግጥ አካዊ የሕመም ስሜት ስለሚኖር ሩጫውን የማቆም ፍላጎት አለ። በሌላ በኩል ደግሞ፤ «እኔ ማሸነፍ፤ አፈልጋለሁ፤ ቀጥል! ቀጥል!» ብሎ በራጩ አእምሮ ውስጥ የሚደውል ይኖራል። እንግዲህ ከውስጥ በኩል እርስ በርሳቸው የሚጋጩ ተመሳሳይ ምሳሌዎች እንዳሉ ዐውቀናል። እኛ ተራ ሰው የሆንን የተለያዩ ፍላጎቶች በውስጣችን አያሉ አንድ አካል ከሆንን፤ በአንድ ጊዜ ሰውና አምላክ ለሆነው ምን ያህል የሚቻለው ይሆን? ይህ እንዴት ሊሆን እንደ ቻለ አይገባንም ብለን ስለ ሁኔታው የማናውቅ መሆናችንን መተበላችን ነው። ምክንያቱም በአንድ ጊዜ አምላክና ሰው መሆን ምን እንደሚመስል ማንኛችንም አናውቅምና፤ ወይም እንዲህ ዐይነት ተመክሮ ከቶ አይኖረንም። ዳሩ ግን የዐጲስ ዚዳን ሐሳብ ወደዚህ ድምጻማ የሚመራን ከሆነ፤ ነገሩን ተተብለን መስማማት አለብን እንጂ፤ አይቻልም ማለት የለብንም።

⁴⁰Charles Hodge, *Systematic Theology*, 2: 405.
⁴¹በዚህ መጽሐፍ፤ በገጽ 404-5 ይመልከቱ።
⁴²በዚህ መጽሐፍ፤ በገጽ 405 ይመልከቱ።
⁴³John Calvin, *እንግሊዝኛው ተንታኝ* H. B. Swete (*The Gospel According to St. Mark* [London Macmillan, 1913], ገጽ 316) እና ለተራዊው ተንታኝ R. C. H. Lenski (*The Interpretation of St. Mark's Gospel* [Minneapolis: Augsburg, 1961 (reprint), ገጽ 590 ሁሉም ኢየሱስ ሳያውቅ የቀረው በሰብአዊ ባሕርይ እንጂ፤ በመለኮታዊ ባሕርይ አይደለም ብለዋል።

ክርስቶስ ስለ ንጢአታችን የሞተው እንደ አንድ አካል ሆኖ ነው። ይህም ስለ አንዱ ወይም ስለ ሌላው ባሕርይ የተነገረ ነገር ሁሉ ስለ ራሱ ስለ ክርስቶስ ሊነገር እንደሚችል ለማስታወቅ የተጠቀምንበት ዘዴ ነው።

ሰብዚህ ኢየሱስ፤ «ዓለምን ትቺ...እሄዳለሁ» (ዮሐ 16:28) ወይም፤ «ከእንግዲህ እኔ በዓለም አልቂይም» (ዮሐ 17:11) ማለቱ፤ ወዲያውኑ ደግሞ፤ «ውልጊዜ ከእናንተ ጋር ነኝ» ማለቱ (ማቴ 28:20) ትክክል ነው። በአንዱ ባሕርይ ወይም በሌላው ባሕርይ የተፈጸመ ማንኛውም ነገር በራሱ በክርስቶስ ለእርሱ የተፈጸመ ነው።

ሐ. ስለ አንድ ባሕርይ የሚያስታውሱን ማዕረጎች ሥራው በሌላኛው ባሕርይ እየተሠራ እንኳ ክርስቶስን ራሱን ሊያመለክቱ ይችላሉ። የዐዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች በክፍሉ የተጠቀሰው ተግባር እኛ ክርስቶስ ከምናስበው ሌላ በአንድ ባሕርይ ቢሠራም እንኳ፤ ስለ ክርስቶስ አካል ለመናገር ሲፈልጉ እንዳንድ ጊዜ ሰብአዊ ባሕርዩን ወይም መለኮታዊ ባሕርዩን እንድናስታውስ የሚያደርጉንን ማዕረጎች ይጠቀማሉ። ለምሳሌ፤ ጳውሎስ የዚህ ዓለም ገዢ የእግዚአብሔርን ጥበብ ዐውቀው ቢሆን ኖሮ «የክብርን ጌታ ባልሰቀሱት ነበር» ይላል (1ቆሮ 2:8)። እዚህ ላይ «የክብርን ጌታ» የሚለው ሐረግ በተለይ የኢየሱስን መለኮታዊ ባሕርይ ያሳስበናል። ጳውሎስ ግን ይህን ማዕረግ (ሆነ ብሎ የሸቀሰትን) አስቃቂ ሁኔታ ለማሳየት የሚጠቀመው ኢየሱስ «ተሰቅሎአል» ለማለት ነው። ምንም እንኳ የኢየሱስ መለኮታዊ ባሕርይ ባይሰቀልም፤ ኢየሱስ በሰውነቱ መስቀሉ ግልጽ ነው፤ ጳውሎስም «የክብር ጌታ» የሚለውን ማዕረግ ቢጠቀም፤ ይህ ክርስቶስን እንደሚመለከት አረጋግጦአል።

እንደዚሁም ኤልሳቤጥ ማርያምን፤ «የጌታዬ እናት» (ሉቃ 1:43) ስትላት «ጌታዬ» የሚለው ስም ስለ ክርስቶስ መለኮታዊ ባሕርይ የሚያሳስበን ማዕረግ ነው። ይሁን እንጂ ማርያም ለዘላለም የሚኖረው የኢየሱስ መለኮታዊ ባሕርይ እናት አይደለችም። ማርያም የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ እናት ናት። ቢሆንም፤ ኤልሳቤጥ ክርስቶስን ራሱን ለማመልከት «ጌታ» የሚለውን ማዕረግ ስለ ተጠቀመች፤ «የጌታዬ እናት» ብላ ልትጠራት ትችላለች። በሉቃስ 2:11 ላይም ከዚሁ ጋር የሚመሳሰል እንዲህ የሚል አገላለጽ አለ፤ «ዛሬ በዳዊት ከተማ መድኅን ተወልደላችኋልና እርሱም ጌታ ክርስቶስ ነው።»

ኢየሱስ ተመልሶ የሚመጣበትን ጊዜ «ከእኔ በቀር የሰማይ መላእክትም ቢሆኑ፤ ልጅም ቢሆን ማንም አያውቅም» ብሎ የተናገረበትን ማር 13:32ን በዚሁ መንገድ ልንረዳ እንችላለን። «ልጅ» የሚለው ቃል ኢየሱስ ከእግዚአብሔር አብ ጋር ያለውን ለማያወቅን ዘላለማዊ ልጅነት የሚያሳስብ ቢሆንም፤ በዚህ ዐውድ ግን ስለ መለኮታዊ ባሕርዩ በግልጽ ለመናገር አልገባም። ነገር ግን በጥቅሉ የኢየሱስን ማንነት ለመግለጽና የሰብአዊ ባሕርዩን እውነት ለማረጋገጥ የገባ ነው።፡፡፡ በአንድ ዋና አሳቤ በኩል ሲታይ (ይኸውም ሰብአዊ ባሕርዩ አንጻር ነው) ኢየሱስ ተመልሶ የሚመጣበትን ጊዜ አለማወቁ ትክክል ነው።

መ. ዐጭር ማጠቃለያ፡- በስልታዊ ነገረ መለኮት ጥናት ውስጥ፤ «የነበረውን ማንነቱን ሳይለቅ በመኖር ያልነበረውን ሆነ» የሚለው ዓረፍተ ነገር ለትሥጉት ማጠቃለያ ለመስጠት አንዳንድ ጊዜ አገልግሎት ላይ ውሎአል። በሌላ አባባል፤ ኢየሱስ ካሁን ቀደም የነበረውን ሆኖ እያለ (ይኸውም ፍጹም መለኮት) ካሁን ቀደም ያልሆነውንም ሆነ (ይኸውም ፍጹም ሰው)። ኢየሱስ ሰው በሆነ ጊዜ

ቀደም ሲል የእርሱ ያልነበረውን ሰብአዊነትን ለበሰ እንጂ፤ መለኮታዊነቱን አልተወም።

ሠ. የባሕርያት «መወራረስ»፡- ኢየሱስ ፍጹም ሰውና ፍጹም አምላክ መሆኑን፤ ሰብአዊ ባሕርዩም መሆኑ በመሆኑ ሰብአዊ፤ መለኮታዊ ባሕርዩም መሆኑ በመሆኑ መለኮታዊ ሆኖ እንደሚኖር በናምንም (ብንወስንም)፤ አንዱ ባሕርይ ሌላው ባሕርይ የሚሰጠው (የሚያወርሰው) ዐይነተኛ ነገር ወይም ችሎታ መኖር አለመኖሩን መጠየቅ እንችላለን፤ በርግጥ የሚወረሱ ባሕርያት ያሉ ይመስላል።

(1) ከመለኮታዊ ባሕርይ ለሰብአዊ ባሕርይ

የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ከመለኮታዊ ባሕርዩ ጋር በአንዱ በክርስቶስ አካል ውስጥ አንዱ መሆኑ ዐይነተኛ ባሕርዩን ባይለውጥም፤ የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ (ሀ) የመመለክ ክብርን (ለ) ንጢአት መሥራት አለመቻልን አግኝቷል። ሁለቱም ነገሮች ለሰው ልጆች ሁባት ሆነው አፅኑ ሰጠው።፡፡፡

(2) ከሰብአዊ ባሕርይ ለመለኮታዊ ባሕርይ

የኢየሱስ ሰብአዊ ባሕርይ ለመለኮታዊ ባሕርዩ (ሀ) በሥቃይና በሞት ተመክሮ ውስጥ የማለፍን ችሎታ፤ (ለ) እኛ እያለፍንበት ያለውን በራሱ ተመክሮ የመረዳትን ዐቅምና (ሐ) ለእኛ ምትክ መሥማሪያ የመሆንን ችሎታ ሰጥቷል፤ ኢየሱስ ይህን ሁሉ በመለኮትነቱ ብቻ መፈጸም አይችልም ነበር።

ረ. መደምደሚያ፡- በዚህ ረጅም ሐታታ መጨረሻ ላይ በመጽሐፍ ቅዱስ የተሰጠውን ትምህርት ላናስተውል እንችላለን። ይህም ከትንሣኤ እውነት መሆኑና ከመላለም መፈጠር ይልቅ በመጽሐፍ ቅዱስ ሁሉ እጅግ አስደናቂ ተገምግሞ ነው። እውሱንና ሁሉን ቻይ የሆነው ዘላለማዊው የእግዚአብሔር ልጅ፤ ሰው ሆኖ እውሱን አምላክ ውሱን ከሆነው ሰብአዊ አካል ጋር አንድ አካል ይሆን በንድ፤ ከሰብአዊ ባሕርይ ጋር ለዘላለም መቄራኘቱ በመላለም ሁሉ እጅግ አስደናቂ ተገምግሞና አስፈራሪ ምስጢር ሆኖ ለዘላለም ይኖራል።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. ይህን ምዕራፍ ካነበብህ በኋላ፤ ከዚህ ቀደም ኢየሱስ ይበልጥ አንተን የሚመስል መሆኑን ያስብህባቸው ልዩ መንገዶች አሉን? እነዚህ ምን ምን ናቸው? ስለ ኢየሱስ ሰብአዊነት የተገነዘብኸው ነገር ፈተና ሲገጥምህ እንዴት ሊረዳህ ይችላል? እንድትጸልይህ እንዴት ሊያግዝህ ይችላል? አሁን በሕይወትህ ያሉ እጅግ አስቸጋሪ ሁኔታዎች ምን ምን ናቸው? ኢየሱስንም ገጥመውት ይሆናል የምትላቸውን ተመሳሳይ ሁኔታዎች ማስብ ትችላለህ? ይህስ በመሉ ልብ ወደ እርሱ እንድትጸልይ ያበረታታሃልን? ኢየሱስ፤ «አብርሃም ከመወለዱ በፊት እኔ፤ እኔ ነኝ» ሲል አንተ እዚያ ብትገኝ ኖሮ ምን ይሆን እንደ ነበር መገመት ትችላለህ? ምን ይሰማህ ነበር? የምትሰጠው ምላሽ በእውነት ምን ይሆን ነበር። ኢየሱስ በዮሐንስ ወንጌል የተጠቀሱትን ሌሎች የ«እኔ ነኝ» ዓረፍተ ነገሮች ሲናገር በዚያ ስፍራ እንደ ነበርህ አድርገህ ራስህን በዐይነ ገላና ለማየት ሞክር።፡፡፡
2. ይህን ምዕራፍ ካነበብህ በኋላ፤ ስለ ኢየሱስ መለኮትነት በበለጠ የተረዳኸው እንዳት ነገር አለ? ደቀ መዛሙርት የኢየሱስን ማንነት በትክክል ወደ መረዳት ካደጉ በኋላ ምን ሊሰማቸው እንደሚችል ልትገልጽ (ምናልባት ከእነርሱ ጋር እንዳለህ በማሰብ) ትችላለህ? ኢየሱስ በሕይወትህ ሁሉ

፡፡፡ምናልባት በዮሐ 3:13 እና በሐ/ሥ 20:28 ላይ በተመሳሳይ ሁኔታ ገብቶአል (በሁለተኛው ጥቅስ አንዳንድ ቅጂዎች፤ «በገዛ ደሙ» ይላሉ።)

፡፡፡በሉተራውያን አመለካከት መሠረት በሁሉ ቦታ የመገኘቱ ባሕርይ ከመለኮታዊ ባሕርይ ወደ ሰብአዊ ባሕርይ እንደሚተላለፍ ከላይ በገጽ 625 ላይ ያለውን የግርጌ ማስታወሻ 38 ይመልከቱ።

፡፡፡የ«እኔ ነኝ» ዓረፍተ ነገሮች ዝርዝር ከላይ በገጽ 609 ላይ ያለውን የግርጌ ማስታወሻ 21 ይመልከቱ።

ለዘላለም ልትታመነው የሚገባው አማራጭ የሌለው ብቸኛ ሰው ይመስልሃልን? በመንግሥተ ሰማይ በዙፋኑ ፊት እርሱን ከሚያመልኩት ሌሎች አልፎ አካላዊ ጋር ልታመልከው ደስ ይልሃልን? አሁንስ እርሱን በማምለክ ደስተኛ ነህን?

ልዩ ታላት

አቡሊናርዮሳዊነት	ራሱን ባዶ የማድረግ ንድፈ ሐሳብ
አርዮሳዊነት	ሎገስ
የኪልቂዶን መግለጫ	ጌታ
የባሕርያት መጠራረስ	ሞፍቴሳዊነት
ዶሴቲዝም	ሞፍቴሳይት እይታ
አውጣኪሳዊነት	ንስጥርሳዊነት
አምላክ	የእግዚአብሔር ልጅ
ከአካል ጋር ንብረት ማድረግ	የሰው ልጅ
ንጠላት አይሠራንት ትሥተት	ከድንግል መጠለድ

ዋቢ መጻሕፍት

(የዚህ) ዋቢ መጻሕፍት ገለጻ ምን እንደ ሆነ ለመገንዘብ የምዕራፍ 1ን ዋቢ መጻሕፍት ማስታወሻ ገጽ 32 ላይ ይመልከቱ። ሙሉ የሆነው የዋቢ መጻሕፍት መረጃ በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ ጠቅላላ ይገኛል።)

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopal)

1882-92	Litton, 178-218
1930	Thomas, 32-49, 223-28

2. Arminian (Wesleyan or Methodist)

1875-76	Pope, 2:106-51, 188-96, 254-62
1892-94	Miley, 2:4-62
1940	Wiley, 2:143-86
1960	Purkiser, 164-82
1983	Carter, 1:331-74
1987-90	Oden, 2:1-314, 527-42

3. Baptist

1767	Gill, 1:537-69
1887	Boyce, 258-91
1907	Strong, 669-700
1917	Mullins, 154-202
1976-83	Henry, 3:9-215
1983-85	Erickson, 661-758
1987-94	Lewis/Demarest, 2:251-370

4. Dispensational

1947	Chafer, 1:318-96; 5:3-176
1949	Thiessen, 206-28
1986	Ryrie, 235-53; 260-66

5. Lutheran

1917-38	Pieper, 2:55-279
1934	Mueller, 255-86

6. Reformed (or Presbyterian)

1559	Calvin, 1:423-94 (2:9-14)
1724-58	Edwards, 2:499-510, 949-55
1861	Heppe, 410-47
1871-73	Hodge, 1:483-521; 2:378-454
1878	Dabney, 464-99
1887-1921	Warfield, <i>BTS</i> , 157-237; <i>SSH</i> , 1:139-66; <i>BDJ</i> , 71-100, 175-212; <i>PHC</i> , 4-319; <i>LG</i> , 1-304; <i>CC</i> , 3-389, 447-58
1889	Shedd, 2a: 261-349; 3:378-400
1937-66	Murray, <i>CH</i> , 1:29-35, 340-43; <i>CW</i> , 2:132-41; <i>CW</i> , 4:58-91
1938	Berkhof, 305-30
1962	Buswell, 2:17-32, 40-70

7. Renewal (or Charismatic/ Pentecostal)

1988-92	Williams, 1:305-52

በርም ካቶሊካውያን ስልታዊ ነገር መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional

1955	Ott, 125-75

2. Roman Catholic: Post - Vatican II

1980	McBrien, 1:267-546

ሌሎች ሥራዎች

- Anselm. "The Incarnation of the Word." In *Anselm of Canterbury*, Vol.3. Toronto: Edwin Mellen, 1976.
- _____. *Why God Became Man: and The Virgin Conception and Original Sin*. Trans. by Joseph M. Calleran. Albany, N.Y.: Magi, 1969.
- Athanasius. *On the Incarnation*. Translated by a religious of C. S. M. V. New York: Macmillan, 1946.
- Berkouwer, G. C. *The Person of Christ*. Trans. by John Vriend. Grand Rapids: Eerdmans, 1954.
- Bray, G. L. *Creeds, Councils and Christ*. Leicester: Inter-Varsity Press, 1984.
- _____. "Christology." In *NDT*, pp. 137-40.
- Brown, Harold O. J. *Heresies: The Image of Christ in the Mirror of Heresy and Orthodoxy From the Apostles to the Present*. Garden City, N.Y.: Doubleday, 1984.
- Bruce, F. F. *Jesus: Lord and Savior*. The Jesus Library, ed. by Michael Green. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1986.
- Erickson, Millard. *The Word Became Flesh: A Contemporary Incarnational Christology*. Grand Rapids: Baker, 1991.

- Guthrie, Donald. *Jesus the Messiah*. Grand Rapids: Zondervan, 1972.
- . *New Testament Theology*. Leicester and Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1981, pp. 219-365.
- Harris, Murray J. *Jesus As God*. Grand Rapids: Baker, 1992.
- Hughes, Philip Edgcumbe. *The True Image: The Origin and Destiny of Man in Christ*. Grand Rapids: Eerdmans, and Leicester: Inter-Varsity Press, 1989, pp. 211-414.
- Longenecker, Richard. *The Christology of Early Jewish Christianity*. London: SCM, 1970.
- Marshall, I. Howard. *I Believe in the Historical Jesus*. Grand Rapids: Eerdmans, 1977.
- McGrath, Alister E. *Understanding Jesus: Who He Is and Why He Matters*. Grand Rapids: Zondervan, 1987.
- Moule, C. F. D. *The Origin of Christology*. Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
- Payne Philip B. "Jesus' Implicit Claim to Deity in His Parables." *Trinj.* vol. 2, n.s., no. 1 (Spring 1981), pp. 3-23.
- Raymond, Robert L. *Jesus, Divine Messiah*. Phillipsburg, N.J.: Presbyterian and Reformed, 1990.
- Runia, Klaas. *The Present Day Christological Debate*. Leicester: Inter-Varsity Press, 1984.
- Sproul, R. C. *The Glory of Christ*. Wheaton, Ill.: Tyndale, 1990.
- Stein, R. H. "Jesus Christ." In *EDT*, pp. 582-85.
- Wallace, R. S. "Christology." In *EDT*, pp. 221-27.
- Walvoord, John F. *Jesus Christ Our Lord*. Chicago: Moody, 1969.
- Weels, David F. *The Person of Christ: A Biblical and Historical Analysis of the Incarnation*. Westchester, Ill.: Crossway, 1984.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንጣብ

፫ሐገ 1:14- ቃሉም ሥጋ ሆነ! በመካከላችንም ዐደረ! እኛም ጸጋና እውነትን ተሞልቶ ከላባቱ ዘንድ የመጣውን የእንድያ ልዩን ክብር አየን።

መዝሙር «ቅን ፈራጁ ጌታ ኢየሱስ»

ቅን ፈራጁ ጌታ ኢየሱስ! የፍጥረት ሁሉ ገዥ!
የእግዚአብሔር ልጅ የሰውም ልጅ!
አንተን አስደስተሃለሁ! አንተን አከብራለሁ!
አንተ የነፍሱ ክብር! ደስታና አክሊል ነህ።

ሜዳዎቹ ውብ ናቸው! ጫካዎቹም ውብ ናቸው!
የበልግን ልምላሜ ተጉናጽፈዋል!
ኢየሱስ ቅን ፈራጅ ነው! ኢየሱስ ገጽሕ ነው!
በዋይታ የተሞላውን ልብ ያስዘምራል።

የፀሐይ ብርሃን መልካም ነው! የጨረቃም ብርሃን መልካም ነው!
የሚበላጩለጩ የከዋክብት ሰራዊትም መልካም ናቸው!
የመላእክት ሰማይ ካለው ብርሃን ይልቅ!
ኢየሱስ ብሩህ ነው! ኢየሱስ ገጽሕ ብርሃን አለው።

ውብ አዳኝ! የሕዝቦች ሁሉ ጌታ!
የእግዚአብሔር ልጅ የሰውም ልጅ!
ክብርና ዝና! ምስጋናና ውዳሴ!
ከእሁን እስከ ዘላለም ይበልጥ ለአንተ ይሁን።

ከመጽሐፍ ደህንነት 1677! ተተረጎመ በ1850! 1873 (እ.አ.አ)